

MINUTENBLAD

DOSSIER No. OD 1323

NAAM: COMITE VREDE EN VRIJHEID IN INDONESIA

- 1 op verzoek van B/8, is dit OD gewijzigd.
acd-4b.8.4.49.H
2. Gezien i.v.m. Ds. KOK, ACD 53766. C/7 11.7.'49. LP

I.D. No: 470

GEHEIM.

16

Juli 1949 Vrijdag.
19 JULI 1949
ACD/ 66295

B

RECTIFICATIE.

(1323) 59174

Verzocht wordt in dezerzijds schrijven, I.D. No: 470, d.d. 2-4-1949, in de aan het eigenlijke verslag voorafgaande beschreven bijzonderheden te willen doen veranderen in de alinea: Tijdens de pauze werd gecolporteed met de brochure "Wat gebeurt in Indonesië" enz., "met steunlijsten voor de militaire onderduikers" in: "met steunlijsten voor de dienstweigeraars". Einde.--

Aan: C.V.D.

M. K.

R A P P O R T .

Volgnummer	63700
9 JUNI 1949.	
ACD/	

MS

?

B

Volgens " Het Vrije Volk ", d.d. 25-2-49, heeft zich in Groningen in navolging van verschillende andere delen van het land een comité gevormd voor vrede in Indonesië.

Dit comité onderschrijft de verklaring van het Amsterdams comité, waarbij de militaire actie in Indonesië wordt afgekeurd en welke verklaring als protest is gericht tot het Nederlandse volk, regering, parlement en tot de organisaties der V.N.

In het bestuur van dat comité hebben zitting:

1432

X

Ds. KNIPSCHEER, Leendert Desiderius Gerhardus, geboren te Wormerveer 17-7-03, doopsgezind predikant, won. te Groningen, Sav. Lohmanlaan 41; (voorzitter)

(N.S.)

X

KONING Hindrik Evert, geboren te Groningen 24-5-26, kantoorbediende bij de N.S., won. te Groningen, Hoornsediep 35/b, heeft gewoond Cortinghpoort 8 te Groningen, (secretaris) en

X

PETRI Henri, geboren te Carmel, Residentie Mahopae, Vereen. Staten van Noord-Amerika 24-9-17, tandarts, wonende te Groningen, Noorder Binnensingel 117/b. (penningmeester).

Einde. -----

4

30 Mei 1949.

UITTREKSEL	
Uit	10345
Ag.no.:	10125
Voor	101323

COMITE voor VREDE en VRIJHEID in INDONESIA.

afdeling 1323

De taak welke dit comité zich ~~ten doel heeft gesteld~~ is om door middel van het houden van bijeenkomsten het Nederlandse volk, dat onverschillig staat tegenover de gebeurtenissen in Indonesië te mobiliseren voor de eisen:

- 1e. een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering;
- 2e. een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad;
- 3e. een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Voor het populariseren van deze eisen werd op 10 Maart jl. in BELLEVUE een door ± 600 personen bezochte openbare vergadering gehouden, waarop door B.W. SCHAPER en Ds.J.J. BUSKES het woord werd gevoerd. Zij bespraken beiden de noodzakelijkheid van de oplossing van de Indonesische kwestie en achtten de mogelijkheid hiertoe aanwezig, wanneer de door het comité gestelde eisen werden ingewilligd. Voor de inwilliging dezer eisen werden de aanwezigen opgeroepen de strijd aan te binden.

VERENIGING NEDERLAND-USSR.

uitdrukking van 17 Maart 1949

De afgelopen periode heeft zich gekenmerkt door een toenemende activiteit, welke door de Vereniging Nederland-USSR aan de dag werd gelegd, met het doel het ledental van de afdeling Amsterdam, dat momenteel 2900 bedraagt, op te voeren tot 3500. Deze verhoogde activiteit kwam o.m. tot uitdrukking in het organiseren van buurtvergaderingen, waarop, behalve het vertonen van een Russische film, ook het woord werd gevoerd door mevrouw VISCH-VERMEER, die op deze bijeenkomsten de onderwerpen "De taak van de jeugdbeweging in de Sowjet-Unie" en "Het onderwijs in de Sowjet-Unie" behandelde. De belangstelling voor deze buurt bijeenkomsten was niet groot. Zij werden door gemiddeld 75 personen bezocht.

Het hoogtepunt van deze activiteit vond zijn oorsprong in de vertoning van de film "De Jonge Garde", waarvan de eerste opvoering te Amsterdam plaats vond op 22 Maart jl. in KRASNAPOLSKY. Door de aanwezigheid van twee vertegenwoordigers van de Sowjet-Russische organisatie voor het aanknopen van culturele betrekkingen met het buitenland, werd aan deze bijeenkomst een officieel karakter gegeven. De voorbereidingen voor het organiseren van een tentoonstelling onder de titel "Het onderwijs in de Sowjet-Unie", welke zou worden gehouden in gebouw FRASCATI, van 2 - 9 April, vormden mede een hoogtepunt van de door de afdeling Amsterdam betoonde activiteit.

RADIO WERKEND NEDERLAND.

Bev. m.

De grote betekenis van het op 5 en 6 Maart 1949 te Amsterdam gehouden congres van RWN is geweest, dat de leiding van RWN er niet in geslaagd is haar tweeledige taak, zoals die in de stichtingsacte van 25 Maart 1946 is omschreven, n.l.:

- 1e. propaganda te maken voor het verkrijgen van zendtijd;
- 2e. het uitgeven van een eigen orgaan,

te kunnen volbrengen. Het uiteindelijke doel, dat met de oprichting van RWN werd beoogd was om RWN te maken tot een spreekbuis in de aether van de CPN. De omstandigheden die de oorzaken zijn geweest van het niet kunnen volbrengen van de hierboven omschreven taak, zijn volgens het bestuur in de eerste

Bdam

B.

Volgno.
- 4 APR. 1949
ACD 59144 2 April 1949

(7) 2

Betr.: Openb. verg.
Com. v. Vrijheid en Vrede
in Indonesië.

Kort verslag van de openbare vergadering van het Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië, gehouden op ~~Woensdag~~, 28 Maart 1949, te 20 uur, in "Ons Huis", Gouvernestraat 133 te Rotterdam.

Aanwezig circa 275 personen, onder wie circa 125 vrouwen. Zaalcapaciteit 400 zitplaatsen.

Bijzondere personen, zoals militairen in uniform e.d. werden niet opgemerkt.

De vergadering was per convocatie, welke is aangehecht, en per advertentie in "Het Rotterdamsch Parool" aangekondigd.

Tijdens de pauze werd gecolporteerd met de brochure "Wat gebeurt in Indonesië"; met steunlijsten voor de militaire onderduikers. Terwijl bij het verlaten der zaal een collecte werd gehouden.

*Maak knip:
"vond de dienst-
weijeraars"
BVL*

PR 3072

~~van den Berg, Anton~~, geb. 23-3-1903 te Rotterdam, als voorzitter fungerend, opent te ruim 20 uur de vergadering en zegt, dat de eerste phase, n.l. die van protest, thans achter de rug is en men nu gekomen is aan het tweede gedeelte, n.l. de voorlichting.

Spr. klaagt tenslotte zijn nood over de geringe medewerking die het Comité ondervindt, zegt, dat de financiële verplichtingen reeds ver boven het draagvermogen van het Comité zijn gestegen, zodat, indien financieel niet wordt bijgesprongen, het niet denkbeeldig moet worden geacht, dat het Comité zijn werkzaamheden moet staken.

XI ~~Drs. de Jong, Louis~~, geb. 24-4-1914 te Amsterdam, zegt dat we thans leven in een ernstig uur, daar, enerzijds de Nederlandse politiek ons leidt tot een bankroet, terwijl anderzijds ons volk mank gaat aan een soort apathie t.o.v. het gebeuren in Indonesië.

Spr. gaat dan uitvoerig in op de berichten omtrent gepleegde wreedheden, haakt hierbij diverse bladen aan o.a. "Vrij Nederland" en "De Groene Amsterdammer", citeert de bekende brief van de soldaat Schreij en zegt tenslotte, dat alle rapporten en onderzoeken van de regering over deze zaken, het ons uit de bezetting bekende en beruchte "Es ist nicht wahr" laten horen.

Spr. erkent, dat ook aan Indonesische zijde gruwelen worden bedreven, gruwelen, die volkenrechtelijk als oorlogsmisdaden moeten worden bestempeld, doch die slechts uitvloeisel zijn van een koloniale oorlog, welke beter vandaag dan morgen kan worden beëindigd. Het is moeilijk om op te roeien tegen de stroom van apathie en nationale zelfverheerlijking, daar een ieder, die het met de huidige gang van zaken en het politieke regeringsbeleid niet eens is, wordt uitgekreten als landverrader.

Wij moeten echter steeds bedenken, dat het Ned. regiem in Indonesië, ondanks al haar goede hoedanigheden, toch in wezen een koloniaal regiem was, belust op grote winsten, welke slechts mogelijk waren door een achterlijke Indonesische bevolking.

Het is dus niet verwonderlijk, dat er een Indonesisch nationalisme onstond en - hoewel door de Japanners gestimuleerd - mag men de beweging van Soekarno, Hatta, Sjahrir c.s. toch niet als Japans maaksel beschouwen.

Spr. ontleedt dan de politieke ontwikkelingen na de capitulatie, zegt, dat de progressieve groeperingen in Batavia nimmer aan de macht konden komen, dat men er steeds op uit is geweest militair zo sterk mogelijk te zijn, waar bij daarnaast een economische blokkade op de Republiek werd toegepast, terwijl men bovendien haar politiek tracht te verstikken door het oprichten van willekeurige, geografisch onverantwoorde deelstaten.

De 2e politieke actie bracht geen oplossing, wel een soort chauvinistische verdoving, en verheerlijking van wapengeweld, doch de toestand wordt voor ons steeds moeilijker en ernstiger. Dat er echter een kentering op komt is bewijst het hoofdartikel van de N.R.C. van Zaterdag j.l., waarin - zeer terecht - werd geconstateerd, dat de resultaten van de 2e actie negatief zijn.

Spr. behandelt dan de resolutie's van de Veiligheidsraad, het "Plan Beel" en het bekende onderhoud dat door Mr. Gieben aan een Engels journalist is toegestaan, zegt, dat de weinige politieke kaarten - waarover de republikeinse leiders beschikken - meesterlijk zijn uitgespeeld en dat de Ned. regering door dit alles in een zeer moeilijk parket is gekomen, daar de gehele Indonesische kwestie thans praktisch onder de supervisie van de U.N.C.I. is komen te staan.

Door het falen van onze regering is dus de staatkundige reorganisatie haar uit handen genomen en in handen gelegd van de Commissie der V.N., een Commissie, die echter rekening moet houden met de Oost-Aziatische landen, met Rusland en vooral met Amerika, waar de publieke opinie volledige vrijheid eist voor de Indonesische bevolking.

Spr. critiseert dan de voorlichting over Indonesië en zegt, dat wij de harde werkelijkheid niet willen zien, daar wij nog steeds een constructie willen waar Nederland aan de touwtjes blijft trekken.

Wij moeten onze mede-mensen echter overtuigen van het feit, dat wij ethisch onverantwoord handelen, terwijl politiek gezien, het Ned. beleid ons geen enkel voordeel kan brengen. Wij moeten Indonesië dusven verliezen, willen wij nog iets winnen.

Spr. leest dan het manifest voor, dat door het Comité is uitgegeven (een exemplaar is aangehecht) en zegt, dat alleen door een scherpe zwenking nog iets te bereiken zal zijn.

Met de oproep het standpunt van het Comité in beroep en bedrijf onder zijn mede-mensen uit te dragen eindigt spr. zijn betoog. Hierna volgt een pauze van een half uur.

de Jong, L., voornoemd, het woord hernemend, beantwoordt enkele binnengekomen vragen van zakelijke aard, en kondigt een onbekend gebleven gedemobiliseerde militair van de Kon. Marine (mijndienst) aan, die enkele bijzonderheden opsomt over de wreedheden, die - volgens hem - zouden zijn begaan op Zuid-Celebes bij Malino, waarvan hij ooggetuige zou zijn geweest.

Da. Mispelblom-Beijer, Hendrik Jan, geb. 27-4-1896 te Arnhem, zegt: "wij zijn bij elkaar om een oordeel te vor-

men over de toestand, zoals die zich in de laatste drie maanden in Indonesië heeft ontwikkeld, en wij erkennen het ruiterlijk, dat wij het niet beter weten dan ieder ander, maar wij moeten de dingen zien zoals ze zijn, in het belang van ons volk.

Drie jaar geleden begon een protest-actie tegen de troepen uitzending naar Indië. Wat is in die drie jaar bereikt? Practisch niets.

Wij moeten het ontwikkelingsproces in een groter tijdvak bezien, niet het tijdvak van 3 jaar, maar over 30 jaar.

De grote November-belofte van voor 30 jaar, die de Indonesische bevolking door de toenmalige Ned. regering werd gedaan, werd ingetrokken en in alle toonaarden verloochend, terwijl men zich de jaren door probeert te onttrekken aan de uitvoering van wat men in beginsel had opgezet.

Het kleine Nederlandse volk, kan nu de stroom niet meer tegenhouden, een onstuimig vrijheidsverlangen kan niet meer de kop worden ingedrukt.

De goede voorlichting wordt ons onthouden door een regering, die met primitieve democratische middelen probeert ons de ogen te sluiten, die hoog opgeeft over een zogenoemd fatsoen. Maar deze oorlog is dan een fatsoenlijke koloniale oorlog door politieagenten met glacéhandschoenen aan.

Alles stikt hier in het fatsoen, maar dan is de ~~makka~~ moraal tenminste gered.

De vrijheidsstrijd van het Indonesische volk is een strijd van een overmachtig wordend Aziatisch volk.

Wij bedoelen het zo goed, maar doen het zo verkeerd.

Wij moeten ons geweten eens afvragen, of wij niet teveel offeren op het altaar van de God van het fatsoen.

Het blijkt, dat wij als fatsoenlijk Christelijk Nederlandsch volk meer vertrouwen hebben gesteld in de kracht van het geweld, dan samen te handelen en te praten. Wij moeten oog en oor hebben voor wat van andere zijde naar voren wordt gebracht. Wij missen daarvoor het begrip en wij hebben angst voor het geen wij verliezen.

De middelen, die wij gebruiken, bepalen de waarde.

Is het geen wonder, dat de militairen ~~adisten~~ worden, omdat zij stomweg vechten voor hun leven. De verantwoordelijkheid rust niet op hen maar op ons.

Het is beschamend, dat juist de Christenen op deze avond verstek laten gaan. Waar blijft het vlamvend protest van de kerken, deze kerken die tijdens de bezetting zo'n goed figuur sloegen?

Het is onze taak hartstochtelijk en geestdriftig te pleiten voor de volwaardigheid van de andere partij, met een eerlijke- en Christelijk verantwoorde politiek.

Spr. citeert vervolgens een gedeelte van een artikel van Prof. Kremer uit "Wending" van 1947 en besluit zijn betoog met een beroep op de Christenheid tot de strijd voor de vrijheid in Indonesië, zoals wij dit wensen in eigen land."

van den Berg, A., voornoemd, doet een beroep op alle aanwezigen het comité daadwerkelijk te steunen, daar dit niet alleen financieel, doch ook materieel aan de grond zit, en sluit te 22.30 uur de vergadering.

Het geheel heeft een rustig verloop gehad. Binde.---

Aan; C.V.D. (No. 11)

COMITÉ VOOR VRIJHEID EN VREDE IN INDONESIË.

Secr: N. van Rooy-Butter, Doezastraat 4b.

Pennm: M. de Jong-Lagerwaard, le Kiefhoekstraat 30.

Giro - 48542 - t-n-v. J. Bestman, Rotterdam - m.v. "Indonesië-Comité"

.....

DE BETEKENIS VAN DE INDONESISCHE KWESTIE
O P E N B A R E V E R G A D E R I N G .

op MAANDAG 28 MAART a.s. in de grote zaal van "ONS HUIS" Gouverneestr.
133

SPREKERS:

Ds. H.J. Mispelblom Beyer,
Rem. Predikant te Rotterdam.

en

Drs. L. de Jong - Amsterdam,
voorm. Radiospreker van "Radio-Oranje" en VARA.

Zaal open 7.30 uur

Entree 25 cent.

Aanvang 8 uur.

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

*Nederlanders,
het roer moet om!*

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging niet heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkings-manoeuvres en verdere Rommianse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principieel anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het oog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
Prof. Mr. W. F. Wertheim;
Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.
Marnixstraat 198.

GEHEIM.

Volgno.

28 MRT 1949

ACD/58661

Verbinding : 67.

No. : 440/49 I.D. Datum: 24 Maart 1949.

Ginckel

Bijgaand een circulaire, uitgaande van het "Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië", welke is toegezonden aan de "Vlam-leden", vermoedelijk ter verspreiding.

" e i n d e "

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

Nederlanders, het roer moet om!

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging niet heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkings-manoeuvres en verdere Rommiaanse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

- 2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
- 3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principieel anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het oog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

- Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
- H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
- Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
- Prof. Mr. W. F. Wertheim;
- Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.
Marnixstraat 198.

Tom Rot.

15 Maart 1949.

Volgno.

18 MRT 1949

ACD/57092

Verbinding: No.12

Doss.182/4

Comité

Onderwerp: Vergadering voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

Op Vrijdag, 11 Maart 1949, te 20.00 uur werd door het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië, afdeling Den Haag, in gebouw "Amicitia" aan het Westeinde te 's-Gravenhage, een openbare vergadering belegd, waaraan door ± 450 personen werd deelgenomen.

Zaalcapaciteit 450 personen..

Te omstreeks 20.15 uur wordt, na een kort openingswoord, direct het woord verleend aan de 1ste spreker van die avond:

Dr. L. DE JONG (Louis DE JONG, Amsterdam, 24 April 1914, woonde te Amsterdam).

Spreker vangt zijn rede aan met erop te wijzen, dat wij, aan de vooravond van de Ronde Tafelconferentie, in een zeer ernstige tijd leven. In New York is de vergadering van de Verenigde Naties bijeen, waar Nederland zich in de positie van beklagde mogendheid heeft te verantwoorden.

Deze tijd is ernstig, omdat hetgeen in Indië gebeurt, indruist tegen ons geweten. In Indonesië vinden gruweldaden plaats van de ernstigste soort.

Spreker citeert vervolgens een aantal brieven van Nederlandse soldaten in Indonesië en wijst in dit verband op hetgeen Henk GORTZAK in de Tweede Kamer daarvan had gezegd. Hij leest een brief voor van een soldaat uit de buurt van Soebandin. Volgens deze soldaat werd dit gebied eerst geëvacueerd, waarna de kampongs werden afgebrand en de achtergebleven mensen, ook vrouwen en kinderen, werden vermoord. De bevolking, aldus deze briefschrijver, wordt uitgeperst op een manier, zoals wij hier onder de Duitse bezetting hebben gekend. De mensen worden afgebeuld en met een elektrische machine behandeld om hen zover te krijgen, dat zij anderen verraden. Denk nu niet, aldus spreker, dat dit alleen brieven van communisten zijn. Neen, er zijn zelfs katholieken, die zo schrijven. Hij citeert daarop een passage uit een brief, geschreven door de soldaat, A.J. FEITH, uit Vlaardingen op 14 December 1948, dus nog vóór de 2e militaire actie. Deze jonge katholieke kajotter vertelde in zijn brief, hoe de kampongs waren afgezet, de kerels bij elkaar waren getrommeld en hoe deze kerels, een 14-tal, hun kop door een lus van een touw moesten ~~trekke~~ steken. Op deze wijze werden zij gedwongen te bekennen. Toen deze kerels evenwel nog niet wilden spreken, zijn ze in de bossen doodgeschoten. "Je lachte je rot", aldus deze briefschrijver.

Nadat spreker nog verschillende brieven van soldaten uit Indonesië heeft voorgelezen, wijst hij erop, dat de inhoud van deze brieven tijdens de vergadering van de Tweede Kamer ter kennis van Dr. DREES is gebracht. Wij achten Dr. DREES hoog. Hij heeft 10 dagen geleden gezegd, dat hij met bezorgdheid heeft kennis genomen van de inhoud van die brieven en dat een onderzoek wordt ingesteld.

Dr. DREES heeft Dr. BEEL telegrafisch verzocht een onderzoek naar deze excessen te laten instellen, maar het zal wel juist zo gaan als met de moordpartij op Zuid-Celebes, waar

na 1 1/2 jaar aarzelen, het onderzoek geen resultaat heeft opgeleverd.

Wij zijn niet tevreden met een onderzoek, omdat wij, door ondervinding wijs geworden, vrezen, dat het de Regering geen ernst is met het instellen daarvan.

Spreker geeft vervolgens een overzicht van datgene, wat door de Nederlanders in 3 eeuwen in Indonesië tot stand is gebracht op het gebied van techniek, vervoer en geneeskunde.

De keerzijde van deze medaille echter is, dat 50.000 Nederlanders 90.000.000 Indonesiërs onderdrukten. Deze Nederlanders hadden geen wezenlijke belangstelling voor de Indonesiërs. Men wil het doen voorkomen, alsof de Republiek van Japanse makelij is, maar het dan blijkbaar niet tot de overheersers in Indonesië doorgedrongen, dat, wanneer SOEKARNO reeds vóór de oorlog sprak, honderdduizenden en nog eens honderdduizenden met een vurig geeloof naar hem luisterden.

Nederland had SOEKARNO, HATTA en SJAHRIR opgepakt en verbannen. Zij werden door de Jappen bevrijd en hebben zich na hun bevrijding begrijpelijkerwijze tegen hun onderdrukkers gekeerd. Wij hebben getracht, nadat Indonesië van de Japanners was bevrijd, om hen te wurgen en militair te vernietigen. Het is thans evenwel zo, dat in de zogenaamd gezuiverde gebieden, het vuur van verzet weer aanwakkert. Een treffend voorbeeld daarvan is, dat, toen SOEKARNO de leden van de Commissie van goede Diensten op Banka uitgeleide deed naar het vliegveld, er een stormachtig gejuich onder de bevolking opging. Hoe zou de reactie van de Nederlandse bevolking geweest zijn, als tijdens de bezetting Koningin Wilhelmina in Den Haag zou zijn gekomen! De schuld van deze gang van zaken ligt, aldus spreker, voor een deel op de gehele Nederlandse bevolking. Het is misschien de enige verdienste van de Partij van de Arbeid, dat zij bij de 1e Militaire actie, terwijl de Katholieke Ministers op wilden rukken naar Djocja, dit heeft weten te verhinderen.

Vervolgens maakt spreker een vergelijking met de houding van Engeland t.o.v. India. Hij prijst daarbij de houding van ATTLEE. Vervolgens leest hij de resolutie voor van de Veiligheidsraad.

Minister MAARSEVEEN heeft evenwel die resolutie in wind geslagen en heeft het vonnis over ons land uitgesproken, door de resolutie naast zich neer te leggen.

Men trachtte de federalisten tegen de Republiek uit te spelen, maar ook dit Nederlandse spel ging niet op. De populariteit van SOEKARNO en HATTA is hierdoor nog sterker geworden en daardoor wordt ook de houding der federalisten aan het wankelen gebracht.

Spreker stelt vervolgens de vraag: Hoe liggen de politieke kaarten in ons land? Dit is een grote desillusie. Het kraakt in de rijen van de Partij van de Arbeid, terwijl in de Katholieke Volks Partij zich reeds duidelijke tegenstellingen vertonen.

De katholieke Indië-kenner, SIJBESMA, waarschuwt openlijk tegen het beleid van ROMME. Het gevolg van de houding der Regering is, dat ook zij, die hun belangen in Indië hebben, zien, dat op commercieel gebied niets meer valt te halen.

Het Comité voor Vrijheid in Indonesië slaat dan ook met stijgende bezorgheid de ontwikkeling in Indonesië en hier te lande gade.

Spreker leest daarna een manifest voor (gaat hierbij).

-Hij-

Hij besluit zijn rede met de woorden "De Nederlandse Regering moet het roer omgooien, de troepen terugtrekken uit Indonesië en het Indonesische volk zijn volledige vrijheid schenken".

Spreeker wil daarbij als bemiddelaar benoemd zien de oude Gouverneur van India MOUNTBATTEN.

Hierna volgt een kwartier pauze. In de pauze worden 5 brochures à f.l.-- verkocht. Het is de bedoeling, dat deze onder vrienden en kennissen worden verspreid (zie bijgaande brochure "Wat gebeurt in Indonesië").

Na de pauze is er gelegenheid tot het stellen van vragen, waarvan door een aantal personen gebruik wordt gemaakt. Een der vragenstellers stelt voor om genoemde brochure "aangekend" te zenden aan vooraanstaande personen, o.a. aan Kapitein WESTERLING, Generaal SPOOR, Generaal MEIJER, Van der PLAS en BEEL. Dit voorstel werd door Drs. DE JONG aangevaard.

XI Vervolgens spreekt Ds. BUSKUS. Hij betreurt de verdeeldheid onder de socialistische P.P.V. hun standpunt tegenover Indonesië. Men heeft de vrijheidsstrijd van het Indonesische volk als zodanig hier te lande niet onderkend. De K.V.P. is in eerste aanleg verantwoordelijk voor de 1e en 2e militaire actie en het is haar schuld, dat de Republiek van de baan is geveegd. Dat de P.v.d.A., dat beleid heeft geaccepteerd, betekent dat er in Nederland geen waarlijk socialistische partij is. Uitvoerig gaat spreker in op de houding van diverse vooraanstaande mensen uit de zending. Zij hebben tijdig begrepen, dat militaire acties niet bijdragen tot het verkrijgen van een oplossing in dit conflict. Zij hebben zich van die acties gedistancieerd, er van overtuigd zijnde, dat de zending anders haar vernietiging tegemoet gaat.

/ haar In Indonesië zal men in de toekomst de socialisten en christenen in Nederland beschouwen als degenen, die het op vernietiging gemunt hadden.

Spreeker doet tenslotte een beroep op de aanwezigen om mede te werken tot het verkrijgen van een goede verstandhouding tussen de volken van Nederland en Indonesië. Een verstandhouding, die voort moet sprouiten uit eenzelfde gevoel voor "Vrijheid, menselijkheid en gerechtigheid". Wellicht is het daarvoor nog niet te laat, maar dan moet hier in Nederland "het roer om".

Na de rede van Ds. BUSKUS worden 2 coupletten van "de Internationale" met luider stem gezongen.

Hierna heft een der aanwezigen het Wilhelmus aan. Ondanks het feit, dat slechts enkelen mede zingen, zingt de man dapper het volkslied ten einde.

Om $\frac{1}{2}$ 23.00 uur ging de vergadering uiteen. (Einde)

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

Nederlanders, het roer moet om!

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging *n i e t* heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkings-manoeuvres en verdere Rommiaanse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principieel anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het oog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
Prof. Mr. W. F. Wertheim;
Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.
Marnixstraat 198.

Haarlem

bericht: -----
Bron: betrouwbaar.
Inhoud: betrouwbaar.
Actie: -----
Copie: -----

Copie brief - 70 5823

15 MRT 1949
ACD/ 57670

Op Donderdagavond, 10 Maart 1949 vond in de Tuinzaal van het Gem. Concertgebouw te Haarlem een openbare bijeenkomst plaats belegd door het "Comité voor Vrede in Indonesië", afdeling Haarlem.

Aanwezig: plm. 225 mannen en vrouwen. (zaalcapaciteit: 400). Zeer gemêleerd publiek: middenstanders, intellectuelen en enkelen uit de arbeidende klasse. Velen van de oude garde der vredesbeweging van vóór 1939 (Vrouwen Vredesgang e.d.), benevens leden van "Kerk en Vrede" en de "Vlamgroep".

J.H.S.

Aan alle bezoekers werd bij de ingang van de zaal de circulaire "Nederlanders het roer moet om" uitgereikt, terwijl ten verkoop werden aangeboden "De Vlam" en de brochure "Wat gebeurt er in Indonesië".

In de zaal lag op elke stoel een intekenbiljet op de boeken: "Het fiasco van Komme" (Michels en Riemens) en "Universele democratie/de derde macht" (Riemens).

Geen leuzen of spandoeken.

Achter de bestuurstafel waren gezeten de beide sprekers: Drs. L. de Jong en Ds. W. Rijn van Draat, benevens het bestuur van de afdeling Haarlem bestaande uit: E. Buis, vice-voorzitter van "Kerk en Vrede" afd. Haarlem (voorzitter van het "Comité Vrede in Indonesië" afd. Haarlem / mej. Bal (namens "Kerk en Vrede") / Harmens (voorzitter "Vlamgroep" Haarlem) / Alink (namens de "Radicaal Pacifisten" Haarlem).

Drs. de Jong zei, dat men bijeengekomen was op een ernstig uur nu Nederland opnieuw door de Veiligheidsraad ter verantwoording geroepen wordt. Hij vreesde dat de besprekingen in de Veiligheidsraad voor Nederland geen gunstig verloop zouden hebben. Spr. wijst erop, dat de oorlog in Indonesië niet van kortstondige aard zou zijn, doch jaren zou kunnen duren. In dit verband merkt spr. op, dat generaal Spoor heeft aangedrongen op versterking van troepen en materieel op de kortst mogelijke termijn.

Spr. noemt de gang van zaken bedroevend. We hebben de ellende van een Duitse bezetting medegemaakt, zei hij, nu pogen wij een dergelijke bezetting op te leggen aan een ander volk. Dat zoveel mensen nog zo weinig begrip hebben voor de vrijheidszin van het Indonesische volk wijst spr. aan het feit, dat op de scholen altijd geleerd was, dat Indonesië van ons was. Voor de simpele gedachte dat Indonesië een eigen volk heeft houdt men de ogen gesloten. Een dergelijk standpunt als men heeft ten opzichte van Indonesië had destijds ook ongetwijfeld Koning Philips pas van Spanje ten opzichte van de Nederlanden, doch de Nederlanden vochten zich vrij; zo zal ook Indonesië zich aan onze overheersing ontkwamen. Ons bestuur over Indonesië heeft ongetwijfeld veel goeds bereikt, doch wij mogen de ogen toch niet sluiten voor het feit, zegt spr. dat na 300 jaar bezetting nog steeds 75% van het Indonesische volk analphabeet was en de Indonesische arbeiders voor slechts enkele dubbeltjes "hollands geld als salaris verdienden.

Wij hebben geen enkel begrip getoond, zegt spr. wat er onder dit volk van 70.000.000 mensen leefde. Spr. schetst de verhouding in Indonesië vóór 1941: 70.000.000 Indonesiers met slechts 250.000 blanken, waarvan 200.000 indo-Europeanen, dus slechts 50.000 volbloed Europeanen.

Spr. citeert vervolgens uit het boekje van de Kadet "De Indonesische tragedie" waarin de verhouding Nederlanders/Indonesiers getekent wordt als die van heersers en overheersers. In de Volksraad hadden destijds zitting voor de helft vertegenwoordigers der 50.000 Nederlanders en voor de andere helft vertegenwoordigers van de 70.000.000 Indonesiers. Spr. noemde dit een schrijnend feit.

Nog steeds citerende uit het boekje van de Kadet, zegt spr., dat de republiek niet uitsluitend van Japanse makelij was, doch dat de vrijheidsbeweging van het Indonesische volk al terugging tot de twintig en dertiger jaren. Reeds in 1927 en 1928 leefde onder honderd duizende Indonesiers reeds het ideaal van een vrij en onafhankelijk Indonesië. Wat hebben wij met de leiders van deze beweging gedaan: verbannen.

Hetzelfde ambtenarencorps, zegt spr. dat destijds doof en blind was voor deze vrijheidsbeweging, is nu voor een groot deel weer in functie.

In de bezetting jaren hebben wij ons een beeld gevormd, zegt spr. van een Indonesisch volk dat net zoals wij onder Duitse bezetting zou snakken naar bevrijding. Doch dat beeld bleek niet meer te kloppen.

Spr. schetst vervolgens de politieke doorbraak in Indonesië en het ontstaan van de republiek. De Jong verwijt de regering Schermerhorn gefaald te hebben en wijst op de houding van Engeland ten opzichte van Brits Indië. Gij vraagt Uw vrijheid, zei Attlee, gij krijgt Uw vrijheid. De tegenstanders hiervan: Churchill c.o. hebben ongelijk gekregen toen zij zeiden dat de band tussen Engeland en India geheel verbroken zou worden. Deze banden zijn niet verbroken en inniger dan ooit. Dit voorbeeld van Engeland, zei spr., hadden ook wij moeten volgen, dan hadden wij daarvan nu de zegenrijke gevolgen ondervonden. Wij hebben de soevereiniteit van Indonesië met de mond beleden, doch door de daad teniet gedaan.

Spr. geeft vervolgens een beeld van het ontstaan van de deelstaten in Indonesië die tot marionettenstaten zijn geworden.

Met enige wat wij bereikt hebben in Indonesië is, dat het vertrouwen van het Indonesische volk thans tot het nulpunt is gedaald. De regering heeft te vaak dingen verklaard en later teniet gedaan. Het geduld van het Indonesische volk is uitgeput. Zij hebben nog slechts vertrouwen in hun eigen verzet en de ontwikkeling op internationaal terrein.

De Jong gaat uitvoerig in op de politionele acties. Waarom werd beel, vraagt spr., die eerst voorstander was van een actie tot Djokja toe, benoemd tot hoge vertegenwoordiger van de Kroon?

Sprekende over de Veiligheidsraad, zegt de Jong, dat sinds de laatste zittingen geen enkele wijziging ten gunste van Nederland is ingetreden, integendeel, en de huidige besprekingen konden daarom voor Nederland wel eens een ongunstige loop nemen. Het feit ligt daar, dat wij bezig zijn in Indonesië een politiek te voeren, die internationaal geen enkele kans van slagen biedt. Wij komen in een steeds moeilijker parket en komen steeds verder in het slop.

Spr. hekelt de berichtgeving over Indonesië. Is het geen schandaal, roept hij uit, dat wij afgescheept worden met korte en vaak nog leugenachtige berichten? Geen enkel behoorlijk journalistiek of ooggetuigeverslag.

Spr. besluit zijn rede met het voorlezen van het Manifest van het Comité (zie bijlage).

wij zullen uitgelachen, gehoond en bespot worden, besluit hij, doch de toekomst zal ons in het gelijk stellen.

Van de gelegenheid tot het (schriftelijk) stellen van vragen werd door een 12tal aanwezigen gebruik gemaakt. De vragen brachten geen nieuwe gezichtspunten naar voren en werden zeer summier afgedaan, aangezien Drs. de Jong om half 10 wederom moest spreken op een avond in "Bellevue" te Amsterdam. De voorzitter beloofde echter zich met het hoofdbestuur in verbinding te stellen en te pogen om Drs. de Jong nog deze maand of begin April wederom in Haarlem te krijgen en dan een discussieavond te beleggen over de gestelde vragen. Bij de beantwoording der vragen zei de Jong nog, dat de grootkapitalisten in Nederland zich zeer bezorgd maken over de gang van zaken

zaken in Indonesië. Een zeer vooraanstaand man uit een van onze grootste bedrijven (naam werd niet genoemd) is volgens spr. zelfs van plan geweest om, ten de jongste politionele actie dreigde, een artikel te schrijven in een van onze links gerichte bladen. Hij heeft hier echter vanaf gezien omdat hij voelde, dat zijn artikel de actie toch niet tegenhouden zou hebben en om der wille van zijn positie.

De huidige Indonesië-politiek zag spr. in het licht van het overheersende katholieke element in onze regering dat zijn vroeger minderwaardigheidscomplex poogt te overmeesteren door eens te tonen hoe het de situatie in Indonesië kan klaren.

De minister Drees als rechtschapen socialist met deze situatie mee kon gaan hoopt spr. op een volgende avond in Haarlem uitvoerig te belichten, evenals de positie van de Indo-Europeanen.

Betreffende de houding van de Engelse Labourparty is het spr. persoonlijk bekend, dat Attlee een volmaakt tegenstander is van onze Indonesië-politiek.

De tweede spr., Ds. Fijn van Draat, zei, dat geen partij of kerk achter hem of achter het Comité stond. Hij wilde slechts een persoonlijk woord spreken als een verontrust mens. Aangezien Drs. de Jong reeds uitvoerig over de Indonesische kwestie gesproken had, wilde hij nog slechts een korte nabetrachting houden en een duik nemen in de achtergrond van dit alles.

Hij gaf daarop een beeld van de houding der Nederlanders in het Indonesië van vóór de Japanse bezetting. Hij tekende deze Nederlanders als mensen die op alle mogelijke wijzen poogden van alle vreemde smetten vrij te blijven en zich met andere Nederlanders in een conservenblikke opsloten. Bij een rondreis door Indonesië poogde hij een idee te krijgen van het Indonesische volk, doch geen enkele Nederlander kon hem daarover inlichten omdat niemand de moeite had genomen het Indonesische volk te begrijpen en tot de mensen zelf door te dringen. Geen enkele Nederlander had zich b.v. eens de moeite gegeven om eens een inheemse krant te lezen enz. Gunstig staat daartegenover de zending. De zendelingen kwamen met een heel andere opdracht naar Indonesië dan om er geld te verdienen en zo gauw mogelijk weer naar Nederland te rug te keren. Zij leerden de bevolking zelf kennen en zij waren het ook, op een kleine uitzondering na, die het niet eens zijn met de politiek van onze regering.

Sprekende over de vrijheidswil van het Indonesische volk, zei spr., dat je een ideaal niet stuk kunt slaan.

De politiek van onze regering hekelende, zei spr., waar men eerst de zaak bezet houdt kan men nu geen vrijheid geven. Wij zeggen superieur te zijn, doch bezitten te weinig geestelijke wijsheid en te weinig inzicht om dit grote probleem op te lossen.

Er is nog slechts één weg volgens spr., de weg van kerk en zending, de weg van de schuldbekentenis van het Nederlandse volk. Wij moeten ons afvragen: hoe kunnen wij nog goed maken wat daar bedorven werd.

Aan het slot van de avond deelde de voorzitter nog mede, dat aan het comité Haarlem was toegevoegd de Heer Visé, Floraplein 4, die als archivaris zal optreden.

Stemming: rustig.

Opmerking: in één van de andere zalen van het Concertgebouw vond tezelfdertijd een openbare bijeenkomst plaats van de "Nederlandse Vrouwenbeweging". Toen een van de bestuursleden van het Comité Vrede in Indonesië dit gewaar werd, posteerde hij onmiddellijk iemand bij de ingang van het gebouw om de mensen te waarschuwen. Er werd openlijk gewaarschuwd: dat men zich niet moest vergissen in de zaal want dat er boven communisten vergaderden. Ook de tendens van de vergadering was dusdanig, dat geconcludeerd mag worden, dat de sympathien van de aanwezigen

zeker niet in communistische richting gingen.

Opmerkelijk was de anti-katholiek-politieke tendens² die uit gesprekken en uit hetgeen de sprekers opmerkten, was waar te nemen.

Personalialia van in het rapport voorkomende personen:

X | Drs. L. de Jong (geen nadere gegevens).

X | Drs. W. Fijn van Draat, Leendert Meeszstraat 35.

X | B. Buis, Delftlaan 219.

X | Cornelia Pieterella Bal, Amsterdam, 8.9^t04. Overveen (gem. Bloemen
daal).

- | Hendrik Martinus Harmens, Arnhem, 12.7^t22, Kruisochtstr. 37.

X | D. Alink, Sloten, 7.9^t15, Roemer Visscherstr. 172.

X | Jan Hendrik Visée, Tiel, 11.7^t81, Floraplein 4.

All Maart 1949.

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

Nederlanders, het roer moet om!

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging niet heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkings-manoeuvres en verdere Rommianse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principiële anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het loog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
Prof. Mr. W. F. Wertheim;
Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.

Marnixstraat 198.

B. 5772.
Gris.

G E H E I M.

BOEK

VIII. TZ.6.

"Comité voor Vrede
in Indonesië".

BOEKT

Ik heb de eer Uwe Excellentie hiernaevens ter kennisgeving aan te bieden een verslag van een op 10 Maart j.l. door het in hoofde dezes genoemde Comité te Amsterdam gehouden openbare vergadering, benevens de daarin bedoelde brochure "Wat gebeurt in Indonesië?" en copie van het mede daarin bedoelde manifest.

Onder verwijzing kortheidshalve naar de inhoud daarvan moge worden opgemerkt, dat ik gemaak heb U hiernaede in kennis te moeten stellen omdat in het verslag en de bijlagen vrijwel alles tot uitdrukking komt waarop de actie van het Comité gebaseerd is.

Indien tijdens de verdere activiteit van het Comité nog nieuwe gezichtspunten mochten worden geopend, zal ik niet nalaten U daarmede in kennis te stellen.

MET HOOFD VAN DE DIENST,

Mr. L. Linthoven.

AANK

Zijne Excellentie de Minister President,
Zijne Excellentie de Minister van
Overzeese Gebiedsdelen,
te
's-GRAVENHAGE.

21 Maart

9.

B. 57578.
drie.

G E H E I M.

~~XXXX~~
~~XXXX~~

VIII. TZ.6.

"Comité voor Vrede
in Indonesië".

UITGEBUENT

Ik heb de eer Uw Excellentie hiernevens ter kennisgeving aan te bieden een verslag van een op 10 Maart j.l. door het in hoofde dezes genoemde Comité te Amsterdam gehouden openbare vergadering, benevens de daarin bedoelde brochure "Wat gebeurt in Indonesië?" en copie van het mede daarin bedoelde manifest.

Onder verwijzing korthedshalve naar de inhoud daarvan nogge worden opgemerkt, dat ik gemaak heb U hiermede in kennis te moeten stellen omdat in het verslag en de bijlagen vrijwel alles tot uitdrukking komt waarop de actie van het Comité gebaseerd is.

Indien tijdens de verdere activiteit van het Comité nog nieuwe gezichtspunten mochten worden geopend, zal ik niet nalaten U daarmede in kennis te stellen.

HET HOOFD VAN DE DIENST,

Mr. L. Einthoven.

AAN:

Zijne Excellentie de Minister President,
Zijne Excellentie de Minister van
Overzeese Gebiedsdelen,
te
's-GRAVENHAGE.

11 Maart 1949

Onderwerp: Vergadering Comité voor
Vrede in Indonesië.GEHEIM.FOTO
No. 325.

14 MRT

A 57570

Verslag van de op 10 Maart 1949 te 20 uur gehouden openbare vergadering in de zalen van "Bellevue" te Amsterdam, georganiseerd door het "Comité voor Vrede in Indonesië".

Deze vergadering was aangekondigd door middel van advertenties in het weekblad "Vrij Nederland" en de dagbladen "Het Vrije Volk" en "Het Parool". De toegangsprijs bedroeg 35 cent. Bij de ingang werd gecolpoteerd met "De Vrije Katheder" en "Socialisme van Onderop". In de zaal waren ten verkoop aanwezig "De Vlam" en de brochure uitgegeven door het "Comité voor Vrede in Indonesië", "Wat gebeurt in Indonesië". De zaal was niet versierd. Alleen was opgehangen een aanbeveling tot het kopen van eerdergenoemde brochure. Aanwezig waren plm. 650 personen, hoofdzakelijk behorende tot het meer gegoede gedeelte van de burgerij. Het arbeiders element was praktisch afwezig. Mannen en vrouwen waren ongeveer gelijkelijk aanwezig. Jonge mensen waren zeer weinig opgekomen. Militairen in uniform werden niet opgemerkt, terwijl maar enkele Indonesiërs werden opgemerkt. Tijdens de vergadering werden manifesten verspreid, waar van een exemplaar bij dit rapport is gevoegd.

Te 20.15 uur werd de vergadering door een onbekende voorzitter geopend, die mededeelde dat de heer Sam de Wolf, die aanvankelijk de vergadering zou leiden, door ziekte verhinderd was, terwijl de Heer van Randwijk door een sterfgeval in zijn familie niet op vergadering zou spreken. Als sprekers kondigde hij aan de heren Schaper, Buskas en De Jong.

De situatie in Indonesië maakte het nodig deze vergadering te beleggen en de verschillende sprekers zouden die situatie belichten. Hierna gaf hij het woord aan de eerste spreker, Bertus Willem SCHAPER, geboren te Voorburg, 3 februari 1907, redacteur, wonende te Amsterdam, Waalstraat 40 III hoog.

Deze begon zijn rede, met te verklaren dat deze vergadering geen protestvergadering zou zijn. Men begoogde met deze vergaderingen en ook met de vergaderingen die in het land zouden worden gehouden, het Nederlandse volk, dat onverschillig staat tegenover de gebeurtenissen in Indonesië, te mobiliseren. Het schijnt niet meer mogelijk, vervolgde spreker, grote vergaderingen te houden, zoals die in de Markthallen te Amsterdam, waar Coen van der Lende en Gerben Wagenaar op één podium stonden en waar Van der Lende met betrekking tot de eerste politieke actie in Indonesië sprak van "dappere ongehoorzaamheid".

De aankondiging van deze vergadering, waarvan de initiatiefnemers voornamelijk behoren tot een voormalige illegale groep, werd door de "Waarheid" geweigerd. Tijdens de bezetting hadden de leden van deze beide groepen wel samen kunnen werken; maar nu staat men tegen over elkander. Men ziet dat het Nederlandse volk zich weer in zijn isolement terugtrekt.

RD. 552

Het land en de regering bevinden zich in een critieke situatie voor wat Indonesië betreft. De verklaring die de regering daaromtrent aarlegde in de maand Februari, stemde wel een groot gedeelte van het volk hoopvol, maar insiders hoopten toeh dat het bij de regeringsverklaring niet zou blijven en deze meerdere troeven op tafel zou kunnen leggen. De gehele wereld en de Veiligheidsraad stelden zich tegenover de politiek van de Nederlandse regering ten opzichte van Indonesië. Men dacht dat de regering nu eens het initiatief zou nemen voor een werkelijk vooruitstrevend beleid. Bij het aftreden van Minister Sassen bleek, op welke wijze deze Minister tegen de beoelingen van de overige ministers inging. De combinatie Sassen-Eisewier en de verdediging van Sassen door Romme tekende duidelijk hoe de kaarten lagen.

Het optreden van Minister Maarseveen wekte geen bemoeiding. Zo heel lang is het nog niet geleden dat deze Minister zeide dat Indonesië nog niet rijp was voor zelfbestuur. Ook het plan Beel was niet in alle opzichten geruststellend. Men paradeerde daar wel mede in Batavia en het olijkt dat dit plan eindelijk is opgesteld door de Indonesische Federalist Anak ~~Rang~~. Het had wel gunstige kanten. Er werden aan de deelnemers van de Ronde Tafel Conferentie geen voorwaarden gesteld, de envoor aardelijke vrijheid van de Republikeinse leiders werd in het vooruitzicht gesteld, bij de in te stellen Indonesische regering zouden 1/3 van de zetels ter beschikking komen van de republikeinen, de in Indonesië aanwezige troepen zouden alleen gebruikt worden in overleg met de Indonesische regering terwijl voorstellen voor de Ronde Tafelconferentie door ailen konden worden ingediend.

De ontgoocheling kwam echter spoedig. Van voorbereiding was weinig sprake. Terecht noemde het dagblad "De Tijd" het plan een sprong in het duister zo niet onmogelijk uit te voeren.

na de terugkeer van Beel in Batavia nam een Engelsman kennis van het plan, en zo schrijft hij aan zijn blad, was hij hierover zeer verwonderd. Hij kwam tot de conclusie dat de Nederlanders waarschijnlijk geleerd hadden eindelijk meer te geven dan gevraagd werd en dat de handelsgesest, die de onderhandelingen van de Nederlanders steeds gekenmerkt had, eindelijk was losgelaten. Nadat echter de hoofdamtenaar Gieben naar Banka was geweest, kwam de ontgoocheling. Toen immers bleek dat de volledige vrijheid van de Republikeinse leiders niet inhield de terugkeer naar Djocja. Men kon wel volledige soevereiniteit verkrijgen, maar de eerste tijd onder toezicht van de Nederlanders, die de Departementen van Defensie, Buitenlandse Zaken en Financiën zouden beheren.

Over het algemeen is de buitenlandse pers veel beter ingelicht over hetgeen in Indonesië gebeurt dan hier te lande. Daardoor kon ook grote verwaarring ontstaan, zowel bij het volk als bij de regeringen in Nederland en Indonesië. Een botte weigering door de Republikeinse leiders is uitgebleven. De republikeinen toch konden de voorstellen van de Nederlanders verwijzen naar de Veiligheidsraad, doch gingen accoord met de gestelde voorwaarden, zij het onder bepaalde voorwaarden. Zij voelden niets voor een onder curatele stellen van Indonesië van een commissie van Amerikanen en Australiërs, maar konden zich evenmin losmaken van de laatste resolutie van de Veiligheidsraad.

Zij bleven bij hun eis terug te kunnen keren naar Djocja. Dit is een goed standpunt, hetgeen ook gedekt wordt door een artikel in de "Nieuwe Rotterdamse Courant". Nu verschijnen er weer tegenstrijdige berichten over een eventuele inwilliging van die eis door de Nederlanders. De ene dag leest men dat de regering de republikeinse leiders toestaat om terug te keren naar Djocja, maar prompt daarop volgt weer een tegenspraak, terwijl men later weer leest dat de regering daarover geen enkel besluit heeft genomen.

Romme ziet bij de inwilliging van deze eis chaos. Hoe verward de situatie in Djocja is blijkt wel uit de houding van de aldaar vertoevende Sultan. Deze staat volledig achter de republiek en is in staat de orde in Djocja te bewaren. De pogingen van de Nederlanders om hem tot medewerking over te halen zijn vruchteloos gebleven.

Door dit alles zijn we even veer als voorheen, waarschijnlijk zelfs een stap achteruit.

De mensen van de linkergroep van de Partij van de Arbeid verheugen zich over deze gang van zaken niet. De enige mogelijkheid die voor Indonesie nog openstaat, is de koers die deze groep heeft aangewezen. Maar in deze regering is die politiek niet mogelijk.

De rechtse partijen zijn mede verantwoordelijk voor de toestand die is ontstaan. De regering was op de goede weg, doch door een politiek van zwalken, te laat komen en te weinig willen geven, is men vastgelopen.

Wij zijn solidair met deze regering maar niet voor wat betreft de Indonesische politiek. Wij hebben hoogachting voor Drees, doch deze wordt getrokken door de tegenstanders van een progressieve Indonesische politiek. Men geeft geen behoorlijke inlichtingen over de te volgen weg.

De enige mogelijkheid die overblijft is het volgen van een ruimere politiek waardoor wij ons aanzien in de wereld kunnen terugwinnen.

De ontgoocheling onder de bevolking kan niet uitblijven. Een reactie is mogelijk naar beiden zijden.

Het gaat niet goed met de actie in Indonesie. Drees noemde de toestand niet ongunstig, maar over de economische-politieke situatie wordt niets vernomen.

Wat het comité voorstaat is neergelegd in de brochure die thans verschenen is en in het manifest dat in de vergadering is verspreid. (spker bespreekt deze twee stukken uitvoerig.)

Spreeker vervolgde verder en zeide dat Nederland door te handelen zo als nu, zijn financiële belangen, zijn economisch crediet en zijn waarachtigheid in de politiek in de ogen van de wereld verspeelt. Als eerste reactie op die politiek ziet men reeds de stopzetting van de Marshall-hulp aan Indonesië.

Drees heeft ook gezegd, dat Indonesië licht in de politieke sfeer van Oost-Azië. Dit blijkt uit de resolutie van de Veiligheidsraad. Aan de situatie zoals die momenteel in Indonesië is ontstaan moet een einde gemaakt worden. De kritiek die op het regeringsbeleid wordt uitgeoefend, is geen teken van defaitisme. Dit is ook wel gebleken uit het antwoord van Schermerhorn aan Rommex in de Tweede Kamer, waar laatstgenoemde sprak over slappelingen, daarmee doelende op diegenen die kritiek oefenen op de plannen van de regering.

De tijd van Coen en Van Heutz zijn voorbij. In de drie eeuwen dat Nederland heer en meester in Indonesië was is een politiek gevoerd waarvoor de Indonesiers ons niet dankbaar voor behoeven te zijn. Van Indonesië is geen economisch onafhankelijke macht gemaakt en de bewoners hebben alleen maar een kruimel mee mogen eten.

Wij hebben in de loop der tijden tweemaal Indonesië terugontvangen van de grote mogendheden. De belangen die daarbij voorstonden kunnen wij makkelijk raden.

In het nieuwe boek van De Kadt zegt hij dat politiek de kunst der mogelijkheden is; dat mag Nederland vooral voor wat betreft Indonesië niet vergeten. Voor wat daar gebeurt is, behoeven de Nederlanders zich niet op de borst te slaan.

De taak van het comité ~~is~~ is niet de regering stokken voor de benen te gooien, zoals dit gebeurt in het dagblad "Trouw".

De Ronde Tafelconferentie zal veel problemen opwerpen, zowel voor wat betreft de Republiek als de deelstaten.

Men zegt zo vaak dat Djocja een Augiasstal was, doch veel meer kan dat gezegd worden van Batavia. Beel is na zijn optreden als Hoge Commissaris van de Kroon in Batavia beïnvloed door de ambtenaren en militairen. Een bewijs daarvan is zeker zijn uitlating dat hij het alleen wel af kan en weigerde adviseurs mede te nemen. De sancties die zouden genomen worden in verband met het gebeurde in Banka, blijven uit. Men kan gerust zeggen dat het veilig reizen is per "spoor".

De taak die de regering zich stellen moet is uitgestippeld in ons manifest.

Het plan Beel heeft tot doel de resolutie van de Veiligheidsraad te omzeilen. De mogelijkheid van uitvoering is aanwezig, doch Batavia heeft de militairen niet onder controle. De controlecommissie van de V.N. wordt op alle mogelijke manieren afgebroken.

Er kan geen vertrouwensbasis worden gevonden door het optreden van de militairen. Een voorbeeld daarvan is te zien in het optreden van de Labourregering in India. Daar trok men op een gegeven ogenblik de militairen terug en gaf men de Indiërs volledige verantwoordelijkheid.

In het overgangstijdperk zou men door een goede bemiddelaar, Mountbatton b.v. en met behulp van een internationale politiemacht naar het voorbeeld van Palestina veel goeds kunnen doen. Gemeen overleg tussen Indonesië en Nederland is noodzakelijk. In Amsterdam klopt het hart van de belangen van Nederland in Indonesië. Het verschil met Den Haag valt hier direct op.

Direct na de aanvang van het 2e militaire optreden sprak Elsevier al van het terugkomen van al het geld dat Nederland in Indonesië had belegd. Wij moeten echter wel weten dat de koeleverhoudingen voorbij zijn. Herstel van de cultuurs moeten niet in de eerste plaats komen, noch het versterken van de deviezenpot. De Indonesische politiek mag niet zijn een politiek met een egoïstische instelling. De Amsterdamse scheepsbouw en machinefabrieken kunnen voor Indonesië groot werk verrichten ook bij mindere deviezenopbrengst. Amsterdam is niet het Amsterdam van "Trouw" dat de republiek wil vernietigen. Ook bij de katholieken ziet men kentering in de opvattingen. De tegenstelling "De Linie" en Romme spreekt daarvan, terwijl de voorzitter van de Amsterdamse Federatie van de KVP op zijn jaarvergadering 20 minuten besteedde aan kritiek op regering en kamerfractie met betrekking tot het indonesisch beleid. Het is bekend dat Romme probeert met Welter samen te gaan.

Voor wat betreft de houding van industriële groepen in Neder-

land, deze denken wel anders ~~dan~~ vroeger onder de invloed van de gebeurtenissen in Indonesië en de wereld. De textielondernemers in Twente en ook de Ondernemersraad laten een ander geluid horen dan voorheen.

Het optreden van een Amsterdamse figuur als Stikker in zijn hoedanigheid van Minister van Brittenlandse Zaken tekent ook wel de veranderde inzichten bij de ondernemers.

De kerk en de arbeidersbeweging moeten zich inzetten voor een andere politiek in Indonesië. Daarbij moeten wij ons niet stellen tegenover Drees, doch hem steunen bij de progressieve politiek die gevoerd moet worden. Die progressieve politiek zal een storm van reactie oproepen, doch het comité wil de stoot geven zodat de muur van deze reactie zal worden omgehaald.

P.D. 10091 Hierna gaf Dirk SCHIEP, geboren te Haarlem, 10 October 1893, in afwachting van de komst van Buskas en De Jong, enige organisatorische mededelingen betreffende de verspreiding van het manifest en de brochure.

P.D. 6655 Inmiddels was Dr. Johannes Jacobus BUSKES geboren te Utrecht, 16 September 1899, ter vergadering gekomen en werd hem het woord verleend.

Hij begon met te verklaren, dat het moeilijk was over de Indonesische kwestie te spreken omdat hij zeer pessimistisch staat tegenover de ontwikkeling in deze zaak. Hij ziet dat de politiek die gevoerd is, ons nu voor een verloren zaak doet staan. Hij meent, in tegenstelling tot Schaper, die in "Het Parool" een artikel schreef over Indonesië "Neem de Laatste Tram", dat deze al gemist is. Ook de Kadet concludeert dat in zeker opzicht de zaak voor ons verloren is. Daarom is spreker niet enthousiast om hier te spreken. Wij mogen niet de schuld dragen voor dit verlies. Een oplossing moet zo mogelijk nog gezocht worden. Wij moeten weer komen tot contact met de vrijheidslievende Indonesiërs. Wie tot uitdrukking brengt waar onze schuld ligt heeft wellicht nog een kans om de schade zo gering mogelijk te maken.

Wat in het midden staat is onze houding tegenover de Republiek. De oprichting van de Republiek was een waarachtige daad, zowel nationaal als sociaal. Door Nederland is de republiek niet als zedelijk erkend, alhoewel bij de overeenkomst van Lingadjatti deze wel de facto was erkend. Christenen en socialisten hebben de republiek niet de steun gegeven die nodig was. Er is een politiek gevoerd die de republiek heeft verzwakt en het extremisme heeft versterkt. De regering is daardoor in een dwangpositie geplaatst, wat tot gevolg heeft gehad dat de 1e en 2e militaire actie onvermijdelijk werd. Logeman heeft gezegd dat de politiek heeft gefaald en daardoor de militaire actie noodzakelijk was. Dit was bij het 2e optreden niet geringer dan bij het eerste. De republiek is overwonnen maar niet het Indonesisch nationalisme. De schuld van Nederland bestaat hierin dat het de overwinning tot een nederlaag gemaakt heeft en daarvoor is het Nederlandse volk mede verantwoordelijk.

shewel

De Partij van de Arbeid heeft de actie geaccepteerd, niet goed gekeurd, doch hierdoor is er geen enkele Partij meer waarop de Indonesiërs kunnen steunen. De Christelijke partijen hebben nimmer steun aan de Indonesiërs verleend. De communisten doen alsof, maar hebben daarbij niet de vrijheid van Indonesië op het oog, maar hun eigen politieke doelstellingen en proberen munt te slaan uit het falen der regeringspolitiek. Zij be-

strijden eveneens Sukarno c. s. Voor de vertrouwenscrisis die is ontstaan hebben de socialisten, de kerk en de zending gewaarschuwd. Vooral de zending heeft gewaarschuwd voor een 2e actie, die een goede verhouding onmogelijk zou maken en een bedreiging vormde voor kerk en zending. Spreker is voor de toekomst pessimistisch omdat de overwinning in een nederlaag overgaat. Men moet betwijfelen dat het Nederlandse volk die sprong kan maken, die nodig is om de moeilijkheden te overwinnen. Men moet bereid zijn tot herstel van de republiek en zijn leiders tot overleg brengen. Dan is er waarschijnlijk nog een kleine mogelijkheid om goed te maken wat bedorven is. Want de republiek die thans de nederlaag leidt, heeft de toekomst. Wij kunnen ons verheugen dat niemand ~~zich~~ aan de vrijmaking van Indonesië behoeft te twijfelen. Alleen moeten wij vrezen, dat christenen en socialisten zullen worden aangemerkt, als diegenen die medegewerkt hebben aan een mogelijke ondergang van de republiek. De roeping van christenen en socialisten is het steunen van deze vrijheidstrijders en het verstaan van hun gevoelens. We kunnen wel critiek oefenen op hen, maar moeten naast hen staan. De Nederlandse christenen en socialisten missen echter hun kansen. Juist de christelijke partijen zijn de meest reactionaire partijen. Zij zijn uit hun abstracte beginselen tegen alle vernieuwing die opkomt. S-ouvereiniteit en de instandhouding van het Koninkrijk zijn de beginselen waar achter zij zich verschuilen. Zij zijn niet bereid te luisteren naar de Indonesische kerk en zending. Zondelingen waarschuwen herhaaldelijk opdat het volk zal weten wat er leeft en gebeurt in Indonesië.

Het aantal gesneuvelden wordt steeds hoger en men vraagt zich af waartoe. In de oorlog sneuvelden vele illegale werkers, doch dan wist men waarvoor, voor de vrijheid van het land, doch nu is ieder offer zinloos.

De strijd is voor Indonesië en Nederland beiden zinloos. De gruwelen die daar geëuen behoeven geen verontwaardiging te wekken. Militaire actie is oorlog en deze is niet te humaniseren. Verzet tegen de gruwelen die gepleegd worden zonder verzet tegen de militaire actie is onwerkelijkheid, want actie zonder gruwelen is een theoretische constructie. Oorlog is altijd wreed, brengt gruwelen en haalt het slechtste boven in de mens. Het volk moet worden wakker geschud en de vraag moet gesteld worden of het doel heeft de jongens hier voor in te zetten. Tegen ons wordt uitgebait en Leimana, de voormalige Directeur van het Zendingshospitaal en Minister van Volksgezondheid in de regering Hatta, zeide het reeds, dat een christelijke natie uitgerekend op een Zondag de militaire actie begon. Deze man vroeg bij zijn arrestatie of hij zijn bijbel mee mocht nemen, waarop diegene die hem arresteerde verwonderd vroeg of hij een christen was.

In Nederland wordt vaak voorgesteld dat wij Nederlanders de christelijke natie zijn, terwijl de republiek de heidenen zouden zijn. Hilderink, een zendeling, zegt dat alle christenen in Indonesië achter de republiek staan.

Voor spreker is de Indonesische zaak niet enkel een politiek vraagstuk, maar een kwestie tussen Hollandse en Indonesische christenen. De verbinding tussen beide is het christendom, en het verlangen van vrijheid is het verlangen van christenen. Ik ben pessimist zegt spreker omdat de kwestie niet leeft onder het gehele volk en omdat onder dat volk de politieke en sociale schikking ontbreekt. In socialistische kringen wordt men ook wel eens beschuldigd van utopie als men spreekt over wat in Indonesië moet gebeuren. Utopie is echter de motor in

de geschiedenis. Realisten denken en rekenen alleen met mogelijkheden maar worden niet gedreven door een ideaal. De regering moet de augustinusstal opruimen, deze staat de ontwikkeling in de weg. Men komt niet verder dan tot overleg en compromis en dit is niet voldoende en staat een verdere gunstige ontwikkeling in de weg. Er ontbreekt visie en daardoor worden kansen gemist en verspeeld. Daarvan moet men terug. Er moet een edele hartstocht gebracht worden in de ziel van het volk, want daaraan ontbreekt het. Daarvoor willen wij strijden tot het einde. De kansen liggen in het ideaal van het christendom en het socialisme. Wij willen naast de christen Leimena staan. Er moeten geen overheersers en overheersten zijn. Wij moeten ernst maken met het woord, "socialistische strijd voor gerechtigheid." Zulk een verhouding tussen Nederland en Indonesië is in overeenstemming met socialistische en christelijke opvattingen.

PD5823

Hierna werd het woord gegeven aan Drs. Louis de JONG, geboren te Amsterdam, 24 April 1914, die begon zijn te verontschuldigen voor zijn laat aanwezig zijn. Hij had gesproken op een vergadering in Haarlem en was langer opgehouden dan verwacht werd.

Hij sprak zijn teleurstelling uit over de slechte opkomst en wies op de ernstige tijd die wij doormaken. De politiek in Indonesië is voor Nederland en de socialisten ernstig omdat de Veiligheidsraad ingedringd was en het oog van de wereld op Nederland is gericht. Hij meende te moeten vrezen dat wat er ook op de Veiligheidsraad besloten zou worden de koloniale oorlog voortgezet zou worden.

Hij besprak een brief die opgenomen is in de door het comité uitgegeven brochure van een katholiek soldaat. Dit was een authentieke brief, die ook al ter sprake was gekomen in de 2e Kamer. De Minister-President had onderzoek daarnaar toegezegd. Hij betwijfelde echter of dit onderzoek enig resultaat zou hebben, daar alles in Batavia wordt gedekt. Een internationale commissie voor Indonesië is volgens spreker het enigste middel om te komen tot geregelde toestanden. Welk recht hebben de Nederlanders om een Rauter en een Harster vast te houden en te veroordelen, als zij zelf de methoden toepassen die wij in hen veroordelen? Hoe is de situatie zow geworden in Indonesië. Het is al een probleem van voor 1940 en na 1945 is het nog ingewikkelder geworden. Eenvoudige mensen kunnen niet meer wijs worden uit deze problemen en politieke professoren van rechts hebben geen politiek inzicht om deze zaken te verbeteren. Menselijk inzicht in de zaken die aan de orde zijn, daarop komt het aan.

Indonesië is ver van ons. De bewoners van dat land hebben ook een onvervreemdbaar recht op eigen land. De goede dingen die de Nederlanders daar gebracht hebben, doen daar niets vanaf. Voor 1941 gold in Indonesië nog een koloniale overheersing. De Gouverneur-Generaal had het te vertellen en de Volksraad met zijn ~~zijn~~ adviseurs namen de besluiten zonder de inwoners te hebben gehoord en aan hun verlangens tegemoet te komen. Hiervoor waren de ogen van de Nederlanders gesloten. In Indonesië waren maar enkele Nederlanders die waarlijk met de Indonesiërs konden spreken. De Kadet zegt in zijn boek dat Nederland in Indonesië heert als overheerser en dat men niet weet wat er onder de bevolking leeft. Dat de Republiek van Japanse makelij is, is onzin. In 1927-1928 stonden duizenden onder het gehoor van de lei-

ders, die toen al de onafhankelijkheid van het land voorstonden. Maar Nederland had geen antwoord voor deze mannen. Sukarno, Hatta en Sjahrir werden geïnterneerd in Boven-Digoel waar de Japanners hen eindelijk bevrijdden. Deze zelfde Nederlanders, die geen begrip hadden voor de verlangens van de Indonesiërs voor 1941, delen van 1945 af de lakens weer uit in Batavia.

Het blijkt ook wel, wat men voor heeft met het overgeven van de macht aan de Indonesiërs, als men hoort dat een Gieben bij de onderhandelingen op Banka voor de Nederlanders de departementen van Financien, Defensie en Economie opeist. De toestand is momenteel zo, dat en republikeinen en Federalisten geen vertrouwen meer hebben in de bedoelingen van de Nederlanders.

Na de militaire actie en het geïnterneerd worden van de leiders heeft men geen vertrouwen meer dat op basis van gelijkheid zal kunnen worden onderhandeld.

Men heeft in Indonesië met grote bekwaamheid en politieke en morele pressie verschillende groepen tegen elkaar uitgespeeld. Daardoor is het te verklaren dat de Ronde Tafelconferentie is uitgesteld, en kan men geen voorspellingen doen ten opzichte hiervan. De politieke omstandigheden zijn niet ten gunste van Nederland gewijzigd. De Amerikanen zijn tegen elk koloniaal beneer en zullen blijven eisen dat de resolutie van de Veiligheidsraad wordt uitgevoerd.

Ook de deelstaten in Indonesië oefenen grote invloed uit. De kleine groep socialisten die de republiek voorstaat, staat niet geïsoleerd, zoals de grote rechtse groepen. Ons manifest zal vermoedelijk wel worden doodgezwegen en wij zullen wel voor utopisten worden gedoodverfd, zowel van links als van rechts. Maar met de ontwikkeling van Engeland en zijn Dominions voor ogen, die de situatie juist hebben doorzien, twijfelen wij niet aan het feit dat onze voorstellen uiteindelijk basis van overeenkomst kunnen vormen. De socialisten die dit hebben voorgesteld en uitgestippeld, zullen dan met voldoening op hun werk kunnen terugzien.

De sprekers werden met applaus bedankt voor hun woorden.

Te 22.45 uur dankte de voorzitter de aanwezigen voor hun opkomst en verzocht een bijdrage in de kosten van de avond. Het geneel had een rustig verloop.

 Tevens verzonden aan:
 B. M. Amsterdam,
 H. C. Amsterdam,
 I. D. Rotterdam en Den Haag.

P. 6.

- [Op verzoek van de Minister van Overzeese Gebiedsdelen a. i. tevens een exemplaar verzonden aan de P. G. Amsterdam.

No. 14 p. 7

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

Nederlanders, het roer moet om!

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging niet heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkings-manoeuvres en verdere Rommianse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principiële anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het oog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
Prof. Mr. W. F. Wertheim;
Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.

Marnixstraat 198.

Verslag van de op 10 Maart 1949 te 20 uur gehouden openbare vergadering in de zalen van "Bellevue" te Amsterdam, georganiseerd door het "Comité Voor Vrede in Indonesië".

Deze vergadering was aangekondigd door middel van advertenties in het weekblad "Vrij Nederland" en de dagbladen "Het Vrije Volk" en "Het Parool". De toegangsprijs bedroeg 35 cent. Bij de ingang werd gecolporteed met "De Vrije Katheder" en "Socialisme van Onderop". In de zaal waren ten verkoop aanwezig "De Vlam" en de brochure uitgegeven door het "Comité voor Vrede in Indonesië", "Wat gebeurt in Indonesië". De zaal was niet versierd. Alleen was opgehangen een aanbeveling tot het kopen van eerdergenoemde brochure. Aanwezig waren plm. 650 personen, hoofdzakelijk behorende tot het meer gegoede gedeelte van de burgerij. Het arbeiders element was praktisch afwezig. Mannen en vrouwen waren ongeveer gelijkmatig aanwezig. Jonge mensen waren zeer weinig opgekomen. Militairen in uniform werden niet opgemerkt, terwijl meermaats Indonesiërs werden opgemerkt. Tijdens de vergadering werden manifesten verspreid, waar van een exemplaar bij dit rapport is gevoegd.

Te 20.15 uur werd de vergadering door een onbekende persoon zitter geopend, die mededeelde dat de heer Sam de Vries aanvankelijk de vergadering zou leiden, door ziekte verhinderd was, terwijl de Heer van Randwijk door een sterfval in zijn familie niet op de vergadering zou spreken. Als sprekers kondigde hij aan de heren Schaper, Buskas en de Jong.

De situatie in Indonesië maakte het nodig deze vergadering te beleggen en de verschillende sprekers zouden die situatie belichten. Hierna gaf hij het woord aan de eerste spreker, Bertus Willem SCHAPER, geboren te Voorburg, 3 Februari 1907, redacteur, wonende te Amsterdam, Waelstraat 40 hoog.

Deze begon zijn rede, met te verklaren dat deze vergadering geen protocolsvergadering zou zijn. Men beoogde met deze vergaderingen en ook met de vergaderingen die in het land al den worden gehouden, het Nederlandse volk, dat onverschillig staat tegenover de gebeurtenissen in Indonesië, te mobiliseren. Het schijnt niet meer mogelijk, vervolgde spreker, grote vergaderingen te houden, zoals die in de Markthallen te Amsterdam, waar Goen van der Lende en Gerben Wagenaar op één podium stonden en waar Van der Lende met het trekking tot de eerste politionele actie in Indonesië voort van "deppere ongehoorzaamheid".

De aankondiging van deze vergadering, waarvan de initiatiefnemers voornamelijk behoren tot een voormalige illegale groep, werd door de "Waarheid" geweigerd. Tijdens de bezetting hadden de leden van deze beide groepen wel samen kunnen werken, maar nu staat men tegenover elkander. Het ziet dat het Nederlandse volk zich weer in zijn isolatie terugtrekt.

Het land en de regering bevinden zich in een kritieke situatie voor wat Indonesië betreft. De verklaring die de regering daaromtrent aflegde in de maand Februari, stelde een groot gedeelte van het volk hoopvol, maar insiders hoopten, toch dat het bij de regeringsverklaring niet zou blijven en deze meerdere troeven op tafel zou kunnen leggen. De gehele wereld en de Veiligheidsraad stelden zich tegenover de politiek van de Nederlandse regering ten opzichte van Indonesië. Men dacht dat de regering nu eens het initiatief zou nemen voor een werkelijk vooruitstrevend beleid. Bij het aftreden van Minister Sassen bleek, op welke wijze deze minister tegen de bedoelingen van de overige ministers inging. De combinatie Sassen-Elsevier en de verdediging van Sassen door Romme tekende duidelijk hoe de kaarten lagen.

het optreden van Minister Baarseveen wakte geen bevestiging. Zo heel lang is het nog niet geleden dat deze Minister zei dat Indonesië nog niet rijp was voor zelfbestuur. Ook het plan Beel was niet in alle opzichten veruststellend. Men zag overal daar en mede in Batavia en het blijkt dat dit plan eigenlijk is opgesteld door de Indonesische Federalist Anak ~~...~~ het had wel gunstige kanten. Er werden aan de deelnemers van de Ronde Tafel Conferentie geen voorstellen gesteld, de overvloedige vrijheid van de republikeinse leiders werd in het vooruitzicht gesteld, bij de in te stellen Indonesische regering zouden 1/3 van de zetels ter beschikking komen van de republikeinen, de in Indonesië aanwezige troepen zouden alleen gebruikt worden in overleg met de Indonesische regering terwijl voorstellen voor de Ronde Tafelconferentie door allen konden worden ingediend.

De ontgoocheling kwam echter spoedig. Van voorbereiding was weinig sprake. Terecht noemde het dagblad "De Tijd" het plan een sprong in het duister zo niet onmogelijk uit te voeren.

na de terugkeer van Beel in Batavia nam een Engelsman kennis van het plan, en zo schrijft hij aan zijn blad, was hij hierover zeer verwonderd. Hij kwam tot de conclusie dat de Nederlanders waarschijnlijk geleerd hadden eindelijk meer te geven dan gevraagd werd en dat de handelsgeschied, die de onderhandelingen van de Nederlanders steeds gekenmerkt had, eindelijk was losgelaten. Nadat echter de hoofdamtenaar Gielen naar Banka was geweest, kwam de ontgoocheling. Toen immers bleek dat de volledige vrijheid van de republikeinse leiders niet inhield de terugkeer naar Djoeja. Men kon wel volledige soevereiniteit verkrijgen, maar de eerste tijd onder toezicht van de Nederlanders, die de Departementen van Defensie, Buitenlandse Zaken en Financien zouden beheren.

Over het algemeen is de buitenlandse pers veel beter ingelicht over hetgeen in Indonesië gebeurt dan hier te lande. Daardoor kon ook grote verwarring ontstaan, zowel bij het volk als bij de regeringen in Nederland en Indonesië. Een botte weigering door de Republikeinse leiders is uitgebleven. De republikeinen toch konden de voorstellen van de Nederlanders verwijzen naar de Veiligheidsraad, doch gingen akkoord met de gestelde voorwaarden, zij het onder bepaalde voorwaarden. Zij voelden niets voor een onder curatele stellen van Indonesië van een commissie van Amerikanen en Australiërs, maar konden zich evenmin losmaken van de laatste resolutie van de Veiligheidsraad.

Zij bleven bij hun eis terug te kunnen keren naar Djocja. Dit is een goed standpunt, hetgeen ook gedekt wordt door een artikel in de "Nieuwe Rotterdamse Courant". Men vernemen er weer tegenstrijdige berichten over een eventuele inwilliging van die eis door de Nederlanders. De ene dag leest men dat de regering de republikeinse leiders toestaat om terug te keren naar Djocja, maar prompt daarop volgt weer een tegenspraak, terwijl men later weer leest dat de regering daarover geen enkel besluit heeft genomen. Romme ziet bij de inwilliging van deze eis chaos. Hoe verward de situatie in Djocja is blijkt wel uit de houding van de aldaar vertoevende Sultan. Deze staat volledig achter de republiek en is in staat de orde in Djocja te bewaren. De pogingen van de Nederlanders om hem tot medewerking over te halen zijn vruchteloos gebleven. Door dit alles zijn we even veer als voorheen, waarschijnlijk zelfs een stap achteruit. De mensen van de linkergroep van de Partij van de Arbeid verheugen zich over deze gang van zaken niet. De enige mogelijkheid die voor Indonesie nog openstaat, is de koers die deze groep heeft aangewezen. Maar in deze regering is die politiek niet mogelijk. De rechtse partijen zijn mede verantwoordelijk voor de toestand die is ontstaan. De regering was op de goede weg, doch door een politiek van zwakken, te laat komen en te weinig willen geven, is men vastgelopen. Wij zijn solidair met deze regering maar niet voor wat betreft de Indonesische politiek. Wij hebben hoogachting voor Drees, doch deze wordt getrokken door de tegenstanders van een progressieve Indonesische politiek. Men geeft geen behoorlijke inlichtingen over de te volgen weg. De enige mogelijkheid die overblijft is het volgen van een ruimere politiek waardoor wij ons aanzien in de wereld kunnen terugwinnen. De ontgoocheling onder de bevolking kan niet uitblijven. Een reactie is mogelijk naar beiden zijden. Het gaat niet goed met de actie in Indonesie. Drees noemde de toestand niet ongunstig, maar over de economische-politieke situatie wordt niets vernomen. Wat het comité voorstaat is neergelegd in de brochure die thans verschenen is en in het manifest dat in de vergadering is verspreid. (spreker bespreekt deze twee stukken uitvoerig.) Spreker vervolgde verder en zeide dat Nederland door te handelen zo als nu, zijn financiële belangen, zijn economisch crediet en zijn waarachtigheid in de politiek in de ogen van de wereld verspeelt. Als eerste reactie op die politiek ziet men reeds de stopzetting van de Marshall-hulp aan Indonesië. Drees heeft ook gezegd, dat Indonesië licht in de politieke sfeer van Oost-Azië. Dit blijkt uit de resolutie van de Veiligheidsraad. Aan de situatie zoals die momenteel in Indonesië is ontstaan moet een einde gemaakt worden. De kritiek die op het regeringsbeleid wordt uitgeoefend, is geen teken van defaitisme. Dit is ook wel gebleken uit het antwoord van Schernerhorn aan Romme in de Tweede Kamer, waar laatstgenoemde sprak over slappelingen, daarmee doelende op diegenen die kritiek oefenen op de plannen van de regering.

De tijd van Coen en Van Heutz zijn voorbij. In de drie eeuwen dat Nederland heer en meester in Indonesië was is een politiek gevoerd waarvoor de Indonesiers ons niet dankbaar voor behoeven te zijn. Van Indonesië is geen economisch onafhankelijk gemaakt en de bewoners hebben alleen maar een kruimel mee mogen eten.

Wij hebben in de loop der tijden tweemaal Indonesië terugontvangen van de grote mogendheden. De belangen die daarbij voorstonden kunnen wij makkelijk raden.

In het nieuwe boek van De Kadt zegt hij dat politiek de kunst der mogelijkheden is; dat mag Nederland vooral voor wat betreft Indonesië niet vergeten. Voor wat daar gebeurt is, behoeven de Nederlanders zich niet op de borst te slaan.

De taak van het comité is niet de regering stokken voor de benen te gooien, zoals dit gebeurt in het dagblad "Trouw". De Ronde Tafelconferentie zal veel problemen oewerpen, zowel voor wat betreft de Republiek als de deelstaten.

Men zegt zo vaak dat Djocja een Augiasstal was, doch veel meer kan dat gezegd worden van Batavia. Beel is na zijn optreden als Hoge Commissaris van de Kroon in Batavia beïnvloed door de ambtenaren en militairen. Een bewijs daarvan is zeker zijn uitlating dat hij het alleen wel af kan en weigerde adviseurs mede te nemen. De sancties die zouden genomen worden in verband met het gebeurde in Banka, blijven uit. Men kan gerust zeggen dat het veilig is en de per "spoor".

De taak die de regering zich stellen moet is uitgestippeld in ons manifest.

het plan Beel heeft tot doel de resolutie van de Veiligheidsraad te omzeilen. De mogelijkheid van uitvoering is aanwezig, doch Batavia heeft de militaire niet onder controle. De controlecommissie van de V.N. wordt op alle mogelijke manieren afgebroken.

Er kan geen vertrouwensbasis worden gevonden door het optreden van de militairen. Een voorbeeld daarvan is te zien in het optreden van de Labourregering in India. Daar trok men op een gegeven ogenblik de militairen terug en gaf men de Indiërs volledige verantwoordelijkheid.

In het overgangstijdperk zou men door een goede bemiddelaar, Mountbatton b.v. en met behulp van een internationale politiemacht naar het voorbeeld van Palestina veel goeds kunnen doen. Gemeen overleg tussen Indonesië en Nederland is noodzakelijk. In Amsterdam klopt het hart van de belangen van Nederland in Indonesië. Het verschil met Den Haag valt hier direct op.

Direct na de aanvang van het 2e militaire optreden sprak Elsevier al van het terugkomen van al het geld dat Nederland in Indonesië had belegd. Wij moeten echter wel weten dat de koolieverhoudingen voorbij zijn. Herstel van de culturess moeten niet in de eerste plaats komen, noch het versterken van de deviezenpot. De Indonesische politiek mag niet zijn een politiek met een egoïstische instelling. De Amsterdamse scheepsbouw en machinefabrieken kunnen voor Indonesië groot werk verrichten ook bij mindere deviezenopbrengst. Amsterdam is niet het Amsterdam van "Trouw" dat de republiek wil vernietigen. Ook bij de katholieke ziet men kentering in de opvattingen. De tegenstelling "De Linie" en Romme spreekt daarvan, terwijl de voorzitter van de Amsterdamse Federatie van de KVP op zijn jaarvergadering 20 minuten besteedde aan kritiek op regering en kamerfractie met betrekking tot het indonesisch beleid. Het is bekend dat Romme probeert met Welter samen te gaan. Voor wat betreft de houding van industriële groepen in Neder-

land, deze denken wel anders ~~als~~ vroeger onder de invloed van de gebeurtenissen in Indonesië en de wereld. De textielondernemers in Twente en ook de Ondernemersraad laten een ander geluid horen dan voorheen.

Het optreden van een Amsterdamse figuur als Stikker in zijn noedanigheid van Minister van Brittenlandse Zaken tekent ook wel de veranderde inzichten bij de ondernemers.

De kerk en de arbeidersbeweging moeten zich inzetten voor een andere politiek in Indonesië. Daarbij moeten wij ons niet stellen tegenover Drees, doch hem steunen bij de progressieve politiek die gevoerd moet worden. Die progressieve politiek zal een storm van reactie oproepen, doch het comité wil de stoot geven zodat de muur van deze reactie zal worden omgehaald.

Hierna gaf Dirk SCHILP, geboren te Haarlem, 10 October 1893, in afwachting van de komst van Buskes en De Jong, enige organisatorische mededelingen betreffende de verspreiding van het manifest en de brochure.

Inmiddels was Ds. Johannes Jacobus BUSKES, geboren te Utrecht, 16 September 1899, ter vergadering gekomen en werd hem het woord verleend.

Hij begon met te verklaren, dat het moeilijk was over de Indonesische kwestie te spreken omdat hij zeer pessimistisch staat tegenover de ontwikkeling in deze zaak. Hij ziet dat de politiek die gevoerd is, ons nu voor een verloren zaak doet staan. Hij meent, in tegenstelling tot Schaper, die in "Het Parool" een artikel schreef over Indonesië "Neem de Laatste Tram", dat deze al gemist is. Ook de Kadet concludeerde dat in zeker opzicht de zaak voor ons verloren is. Daarom is spreker niet enthousiast om hier te spreken. Wij mogen niet de schuld dragen voor dit verlies. Een oplossing moet zo mogelijk nog gezocht worden. Wij moeten weer komen tot contact met de vrijheidlievende Indonesiërs. Wie tot uitdrukking brengt waar onze schuld ligt heeft wellicht nog een kans om de schade zo gering mogelijk te maken.

Wat in het midden staat is onze houding tegenover de Republiek. De oprichting van de Republiek was een waarachtige daad, zowel nationaal als sociaal. Door Nederland is de republiek niet als zedelijk erkend, alhoewel bij de overeenkomst van Lingadjatti deze wel de facto was erkend. Christenen en socialisten hebben de republiek niet de steun gegeven die nodig was. Er is een politiek gevoerd die de republiek heeft verzwakt en het extreemisme heeft versterkt. De regering is daardoor in een dwangpolitiek geplaatst, wat tot gevolg heeft gehad dat de 1e en 2e militaire actie onvermijdelijk werd. Logeman heeft gezegd dat de politiek heeft gefaald en daardoor de militaire actie noodzakelijk was. Dit was bij het 2e optreden niet geringer dan bij het eerste. De republiek is overwonnen maar niet het Indonesisch nationalisme. De schuld van Nederland bestaat hierin dat het de overwinning tot een nederlaag gemaakt heeft en daarvoor is het Nederlandse volk mede verantwoordelijk.

De Partij van de Arbeid heeft de actie geaccepteerd, niet goed gekeurd, doch hierdoor is er geen enkele Partij meer waarop de Indonesiërs kunnen steunen. De Christelijke partijen hebben nimmer steun aan de Indonesiërs verleend. De communisten doen alsof, maar hebben daarbij niet de vrijheid van Indonesië op het oog, maar hun eigen politieke doelstellingen en proberen munt te slaan uit het falen der regeringspolitiek.

Shouel

strijden eveneens Sakamo e. s. Voor de vertrouwenscrisis die is ontstaan hebben de socialisten, de kerk en de zending gewaarschuwd. Vooral de zending heeft gewaarschuwd voor een 2e actie, die een goede verhouding onmogelijk zou maken en een bedreiging vormde voor kerk en zending. Spreker is voor de toekomst pessimistisch omdat de overwinning in een nederlaag overgaat. Men moet betwijfelen dat het Nederlandse volk die sprong kan maken, die nodig is om de moeilijkheden te overwinnen. Men moet bereid zijn tot herstel van de republiek en zijn leiders tot overleg brengen. Dan is er waarschijnlijk nog een kleine mogelijkheid om goed te maken wat bedorven is. Want de republiek die thans de nederlaag leidt, heeft de toekomst. Wij kunnen ons verheugen dat niemand ~~zich~~ aan de vrijmaking van Indonesië behoeft te twijfelen. Alleen moeten wij vrezen, dat christenen en socialisten zullen worden aangemerkt, als diegene die meegewerkt hebben aan een mogelijke ondergang van de republiek. De roeping van christenen en socialisten is het steunen van deze vrijheidstrijders en het verstaan van hun gevoelens. We kunnen wel critiek oefenen op hen, maar moeten naast hen staan. De Nederlandse christenen en socialisten missen echter hun kansen. Juist de christelijke partijen zijn de meest reactionaire partijen. Zij zijn uit hun abstracte beginselen tegen alle vernieuwing die opkomt. Souvereiniteit en de instandhouding van het Koninkrijk zijn de beginselen waarachter zij zich verschuilen. Zij zijn niet bereid te luisteren naar de Indonesische kerk en zending. Zendingen waarvoor men haaldelija opaat het volk zal weten wat er leeft en gebeurt in Indonesië.

Het aantal gesneuvelden wordt steeds hoger en men vraagt zich af waartoe. In de oorlog sneuvelden vele illegale werkers, doch dan wist men waarvoor, voor de vrijheid van het land, doch nu is ieder offer zinloos.

De strijd is voor Indonesië en Nederland beiden zinloos. De gruwelen die daar geëuen behoeven geen verontwaardiging te waken. Militaire actie is oorlog en deze is niet te humaniseren. Verzet tegen de gruwelen die gepleegd worden zonder verzet tegen de militaire actie is onwerkelijkheid, want actie zonder gruwelen is een theoretische constructie. Oorlog is altijd wreed, brengt gruwelen en haalt het slechtste boven in de mens. Het volk moet worden wakker geschud en de vraag moet gesteld worden of het doel heeft de jengens hier voor in te zetten. Tegen ons wordt uitgebait en Leimana, de voormalige Directeur van het Zendingshospitaal en Minister van Volksgezondheid in de regering Hatta, zeide het reeds, dat een christelijke natie uitgerekend op een Zondag de militaire actie begon. Deze man vroeg bij zijn arrestatie of hij zijn bijbel mee mocht nemen, waarop diegene die hem arresteerde verwonderd vroeg of hij een christen was.

In Nederland wordt vaak voorgesteld dat wij Nederlanders de christelijke natie zijn, terwijl de republiek de heidenen zouden zijn. Hilderink, een zendeling, zegt dat alle christenen in Indonesië achter de republiek staan.

Voor spreker is de Indonesische zaak niet enkel een politiek vraagstuk, maar een kwestie tussen Hollandse en Indonesische christenen. De verbinding tussen beide is het christendom, en het verlangen van vrijheid is het verlangen van christenen. Ik ben pessimist zegt spreker omdat de kwestie niet leeft onder het gehele volk en omdat onder dat volk de politieke en sociale schilling ontbreekt. In socialistische kringen wordt men ook wel eens beschuldigd van utopie als men spreekt over wat in Indonesië moet gebeuren. Utopie is echter de motor in

de geschiedenis. Realisten denken en rekenen alleen met mogelijkheden maar worden niet gedreven door een ideaal. De regering moet de augustus stal opruimen, deze staat de ontwikkeling in de weg. Men komt niet verder dan tot overleg en compromis en dit is niet voldoende en staat een verdere gunstige ontwikkeling in de weg. Er ontbreekt visie en daardoor worden kansen gemist en verspeeld. Daarvan moet men terug. Er moet een edele hartstocht gebracht worden in de ziel van het volk, want daaraan ontbreekt het. Daarvoor willen wij strijden tot het einde. De kansen liggen in het ideaal van het christendom en het socialisme. Wij willen naast de christen leinena staan. Er moeten geen overheersers en overheersten zijn. Wij moeten ernst maken met het woord "socialistische strijd voor gerechtigheid". Zulk een verhouding tussen Nederland en Indonesië is in overeenstemming met socialistische en christelijke opvattingen.

Hierna werd het woord gegeven aan Drs. Louis de JONG, geboren te Amsterdam, 24 April 1914, die begon zich te verontschuldigen voor zijn laat aanwezig zijn. Hij had gesproken op een vergadering in Haarlem en was langer opgehouden dan verwacht werd.

Hij sprak zijn teleurstelling uit over de slechte opkomst en wees op de ernstige tijd die wij doormaken. De politiek in Indonesië is voor Nederland en de socialisten ernstig omdat de Veiligheidsraad ingedringd was en het oog van de wereld op Nederland is gericht. Hij meende te moeten vrezen dat wat er ook op de Veiligheidsraad besloten zou worden de koloniale oorlog voortgezet zou worden.

Hij besprak een brief die opgenomen is in de door het comité uitgegeven brochure van een katholiek soldaat. Dit was een authentieke brief, die ook al ter sprake was gekomen in de 2e Kamer. De Minister-President had onderzoek daarnaar toegezegd. Hij betwijfelde echter of dit onderzoek enig resultaat zou hebben, daar alles in Batavia wordt gedeckt. Een internationale commissie voor Indonesië is volgens spreker het enigste middel om te komen tot geregelde toestanden. Welk recht hebben de Nederlanders om een Rauter en een Marster vast te houden en te veroordelen, als zij zelf de methoden toepassen die wij in hen veroordelen? Hoe is de situatie zow geworden in Indonesië. Het is al een probleem van voor 1940 en na 1945 is het nog ingewikkelder geworden. Eenvoudige mensen kunnen niet meer wijs worden uit deze problemen en politieke professoren van rechts hebben geen politiek inzicht om deze zaken te verbeteren. Menselijk inzicht in de zaken die aan de orde zijn, daarop komt het aan.

Indonesië is ver van ons. De bewoners van dat land hebben ook een onvervreemdbaar recht op eigen land. De goede dingen die de Nederlanders daar gebracht hebben, doen daar niets vanaf. Voor 1941 gold in Indonesië nog een koloniale overheersing. De Gouverneur-Generaal had het te vertellen en de Volksraad met zijn ~~zijn~~ adviseurs namen de besluiten zonder de inwoners te hebben gehoord en aan hun verlangens tegemoet te komen. Hiervoor waren degenen van de Nederlanders gesloten. In Indonesië waren maar enkele Nederlanders die waarlijk met de Indonesiërs konden spreken. De Kadet zegt in zijn boek dat Nederland in Indonesië heert als overheerser en dat men niet weet wat er onder de bevolking leeft. Dat de Republiek van Japanse makelij is, is onzin. In 1927-1928 sonden duizenden onder het gehoor van de lei.

ders, die toen al de onafhankelijkheid van het land voorstonden. Maar Nederland had geen antwoord voor deze mannen. Sukarno, Hatta en Sjahrir werden geïnterneerd in Boven-Digoel waar de Japanners hen eindelijk bevrijdden. Deze Nederlandse Nederlanders, die geen begrip hadden voor de verlangens van de Indonesiërs voor 1941, delen van 1945 af de lakens weer uit in Batavia.

Het blijkt ook wel, wat men voor heeft met het overgeven van de macht aan de Indonesiërs, als men hoort dat een Gieben bij de onderhandelingen op Banka voor de Nederlanders de departementen van Financien, Defensie en Economie opeist. De toestand is momenteel zo, dat en republikeinen en Federalisten geen vertrouwen meer hebben in de bedoelingen van de Nederlanders.

Na de militaire actie en het geïnterneerd worden van de leiders heeft men geen vertrouwen meer dat op basis van gelijkheid zal kunnen worden onderhandeld.

Men heeft in Indonesië met grote bekwaamheid en politieke en morele pressie verschillende groepen tegen elkaar uitgespeeld. Daardoor is het te verklaren dat de ronde tafelconferentie is uitgesteld, en kan men geen voorspellingen doen ten opzichte hiervan. De politieke omstandigheden zijn niet ten gunste van Nederland gewijzigd. De Amerikanen zijn tegen elk koloniaal beneer en zullen blijven eisen dat de resolutie van de Veiligheidsraad wordt uitgevoerd.

Ook de deelstaten in Indonesië oefenen grote invloed uit. De kleine groep socialisten die de republiek voorstaat, staat niet geïsoleerd, zoals de grote rechtse groepen. Ons manifest zal vermoedelijk wel worden doodgezwegen en wij zullen wel voor utopisten worden gedoodverfd, zowel van links als van rechts. Maar met de ontwikkeling van Engeland en zijn Dominions voor ogen, die de situatie juist hebben doorzien, twijfelen wij niet aan het feit dat onze voorstellen uiteindelijk basis van overeenkomst kunnen vormen. De socialisten die dit hebben voorgesteld en uitgestippeld, zullen dan met voldoening op hun werk kunnen terugzien.

De sprekers werden met applaus bedankt voor hun woorden.

Te 22.45 uur dankte de voorzitter de aanwezigen voor hun opkomst en verzocht een bijdrage in de kosten van de avond. Het geheel had een rustig verloop.

Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië.

*Nederlanders,
het roer moet om!*

Na drie-en-een-half jaar beginselloos opportunisme en eigenmachtig geweld is de Nederlandse politiek inzake Indonesië thans hopeloos vastgelopen. Twee mislukte accoorden en twee militaire avonturen hebben het vertrouwen in Nederlands bedoelingen zowel in Indonesië als in de wereld volkomen verspeeld en het Nederlandse volk in een moeras gevoerd. Alleen een radicale koerswijziging had hier een kans op uitkomst kunnen bieden. Bij alle onzekerheid staat thans wel vast, dat de regeringsverklaring van 26 Februari j.l. deze koerswijziging niet heeft gebracht. Daarmee is een laatste kans gemist. De regeringspolitiek, wier enige vaste kenmerk was, dat zij steeds te weinig bood en telkens te laat kwam, dreigt thans definitief te mislukken. Zij is reeds lang fundamenteel veroordeeld.

Ondanks een schromelijk onvolledige en eenzijdige voorlichting dringt tot het Nederlandse volk de bittere waarheid door dat:

1. in Indonesië aan Nederlandse zijde — slachtoffers aan Indonesische zijde tellen officieel niet mee! — per maand gemiddeld 200 doden vallen, hetgeen jaarlijks 2400 doden zou betekenen, ware het niet, dat de dodenlijst elke dag stijgt en van burgerlijke slachtoffers officieel niet gerept wordt;
2. de Nederlandse militairen in de sfeer van guerilla en wederzijdse terreur aan een proces van demoralisatie en verruwing onderhevig zijn, terwijl het economisch en maatschappelijk leven voortdurend ernstiger wordt ontwricht;
3. de haat en verbittering der Indonesiërs tegen Nederland elke dag groeit en ook de coöperatie der op Nederland geörienteerde Indonesiërs, met inbegrip der Federalen, steeds zwaarder belast en op de duur onhoudbaar maakt;
4. de Nederlandse regering bezig is, haar laatste crediet in de wereld, zowel bij de Verenigde Naties als bij de staten, die het nauwst bij de ontwikkeling in Indonesië betrokken zijn, met name de Aziatische landen, te verspelen;
5. de wereld Nederland niet met rust zal laten en zelfs generlei verder aandeel zal gunnen in het liquidatieproces der koloniale verhouding, aler de Indonesische en andere Aziatische leiders tastbare bewijzen hebben van een radicale ommekeer in de Nederlandse bedoelingen en methoden.

Nederlanders! Het is de eerste en hoogste wijsheid, de harde werkelijkheid in het gezicht te zien. Het is een blijk van goed-Nederlands fatsoen, de begane fouten te erkennen en een zware schuld te aanvaarden. Het is eenvoudige burgerplicht en burgermoed, de consequenties te trekken en het roer om te gooien. De tijd voor nieuwe ontwijkingsmanoeuvres en verdere Rommiaanse constructies is voorbij.

Het is Uw taak en gebod, Nederlanders, van Uw regering, welke deze ook zij, te eisen:

1. Een openhartige voorlichting inzake de situatie in Indonesië en haar neerslag in de wereld, alsmede van de bedoelingen en de verdere plannen der regering.

DE KAARTEN MOETEN EINDELIJK OP TAFEL!

2. Een duidelijke bereidverklaring tot loyale uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad.
3. Een openlijke aankondiging van een terugtrekken der Nederlandse troepen uit Indonesië op de kortst mogelijke termijn.

Deze algemene doelstellingen vereisen in concreto:

- a. Volledige bewegingsvrijheid voor de Republikeinse leiders en herstel van de Republiek in Djokja als autonome eenheid.
- b. Vaststelling van een datum, waarop de laatste Nederlandse troepen uit Indonesië zullen verdwijnen, gepaard gaande met een bereidverklaring tot een symbolische daad in de vorm van de repatriëring per eerste gelegenheid van minstens 10.000 manschappen, eventueel in gemeen overleg te vervangen door een internationale politiemacht.
- c. Aanbod aan Republiek en federale Indonesische leiders tot het opnieuw bijeenroepen in gemeen overleg van een Ronde Tafel-conferentie ter nadere uitwerking van de uitvoering der resolutie van de Veiligheidsraad, onder medewerking van de U.N.C.I., en tot de schepping van een, op vrijwilligheid en gelijkwaardigheid berustende, nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië.
- d. Bereidheid voor de politieke en militaire overgangsfaze in gemeen overleg, al of niet onder auspiciën van de Veiligheidsraad, een internationaal oppergezag in te stellen over de gemeenschappelijke strijdkrachten en over de gezagsapparatuur.
- e. Bereidverklaring tot het aanvaarden van een, in gemeen overleg aan te wijzen, bemiddelaar in geschillen, die bij de verdere uitvoering van het gemeenschappelijk opgestelde program zouden kunnen rijzen.

Nederlanders,

Als Uw regering faalt, vallen de gevolgen en de verantwoordelijkheid op U terug. Gij moogt geen mogelijkheid verwaarlozen, die uit de huidige impasse voeren kan.

De ontwikkeling der verhouding tussen Engeland en India bewijst, bij alle verschil in situatie, hoezeer een radicaal-progressieve, principieel anti-koloniale politiek succes kan hebben.

Alleen bij een scherpe zwenking van het roer, het oog constant gericht op de realiteiten in de gehele wereld en in Azië in 't bijzonder, is er nog hoop op een toekomst voor Nederland en de Nederlanders in een waarlijk vrij Indonesië.

Namens het Comité voor Vrede en Vrijheid in Indonesië:

Drs. L. de Jong; Jef Last; L. Lichtveld;
H. M. v. Randwijk; Joh. W. E. Riemens;
Drs. B. W. Schaper; D. Schilp;
Prof. Mr. W. F. Wertheim;
Sam de Wolff.

AMSTERDAM, Maart 1949.
Marnixstraat 198.

B. 54351.

G E H E I M .~~XXXX~~
~~XXXX~~

VIII. TZ.6.

UITGEBODEN

Comité voor Vrede in Indonesië.

Met verwijzing naar de laatste alinea van mijn geheim schrijven van 8 Januari j.l., No.52502, handelende over het in hoofde dezes vermelde onderwerp, heb ik de eer Uwe Excellentie mede te delen, dat het op eerste initiatief te Amsterdam opgerichte Comité voor Vrede in Indonesië, thans naar uit deergaans goede bron is vernomen het Landelijk Comité is, dat met de Plaatselijke Comité's de actie voert tegen het Regeringsbeleid met betrekking tot Indonesië.

Het Landelijk Comité zal binnenkort twee brochures uitgeven, t.w.:

- a. de brochure: Tegen Romme als bondgenoot van de Partij van de Arbeid.
- b. de brochure: Over de houding van het N.V.V. en de Partij van de Arbeid in de Indonesië-kwestie.

Laatstbedoelde brochure is meer in het bijzonder bedoeld voor verspreiding onder de arbeiders.

Verder is besloten tot het oprichten van een internationaal persbureau, dat bedoeld is om internationaal "juiste voorlichting te geven over Indonesië en de Nederlandse politiek ten opzichte van Indonesië".

Volgens een der Landelijke Comitéleden zou er een steeds groter wordende kloof tussen de oppositie in de Partij van de Arbeid en de "regerings-P.v.d.A." komen. Het Comité wil hierop zijn actie richten en hoopt dan zodoende de Nederlandse politieke structuur uiteen te rukken.

HET HOOFD VAN DE DIENST,

Mr. L. Kinthoven.

AAN:

Z.E. de Minister President,
Z.E. de Minister van Overzeese
Gebiedsdelen,

te

's-GR A V E N H A G E .

Verbinding:

No. 7475 d-'48.

25 Januari 1949.

Onderwerp: Comité voor Vrede
in Indonesië.

Datum ontvangst bericht: 25-1-'49.

Betrouwbaarheid berichtgever: betrouwbaar. ✓

Waardering bericht: betrouwbaar.

Tevens bericht verzonden aan: I.D. 's-Hage.
I.D. R'dam.
H.C. A'dam.

Medewerkende instanties: gene.

Ondernomen actie: geen. Aandacht blijft hierop gevestigd.

Volgno.
28 JAN. 1949
A 54351

Verslag van een op Zondag 23 Januari 1949 te 15.00 uur gehouden bespreking in de bovenzaal van het café-restaurant "De Kroon", Rembrandtsplein, alhier. Deze bespreking was georganiseerd door het plaatselijk bestuur van het Comité voor Vrede in Indonesië. Aan de leden was hiertoe een convocatie van de volgende in-houd verzonden:

C O N V O C A T I E .

COMITÉ VOOR VREDE IN INDONESIE.

Secretariaat: J. van Eyckstraat 22-II, Amsterdam Zuid.
Telefoon: 22880.
Postgiro: 335669 ten name van A. Canivez. (NK)

Amsterdam, 19 Januari 1949.

L.S.

Hierbij nodigen wij U uit tot een bespreking te houden op Zondag 25 Januari a.s. des middags om 3 uur in een van de zalen van Café-Restaurant De Kroon, Rembrandtsplein 17 Amsterdam-Centrum.

Wij verzoeken U de uitstaande lijsten mee te brengen en de door U verzamelde bedragen met ons af te rekenen. Nieuwe lijsten zullen aanwezig zijn.

Graag zullen wij ook met U bespreken de voorbereiding van een grote openbare vergadering, die wij ons voorstellen in het begin van de volgende week te houden.

"Wat gebeurt er in Indonesië? Wat moet Nederland doen?" Deze vergadering moet in wijder kring bekend gemaakt worden dan met onze eerste vergadering in de Diamantbeurs is gebeurd. Wij rekenen op Uw komst en medewerking.

Namens het Comité:
A. van Marle, secretaris.

Aanwezig waren ongeveer 50 personen, onder wie enkele Indonesiers en Indo-Europeanen.

941 (NK)

Personen gekleed in militair uniform waren niet aanwezig. Alle aanwezigen werden gekenmerkt als te behoren tot de "socialistische, progressieve richting". Een groot gedeelte van hen behoorden kennelijk tot de arbeidersstand. Vergadering en bestuur spraken elkaar voortdurend aan met "kameraad" en "kameraden".
Zaaloapaciteit : ongeveer 100 plaatsen.

(K) X
(K) X
Te ongeveer 15.30 opende Dirk SCHILP, geboren te Haarlem, 11 October 1893 (bij Uw dienst bekend) de vergadering en deelt mede, dat er 's morgens een bestuursvergadering was geweest van het Landelijk Comité met alle plaatselijke Comité's onder voorzitterschap van Van RANDWIJK (Hendrik Mattheus van RANDWIJK, geboren te Gorinchem, 9 November 1909 bij Uw dienst bekend). (Deze vergadering werd vermoedelijk in een der zalen van Café-Restaurant De Kroon gehouden. Red.)

Deze bestuursvergadering heeft o.m. het volgende opgeleverd:

1. Het Comité is geen partij en wil ook geen aanloop of springplank zijn tot het vormen van een nieuwe partij.
2. Het Comité staat op absoluut socialistische grondslag, zodat er voortaan minder wolven in monnikskleren in kunnen komen. (Letterlijk bedoeld ten opzichte van Rooms Katholieke mensen. Red.)
3. Het Nederlandse volk zal zo spoedig mogelijk juist in- en voorgelicht worden.

Daartoe zullen zeer spoedig 2 brochures worden uitgegeven, geschreven door RIEMENS en MICHELS, journalisten van "Je Maintiendrai". (Bedoeld worden resp. Johannes Wilhelmus Elizabertus RIEMENS, geboren te Hilligersberg, 23 November 1918 en Fredericus Wilhelmus MICHELS, geboren te Amsterdam, 29 Juli 1906, beiden bij Uw dienst bekend. Red.)

- A. De brochure: Tegen ROMME als bondgenoot van de Partij van de Arbeid. Deze brochure telt 80 à 100 bladzijden. Prijs f.1.- of f. 0.80. De brochure is persoonlijk, dus niet anti-clericaal.
- B. De populaire brochure: Over de houding van het NVV en de Partij van de Arbeid in de Indonesië-kwestie. Speciaal bedoeld voor verspreiding onder de arbeiders. Prijs f.0.30.

4. Er is besloten tot het oprichten van een internationaal persbureau, dat als functie heeft: internationaal juiste voorlichting geven over Indonesië en de Nederlandse politiek t.o.v. Indonesië.

SCHILP betoogde verder, dat het Comité primair een hechte organisatie nodig heeft. Hieraan wordt hard gewerkt. Ook is er nodig: veel geld en mensen. Het uitgeven van de brochures is n.l. financieel erg riskant, er is een bedrag van f.2000 mee gemoeid, maar nu is het de juiste tijd en dat risico moet maar genomen worden.

Hierna kreeg de secretaris RIEMENS het woord. Hij gaf een kort overzicht van het Indonesische probleem, uitgaande van het standpunt van de UNO en de Veiligheidsraad en de conferentie te New Delhi.

KAP

NK

Hij zei:

"Het Comité wil in Indonesië noch kolonialisme, noch Russische, noch imperialistische Amerikaanse invloed, maar het wil een vrij en zelfstandig en een socialistisch Indonesië."

Hij toonde voorts aan, welk een "soep-figuur" Nederland heeft geslagen voor de internationale macht en hij weet de schuld hiervan grotendeels aan de rechter vleugel van de Partij van de Arbeid, het NVV en ROMME.

Hij verwacht binnenkort grote internationale spanningen, en ook binnenlandse spanningen. Het Comité zal hiervan gebruik maken (door het geven van goede voorlichting, het uitgeven van brochures, het beleggen van vergaderingen enz.)

Hij voorziet een steeds groter wordende kloof tussen de oppositie in de Partij van de Arbeid en de regerings Partij van de Arbeid. Het Comité wil dan ook op dit wrikpunt gaan wrikken en hoopt zo de Nederlandse politieke structuur uiteen te rukken.

NK

Hierop volgde gelegenheid tot debat.

Een zich noemende Hr. de BOER (gegevens onbekend) deelt mee, dat hij nog steeds de doelstellingen niet begrijpt. Het doel van het Comité moet immers steunen op het SOCIALISME !

RIEMENS antwoordt hierop, dat het Comité socialistisch is, maar het wil ruim socialisme,

Een ander onbekend gebleven persoon zegt, dat het klaarblijkelijk nodig is, om iets op korte termijn te doen.

Hij ziet die brochures niet op korte termijn.

In de 2e brochure moet z.i. naast de houding van het NVV ook diezelfde houding van de EVC genoemd worden.

NK

RIEMENS antwoordt hierop, dat de brochures wel op korte termijn zullen verschijnen, zeker de tweede populaire brochure.

Omtrent de houding van de EVC naast die van het NVV weet hij niet veel te antwoorden, hoewel hij het, evenals de voorzitter, eigenlijk wel eens is met bovengenoemde spreker.

Frits KIEF (Karl Friedrich KIEF, geboren te Rotterdam, 20 Mei 1908 bij Uw dienst bekend), zegt het volgende: Nederland negeert de UNO. Nederland en vooral de arbeidersklasse zullen hierdoor in een beroerde positie komen. Het is dus zeer urgent ~~op deze~~ om op deze consequentie te wijzen. Het socialisme in het Comité moet op zeer ruime basis gezien worden.

Het antwoord van RIEMENS luidt: "Ja, ja, dat ben ik met U eens."

NK

Een zich noemende EMMERING (gegevens onbekend) verwacht, dat de arbeiders de eerste dure brochure niet zullen kopen. Hij stelt voor, om de tweede brochure te vergroten en de prijs dan toch zo laag mogelijk te houden. Men moest vooral niet werken met theoretische politieke begrippen.

Antwoord RIEMENS.

De eerste brochure is zonder verlies van zijn strijd-waarde niet te verkorten. De eerste brochure is ook niet zo zeer bedoeld voor de arbeiders als wel voor de politieke leiders, vakbewegingsleiders en redacties van bladen enz. Hij meent, dat de arbeiders, als zij willen, de eerste brochure wel kunnen kopen. Colporteren zij hiermee en

afdeling XI
P.D. Kief

wordt er genoeg verkocht, dan kan de prijs mogelijk lager worden. De voorgestelde oplagen van de brochures zijn 2000.

Vervolgens betoogt een eveneens onbekend gebleven spreker er meer heil in te zien om alle linkse bladen te verzoeken tegelijkertijd een manifest van het Comité op te nemen. Dit zou doeltreffend en goedkoop zijn.

Antwoord RIEMENS:

"Dat proberen wij ook, maar het is niet zo gemakkelijk om vele tegenwerkende krachten te overwinnen."

Een zich noemde LEDEMA(N) (gegevens onbekend) zegt: "Het militaire apparaat mot kapoet! Geen schepen meer en geen arbeiders meer, om soldaten naar Indonesië te vervoeren! Het militaire apparaat mot kapoet! Dan geen oorlog meer!"

Antwoord RIEMENS:

"Ja, dat moet ook!"

Hiermede was het debat gesloten.

Voorzitter SCHILP heeft vervolgens, door zich nogal op te winden en erg populair te doen, in korte tijd uit de vergadering vrijwilligers gekregen, om op het secretariaat te komen werken (typen, vertalen, stencillen, het beschikbaar stellen van schrijfmachines enz.)

Er was vrij veel enthousiasme hiervoor.

Ook werden er mensen bereid gevonden, om in vrije tijd persberichten voor het op te richten internationale persbureau (zie hierboven) te vertalen in het Engels en Frans en te typen.

Tot slot werd medegedeeld, dat zo spoedig mogelijk op een Donderdagavond een grote vergadering gehouden zou worden in de Diamantbeurs of in het RAI-gebouw, alhier. Deze vergadering zou misschien in de week van 25-31 Januari 1949 gehouden worden.

Om ongeveer 16.45 uur was de vergadering gesloten. Einde.

NK

1013

July 1963

WAT

GEBEURT IN

INDONESIE?

INHOUD:

1. Wat gebeurde te Djokja?
2. Is er guerilla? Is er verschroeiide aarde?
3. Is de toestand onhoudbaar?
4. Handhaaft het Nederlandse leger zich door terreur?
5. Wat staat Nederland te wachten?
6. Een officier schrijft uit Djokja.
7. Geen pardon meer.

Uitgave van het Comité voor Vrede in Indonesië
Bureau: Marnixstraat 198, Amsterdam—C. Tel. 37488

Het in deze brochure verwerkte materiaal werd voor het Comité voor Vrede in Indonesië verzameld en gerangschikt door Joh. W. E. Riemens. De frontpagina is van H. M. van Wieringen.

INLEIDING

In het geweten verontrust vragen talloze Nederlandse vrouwen en mannen zich af: Wat gebeurt in Indonesië?

Is er guerilla? Is er verschroeide aarde?

Maken guerilla en verschroeide aarde de toestand onhoudbaar voor het Nederlandse opperbevel?

Kan het Nederlandse leger zich slechts door terreur handhaven?

Aan welke morele dwangsituatie worden de Nederlandse militairen blootgesteld?

Staat Nederland de uitzending van nieuwe troepen naar Indonesië te wachten?

Deze en dergelijke vragen laten ons geen uur van de dag meer los. De berichten die uit de soldatenbrieven tot ons komen zijn zo alarme- rend dat zij om een antwoord roepen. Deze berichten zijn een wan- hoopskreet tot het gehele Nederlandse volk, omdat het gehele Neder- landse volk verantwoordelijkheid draagt voor de situatie waaronder hun afzenders geplaatst zijn. Omdat deze situatie, waaronder zij geplaatst zijn, de voorzienbare en onontwijkbare consequentie is van de Nederlandse politiek.

Daarom moeten de berichten van de Nederlandse soldaten doordringen in alle Nederlandse huiskamers, daarom moeten de wanhoopskreten van de lichamelijk en geestelijk gemartelde Indonesische en Neder- lands soldaten doorklinken in alle Nederlandse gezinnen opdat het Nederlandse volk later niet zal kunnen zeggen:

Wij hebben het niet geweten!

Wij hebben het niet gewild!

Laten wij dan de berichten spreken en de berichten alleen, opdat een ieder zelf oordele!

Amsterdam.

1 Maart 1949.

Wat gebeurde te Djokja?

Een ooggetuigenverslag

De 19e begon het bombarderen en het schieten uit de lucht. Wij ver- onderstelden, dat slechts Maguwo (vliegveld van Djokja) gebombar- deerd zou worden, maar om ongeveer half zes viel een bom voor het ziekenhuis, dat schuin tegenover het legerhoofdkwartier gelegen is. Er werden bijna uitsluitend raketten gebruikt, die niet vallen, doch afgevuurd worden op het moment, dat het vliegtuig duikt. Bovendien werden alle voortuigen, in de eerste plaats auto's, maar zelfs mensen, die fietsten, gemitrailleerd. Keer op keer was vlak bij het ziekenhuis het ontploffen van de raketten te horen en het mitrilleren, als de vlieg- tuigen over het huis van dokter Samale doken, het hoofd van het Cen- traal Ziekenhuis, dat precies er tegenover gelegen is. Dit huis werd ook bewoond door dr. Leimena en dokter Picauly. De muur van dit huis werd geraakt, waardoor de kamer van dokter Picauly geheel vernietigd werd. Maar of het zijn tijd nog niet was, als door een won- der sliep Picauly die nacht in het paviljoen. Leimena, die door het raam de bom zag aankomen, sprong in de ruimte onder de trap (het is een verdiepingshuis), die tot schuilplaats diende van dokter Samale en zijn familie, en werd daarom niet geraakt. Wij, het personeel van het ziekenhuis, verzamelden ons daar allen, omdat wij, als wij de vliegtu- gen niet zagen, ons unheimisch voelden. We zaten voor zover mo- gelijk in de schuilkamer op het achtererf van het ziekenhuis. De aan- val duurde acht uur lang. Tot 2 uur 's middags werd Djokja en omge- ving met raketten gebombardeerd en beschoten. Langs de kant van de weg zagen wij de sporen van het mitrilleren. De leden van de C.G.D. die tot en met 22 Dec. in Djokja waren, kunnen van dit mitrilleren ook getuigen. Wel een beetje wonderlijk, dat de Hollanders officieel durven publiceren: Djokja is niet gebombardeerd, noch gemitrailleerd.

De secretaris van Bung Hatta, Arifin, werd, terwijl hij aan het stuur van zijn auto zat, gemitrailleerd. De auto werd vernield, doorboord door ongeveer 20 kogels. Hijzelf kwam er goed af met slechts een schot in zijn derrièr, want de kogel was afgestoten op zijn mes, dat hij achter aan de linker kant droeg. De secretaris-generaal van het Ministerie van Voorlichting Ruslam Abdulgani, werd fietsend uit een vliegtuig ge- mitrailleerd. Zijn rechterhand werd verbrijzeld. Het is gemakkelijk om ongewapende en weerloze burgers neer te knallen.

Mr. Hindromartono werd doodgeschoten. Zijn geval is zeer tragisch. Om ongeveer 14 uur werd hij uit de gevangenis losgelaten (kwestie P.K.I.). Omdat er toen al straatgevechten waren, zocht hij bescherming in het huis van een vriend dicht bij de gevangenis gelegen. Toen drong een troep soldaten het huis binnen, en net als bij ons in het ziekenhuis, moesten alle mannen buiten komen staan. Plotseling werd er door een van de militairen geschoten. Hindromartono was dadelijk dood, zijn vriend werd in het been getroffen, diens zoontje van 5 jaar werd ook gedood.

Maandagmiddag vernamen wij, dat ook Santoso dicht bij Maguwo ge- dood zou zijn, maar wij meenden dat dit een gerucht was. Pas Dins- dagmorgen werd dit bewaarheid.

Toos (Santoso) die in Solo zijn kantoor had kwam gewoonlijk Zater- dags naar Djokja over, gewoonlijk vergezeld door N. en soms ook door K. Op die bewuste Zaterdagmorgen, terwijl zij reeds wisten, dat de oorlog uitgebroken was, wilde hij toch naar Solo terug. Hij achtte dit ten eerste zijn plicht en ten tweede had hij zijn mensen op kantoor be- loofd bij hen te zijn als er een tweede doorstoot zou komen. Men raadde hem af op dit tijdstip naar Solo te gaan (omtrent die tijd, on- geveer 8 uur, waren de beschietingen en bombardementen uit de lucht in volle gang). Tegen N. en K. moet hij zelf gezegd hebben: „Als jullie niet mee willen, ga ik wel alleen. Het is mijn plicht”. Toen kwam Sutojo, de man van Bu mang, met een auto. Zij wonen in Solo en hij vroeg Toos mee te gaan. Toos zei toen „als hij durft te gaan, waarom ik dan ook niet?” K. en N. waren toen verplicht om mee te gaan, daar zij er

niet voor voelden alleen achter te blijven. Met zijn vijven, Toos, Sutojo, K. en N. en de chauffeur, vertrokken zij in een open auto ongeveer om half negen. Zij moesten steeds naar boven kijken om bij het verschijnen van een vliegtuig onder de bomen te kunnen schuilen. Daar systematisch alle auto's op de weg gemitralleerd werden, stond dit vertrek eigenlijk gelijk met zelfmoord.

Doordat zij teveel op het gevaar van boven moesten letten, hadden zij niet voldoende aandacht voor wat op de weg zelf gebeurde. Vlak bij Maguwo werd van opzij van de weg plotseling op de auto geschoten. De chauffeur werd in het been getroffen en de auto stopte. Tot hun schrik bemerkten de inzittenden toen langs de kant van de weg een troep volledig bewapende Hollandse soldaten, wat niet te verwonderen was, daar Maguwo en omgeving reeds door de Hollanders bezet was. Vanaf 's morgens vroeg waren alle passerenden bij de mitrailleurpost vastgehouden. Het leek er eerst op, dat er niets gebeuren zou, het waren immers alle burgers. Opeens kwam er een majoor op de post, die hen uitschold „Julie zijn allemaal busuk....” Hierna werden alle mannen één voor één doodgeschoten, ook de gewonde chauffeur, die op de grond lag. K. en N. zouden ook doodgeschoten zijn, als de sergeant die hen had aangehouden, niet tussen beide was gekomen. Deze beide vrouwen werden toen naar Maguwo overgebracht, terwijl ongeveer twintig lijken van de gedode mannen, waaronder die van Toos en Sutojo en de chauffeur, achterbleven.

Zij werden pas Maandagmiddag losgelaten. Dinsdagmorgen kwam Ietje mij vragen om te helpen de lijken van Toos en Sutojo weg te halen om ze in Djokja te kunnen begraven. De collega's raadden mij af te gaan, daar zij meenden, dat de bewuste plaats nog te onveilig was. Het zou wat anders geweest zijn, als zij nog niet dood geweest waren en wij ze hadden kunnen redden. Er was even een tweestrijd bij mij. „Zal ik gaan of niet?” Doch bedenkende, dat het niet mogelijk is, dat goede bedoelingen door God niet beschermd zouden worden, besloot ik tenslotte alles toch maar te riskeren..... Nadat ik een permit van de dirigerende officier van gezondheid had gekregen en de toezegging van een jeep, vertrok ik met drie vrienden van de P.M.I. (Palang Merah Indonesia — Indonesisch Rode Kruis) en N. Ter plaatse aangekomen, dicht bij een brug, zagen wij geen enkel lijk, maar de lucht, die ik mij nog herinnerde uit mijn tijd in de sectiekamer verklaarde alles. Toen zei een der soldaten: „Hier onder de brug liggen nog negen lijken”. Ik vroeg toen aan N. of het mogelijk was, de lijken van Toos, Sutojo en de chauffeur aan de kleren te herkennen. N. kon ongeveer uitduiden, welke die van Toos en Sutojo waren. Maar nu verrees de vraag, hoe ze weg te halen en te vervoeren. De soldaten, die ons begeleidden, wilden de halfverrotte lijken niet vervoeren, zodat wij moesten besluiten ze daar dichtbij te moeten begraven. Wij kwamen in grote moeilijkheden. Onze vrienden waren nieuwelingen en niet gewend om met lijken om te gaan en ze hadden zelfs nog nooit een graf gedolven. Wij hebben er meer dan twee uur aan gewerkt, tot wij er bijna flauw van vielen. We waren hongerig en dorstig en hadden niets bij ons. De lijken van Toos en Sutojo hebben wij kunnen herkennen aan de brieven in hun zakken.

(DE VLAM 22 Jan. 1949).

EEN GESPREK MET DR. LEIMENA

Een onzer medewerkers te Batavia had daar een onderhoud met dr. Leimena, eertijds geneesheer-directeur van een Zendingshospitaal, thans leider van de Christelijke Volkspartij in de Republiek Indonesia en als minister van volksgezondheid lid van het kabinet-Hatta. Als door een wonder was dr. Leimena bij het bombardement van Djokja aan de dood ontsnapt. Een bom viel in de voorgalerij van het huis waar hij zich bevond. De bom was bestemd voor een militair object, vijftig meter verder, maar miste zijn doel. „Het is ook moeilijk precies te mikken uit een vliegtuig”, zei dr. Leimena, zonder scherpte, ook zonder ironie.

Dr. Leimena heeft grote invloed onder een overwegend Mohammedaanse bevolking, hoewel hij belijdend Christen is. Ik geloof, schrijft

onze medewerker, dat hij dat dankt aan zijn persoon en gaaf karakter. Daarom viel hem de eer te beurt, met Sjahrir eventueel te worden uitgezonden naar Lake Success. Zo groot is zijn gezag.

Dr. Leimena zeide:

„Dat heeft indruk gemaakt op onze bevolking, dat een christelijke natie — want zo ziet men Holland toch — ons onverwacht op een Zondag, vlak voor Kerstmis, aanviel. Daar denkt men over na. Vooral later. Dat wordt gebruikt tegen het Christendom. Vooral straks. Hier staat echter tegenover, dat de rooms-katholieke kerk de situatie beter aanvoelde. De Javaanse bisschop in Djokja weigerde de mis te lezen voor de Nederlandse soldaten, die de roomse kerk vulden.”

Dr. Leimena zeide ook:

„Ik zie maar één weg om de haat, die ontstond tussen Nederlanders en de Republikeinen weg te nemen, dat is weg van Kerk en Zending. Maar dit is de tragedie van dit ogenblik: ook deze dragen, grotendeels onverdiend, het odium. Hoopvol stemt ons de tweede resolutie van het congres van de Partij van de Arbeid. Er zijn er dus nog, die met ons meevoelen. Hoe heb ik de Nederlandse ministers persoonlijk gewaar-schuw voor wat er gebeuren zou als de militaire actie begon. Nooit zullen zij kunnen zeggen: „wij wisten het niet!” Groeien zullen de haatgevoelens, toenemen zullen de sabotage, de armoede, de nood. Bruggen zullen worden opgeblazen, spoorwegen ondermijnd, overal guerrilla, die Nederland niet afdoende bestrijden kan. Kortom chaos.”

Het volk in Nederland acht dr. Leimena slecht voorgelicht. Dit bleek hem bij zijn gevangenneming. Hij vertelt daarvan:

„Ik kreeg de tijd mijn spullen te pakken, maar er was verbazing bij de gegradueerde, die mij gevangen nam, dat ik — een republikein! — vroeg een geschiedenisboek te mogen meenemen en nog wel een Engels boek en van Wells! Toen ik zei: „Laat mij mijn Bijbel mogen inpakken”, vroeg hij verwonderd: „Zijt gij dan een Christen?” Het Nederlandse volk is slecht op de hoogte van wat er leeft in republikeinse intellectuele kringen.”

V.N. 19 Febr. 1949.

„WIJ WISTEN HET NIET....”

Uit een brief van een dienstplichtig sergeant te velde:

„Wij hebben Republikeins gebied bezet en na lange tijd weer wat brieven ontvangen. Brieven, die van medeleven met ons getuigen, maar wel meer nog van verregaand onbegrip. „Wij zijn trots op jullie....” „Eindelijk dat rovershol opgeruimd....” „Als ze nu maar niet weer met die sloebers gaan onderhandelen....”

Misschien mogen wij dat de geliefde briefschrijvers en -schrijfsters, die het goed bedoelen, niet kwalijk duiden. Wat weten zij er eigenlijk van, buiten het half-ware wat zij in hun bladen lezen. En schreven wij ook niet al te dikwijls over die bendes en troepen, waar we zo'n last van hadden. Over die kameraad, wie op laffe wijze het leven werd ontnomen.... Alles om ons heen sprak immers eenparig met verontwaardiging over die Republiek! En ons werk vergde toch al zo vele offers.... Daardoor misschien was er geen plaats om de tegenzijde eens te zien. Zo kon het gebeuren, dat wij soldaten ons zeer verwonderden, toen wij in dit nieuwe gebied kwamen, dat zo geheel anders was als we ons voorgesteld hadden. En ook zo geheel anders als de voorlichting het probeert voor te stellen in uw bladen, in Indonesië zelf en in Nederland. En zo kon het ook gebeuren, dat hoge officieren van ons leger bij aankomst in Djokja stom verbaasd stonden, toen zij daar hoorden, dat de sultan ook Republikein was en zelfs lid van het parlement. Omdat zij dachten, dat deze gevangene van de Republiek was!

Wij begrepen niet waarom er nog Indonesiërs waren die ons werk dwarsboomden, want we kwamen toch alleen maar om goed te doen, ten koste van vele persoonlijke offers. Zo dachten wij en zo moesten wij wel denken, want alles en iedereen schreef daarover zo. Wij wisten niet, dat er behalve baantjesjagers en onredelijke niets ontziende fana-

tekelingen, ook nog vele andere Indonesiërs waren, die in hun Republiek ook wel de fouten zagen, maar toch op de eerste plaats de be-
lichaming van hun nationalistisch streven.
Dat alles en veel meer nog wisten we niet, omdat wij daar niets van
hoorden of lazen. En omdat we in ons zelf geen interesse vonden om
eens met een nationalist te praten en naar hun geschiedenis, hun stre-
ven en verlangens te luisteren. We misten die belangstelling, omdat
al het andere om ons heen ons te veel beïnvloedde. We dachten slechts:
wanneer is die rotzooi afgelopen en wanneer gaan we naar huis! Wij
vonden het prettiger om, wanneer wij na een lange tijd rimboe eindelijk
eens in de kota kwamen, bioscoop of dans op te zoeken, in plaats van
zo'n hardnekkige „zwartjoeker.“

(V.N. 19 Febr. 1949)

Is er Guerilla? Is er verschroeide aarde?

HET PAROOL 23 Dec. 1948:

„De militaire woordvoerder in Den Haag heeft vanmorgen een rapport bekend gemaakt, waaruit blijkt, dat bij Magelang en elders vele geval-
len van toespeling der tactiek van de „verschroeide aarde“ zijn gecon-
stateerd. Snel ingrijpen voorkomt echter grote schade.“

TROUW 18 JAN. 1949.

„De Commissie van Goede Diensten heeft gisteren aan de Veiligheids-
raad gerapporteerd, dat in de Noordelijke gebieden van midden-Java
op veel groter schaal verwoesting van wegen, bruggen en eigendom-
men heeft plaats gevonden en nog steeds plaats vindt, dan door de
Nederlandse militaire autoriteiten verwacht werd.“

Het aantal Nederlandse troepen in de pas bezette gebieden is volgens
het rapport onvoldoende om de zwerfende benden te beletten zich vrij
te bewegen en sabotagedaden te plegen, zoals de verwoesting van
juist herstelde bruggen.

Een woordvoerder van het Ministerie van O.G. verklaarde tegenover
het A.N.P. dat deze mededelingen van de militaire waarnemers der
C.G.D. **volkomen in tegenspraak** zijn met de in Den Haag ontvangen
militaire berichten.

Er wordt nog wel activiteit van benden gerapporteerd en de verbind-
dingen tussen de hoofdwegen zijn daarom nog niet geheel veilig, maar
er is geen sprake van een geprononceerde onveiligheid in de onder de
controle van onze troepen staande gebieden, aldus de woordvoerder.

En tegenover de Haagse redacteur van het Parool gaven deze militaire
deskundigen als hun mening te kennen „dat de mening van de militaire
waarnemers over ongeregelheden op Java volkomen onzin was.“ Bij
dergelijke beweringen spreekt men in Den Haag zijn twijfel uit aan de
goede trouw van deze militairen.

Op 19 Jan. 1949 bericht DE VOLKSKRANT dat van officiële zijde scherp
is gereageerd op het verslag dat de C. v. G. D. aan de Veiligheidsraad
heeft verstuurd.

De Nederlandse officiële verklaring besluit met de conclusie, dat het
rapport der C. v. G. D. vooral een sterk gekleurd beeld geeft. Het
maakt in het algemeen de indruk niet vrij te zijn van partijdigheid.
**De Nederlandse militaire autoriteiten betreuren, dat zij zich genood-
zaakt zien het rapport in zijn geheel af te wijzen.**

Ruim een week later wendt de Commissie van Goede Diensten zich op-
nieuw tot de Veiligheidsraad en opnieuw worden haar conclusies als
ten enenmale onjuist verworpen van Nederlandse officiële zijde.

HET PAROOL 25 Jan. 1949.

De Commissie voor Goede Diensten heeft in een rapport aan de Veil-
gheidsraad verklaard, dat de guerilla der Indonesische Republieken
de Nederlandse strijdkrachten verhindert de vijandelijkheden te be-
ëindigen of de order „Staakt het vuren“ in acht te nemen. Nederland
beschikt over te weinig manschappen om de guerilla te onderdrukken,
aldus het rapport, meldt Reuter.

HET VRIJE VOLK 27 Jan. 1949.

„De conclusie van de C. v. G. D. aan de Veiligheidsraad, gedateerd
24 Jan. j.l. en inhoudende, dat er nog geen rust en orde heerst in de
vroeger Republikeinse gebieden, en dat het leger niet over voldoende
troepen beschikt om onmiddellijk de tactiek der Republiek te bestrijden
of de bevolking te beschermen, moet ten enenmale als onjuist worden
verworpen. Dit wordt vastgesteld in een officieel communiqué uit Den
Haag.“

Maar op 25 Jan. werden in HET PAROOL uit een in Batavia gepubli-
ceerd rapport van het Nederlandse opperbevel gemeld, „dat de zuive-

ringsoperaties niet meer zo snel verlopen als in de eerste weken na de tweede politionele actie. Men vertrouwt echter, dat rust en orde op Java en Sumatra spoedig geheel zullen zijn hersteld. Ofschoon het Republikeinse leger als strijdmacht heeft opgehouden te bestaan, kunnen zich in de bergen nog georganiseerde afdelingen bevinden. De meeste sabotage vindt plaats op Oost-Java. Volgens het rapport zijn de Republikeinen er op uit het transportsysteem te ontwrichten en schade toe te brengen aan Nederlands bezit. Benden zijn ook doorgedrongen in de gebieden, die reeds geruimen tijd waren bezet.

HET VRIJE VOLK 24 Jan. 1949.

Generaal-majoor E. Engels, commandant van West-Java heeft Zaterdag te Bandoeng vier leden van de wetgevende vergadering van W. Java laten arresteren wegens contact met de Republikeinse ondergrondse beweging. In een uiteenzetting heeft de Commandant te kennen gegeven, dat niettegenstaande hij meermalen bij de regering van Pasundan heeft aangedrongen op het nemen van maatregelen tot het bewaren van de orde, de laatste dagen weer invloeden werkzaam waren, die de orde en rust in Pasundan in gevaar brengen. Zo nodig zal hij nog scherpere maatregelen nemen. Pasundan zo stelt hij vast, verkeert nog altijd in staat van oorlog en beleg.

HET PAROOL 27 Jan. 1949.

Volgens een Republikeins woordvoerder in Batavia, zouden afdelingen van de Republikeinse keurformatie, de Siliwangi-divisie, tijdens een guerilla-operatie, in Nederlands gebied op West-Java zijn doorgedrongen. Op Oost-Java, aldus deze zelfde Republikeinse woordvoerder, zouden guerilla-troepen zijn doorgedrongen tot Banjuwangi, op de uiterste oostpunt van Java, aldus meldt U. P.

Maar HET VRIJE VOLK meldt op 28 Jan. 1949.

De Republikeinse bewering, dat de Siliwangi-divisie de guerilla heeft hervat, en dat de gehele TNI uit ongeveer drie honderd duizend man bestaat, die zich op vrije voeten bevinden, wordt van Nederlandse militaire zijde „klinkklare nonsens” genoemd. Men merkte op, dat de Siliwangi-divisie reeds op 20 December uiteen is geslagen en tot aftocht is gedwongen, waarbij de laatste georganiseerde tegenstand gebroken werd. De gevangen genomen stafchef der divisie verklaarde toen reeds, dat zijn manschappen over nog voor hoogstens twee weken munitie beschikten. Meer dan vierhonderd Republikeinse officieren hebben zich aangemeld bij de Nederlandse autoriteiten. In het Nederlandse commentaar wordt er ook op gewezen, dat de „operaties het karakter van beschermingsoperaties” hebben bereikt, waarin de benden worden opgeruimd. De bevolking verleent hierbij grote steun aan de militairen. Op 20 Febr. meldt TROUW uit een bijzondere correspondentie van 20 Jan.:

In de Pasundan zit men met dezelfde problemen. Het leger bevecht de benden op leven en dood, slaat hier en daar behoorlijk toe, maar raakt doodop en bereikt uiteindelijk niets.

HET VRIJE VOLK 8 Febr. 1949.

Het Nederlandse opperbevel maakt thans melding van voortgezette Nederlandse operaties op grote schaal tegen Republikeinse guerilla-eenheden op geheel Java en spreekt van toenemende successen in de zuiveringscampagne.

Gemeld wordt dat in de afgelopen maand 212 Nederlandse soldaten gesneuveld zijn, hetgeen het totaal aantal doden sedert 19 December op 297 brengt, cijfers over het aantal gewonden zijn niet beschikbaar. Het opperbevel zegt, dat in de afgelopen dertig dagen zeventien soldaten vermist werden. Een schatting van de Republikeinse verliescijfers wordt niet gegeven.

Het Nederlandse hoofdkwartier merkt op, dat de guerilla-oorlog „bijna uitsluitend” gericht is tegen de Indonesische bevolking zelve, verder wordt gezegd: „Het aantal directe acties tegen Nederlandse soldaten was slechts een fractie van het totaal der piunder-aanvallen en andere terreurdaden.”

In het rapport wordt echter toegegeven dat „verscheidene aanvallen” in de laatste tijd op Java op grote ondernemingen zijn ondernomen, doch hier werd aan toegevoegd, dat de verliezen aan Nederlandse zijde geleidelijk terugliepen.

Gezegd werd, dat Nederlandse eenheden zware verliezen hebben toegebracht aan de guerilla's, die langs de noordwest-punt van West-Java opereren; hier werd aan toegevoegd, dat de Nederlandse strijdkrachten een verrassende aanval ondernamen op twee guerilla-hoofdkwartieren in het gebied van Tjianjur (een bergachtige streek op 100 km. ten zuid-oosten van Batavia gelegen) langs de strategische hoofdweg tussen Batavia en Bandung.

In het communiqué wordt gezegd, dat Nederlandse strijdkrachten ook grote guerilla-concentraties ten oosten van Bandung ontmoet hebben; ook hier hebben de Republikeinen „grote verliezen” geleden.

Volgens het Nederlandse hoofdkwartier zijn 150 Republikeinen gedood in de blijkbaar zware strijd in Centraal-Java; de actie vond plaats in de nabijheid van Bumiaju, 150 km. ten Noordwesten van Djokja.

Intussen wordt gemeld, dat de schermutselingen tussen de Republikeinen en Nederlanders rondom Djokja zelf voortduren. Het verluiddat guerilla-eenheden in toenemend aantal infiltreren en dat de benden op geheel Oost-Java hun activiteit hebben uitgebreid.

In het rapport wordt nog gezegd, dat de Nederlandse zuiveringsacties onverflauwd voortduren.

Op 22 Jan. 1949 reageert Dr. v. Mook in HET PAROOL en de N. R. C. tegenover de ontkenningen en de geheimzinnigheid van officiële Nederlandse zijde als volgt:

„Openhartigheid is in een goede zaak altijd te verkiezen. Daarom is het jammer, dat wij de laatste weken de schijn van het tegendeel hebben gewekt. Als men goede redenen had de voornaamste Republikeinse leiders tijdelijk af te zonderen, dan was het beter dat openlijk te zeggen. Zo is het ook beter er rond voor uit te komen — wat een kind begrijpen kan — dat het herstel van orde en veiligheid met vernielingen gepaard gaat, dan de indruk te wekken, dat het proces met de bezetting van een aantal hoofdplaatsen nagenoeg voltooid is.

Bij de vorige politionele actie hebben wij daar geen doekjes om gewonden en zo de teleurstellingen vermeden, die een vals optimisme zou hebben veroorzaakt.”

Maar moeten wij dan niet geloven wat Generaal Meyer meldt over het afnemen van de Guerilla?

HET PAROOL 25 Febr. 1949.

„De guerilla-strijd neemt met de dag af”, verklaarde de territoriale troepencommandant van Midden-Java, generaal-majoor J. Meyer.

Neen wij geloven de verklaringen van Nederlandse Militaire zijde niet meer! Hoe kan dit ook nadat men op 28 Jan. 1949 verklaarde dat de Republikeinse bewering dat de Siliwangi-divisie de guerilla heeft hervat „klinkklare nonsens” noemt (zie voorgaande bericht Het Vrije Volk), terwijl thans door deze zelfde militairen gegevens zijn verstrekt waaruit zonneklaar blijkt dat de Siliwangi-divisie bestaat en vecht en wel op West Java in reeds na de eerste militaire actie bezet gebied. Het Parool 25 Febr. 1949. En deze voorbeelden van onjuiste berichtgeving zijn met tallozen te vermeerderen.

Is de toestand onhoudbaar?

Op 23 Febr. 1949 geeft HET PAROOL een uitvoerige beschouwing weer over de guerilla in Indonesië van een correspondent van United Press in Batavia.

De guerilla in Indonesië is een onbehaaglijke werkelijkheid en niemand voelt er wat voor om de duur of het resultaat er van te voorspellen. Het verzet is plaatselijk en verspreid. Soms heeft het de vorm van snel en hard optreden tegen ondernemingen of Nederlandse patrouilles. Soms heeft het de vorm van slecht georganiseerde sabotage, verraderlijk mijnen leggen of alleen maar plunderen. Doch het is dynamisch genoeg om tot op zekere hoogte de waarschuwing van de Republieken waar te maken, dat onrust en onstabielheid zouden voortduren, indien de Nederlanders een nieuwe oorlog zouden beginnen.

In grote steden op Java en Sumatra is het veilig, evenals op de hoofdwegen. Maar niemand is er op gebrand zich buiten de „veilige gebieden“ te wagen en niemand volgt de tweede-rangswegen, met uitzondering natuurlijk van de Indonesiërs zelf.

Op 20 km. naar beide zijden van de drukke hoofdweg tussen Batavia en Bandung ziet men b.v. al een ander Java. Hier doen de Nederlandse patrouilles haar regelmatig werk. Hier ziet men alleen maar Nederlanders met wapens. Nederlandse burgers met hun gezinnen ziet men er niet. Het gewapende verzet is het hevigst op Midden-Java, doch meer en meer hoort men over gewapende infiltraties in die gebieden, die de Nederlanders al vóór de December-actie hadden bezet.

80.000 tegenover 50.000

Het verluidt, dat de situatie op Sumatra soortgelijk is, maar bijzonderheden over de stand van zaken ontbreken daar.

Op Java hebben de Nederlanders ongeveer 80.000 goed getrainde soldaten staan, terwijl er ongeveer 50.000 slecht gewapende guerilla's zijn, die gesteund worden door een macht van duizenden ongeregelde. Want bij dit type guerilla moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen geregelde en ongeregelde guerilla-strijdkrachten.

De ongeregelde zijn meest boeren, zonder militaire opleiding, materieel of leiding, die dicht bij huis blijven. Zij leveren het grootste deel van de verliezen der Republieken, want zij moeten, wanneer dorpen gezuiverd worden als vergelding voor een of andere gewelddaad, in hoofdzaak het gelag betalen.

De geregelde eenheden zijn afgerichte troepen, die het infiltreren en het ondernemen van offensieve acties tot taak hebben.

De grote vraag is hoe lang deze actie zal duren. **Generaal Spoor zei voor de zuivering van Java een half jaar nodig te hebben.** De Republiek heeft echter beloofd, dat de guerilla jaren zal duren.

De wapenpositie is van beide partijen precair. De Indonesiërs moeten het van smokkelen hebben. Voor de Nederlanders zijn thans hun Belgische bondgenoten een steun.

De Republikeinse bedreiging van het wegennet heeft in zoverre succes, dat de Nederlanders luchtbruggen moesten instellen om hun troepen te velde te bevoorraden, met name op Oost-Java. In andere delen van Java is het reizen beperkt tot gewapende konvooiën.

De Indonesiërs beschikken bovendien over praktisch onbeperkt mensenmateriaal. De Nederlanders moeten daarmee uiteraard zuiniger omspringen.

Als bevestiging van dit verhaal van de U.P.-correspondent laten wij hieronder nog een alinea uit een brief van een Nederlands lid van de Padvinderebeweging in Indonesië volgen. Deze brief werd afgedrukt in „Weest Paraat“, het orgaan van de N.P.V. „In een land, waar je je neus eigenlijk niet buiten de grote steden kunt steken, maar je met een vuurwapen in de hand van Surabaya naar Malang of van Batavia naar Bandung moet rijden voor een paar dagen vakantie, omdat je er toch na twee jaar onafgebroken werken, eindelijk wel eens een paar dagen uit wil zijn, maar waar je dan na 7 uur 's avonds je deur moet sluiten en zelfs niet in je tuin mag staan en waar iedereen zich af-

vraagt waar hij het volgende jaar zal zitten, ook al worden orde en rust hersteld; je zou zo zeggen, daar is vruchtbaar padvindere werk...”

GROENE 19 Febr. 1949.

Nu men in Nederland door de verbeterde postverbinding weer meer geregeld brieven met recente berichten over de militaire situatie in Indonesië ontvangt, wordt het beeld van de toestand daar ginds met de dag somberder.

Van bevriende zijde worden wij er opmerkzaam op gemaakt, dat in de Batavia'se Nieuwsgier van 21 Januari de volgende van officiële zijde geïnspireerde mededelingen hebben gestaan, die wij merkwaardig genoeg tot dusver in geen enkel blad in Nederland hebben aangetroffen:

„Het is thans, vier weken na de tweede politionele actie, nog slechts bevrijde gebieden te geven, aangezien de toestanden nog weinig stabiel mogelijk een globaal beeld van de algemene economische situatie in de zijn en de berichtgeving in het algemeen nog summier is.

„De economische wederopbouw beperkt zich momenteel hoofdzakelijk tot de centra in het binnenland, waar militaire beveiliging is, daar het werk aan spoorwegen, utiliteitsbedrijven en landbouw- en nijverheidsbedrijven buiten deze centra door de onveiligheid nog onmogelijk is — aldus een mededeling van officiële zijde.”

„De algemene indruk is, dat de gezondheids-, voedings- en kledingsituatie meevallen; betreurenswaardige uitzonderingen zijn b.v. Zuid-Asahan en Bodjonegoro. Verwacht mag worden, dat het platteland zich in het algemeen zelf zal kunnen voeden. Het probleem vormen de steden, die normaliter voor hun voeding zijn aangewezen op het platteland, maar in vele gevallen daarvan thans nog zijn afgesloten.

In verband met de rijstvoorziening wordt het volgende gezegd: „Grote zorg bij de opvoer baart het transport, daar door verwoesting van spoorbruggen alle spoorwegverbindingen voor geruime tijd zijn verbroken. Verwacht wordt dat de situatie in Oost-Java nog moeilijker zal worden dan nu reeds in Midden-Java. De vernielingen aan ondernemingen en van opgeslagen productenvoorraden zijn nog niet te overzien, maar gevreesd moet worden, dat deze groot zullen zijn.”

Men kan — en helaas niet rustig — zeggen, dat de Tweede Actie een misslag is geweest en dat men de tegenstander heeft onderschat, militair zowel als politiek.

Handhaaft het Nederlandse leger zich door terreur?

Brieven van Nederlandse soldaten geven ons op deze vraag het antwoord.

VRIJ NEDERLAND 19 Febr. 1949.

„Bregum er over en dan naar huis.“

Uit een brief van een dienstplichtig soldaat te valde:

„De toestand hierzo? Nu, dat is nog niet te best. Hopen bendes zwerfen hier nog rond. Veel erger dan het geweest is. En het is dan ook erg gevaarlijk bij de weg. Door iedere bocht verwacht je vuur op de wagen. Ik ben nu ambulance-chauffeur. Maar veel is er niet te doen. Want aan onze kant wordt er zelden een geraakt. En aan de andere kant komen geen gewonden meer, want dat is er niet meer bij. Opruimen de vuilnis! Niks geen pardon meer! We hebben al twee jaar pardon gehad en nog geen... opgeschoten. En dat is nu afgelopen. Iedereen die nu een stap verkeerd doet, wordt neergeknald.

We hebben gescholden op de moffen, van wreedaards dit en dat, maar een Hollander is geen grentje beter op dit gebied. Jullie kunt zich dat misschien niet indenken, maar wij hier wel. Zondag ben ik mee geweest op patrouille. Maar als je niet hard aanpakt, wordt je door die stomme bevolking nog beetgenomen ook. Hadden we er een paar gevangen genomen. En die hadden op de Koran gezworen niets te zeggen. Ook niet waar ze hun wapens verstopt hadden. Ja, wat moet je daar mee doen? Gewoon proberen het er uit te slaan. Maar mijn petje af voor de heren. Zo hard als metaal. Niets zeiden ze. Als op 't laatst, na zoveel keer bewusteloosheid, kwam er dan wat. Wij er heen, en laat ons die lul nu bel... hebben, en als we niet goed hadden uitgekeken, in een hinderlaag gelopen zijn. Nu ja, dat ze zo iets duur moesten betalen, behoef ik niet te zeggen. Daar was nog wel drie maal 7 cent (waarschijnlijk toespeling op de prijs van een geweerpatroon. Red. V.N.) voor over. De kall in!

En zo is het de enigste manier om nog weer eens naar Holland te komen. We zitten nu al over de twee jaar (3 Kerstdagen en 3 Nieuwjaarsdagen) van huis. Nu ik vind het welletjes. En de meeste jongens van de E.M. kennen dan ook geen genade meer. Enkel nog de leus „opruimen het zoodje“. Bregum er over en dan zo gauw mogelijk naar Holland. Iedereen is keihard geworden. Schrijf hierover niet naar mijn naaste familie, want als ik hun schrijf, zit ik gruwelijk te liegen van „alles is goed“ enz.

Erg maar nodig.

Uit een brief van een dienstplichtig soldaat te valde:

„Op de middag van 29 December werd hier in de buurt een verdacht persoon aangehouden door mannen van de Veiligheidsdienst. Deze werd hierheen gebracht en ondervraagd. Eerst zeide hij enkel Javaans te kennen, maar onder de pijnigingen bekende hij ook Indonesisch te kennen; hij was n.l. op de 3-jarige volksschool geweest. Overigens hield hij vol, landbouwer te zijn en niet te behoren tot enige strijdorganisatie. Hij werd losgelaten, maar even later weer opgehaald, daar de bevolking hem zelf als soldaat te klas van de T.N.I. aanwees.

Die avond en de daarop volgende nacht is hij beestachtig mishandeld, kreeg schoppen in de rug en wat ik ook met m'n eigen ogen heb gezien: tussen wijs- en middelvinger en tussen middel- en ringvinger kreeg hij een geweerpatroon en toen werd zijn hand ineengeknepen. Ik ben toen weggelopen, zoets kan ik niet aanzien. Ik heb vernomen, dat men zelfs met brandende sigarettenpeukjes heeft gewerkt. De man brulde voortdurend van de pijn, maar daar trokken de Hollandse, Indoeuropese, Ambonense en Chinese beulen van de Veiligheidsdienst zich niets van aan. Hij bekende ten slotte met nog drie anderen wier namen hij noemde achtergebleven te zijn als spion.

De volgende morgen heeft hij nog geprobeerd een marinier z'n wapen

te ontrukken, maar werd door drie man overmeesterd en zodanig gebonden, dat hij geen vinger verroeren kon. Zo heeft hij de hele dag op de grond gelegen zonder eten of drinken en ik heb zelf gezien hoe een marinier hem een schop tegen het achterhoofd gaf. Gistermorgen om ongeveer zes uur is hij ergens in het bos door de V.D. neergeschoten. Ik heb het geval eergisteravond besproken met een jongen van onze compagnie, ouderling van de Noodgemeente, die er ook mee in zijn maag zat; die voelde ook heel goede dat dit beestachtig was. Hij is 's avonds nog naar de luit geweest om er over te spreken. De luit vond het zelf ook erg maar aan de andere kant nodig voor het verkrijgen van inlichtingen.“

„Niet goed te praten en toch nodig“.

Uit een brief van een dienstplichtig soldaat te valde:

„Er stond in V.N. een artikel over het mishandelen van inlandse gevangenen. Dat gebeurt inderdaad heel veel. Onder stroom zetten, water-proef en vele andere dingen. Deze dingen zijn uit menselijk oogpunt nooit goed te praten en ik huiver ook iedere keer als ik denk dat dit gedaan wordt door onze jongens, die over een paar maanden weer terug gaan naar Holland. Neerschieten en doodslaan van gevangenen is voor sommige jongens iets waarvoor ze helemaal niet terugschrieken. Maar toch, ondanks dit alles, ondanks dat het volledig fout en niet te verantwoorden is, is het soms nodig.

Wat denkt u van een gevangene die niets wist en dat bleef volhouden, maar na enige tijd aan z'n tenen gehangen te hebben, bekende wat allerlei papieren lagen en wanneer er een vergadering van bendehoofden zou zijn. Onmenselijk wreed maar hoeveel levens worden er zo gespaard? Ik weet het niet.

De mentaliteit van de jongens hier is hard en wreed, wat het behandelen van gevangenen betreft. Het is de praktijk. Maar de soldaat en ook de officieren, in vele gevallen, zullen doorgaan, zolang zij hun kameraden zien vermoorden, zolang zij zelf iedere dag aan sluipmoord bloot staan. En ik kan ze, ondanks dat ik het met uw artikel eens ben, geen ongelijk geven.“

Maar het zijn niet alleen de bladen die dergelijke berichten brengen, ook in de Tweede Kamer is deze hoogst ernstige zaak aan de orde gesteld.

De Nieuwe Rotterdamse Courant van 10 Febr. 1949 meldt: Vooral de heer Gortzak was weer druk in de weer met brieven van soldaten. Wat hij wilde aantonen was, dat de militairen aan het verworden zijn en wreedheden begaan. Men zal zich daar natuurlijk niet af mogen maken met de redenering, dat dit in een actief leger niet anders mogelijk is. Er zal op zijn minst een onderzoek toegezegd moeten worden naar de feiten, door de heer Gortzak beschreven. En het mooiste zou het zijn, als de minister kon meedelen, dat zo'n onderzoek reeds aan de gang is.

Maar het blijkt niet alleen de heer Gortzak te zijn, ook de heer Goedhart drukte in de volgende bewoordingen zijn grote ongerustheid uit over de afschuwelijke mishandelingen welke worden gepleegd.

HANDELINGEN 8 Febr. 1949 blz. 1226:

„Ondanks de onoverkomelijke bezwaren, die ik en verscheidene mijner politieke vrienden tegen het militair optreden hebben, dat 19 Dec. j.l. in Indonesië begon, mag ik toch niet nalaten een woord van bijzondere waardering te spreken voor de wijze, waarop de Nederlandse soldaat zich daar in het algemeen van zijn uiterst zware plicht kwijt. Helaas kan ik de inlichtingendienst en de Militaire Veiligheidsdienst niet in deze lof betrekken. Er komen uit Indonesië brieven, die over het optreden van deze diensten tegen gevangen genomen Indonesiërs bijzonderheden mededelen, die bijna niet te geloven zijn. Daarbij is sprake van afschuwelijke mishandelingen en zelfs het neerschieten van weerloze gevangenen. Zonder nader onderzoek wil ik hieraan geen conclusies verbinden, maar ik zou het wel op prijs stellen, indien de Minister de Kamer de instructies ter kennis zou willen brengen, die door het opperbevel van onze troepen inzake de behandeling en het verhoren van gevangenen uitgegeven zijn.“

De heer Gortzak geeft een opsomming van de berichten die hem hebben bereikt:

Uit een soldatenbrief, gedateerd 1ste Kerstdag lezen wij:

„In de buurt van Soemedang hebben zij bij een zuiveringsactie heel het gebied, dat gezuiverd moest worden, eerst geëvacueerd. Daarna hebben ze alle in dat gebied liggende kampongs volkomen platgebrand en alle nog aanwezige bevolking doodgeschoten.”

En in een soldatenbrief uit Solo van de 1e Kerstdag lees ik:

„Ik heb een weg afgelegd van een 200 mijl en niks anders gezien als dode „ploppers” hier en daar. Gisteravond hebben ze er 500 om zeep gebracht met de kampong er bij.”

Hoe en wat men uit een deel van de Nederlandse jongens gemaakt heeft, die hard en wreed moesten worden, moge blijken uit de door mij geciteerde brief van de 1ste Kerstdag, als de soldaat schrijft:

„We hebben met 450 man de bergen, waarop de benden altijd legeren, uitgekamd. We vonden van alles, behalve diegenen, die we moesten hebben. Die waren toevallig een dag te voren vertrokken naar andere oorden. De infanterie heeft toen tijdens de actie 5 kampongs platgebrand zodat, als de benden terugkomen, ze niet meer in kampongs kunnen slapen. Jullie moet niet denken, dat de andere soldaten zeggen „wat een rotstreek he”. Neen ze gingen naar de luit en vroegen of zij ook een kampong in brand mochten steken.”

Hard en wreed, ja, dat heeft de koloniale reactie een groot deel van onze jongens gemaakt, zoals het kapitalisme elk gevoel van menselijkheid poogt kapot te maken.

En verder! In een brief van een soldaat van Dec. 1948 lees ik:

„Wij hebben hier steeds een paar gevangenen, die steeds uitgeperst tot het laatste, steeds weer een paar andere verraden.

Dat doen ze heus niet vrijwillig hoor. Zij worden afgebeeld op een verschrikkelijke manier. De nieuwste methode is met de elektriseermachine. De draden worden aan een oor en aan de hand vastgemaakt en dan maar draaien. Volgens Flip die wel eens gaat kijken, trekt heel het gezicht dan scheef door het samentrekken van de spieren. Omdat de mensen zo ontzettend bang zijn voor de stroom laten ze alles los wat ze weten. Als een gevangene helemaal uitgeperst is, moet hij op een kwade dag mee met een patrouille om enkele huizen aan te wijzen van mensen, die met de benden samenwerken, in de bergen. Die worden dan weer gevangen genomen en de huizen in brand gestoken. De gevangene, die alles verraden heeft, wordt op een stil plekje van achteren doodgeschoten. „Het schot in de nek.”

En weer, Mijnheer de Voorzitter, een brief van een soldaat; hij is Katholiek en was een vooraanstaand lid van de Kajotters in Vlaardingen. Zijn naam is A. J. Schey en ik kan zijn legeronderdeel, zijn legernummer en de plaats, waar hij gelegerd is, overleggen. De brief is 14 Dec. gedateerd. Ik zal er slechts een deel uit voorlezen:

Wij hadden een kampong afgezet, waarvan berichten waren binnen gekomen, dat er kerels in moesten zitten die fout waren. Al de kerels die er waren bij elkaar getrommeld, het waren er veertien en die bij elkaar gebracht. Zij werden stuk voor stuk verhoord, maar ze lieten niets los. Toen hebben we een eind touw genomen met een lus erin en deden net of we één zo'n kerel aan een boom op zouden hangen. Nou het touw hing netjes en die kerel stak er bibberend zijn kop door, maar er stond een wijf zo ijselijk te gillen en tot slot viel ze op haar knieën en vroeg om vergiffenis voor die kerels.

Nou, wij zijn ook de slechtsten niet, dus die kerel z'n kop werd er weer uitgehaald. Maar hij had nog niets verteld. En als hij nou nog niets vertelde werd hij doodgeschoten. Maar niet geloven dat hij wat zegt hoor, dus vier jongens nemen hem mee tot één eindje buiten de kampong en schieten daar een paar keer in de lucht.

Je lachte je rot zo bleek als die andere kerels werden, want zij wisten natuurlijk niet beter of die kerel was kassie wijlen.

Twee jongens bleven er bij het zogenaamde lijf en twee kwamen er terug en omdat de volgende kerel ook niets vertelde kregen we een herhaling, zo tot vier keer toe. Maar niet één die iets wist te vertellen. Tot slot hebben we de proef op de som genomen. Die overgebleven

tien kerels netjes op een rijtje laten zitten, een bren achter hen opgesteld en ze geblinddoekt, net alsof ze dan maar alle tien kapotgeschoten werden. Nog eens aan een ieder gevraagd of ze iets wisten, maar geen letter hoor. Toen hebben we de voorstelling maar opgeheven.

De verworping komt aan het slot van die brief tot uiting:

Zo beleef je van alles, het was net een circusvoorstelling! O, o, wat een achtelijk volk. Maar met zulke grapjes kun je je kapot lachen. Want zij waren van de heilige ernst overtuigd. Dus u ziet wel, Mams, we hebben hier schouwburgvoorstellingen, daar kunnen ze in Holland niet aan tippen.

Tot zover de heer Gortzak in de 2e Kamer op 9 Febr. 1949. Het is helaas zo dat deze mededelingen niet alleen worden bevestigd door de reeds weergegeven brieven uit Vrij Nederland, maar ook door brieven die de heer Goedhart op 18 Febr. vermeldde.

HANDELINGEN 2e Kamer 18 Febr. 1949 (Goedhart) bl. 1295.

Sinds ik in eerste instantie in dit debat melding maakte van wreedheden, die in Indonesië zouden voorkomen, heb ik van verscheidene kanten brieven ter inzage gekregen, die mij de overtuiging hebben gegeven, dat dit een uitermate ernstige zaak is.

Een korporaal schrijft b.v. een brief naar huis, waarin het volgende medegedeeld wordt:

„Vandaag hadden we er een te pakken, die wist van alles en wilde niks vertellen. Nou, ze hebben hem op een stoel gebonden en toen hebben ze twee draadjes om zijn duimen vastgemaakt van de bobine van de jeep. Toen de motor stationnair laten draaien. Nou je had die peer moeten zien. Nog niks vertellen en maar gas geven! Nu zit hij zonder eten in een hok en morgen weer opnieuw.”

Een andere brief, die afkomstig is van een officier, die weer in een ander deel van Indonesië werkzaam is, bevestigt, dat gevangenen onder elektrische stroom worden gezet, als ze niet willen spreken. De ernstige toon en de kennis van zaken, waarvan deze brief getuigt, hebben diepe indruk op mij gemaakt. De echtgenote van deze officier heeft mij de brief vol walging en bitterheid getoond, maar tegelijkertijd nadrukkelijk verzocht, de naam van haar man in geen geval te noemen, omdat hij anders in de grootste moeilijkheden zou komen. Wat moet men hiervan denken?

Een soldaat zendt een brief aan zijn ouders, gedateerd 24 Jan. j.l. Na eerst verteld te hebben, dat hij aan een actie heeft meegedaan, waarbij niet minder dan tien kampongs platgebrand werden, doet hij het volgende relaas:

„Zaterdag voor een week was de actie een volledig succes: ruim 300 gedood. Honderd gaven zich over, maar die werden ook maar direct neergeschoten en in de rivier geworpen. Dat ging op K.N.I.L. manier. Alles werd op een brug gefusilleerd, de tweede gooide z'n eerste neergeschoten makker, de derde op zijn beurt de tweede, zodat alleen de laatste door een paar militairen in het water gegooid hoefden te worden, economisch! Het ging er zo raar aan toe, b.v. er kwam een groep aan van zes koelies, die munitie gesjouwd hadden. De koelies mochten naar huis gaan. Een ander groep kwam die koelies een paar honderd meter verder tegen, die prompt die zes fusilleerden! Het mooiste was wel met die bedienden van een majoor. Die hadden de gehele dag het rommelte van de majoor gesjouwd. Ze zouden net naar huis gaan, toen de majoor nog een boodschap kreeg. Terwijl de majoor weg was, kwam er een luit aan, die zei: „Nog twee boeven. Ga jij en jij even met hen wandelen!” Twintig meter verder twee doffe knallen, weg bedienden....”

Deze brieven staan niet op zich zelf. Men kan langzamerhand een compleet dossier vormen, waarin de bloedige drama's met elkaar wedijveren. Het is uitgesloten, dat dit allemaal fantasie is of grootspraak van jongelui, die hun verwanten thuis eens willen laten griezelen. Ik heb geen behoefte ons land en ons leger in opspraak te brengen, zodat ik alle beschikbare gruwelverhalen hier niet in de brede wil uitmeten. Een onderzoek is hier dringend gewenst. Dit dient op korte termijn ingesteld te worden.

Wat staat Nederland te wachten?

Op vragen van het Tweede Kamerlid Welter naar de aanvulling der troepensterkte in Indonesië in verband met „toenemende onveiligheid“ heeft minister Sassen geantwoord, dat de gevechtskracht der troepen is teruggelopen door demobilisatie van oorlogsvrijwilligers en het KNIL-personeel dat niet gemist kon worden voor herstel van het economische leven in Indonesië. De vervangende troepen missen uiteraard de geoefendheid van hun voorgangers.

De minister wees er op, dat het niet mogelijk is om ondernemingen te beschermen door troepen; eventuele bescherming is niet afhankelijk van het al dan niet deviezen opbrengen der onderneming. Er zijn ondernemingswachten gevormd en wapens uitgereikt aan Europese planters.

Aldus meldt het Vrije Volk op 25 Jan. 1949.

VOLKSKRANT 22 Dec. 1948.

DEN HAAG, 21 Dec. „Ruwweg geschat, verwachten wij binnen zes maanden de republikeinse troepen en bendes te hebben geliquideerd“, zo heeft vanmorgen een militaire woordvoerder van het ministerie van Overzeese Gebiedsdelen verklaard. Hij zei dit, toen hij een inzicht gaf in de strategie, welke bij de actie in Indonesië wordt toegepast.

H.V.V. 3 Jan. 1949.

De demobilisatie der troepen overzee, welke onlangs werd stop gezet, kan nog geen doorgang vinden. De troepenschepen, die van Indonesië naar Nederland varen, vervoeren uitsluitend zieke en afgekeurde militairen.

HET PAROOL 25 Febr.

Politiepersoneel naar Indonesië.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft een dringend beroep op de burgemeesters gedaan om zo groot mogelijke medewerking te verlenen aan de uitzending van politiepersoneel naar Indonesië door daarvoor in aanmerking komende gegadigden buitengewoon verlof te verlenen, waarbij dus het gemeentelijk dienstverband niet wordt verbroken.

HET PAROOL 26 Febr. 1949.

„Ondernemingswachten nog jarenlang nodig“.

Een correspondent van Aneta in Batavia had een interview met de commissaris van politie en inspecteur van de ondernemingswachten, de heer A. van Deventer.

De commissaris nam aan, dat de ondernemingswachten nog jaren lang nodig zullen zijn, want ook als de tijden rustiger zijn, zullen er nog wel kleine bendes zijn die van roof zullen leven.

PARAAT 18 Febr. 1949.

„Toen wij uit Holland gingen, werd er gezegd, dat wij in November 1948 terug zouden komen. Nu wordt gezegd, dat wij misschien dit jaar terug zullen gaan, maar zeker is het niet. Dat dit het moreel van ons naar den duivel helpt, schijnt men bij de Generale Staf niet te willen inzien.

Een tweede geval gaat over de voorlichting omtrent de militaire toestand hier. Vandaag (27 Januari) stond er een overzicht in de krant, waarin o.a. ook Bantam werd genoemd. Daarin werd beweerd, dat er alleen nog maar kleine bendes in de bergen zaten. Niets is echter minder waar. Het is integendeel zo onrustig, dat we zonder begeleiding van zware gepantserde wagens niet op de buitenwegen kunnen komen. Wij hebben een geweldig goede dokter, die dag en nacht voor ons klaar staat en doet wat hij kan. Maar het is voor hem ook vechten tegen de bierkaal. Van de 700 man, die ons onderdeel sterk is, zijn 110 man ziek en kunnen er bijna 200 niet op patrouille. Ik ben geen dokter en kan dus geen oordeel vellen, maar het is toch een reden om te gaan denken. Het kan haast niet anders, want het onderdeel is nu 27 maanden onafgebroken in dienst op buitenposten zonder ook maar een enkele week rust.“

Ondanks het feit dat de guerilla volgens Generaal Meyer tenminste afnemend zou zijn werd op 25 Febr. weer een verlieslijst met 32 doden gemeld. De grootste van Februari.

Sinds het begin der militaire actie op 19 December zijn de volgende verliezen bekend gemaakt:

19 Dec. tot Febr.	297 doden
9 Februari	30 „
12 Februari	13 „
16 Februari	31 „
19 Februari	21 „
23 Februari	10 „
Heden	32 „

Totaal 434 doden

Wanneer dit zo door moet gaan zes maanden lang „zoals de militaire woordvoerder van het ministerie van Overzeese Gebiedsdelen heeft verklaard“ dan zijn aan Nederlandse zijde te betreuren minstens 1000 doden. En dan zullen wij hier niet terugkomen op de zieken en voor hun leven verminkten, geestelijk en lichamelijk.

Een onafhankelijk onderzoek gevraagd en nog niet verkregen

Op 18 Febr. 1949 werd tijdens het debat in de 2e Kamer door de heren Goedhart, Van der Goes van Naters, Vermeer, De Kadt en Schermerhorn de volgende motie aan de orde gesteld:

De Kamer,

van oordeel, dat een smet geworpen dreigt te worden op de Nederlandse troepen in Indonesië door de verontrustende berichten, die de ronde doen over mishandeling en andere wandaden, waarvan Indonésische gevangenen het slachtoffer zouden worden, nodigt de Regering uit op korte termijn een onafhankelijk onderzoek naar deze berichten te doen instellen en daartoe een commissie te vormen van personen, die niet ondergeschikt zijn aan militaire en ambtelijke autoriteiten in Indonesië en deze commissie alle bevoegdheden te verschaffen tot het kennis nemen van klachten en het ter plaatse instellen van een onderzoek en het rapport, dat zij zal uitbrengen, aan de Kamer over te leggen.

De motie Goedhart c.s. werd teruggenomen niet toen een onpartijdig onderzoek werd toegezegd, maar toen werd toegezegd dat EEN ONPARTIJDIG ONDERZOEK IN OVERWEGING ZOU WORDEN GENOMEN, hetgeen in ministeriële spraak nog niet geheel hetzelfde is.

Toegezegd werd wel een onderzoek toen Minister Maarseveen verklaarde: „Men moet dus komen met gespecificeerde klachten, vermeldende data, feiten en plaatsen; dan zullen zij worden onderzocht. Ik geef de geachte afgevaardigde de verzekering, dat, als hij dergelijke gespecificeerde klachten indient, hij over het onderzoek tevreden zal zijn“ (Handelingen blz. 1311), maar het in de motie geformuleerde niet voor tweeërlei uitleg vatbare verzoek om een „onafhankelijk onderzoek“ door een „commissie te vormen van personen, die niet ondergeschikt zijn aan militaire en ambtelijke autoriteiten in Indonesië (Handelingen blz. 1296) kregen de heren Goedhart c.s. NIET.

Immers op blz. 1312 van de Handelingen lezen wij:

(Goedhart). „Indien men echter dergelijke klachten op de gebruikelijke wijze zou behandelen en doorsturen en ze de ambtelijke weg in Batavia laat afdalen, zou er enig risico voor de mensen, die met die klach-

ten komen, kunnen bestaan, in die zin, dat zij de dupe worden van hun getuigenis, precies zoals wij dat hier te lande hebben gezien ten opzichte van mensen, die in zuiveringsprocedures verklaringen aflegden. Indien de Minister er aan wil medewerken een weg te vinden, waardoor DIT BEZWAAR zou worden ondervangen, dan ben ik gaarne bereid, Mijnheer de Voorzitter, mijn motie in te trekken. Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, dat de Minister mij deze TOEZEGGING zal kunnen geven.

De heer Van Maarseveen, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Overzeese Gebiedsdelen a.i.: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil dit gaarne IN OVERWEGING NEMEN.

De heer Goedhart: Mijnheer de Voorzitter! Ik moge u dan mededelen, dat ik mijn motie intrek.

Het lijkt enerzijds dan ook wel of het Vrije Volk buitengewoon slecht op de hoogte is wanneer het op 1 Maart schrijft:

In het „Socialistisch commentaar“ van j.l. Zaterdag in dit blad werd de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van een onderzoek naar de berichten over wreedheden, waaraan Nederlandse militairen in Indonesië zich schuldig zouden maken bij de behandeling van gevangenen. Om zulk een onderzoek heeft het Tweede Kamerlid Goedhart (P.v.d.A.) gevraagd en hij heeft een motie dienaangaande ingetrokken, toen minister Van Maarseveen een onderzoek als vanzelfsprekend had toegezegd. Maar anderzijds toont dit blad in hetzelfde artikel toch wel te begrijpen waarom een onafhankelijk onderzoek door Goedhart c.s. werd gevraagd, wanneer het er de nadruk op legt dat „er helaas niet veel reden is om te vertrouwen op een snel en doortastend onderzoek naar de behandeling van krijgsgevangenen.“

De enige conclusie die ook na het debat in de 2e Kamer na 18 Febr. 1949 mogelijk is luidt, dat met groeiende aandrang moet worden gevraagd om een ONAFHANKELIJK ONDERZOEK naar datgene wat in Indonesië gebeurt.

— Een officier schrijft uit Djokja

Laat ik mogen beginnen met te verklaren dat ik overtuigd ben van de noodzakelijkheid, dat de Nederlandse regering op enigerwijze een eind maakte aan de zo langzamerhand onhoudbaar wordende toestand van vóór 19 December 1948. Tenslotte heb ik zelf, tijdens mijn verblijf in Ambarawa en Salatiga, gedurende enige maanden, langs de zgn. status quo-lijn, kunnen vaststellen dat er vrijwel elke nacht min of meer goed bewapende, meestal kleine benden uit het republikeinse gebied deze lijn overkwamen om de burgerbevolking te terroriseren. Want deze benden hadden het niet of slechts bij uitzondering op onze militaire posten voorzien, doch richtten hun activiteit vrijwel zonder uitzondering tegen de bevolking der kampongs. Meestal moesten de loerahs (dorpshoofden) en andere Indonesische bestuursambtenaren het ontgelden. Deze mensen werden bij tientallen, vaak op de meest wrede wijze, afgemaakt, hun huizen in brand gestoken en hun bezittingen geroofd. Meestal nam men dan en passant nog uit andere huizen kostbaarheden, textiel, levensmiddelen en geld mee, waarna haastig het republikeinse gebied werd opgezocht, waar onze troepen hen officieel niet mochten volgen.

Wat niet wil zeggen, dat niet enige malen acties over deze lijn door ons werden uitgevoerd, zgn. ter achtervolging van dergelijke benden, maar vaak toch ook uitsluitend ter opruiming van haarden van verzet.

Ook weet ik met zekerheid, dat onze troepen vrijwel dagelijks van over de status-quo-lijn naderden, zonder deze te overschrijden. Eveneens merde troepen werden beschoten als zij op hun dagelijkse patrouilles de status-quo-lijn naderden, zonder deze te overschrijden. Eveneens staat wel vast dat in de republiek een zekere mate van wanbestuur heerste, die de bevolking de betreffende welvaart onthield waarin zij, dank zij de vruchtbaarheid van haar gebied, zou kunnen leven, hoewel van dit wanbestuur, toen wij de republiek binnentrokken, minder duidelijke sporen aanwezig bleken te zijn dan we, op grond van de Nederlandse propaganda, hadden mogen verwachten. Persoonlijk ben ik er bovendien van overtuigd, dat de republiek althans over veel te weinig intellectuelen beschikte, om het in haar macht zijnde gebied behoorlijk te kunnen besturen en daar een zodanige economische exploitatie aan te geven, dat een redelijk welvaartspeel voor de bewoners kon worden bereikt. De Indonesiërs zelf zijn hiertoe niet in staat en zullen hiervoor hulp van buitenaf nodig hebben. En ik vind het allerm minst onredelijk, als het in de eerste plaats de Nederlanders zouden zijn, die voor het verlenen van deze hulp in aanmerking komen en daarin een redelijk bestaan vinden. Want, ondanks alle wanbeheer in het verleden en ondanks alle misdaden van deze tijd valt het toch ook niet te ontkennen, dat dit land ontzaglijk veel aan de Nederlanders te danken heeft en dat velen van onze voorouders de beste jaren van hun leven hebben gegeven aan de bevordering van de welvaart van dit land. Al geef ik onmiddellijk toe, dat dit zelden of nooit is gebeurd uit ontbaatzuchtige liefde voor dit volk, maar vrijwel steeds omdat men er persoonlijk beter van dacht te worden en inderdaad in betreffelijk korte tijd een grote welvaart en rijkdom kon verwerven.

Toen wij dan ook op 19 December (wat mijzelf betreft 20 December) de republiek binnenvielen, was ik persoonlijk voorstander van deze maatregel en was ik ervan overtuigd, dat hiermee het uiteindelijke welzijn van de Indonesische bevolking zou worden bevorderd. Wel viel het mij op, dat de toestand b.v. van de akkergewassen, voor zover ik deze als leek kan beoordelen, erg meeviel. Dat er althans geen sprake was van braakliggende landen, dat de kampongs er over het algemeen heel behoorlijk uitzagen en dat de weinige mensen die wij langs de weg aantroffen (lang niet allemaal en misschien slechts bij uitzondering van ganser harte ons toejuichend) er vrij doorvoed en vrij behoorlijk gekleed uitzagen. Het verzet was gering. Onze tocht naar Djokja (de eerste colonne over land) had ook door de N.V. ATO, Van Gend en Loos kunnen worden volbracht. Wel waren er vele versperringen langs en op de wegen aangebracht, maar van beschietingen daarbij was geen

sprake. Aan de horizon zagen we vooral gedurende de nacht verscheidene branden en ook hier en daar langs onze weg. De suikertabakfabriek Gondangwinangoen bij Klaten, een der grootste van Midden-Java, bleek vol met vliegtuigbommen te liggen en gereed om in de lucht te worden gelazen, wat onze snelle doorstoot nog juist wist te verhinderen. Djokjakarta bleek slechts heel weinig beschadigd te zijn en zelfs het door ons gebombardeerde hoofdkwartier der T.N.I. was slechts zo weinig beschadigd, dat het door ons als hoofdkwartier in gebruik kon worden genomen. De verovering van de stad op de voorafgaande Zondag door luchtlandingstroepen had ons slechts drie gewonden gekost en, bij gebrek aan ernstige tegenstand, ook de tegenpartij weinig slachtoffers. Dat door deze luchtlandingstroepen vlak bij het vliegveld Magowo de heer Santoso, een hoge republikeinse autoriteit, met enige vrienden, die zich met een auto naar Solo wilden begeven, zonder vorm van proces werden neergeschoten, tracht men nu goed te praten, maar is ongetwijfeld waar. Dit is gebeurd door de K.S.T. (Korps Speciale Troepen), een bende uitschot, dat aanvankelijk onder commando heeft gestaan van de beruchte kapitein Westerling, bijgenaamd De Turk (de man van Zuid-Celebes!) wiens heengaan door soldaten en officieren van deze troepen diep wordt betreurd. Dit zijn vrijwel uitsluitend Indonesiërs en het spijt mij te moeten zeggen dat het optreden van Indonesiërs tegenover hun volksgenoten noch veel erger is dan van de Nederlandse soldaten. Ik ben er dan ook van overtuigd dat deze misdaad (waarnaar thans een „onderzoek“ wordt ingesteld) inderdaad is gebeurd, zoals dit dezer dagen door ooggetuigen is beschreven. Maar evenzeer ben ik ervan overtuigd, dat deze zaak de doofpot ingaat, zoals alle hier bedreven wandaden de doofpot ingaan, zelfs die van de kapitein Westerling, wiens optreden trouwens door de meeste KNIL-officieren onvoorwaardelijk wordt verdedigd. Reeds thans is van „officiële zijde“ verklaard, dat Santoso gewapend was en een pistool trachtte te trekken, dat de auto niet wilde stoppen, toen zij werden aangehouden, enz. enz. Bovendien stond in dit berichtje, dat de beide ooggetuigen, twee Indonesische dames, wier verhaal o.a. in de Nieuwsgier heeft gestaan, al dagenlang „zoek“ zijn. Ik hoop voor hen, dat zij erin zullen slagen zoek te blijven, anders zal men hen wel weten te dwingen een heel anders luidende verklaring af te leggen. Dat is voor de I.V.G. een koud kunstje. Deze I.V.G. is onze Gestapo, Sicherheitsdienst, S.S. of welke andere ssoffitige Duitse organisatie je er maar voor in de plaats wilt stellen. Ik kom hier straks nog op terug.

Maar ik dwaal af. Djokja was dus vrijwel onbeschadigd en zonder verliezen in onze handen gevallen. Wat er eventueel aan republikeinse troepen had gezeten heeft kans gezien uit te wijken of onder te duiken. Van een capitulatie op grote schaal was geen sprake. Hiermee was de eerste fase afgelopen. Nu begon de overneming van het burgerlijke bestuur, de „zuivering“ in politiek opzicht en de zuivering van de wijde omtrek van de stad van benden.

Laten we beginnen met de overneming van het burgerlijke bestuur. Natuurlijk beschikte de republiek over een zeer uitgebreid bestuursapparaat. Er waren alle mogelijke ministeries en bureaux, wel wat erg veel, dacht ik de eerste dagen, maar als ik nu zie dat de nieuwe bestuurders al bureau ruimte te kort komen, begin ik het te betwijfelen. M.i. had het nu voor de hand gelegen, dat de republikeinse departementen waren blijven doorwerken onder hun eigen leiders, met uitzondering van diegenen, die beslist als misdadigers zouden moeten worden aangemerkt. Een handicap was daarbij natuurlijk, dat de ministers waren gearresteerd en weldra weggevoerd, maar het wil me voorkomen, dat ministers normaliter de meest misbare mensen van hun departementen zijn.

Met onze colonne was echter een vrij grote groep civiele autoriteiten (Nederlanders of Indo's) meegekomen, die onmiddellijk begonnen met eigen bureaux in te richten. Wie van de republikeinse ambtenaren mee wilde doen, kon in dienst komen, maar deze lieden waren de baas. Terwijl volgens mij de republikeinen hadden moeten doordraaien en de Nederlandse ambtenaren alleen als mentors en adviseurs hadden mogen

optreden. Dat vele van de republikeinse ambtenaren het dan ook vertikken om mee te doen, vind ik zeer begrijpelijk en te billijken. Overigens heeft men een aardig middelje om te trachten deze mensen te dwingen. De voedselpositie van Djokja was n.l. vrij precair. Weliswaar heerste er beslist geen hongersnood en liepen de meeste mensen vrij behoorlijk gekleed, waren de ziekenhuizen b.v. uitstekend beheerd, al hadden deze te kampen met tekort aan medicijnen en textiel, maar niettemin was er helemaal geen voedselvoorraad. De bevolking leefde van wat er dagelijks uit de omliggende kampongs naar de passars werd aangevoerd. Een overigens vrij normale gang van zaken in dit land. Deze toevoer van buitenaf stond echter, zodra wij de stad hadden genomen, onmiddellijk stop. De rondzwerfende republikeinse troepen beteldden de kampongbewoners naar de stad te komen en Djokja zat dus zonder voedsel. Onmiddellijk werd door ons begonnen met de aanvoer en distributie van rijst. Deze laatste geschiedde echter alleen aan mensen die werkten. En nog dit lijkt wel erg aardig en is zelfs in overeenstemming met het bijbelwoord: „Wie niet werkt zal niet eten“, maar de situatie is zo, dat vele mensen die wel zouden willen werken, hiertoe niet de gelegenheid krijgen en dit niet durven te doen. In het laatste geval omdat zij dan van collaboratie worden beschuldigd en de lang niet denkbeeldige kans lopen 's nachts door jonge republikeinen te worden afgemaakt. Bovendien zijn er echter natuurlijk ook heel wat lieden die zijn „ondergedoken“ en er uit politieke overwegingen in elk geval niets voor voelen om op de door Nederlanders ingerichte bureaux onder Nederlandse leiding te komen werken.

Weliswaar zijn er onder die nieuwe bewindvoerders heel wat, die ook een bruine huid hebben en waarmee graag door de lieden die het hier voor het zeggen hebben wordt geschermd, maar je moet dit land kennen, om te weten wat dit wil zeggen. Dit zijn n.l. in negen van de tien gevallen halfbloeden, lieden met een Nederlandse vader of moeder en een Javaanse, althans Indonesische moeder, resp. vader en dat wil dan altijd zeggen, dat deze lieden Nederlandse trachten te zijn dan de Nederlanders, een hartgrondige afkeer hebben van alles wat Indonesiër is en de ergste inlanderstrappers zijn van alles wat hier rondloopt.

Zo langzamerhand kan ik dergelijke lieden nauwelijks meer zien. Er zijn er verscheidene onder de KNIL-officieren en dat zijn dan over het algemeen de lieden die met grote hartstocht en overtuiging de stelling verdedigen dat als er b.v. uit een kampong op je geschoten wordt, deze kampong aan vier kanten in brand dient te worden gestoken voor de bevolking de kans heeft gekregen er uit te vluchten. En wat er dan toch nog uit probeert te vluchten, omdat het in een brandende kampong nu eenmaal niet zo plezierig is, knal je dan met een mitrailleur neer, waarbij je er bij voorkeur niet op let of er soms vrouwen en kinderen onder zijn. (Wie durft er in dit verband nog aan Putten te denken?) Onderduikers en lieden die om principiële redenen niet onder de Nederlandse bestuursambtenaren wensen te werken, krijgen dus geen distributie, moeten zien dat ze hun kostje op de zwarte markt opscharrelen, wat, zoals sommigen van ons zich misschien nog wel een beetje herinneren, nogal kostbaar is. Teneinde deze lieden te helpen hebben o.a. enige lieden kans gezien om uit het gebouw van het republikeinse ministerie van Oorlog een bedrag van ongeveer zes miljoen gulden aan republikeins geld weg te halen. Tegen deze lieden wordt thans een vervolging ingesteld, waaraan uiteraard geen Indonesiër te pas komt. Vermoedelijk zelfs niet als verdediger. Want in dit geval zal er vermoedelijk nog wel een soort rechtzaak volgen. Overigens dringt zich bij mij, vermoedelijk ten onrechte, onweerstaanbaar een herinnering op aan overvallen op gemeentehuizen en distributiekantoren, in een tijd die nog niet zo heel ver achter ons ligt.

Doch, zoals gezegd, men zal ongetwijfeld trachten hieraan een schijn van recht te geven. Maar wat te denken van een groep lieden die zijn gepakt nadat zij een Indonesiër die met ons samenwerkte op werkelijk heel onplezierige wijze naar de andere wereld hadden geholpen, doch waarvan er geen enkele de gevangenis of een rechter heeft gezien? Ik meen me te herinneren dat er zelfs tegen hen die de beruchte ge-

neraal Seyffart uit de weg ruimden, nog een soort proces is gevoerd. Deze lieden zijn echter na een verhoor, waarvan ik op goede gronden ook het mijne denk, eenvoudig met een nekschot afgemaakt en onder de grond gestopt.

Hou me ten goede: ik wil helemaal niet verdedigen dat aanhangers van de republiek maar het recht zouden hebben om iedere volksgenoot die met ons samenwerkt van kant te maken. Maar ik wens toch wel dat indien dergelijke dingen gebeuren en de daders worden gepakt, er een soort rechtsgelding volgt, waarin deze lieden in het openbaar en vrijelijk de gelegenheid krijgen zich te verdedigen tegen de tegen hen ingebrachte beschuldiging. Dit wens ik niet aan een half ontwikkelde fanaticus met een bruine huid over te laten, die een of andere functie in onze I.V.G. bekleedt.

Trouwens, ik kan het evenmin bewonderen, dat als men een Indonesische intellectueel, al dan niet terecht onder verdenking van oorlogsmisdaden, in de gevangenis opsluit, men zijn Europese vrouw met wie hij n.l. al dertien jaar getrouwd is (dus lang voordat er een Indonesisch probleem bestond) als een soort moffenhoer behandelt en haar niet alleen weigert te vertellen op welke gronden haar man is gearresteerd, maar evenzeer weigert, hem wat kleding en toiletgerei toe te sturen. Een evenmin kan ik het bewonderen dat als de blanke vrouwen van Indonesiërs als een soort uitvaagsel worden behandeld, de lichamelijk zeer aantrekkelijke vriendinnetjes van republikeinse machthebbers die nog steeds voortvluchtig zijn, baantjes bij onze I.V.G. krijgen en tot vriendinnetje (in de meest ongunstige betekenis van het woord) van onze I.V.G.-officieren worden gepromoveerd. Om maar eens iets te noemen.

Ik had het zo pas al even over het republikeins geld. Dat de lieden van de I.V.G. dit bij tienduizenden guldens uitgeven, mag natuurlijk geen naam hebben. Officieel is het waardeloos. Men is zelfs niet van plan om er een inwisselkoers voor vast te stellen. Maar wel tracht men het op een bepaalde koers te fixeren, zolang men meent hier nog voordeel van te kunnen hebben. De grote moeilijkheid met dit burgerlijke bestuur is dat het wordt gevoerd door lieden, die hier voor de oorlog ook als bestuursambtenaar of planter hebben gewerkt. En die de Indonesiër nog altijd zien als iemand die in een klapperpalm klimt om een cocosnoot voor je te plukken als je in je handen klappt, en die elke blanke als een soort halfgod dient te beschouwen. Het is natuurlijk erg spijtig voor deze lieden dat er de laatste tientallen jaren steeds meer Indonesiërs komen, die door hun beschaving en verworven schoolkennis daartegen enig innerlijk verzet voelen.

Ten slot van deze misschien wat verwarde passage over het bestuur en de politieke zuivering nog even dit: het huis waarin ik dit verhaal zit te tikken en nu ruim een maand een kamer bewoon, is gebouwd onder de republiek en werd bewoond door de minister van onderwijs. Deze zit ergens op Banka en zijn gezin is eruit geknikkerd, zit vermoedelijk in een kampong. Dit voor een minister gebouwde huis heeft een zit- en eetkamer, met vier aangrenzende vertrekken, een w.c. en badkamer en verder de in dit land gebruikelijke bijgebouwen voor bedienden. Alles zeer sober uitgevoerd, zo mogelijk nog soberder gemeubileerd, en ik wil de Nederlandse minister nog zien, die met een dergelijke behuizing genoegen zou nemen, laat staan deze voor zich zou laten bouwen en inrichten. Trouwens, ook het paleis van Soekarno, waaraan ik een vluchtig bezoek bracht, is zeer spaarzaam en bescheiden gemeubileerd. De enige overdaad zijn de wat erg vele schilderijen, waarvan er echter vrij veel tot zijn persoonlijke bezittingen behoren! Maar laten we ten slotte nog even de militaire zuivering van de omstreken van Djokja onder de loupe nemen. Natuurlijk kon deze niet zonder bloedvergieten verlopen. Ons heeft zij inmiddels reeds ruim veertig man gekost, plus vele gewonden, waarvan vele het slachtoffer werden van mijnen op de wegen.

Aan republikeinse zijde zijn heel wat meer slachtoffers gevallen. Zelfs in ons gebied aanzienlijk meer dan voor de totale actie is opgegeven! Dit vindt voor een deel zijn oorzaak hierin, dat een deel van de troepen opdracht heeft, zo weinig mogelijk gebruik te maken van de vuur-

wapenen en (natuurlijk officieus) om geen gevangenen te maken. In de gevechtsrapporten kom je dan zinnestjes tegen als: bij de telefooncentrale werden 2 man slapend aangetroffen, die met slag- en stootwapenen werden afgemaakt. Ik heb er persoonlijk bijgestaan, dat een van onze hoofd-officieren, die vermoedelijk de Willemsorde zal krijgen voor de bezetting van Djokja, zich er tegenover generaal Spoor lachend op beroemde dat een van onze groepen een troep van 200 slapende T.N.I.-ers had aangetroffen, die met de bajonet aan de baleh-baleh werden geprikt! Dat vonden ze allebei prachtig. Maar als er een andere keer een T.N.I.-kapitein onder zijn bed wordt aangetroffen (wat natuurlijk ook niet erg dapper is) en bij sommatie om er onderuit te komen zijn pistool trekt en een vent in de heup schiet, schreeuwen ze hier moord en brand. Ik kan me echter levendig voorstellen dat als je weet dat je er toch aan gaat je graag nog een paar tegenstanders buiten gevecht tracht te stellen.

Ander voorbeeld: een carrier loopt op een mijn waarbij een der officieren (een aardige jongen die ik kende) wordt gedood. Onmiddellijk trekt men hierop af en de mannen van drie kampongs worden bij elkaar gezet en hun wordt medegedeeld, dat als ze niet binnen een half uur zeggen wie de mijn heeft gelegd, hun kampongs zullen worden platgebrand. Misschien weten de stumpers het niet, in elk geval zwijgen ze, maar omdat de Nederlandse officier die hier het commando voert nu eenmaal erg humaan is, worden de drie kampongs maar half afgebrand. (Wie durft er nog te lachen om Fulriede die zegt dat hij Putten eigenlijk heeft gespaard?)

Wanneer er een kampong wordt gezuiverd, is het gebruikelijk, dat op iedereen die wegloopt, wordt geschoten. En onze soldaten plegen vrij zuiver te schieten! Het militaire succes van een dergelijke actie wordt altda afgemeten, niet naar het aantal tegenstanders dat wordt neergelegd — dat zegt niets — maar naar het aantal wapenen dat wordt buitgemaakt. Want dan ben je er zeker van, dat je met werkelijke troepen te maken hebt gehad. In het aantal doden is altijd met vrij grote zekerheid een vrij groot aantal onschuldige boeren begrepen.

Nu weet ik wel, dat wij met tegenstanders te maken hebben, die zich ook niet aan de regels van het „spel“ houden. Onze soldaten die levend in handen van de tegenstanders vallen, kunnen er zeker van zijn, op een heel wat onplezieriger wijze aan hun einde te komen dan met een bajonetprik. En inderdaad is het verdomd vervelend dat zodra zo'n snuiter het beetje uniform dat hij pleegt te dragen uittrekt en bij zijn geweer — als hij dat heeft — in een bosje legt, en vervolgens op een sawah gaat staan patjollen, je hem onmogelijk als soldaat kunt herkennen, terwijl hij toch morgen weer zal trachten je lamp uit te blazen.

Evenmin zou ik het eventueel ontoelaatbaar vinden, dat een vent die wordt betrapt bij het leggen van mijnen op een onzer verbindingswegen, standrechtelijk ter dood wordt veroordeeld. Al ben ik dan tegenstander van doodstraf. Maar dat zo'n knaap dusdanig wordt behandeld, dat een aantal officieren die er getuige van zijn zich 's avonds gaan zitten bezatten om de herinnering kwijt te raken, is toch wel bar. Trouwens, hoewel we hier al meer dan een maand zitten en er staat van beleg is, heb ik nog steeds niets gehoord over de inrichting van standrechtbanken ter berechting van oorlogsmisdadigers.

Zo zou ik nog een hele poos kunnen doorgaan, maar het is al laat en morgen weer vroeg dag. Bovendien moet ik om de nachtrust van mijn medebewoners denken. Daarom wil ik het hier bij laten.

Alleen wou ik nog dit zeggen: uiteindelijk zal hier natuurlijk een toestand ontstaan, waarbij de bevolking economisch er beter aan toe zal zijn dan voordat wij kwamen. Er zal een soort regering worden gevormd, bestaande uit overwegend marionetten en ogendienaren van de Nederlanders, er zal een negara Midden-Java worden gevormd en de Veiligheidsraad zal op de een of andere wijze tevreden worden gesteld. Misschien of eigenlijk zeker zullen de Indonesiërs voor verreweg de meerderheid beter af zijn dan tijdens de republiek, waarin ook veel willekeur heerste. Maar dit alles zal tot stand zijn gekomen na een zee

van ellende en onrecht, en recht zal er voor deze mensen nooit zijn te verkrijgen.

Ik ben niet de enige, die een steeds grotere bewondering krijgt voor de correcte en beheerste wijze, waarop de Duitse bezetters (klaarblijkelijk doet de schrijver op het leger. — Red. De Groene) in ons land zijn opgetreden in vergelijking met wat hier gebeurt. Waarom we er dan niet het bijltje bij neergooien? Och, dat gaat immers niet. Daar krijgen we immers de kans niet toe. Dit zou de militaire terreur immers niet toestaan.

Er zijn alweer verscheidene dagen verlopen, sinds ik dit verhaal begon. Dagen, waarin ik de moed en de kracht miste, het te voltooien, omdat de geestelijke spanning, waarin ik gedoemd ben te leven, mij verlamt. Dagen ook, waarin weer nieuwe feiten naar voren zijn gekomen, die vermelding eisen.

Daar is in de eerste plaats de aanvulling op het verhaal van de Indonesiër, die werd gearresteerd onder verdenking van het leggen van landmijnen en toen dusdanig mishandeld, dat officieren die hiervan getuige waren, zich 's avonds gingen zitten bedrinken. Ik meende, toen ik dit hiervóór schreef, dat de man op heterdaad was betrapt. Dit blijkt evenwel allerminst het geval te zijn geweest. Integendeel. Men had van een zekere... gehoord dat de vent het had gedaan en begon toen maar vast hem te mishandelen. Toen de man hardnekkig volhield, werd de vermeende zegsman nog eens aan de tand gevoeld. Deze zei haastig, o, maar ik heb het van Pietje. En Pietje wist uiteraard van niets. Nu wordt het slachtoffer zeer zorgvuldig verpleegd en verwend, om het goed te maken. Want de officieren van het bataljon waar dit geval zich afspeelde, zijn, ik spot nu heus niet, werkelijk zeer humane lieden.

Een ander geval: Zondagmorgen ziet een van onze jonge officieren drie jongelui lopen, die hem verdacht voorkomen. Hij stopt zijn jeep, roept hen toe te blijven staan en loopt op hen af, met de bedoeling de tassen die ze dragen te doorzoeken. Er vallen schoten en de officier valt dodelijk getroffen neer. Er vallen uiteraard meer schoten en twee jonge Indonesiërs worden ter plaatse gedood, de derde (die achteraf de dader blijkt te zijn) wordt zwaar gewond gearresteerd.

Op zichzelf een vrij normaal gebeuren in bezet gebied. Dat de jongen schoot, toen hij meende er in gelopen te zijn, spreekt vanzelf. Immers, de verordening waarin het bezit van wapenen wordt verboden, spreekt weliswaar slechts van de mogelijkheid van doodstraf, maar in de praktijk wordt ieder die in het bezit van vuurwapenen wordt aangetroffen, zonder vorm van proces gedood.

Zelfs hiertegen zou ik misschien nog geen ernstige bezwaren hebben (zij het dan dat ik in elk geval een standrechtelijk vonnis zou willen zien), maar wel ben ik er tegen in verzet gekomen, dat de beide Indonesiërs die 's ochtends omstreeks half twaalf werden gedood, 's avonds omstreeks zeven uur pas mochten worden begraven en heel de dag midden op straat hebben gelegen.

Als afschrikwekkend voorbeeld? Zelfs dat zou een moffenmethode zijn, maar welke Indonesiër die hier passeerde, heeft de oorzaak van hun dood geweten? Het was hier immers niet mogelijk om, zoals enige weken geleden in Kartasoea gebeurde, waar een rampokker (plunderaar) werd neergelegd, er een simpel bord met „orang rampok" erop, bij te plaatsen. Neen, de lijen lagen daar zonder meer en wie passeerde heeft wellicht gedacht dat een van die wonderlijke orang blanda's een nieuw pistool had gekregen, dat hij eens wilde proberen.

Zoals ik reeds begon te zeggen: ik ben niet de enige, in wiens hart deze dingen afschuw wekken, wiens geweten knaagt omdat wij er, zij het direct of indirect, mede schuldig aan zijn. Maar nogmaals, wat kunnen wij persoonlijk hiertegen doen? Ik gebruikte het woord militaire terreur, die ons onmogelijk zou maken, hiertegen in verzet te komen. Dat lijkt een groot woord, maar er is een militaire terreur. Als ik, zoals ik heb overwogen, op grond van genoemde en vele andere feiten aan H.M. de Koningin mijn ontslag vraag of verzoek althans naar Nederland te worden overgeplaatst, zijn er vele mogelijkheden. Ik moge er een

paar noemen: 1. het request wordt in een dusdanig tempo behandeld, dat ik al weer lang in het vaderland terug ben (over een jaar of twee) vóór ik bericht krijg dat het is afgewezen of ingewilligd. Dit tempo zou trouwens zo weinig van het normale afwijken, dat er niet eens tegen kan worden geprotesteerd. 2. Ik wordt, zodra dit request ter kennis van mijn rechtstreekse commandant komt, zodanig genegeerd en getreiterd, dat ik het haastiglijk intrek. De mogelijkheden hiertoe zijn vele en velerlei. 3. Men begint een onderzoek naar de hier door mij vermelde feiten, op grond van het feit, dat zij een zekere beschuldiging tegen allerlei lieden inhouden. Dan beginnen eindeloze verhoren (gedurende welke ik in arrest zit en geen salaris ontvang) waarbij zal blijken dat allerlei lieden zullen aarzelen de door mij vermelde feiten te bevestigen. Mijn brave vriend de majoor, die hier met mij woonde en die, sinds ik deze brief begon, alweer tot kapitein is teruggezet omdat hij, al vóór de actie, had verzocht van zijn zuiver militaire commando te worden ontheven, omdat hij er zich niet geschikt voor achtte, gaf schuchter en aarzelend toe, dat ook hij, onder de verhoudingen, waarin wij leven, vermoedelijk de door mij vermelde feiten niet voluit zou durven bevestigen, hoewel hij het in grote lijnen volkomen met mij eens is. 4. Ik wordt door een psychiater officieel voor geschikt verklaard en haastiglijk naar het vaderland teruggevoerd omdat de hele zaak zo „pijnlijk" is.

Denk niet, dat dit alles zwaar overdreven is. Integendeel! Denk ook niet, dat er misdadigheid achter schuilt bij de betrokkenen. Integendeel. Er zijn bij de lieden, wier handelingen ik heb gewraakt, velen, die de innerlijke overtuiging hebben, dat dit de enige wijze is, waarop de belangen van het Indonesische en Nederlandse volk (met een vrij sterke nadruk op die van het Nederlandse) kunnen worden gediend.

Zelfs mijn goede vriend de dominee (sinds de majoor is vertrokken vrijwel de enige met wie ik nog geestelijk contact heb en niet eens omdat hij dominee is), die het eveneens in grote lijnen met mij eens is, is anderzijds van mening, dat het doel de middelen heiligt. Alsof ooit misdaden door het doel kunnen worden geheiligd. Waarbij dan nog het doel, door de lieden die het hier nu voor het zeggen hebben, zo sterk wordt verschoven in de richting van hun belangen. Misschien heb ik mij wat kras uitgedrukt. Ik kan mij voorstellen, dat er middelen zijn die door een zeer hoog doel worden geheiligd. Ik kan mij voorstellen dat de mensonterende bombardementen van Duitse steden als Dresden gerechtvaardigd worden door de noodzaak, Europa van het nazi-dom te bevrijden. Maar in dit geval was er toch bovendien sprake van een vrij sterke mate van schuld bij de bewoners der steden, van een zeer klemmend doel en van een zeer dringende noodzaak. Al geven de kranten die de luchtpost nu weer brengt mij niet eens de geruststellende zekerheid, dat het hoge doel: verwezenlijking van de vier vrijheden van het Atlantic Charter, werd bereikt door deze bevrijding van Europa tot elke prijs.

Hier evenwel is niet of nauwelijks sprake van schuld bij de slachtoffers. Is er sprake van een doel, dat vermoedelijk slechts ten dele zal worden verwezenlijkt. Want niet het welzijn van de Indonesiërs staat bij de lagere machthebbers — die dan toch maar het gezag uitoefenen — voorop. Desnoods met negatie van de bevelen van bovenaf — zie de beperkte bewegingsvrijheid van de republikeinse leiders op Banka — gaan deze kleine machthebbers hun eigen weg, een weg, die niet rechtstreeks naar de grootst mogelijke vrijheid, de grootst mogelijke welvaart, de zuiverste behartiging van de belangen van het Indonesische volk voert.

Er is bij de mogelijkheden, die ik zo pas opnoemde, waartoe een request om ontslag of overplaatsing naar Nederland, op grond van de volkenrechtelijk vastgestelde persoonlijke verantwoordelijkheid ook van ondercommandanten, kan leiden, nog een heel belangrijke die ik heb vergeten. Een die ook mijn vriend de majoor voor de geest zweefde toen hij schuchter toef, dat ook hij mij wellicht in mijn hemd zou laten staan: de majoor is inspecteur van politie, overheidsdienaar dus. Ikzelf ben spoorwegambtenaar, overheidsdienaar dus. En het is zo heel

eenvoudig om ons onmogelijk te maken. Het zou zo heel eenvoudig zijn om onze beweegredenen te vertroebelen, ons allerlei dingen in de schoenen te schuiven die ons, zelfs in het openbaar, voorgoed onmogelijk zouden maken. En er komt na deze tijd ook, naar wij hopen, een tijd waarin wij het burgerpak weer zullen mogen dragen en een wat ruimere mate van althans geestelijke vrijheid zullen mogen genieten. Laf? Accoord! Maar martelaren zijn zeldzaam. Zelfs Erasmus, een onzer grootste landgenoten, deinsde terug voor het martelaarschap. Welnu, ik ben geen Erasmus, ik ben maar een heel klein mannetje, dat zoveel gemakkelijker kan worden vermorzeld door de in dit geval militaire camarilla. En ook ik deins terug voor het martelaarschap. Met een bezwaard hart. Met een met schuldgevoel beladen geweten. Met een door schuldgevoel geknakte energie en straks wellicht beschadigde psyche.

Doch ware het mogelijk — hiervan ben ik diep overtuigd — dat er een oproep werd gedaan tot die officieren (en ook onderofficieren en soldaten), wier geweten in opstand komt tegen veel van wat hier geschiedt, om daarvan blijk te geven zonder dat zij de dupe zouden worden van het hele machtsapparaat dat tegen de enkeling kan worden gekeerd, dan zouden de bijvalsbetuigingen van alle kanten komen en een overstelpend bewijs vormen van hetgeen ik hierboven heb gepoogd uiteen te zetten.

En nu kan men wel trachten door verdachtmaking en misleiding het werk van de leden der C.G.D. of in een kwaad licht te stellen, of belachelijk te maken dan wel vrijwel onmogelijk, het geeft toch te denken dat ook van die velen, onder wie ik oppervlakkige lieden, maar ook zeer ernstige goedwillende mannen heb leren kennen, de meesten het Nederlandse standpunt, zoals dit hier wordt uitgelegd, niet kunnen delen. Of zouden toch heus al die burgerlijke bestuursambtenaartjes en militaire commandantjes het allen bij het rechte eind hebben en al deze buitenlandse, min of meer neutrale mensen er niets van snappen? Maar wat dan te denken als de Amerikaanse vertegenwoordiger hier, die de moeite heeft genomen om Maleis te leren, die de moeite heeft genomen om wat er van Snocuk Hurgronje in het Engels is verschenen te lezen, die een warme belangstelling voor land en volk heeft, vrij vijandig tegenover ons standpunt staat, terwijl de Franse vertegenwoordiger, die zich uitsluitend interesseert voor de mogelijkheden tot het spelen van een partijje tennis, opmerkt: sla ze maar op hun smool, dat doen wij in Indochina ook?

En dan moge mijn zeer goede vriend André, aan wie deze brief met doorslagen eveneens is gericht, en aan wiens eerlijkheid en zuiverheid van bedoelingen ik geen seconde twijfel, zeggen: later, als je afstand zult hebben kunnen nemen, als het doel verwezenlijkt is, dan zul je dit alles zuiverder kunnen zien, dan zul je zeggen: er is toch iets groots verricht, dan zul je blij zijn er bij te zijn geweest; maar dan vrees ik toch hem te moeten antwoorden: zelfs het prachtigste eindresultaat zal alle onrecht, dat hier geschiedt, niet kunnen goedmaken; tot in lengte van dagen zal de medeverantwoordelijkheid op mij blijven rusten, zal ik mede de schuld dragen voor wat hier gebeurde; zal ik de beginregel in mijn hoofd horen hameren van misschien het prachtigste sonnet, dat in onze taal werd geschreven: Revius: 't En zijn de Joden niet, Heer Jesu, die U kruisten!

Sommigen van u tot wie deze brief is gericht, heb ik voorheen geschreven als zij schampten op de artikelen van Piet Bakker in Elsevier: „Je weet niet wat hier gebeurt. Je kent de toestanden en verhoudingen niet. Wat Bakker schrijft is vrijwel woord voor woord waar.“ Deze laatste zin zou ik ook thans nog kunnen handhaven. Maar ik moet er aan toevoegen: het is de gevaarlijke halve waarheid van Goebbels, het is slechts het belichten van een van de kanten van dit alles, zonder opzet misschien, maar met een heel ernstig gevolg. Vriend Hein heeft mij gewaarschuwd tegen de „door en door verpeste atmosfeer“ en ik heb er om geglimlacht. Ik meende dat ik daar wel niet in zou trappen. En toch ben ik er bijna ingetrapt. Ook ik heb de noodzaak van deze actie erkend, en ben, op eigen dringend verzoek, meegegaan.

Wat dit niet gebeurt, dan zat ik hier nu inmiddels toch reeds. En trouwens, ik heb, Goddank, tot nu toe mijn handen niet hoeven bezoedelen. Maar de opdracht kan elke dag komen. En dan zal ik toch moeten kiezen: of ik martelaar wil zijn, of mijzelf mijn hele verdere leven verachten. De keuze zal zwaar zijn, maar zij is reeds vrijwel gedaan, en ik geloof, dat ik sterk genoeg zal zijn om dan een non possumus te kunnen uiten, met alle gevolgen van dien.

(DE GROENE AMSTERDAMMER 26 Febr. 1949)

Geen pardon meer

Altijd geeft het een gevoel van gene als je een brief leest, die niet voor je bestemd is en waarin ongunstig over je wordt gesproken. Je staat dan voor de keuze tussen de verleiding het gelezene te verdringen of de zeldzame en kostbare kans te gebruiken, jezelf met de ogen van een ander te zien, met jezelf in het gericht te gaan.

Zo ook hier, als men dit document humain leest van een onbekende officier, die aan zijn vrienden schrijft over onze actie, de daad van het Nederlandse volk in de meest kritische uren van onze moderne vaderlandse geschiedenis. Hij was er bij! Ik weet niet, hoe het Nederlandse volk dergelijke brieven leest. Of het direct zijn commentaar daarbij klaar heeft? Of dat het — zoals ik — in eerste instantie helemaal geen neiging voelt commentaar te geven, omdat het lezen van dit navrant verhaal en de brandende gewetensvraag van deze officier — met zijn aanvankelijk zo groot begrip voor de noodzaak van deze politieke actie, met zijn volhardend nuchter en hard besef, dat zo'n actie nu eenmaal niet aan Vrouwen-Vredesgang is, maar incidenteel telkens een „suspensie van het ethische“ meebrengt — een commentaar op ons is. Een spiegel, die ons wordt voorgehouden.

Als ik dit lees en in de eenzaamheid herlees, maakt zich een onzegbare droefheid en verwarring van mij meester. Ik weet hier ook geen raad mee en geen raad op, met deze gewetenskreet en deze ooggetuige-verhalen. Men grijpt om zich heen om houvast en analyseert. Als men de balans opmaakt, is het niet gering: de moord op Santoso, de successen van de actie sterk bepaald door de verenigde „achtenswaardige“ methodes van een K.S.T., een I.V.G. en een K.N.I.L., fraai trio kennelijk, dat ons een plaats in het geschiedenisboekje zal veroveren, waarin immers alleen wat komt te staan, als er „wat groots is verricht“, in het goede of in het kwade: het écraseren van kampongs en shietpartijen op vluchtelingen en men herinnert zich de verhalen over de Duitsers, die schietoefeningen hielden op de Joden-kindertjes, die het gehetto van Warschau trachtten te ontvluchten de voedseldwang, die de burgervijand stelt voor de keus van collaboratie of sterven, sterven door voedselnoed of sterven door de handen van de illegale volksgenoot en men herinnert zich onze waardige protesten tegen de Duitsers en hun stamkaarten-tactiek tegen onderduikers en „werkschuwens“ — de rechteloosheid van de burgerbevolking, zelfs de afwezigheid van de standgerecht, de dood als toeval, als het noodlot je zo maar toevallig als verdachte stempelt; — de rassen-discriminatie en schijnheilige hantering van het begrip rassenschande; — de seksuele uitpattingen, die de onzedelijke grens der rassenschande weer plotseling, nog onzedelijker, tijdelijk doet verdampen; — de valse munterij, de bewuste onjuistheid in de berichtgeving; — het gebrek aan tucht bij de onzen, d.w.z. de algemeen aanvaarde algemene afwijking van officiële instructies, stilzwijgend goedgekeurd, en de bewuste schijnheiligheid aan de top naast de bewuste tuchteloosheid en de bewuste straffeloosheid in de lagere regionen; — de wreedheid en de zoete, bloedzoete leer der wraak; — het feit, dat er geen gevangenen worden gemaakt, — de kogel, de bajonet, de stootwapenen vervangen dit — geen pardon wordt meer gegeven — en men schrikt op uit zijn stoel, want na dit alles te hebben gelezen, stuit men hier met verlamming in

het hart plots op iets, dat klopt. Naast alle andere nieuwe onbekendheden en hopelijk onwaarheden klopt dit merkwaardigerwijze op heel onze pers, op alle kranten en op alle legerberichten; bij al onze overwinningen en successen maken we geen gevangenen! — Doorlezen! De discriminatie en asymmetrie in de oorlogsspelregels: duizendvoudig in mechanische uitrusting machtiger, houden we ons niet, bewust tuchteloo en straffeloos, aan de oorlogsspelregels, maar schreeuwen verontwaardigd, als de illegale zich er niet aan houdt; de afschrikwekkende dodentoonstelling — net als in de Middeleeuwen en heel, heel recentelijk; de militaire terreur binnen het organisme van leger en maatschappij; de stelregel „het doel heiligt de middelen” en het doel dan niet zo erg heilig en meer belang dan heil; de onheilige heilige middelen snel toegepast, ook zonder noodzaak, enz. enz. Dat is het beeld uit deze brief! Zo effent de politionele actie de weg voor de politiek! Is deze man geschikt? Is deze man, kennelijk toch lichtelijk cynisch — uit zijn evenwicht? Men moet oppassen met dergelijke lichtelijk cynische naturen, cynisme verbergt immers vaak een zacht, onevenwichtig, gewond gevoels- en gemoedsleven!

Ik weet niet, hoe het Nederlandse volk dergelijke brieven leest! Is dit waar? Onze eerste kans: vlucht voor deze spiegel, de hypothese, dat deze spiegel vuil en gebarsten en gekromd is! En pijnlijk bedenkt men, dat de lijst van objectieve feiten, die niet meer zijn te verbergen, lang is geworden: Zuid-Celebes, Bondowoso, Pakisadji, de elders gepubliceerde brieven van loyale, niet-gedesequillibreerde jongens, die spreken van „de brengun er over en dan zo gauw mogelijk naar huis.” — Pijnlijk bedenkt men de geruchten, die er gaan, dat het aantal getelde „inlandse” slachtoffers tussen 25.000 en 30.000 ligt, pijnlijk bedenkt men, dat de hele situatie wel moet ontaarden in twee terreurgroepen tegen elkaar, de goed gewapende Nederlandse jongens, de actief opererenden ver in de minderheid, tegenover de driehonderd duizend ondergedoken inheemse illegalen, beiden pressie uitoefenend op de bevolking, omdat alleen pressie en terreur inlichtingen kunnen verschaffen en geen inlichtingen voor beiden de dood betekent, loerend, snel, zonder pardon, oog om oog en tand om tand, beiderzijds het doel de middelen heiligend.

Ik weet niet, hoe het Nederlandse volk deze brief zal lezen. Zal het de zwijgzaamheid van de Nederlandse regering en pers meer geloven en vertrouwen dan de brieven van onze jongens, die er bij zijn? Ik heb grote achting voor de intelligentie van dit mijn volk, maar waar komt deze merkwaardige traagheid vandaan, in de christelijke en de humanistische persorganen, die maakt, dat dit soort brieven alleen in enkele zeer bepaalde kranten te vinden zijn? Waar komt die merkwaardige traagheid en schuwheid vandaan bij dit volk en deze pers, zo tuk op nieuws om onze goed bemande voorlichtingsdiensten, onze zeer achtenswaardige regeringspersonen en onze zeer brillante parlementairen uit te dagen om nu eens mee te delen, hoeveel doden wij hebben gemaakt, hoe dit toe gaat, hoeveel „burger” Indonesiërs en hoeveel officiële militaire vijanden wij doodden! Wij hebben daar toch recht op, ieder weet immers, dat de eigenlijke strijd pas begint, ieder kan uit brieven als van deze officier lezen, dat hij nog méér weet, en dat hij in totaal maar een heel klein deel van het front kent.

Vanwaar die vrees voor voorlichting? Och, we weten het toch allemaal: wat niet weet, dat deert niet. We weten toch allemaal, dat de eerste voorwaarde voor zedelijke beslissingen is: kennis en wij willen zedelijke beslissingen in deze immers vermijden. Want — daarmee zijn we het toch eens met de briefschrijver: geweld baart geweld, geweld suspendeert het ethische, terreur eist: geen pardon meer. Wij knijpen onze ogen dicht, stijf dicht — we zijn, als typisch intelligent volk en als door de historie en traditie gewaarmerkte kenners en vereerders van het internationaal recht geraffineerd handiger dan de Duitsers, want er zal geen commandant, geen officier, en geen mindere bij dit alles zich kunnen beroepen — zoals de Rauters en consorten dat na Neurenberg zo domweg nog deden — op een Befehl ist Befehl.

Onze bevelen zijn zuiver. Onze regering, onze legerleiders gaan vrijuit. Zij, uitgerekend zij zullen straks kunnen zeggen: Wir haben es

nicht gewusst, wir haben es nicht gewollt. En ons wordt een onderzoek commissie toegezegd.

En dat is juist het angstwekkende, voor wie dit soort brieven leest en zich pijnlijk bewust wordt, aan de menselijkheid en de onopzettelijkheid van de toon van dit document, dat hier de waarheid meer te vinden is dan in de officiële verklaringen over de militaire situatie en officiële toelichtingen in de politieke pers — als dit waar is, dan zal immers een onderzoek-commissie deze waarheid nimmer ontdekken. Dat staat met zoveel woorden in deze brief. De majoor, de dominee — ze weten van niets, niemand weet van iets — en van alle waarheden blijft niets anders over dan de gewetenskreet van deze brief, — en later: de psychische laesie, de traumata en verdringingscomplexen in de zielen van onze zo be-pakkete jongens, reflexmatig reagerend, zich-dekkend, — en dan een borrel pakkend om de herinnering weg te spoelen, vruchteloos. Niets zal er bij een onderzoek overblijven — ieder zal zijn geweten trachten af te schaffen. In deze anonyme leger- en burgermaatschappij wordt het gevaarlijk er een geweten op na te houden. Men wordt dan volkomen anonym doodgedrukt. Zie de Pakisadji-weigeraars, die te vroeg begonnen te denken dat ze „recht en veiligheid” kwamen brengen en weigerden een kampong in brand te steken. Ze zitten in het gevang! Niets zal er straks blijken. Want: het nieuwe, — de inkt is nog bijna nat — internationale recht tendeert naar een schuldige-stelling van de bedrivers van onrecht, de overschrijders van normaal gecodificeerd oorlogsrecht, de netto spelregels voor een nette oorlog. De bevelen en instructies zijn safe. De ondercommandanten en minderen zijn aansprakelijk. Zij zullen elkaar dekken — want zij weten allen van allen wat.

En zo blijft in dit allerchristelijkst en uiterst humanistisch land met zijn traditie en regering van hoogste achtenswaardigheid alleen de enkele gewetenskreet. Wat moet iemand doen die nog een geweten heeft? Hier zullen toch, nu de politieke leiders ons in eendrachtige samenzwering dom houden, de christelijke kerken moeten spreken. Hier zullen toch de vele zeer humanistische Nederlandse opvolgers der humanistische aartsvaders iets moeten zeggen wat hout snijdt. Een antwoord, geen uitvlucht, ook geen vraag of oproep naar een onderzoek-commissie. Want — afgezien van de bovenstaande stelling dat als dit waar is, krachtens deze waarheid de waarheid niet aan het licht kan komen — en ik acht onze synodeleden, roomse prelaten en humanistische denkers intelligent genoeg om dit in te zien — dan wil ik nadrukkelijk zeggen (om bij bewezen feiten te blijven) dat het een normaal denkend mens niet in het minst bevredigt als deze of gene luitenant, sergeant of soldaat de bak ingaat bij de Bondowoso-affaire, dat een normaal denkend mens intelligent genoeg is om te doorzien dat die luitenant, sergeant of soldaat slachtoffer is van een systeem en een door ons gewilde situatie. En dat het om dat systeem gaat, en om hen, die daarvoor verantwoordelijk zijn. Ook gij zult moeten zeggen: geen pardon meer! — als deze gewetenskreet werkelijk uw kerkelijk of humanistisch geweten, christelijk of rationeel gevoed en gecontroleerd, raakt en verwondt, wakker maakt en priesterlijk beweegt. Geen pardon meer voor de meest achtenswaardige regering die dit toelaat, geen pardon meer voor de legerleiders, die hun instructies zuiver afgestemd hebben op de internationale spelregels, maar lachten over het dom geluk dat men in deze terreur en deze mensenjacht heeft — geen pardon meer voor een volk dat hiervoor de ogen toeknijpt en vlucht in de verdringing van het weten en geweten.

Geen pardon ook meer voor kerk en christenheid, die zwijgt. De Hervormde Kerk weet met verbluffende reactie-snelheid haar synodeleiders per vliegmaschine naar de Amerikanen te sturen, als daar een „misverstand” blijkt te bestaan; zó doeltreffende misste dat zelfs een Van Kleffens tevreden is over deze kerkelijke steun voor het verbreiden van begrip voor de achtenswaardige pastorale bedoelingen van de Nederlandse regering, Ze moge bedenken, dat het hier nu niet gaat om een Amerikaanse kerk die antwoord moet hebben. Hier zijn duizenden volksgenoten in gewetensnood, hier worden mensen psychisch geknauwd. Hier zijn Indonesische kerken, die dit alles nog heel anders

ondergaan en van dichtbij meemaken als deze briefschrijver. Hier kunnen radicale misverstanden ontstaan omtrent dat wat men nog van een Nederlandse kerk kan verwachten — duizendmaal erger en dieper dan die Amerikaanse misverstanden. Misverstanden ook in Nederland. Want wij willen eindelijk wel eens weten of kerken in deze eeuw — waarin we nu eenmaal rationeel en zedelijk bewuster zijn van ons handelen dan in primitieve cultuurstadia — op elementaire vragen antwoord kunnen geven: het geoorloofde van het suspenderen van het ethische, de vraag van de rangorde van geestelijke en zedelijke waarden. De huidige antwoorden blijken onvoldoende om een normaal gewetensrestant in de ruimte te stellen — zie de dominee. Of is het waar, dat het doel de middelen heiligt? Als we dat dan maar weten, want dat kan dan onze persoonlijke levenssituatie uitermate vergemakkelijken. Of we kunnen ons van deze kerk afkeren, als we dat lastige besef van verantwoordelijkheid, ook persoonlijk, willen handhaven. Er wordt geen pardon meer gegeven voor uitvluchten. Met grotere snelheid dan de Amerikaanse kerkeexpeditie zullen de dominees de kansei moeten beklimmen van wat ze de volkskerk plegen te noemen om te antwoorden op enige zeer elementaire vragen, waarbij ze meer belangstelling zullen moeten tonen voor de gewetensnood van ons volk dan voor de vergissingen van enkele Amerikanen, meer eerbied voor de strijd tegen de zedelijke ondergang van ons volk dan voor de moeilijkheden ener eigengereide politieke samenzwering, die ons volk in valse gerustheid houdt.

En de R.K. clerus zal toch — brieven als deze lezende — haar hele Mindszenty-verontwaardiging kunnen gebruiken als actuele stimulans om nu hier, dichtbij huis, in eigen volk de gewetens te redden van de mannen, die hun directe of indirecte bijdrage moeten leveren tot soortgelijke terreurmethodes als zij tegenover Mindszenty meenden te moeten wraken. Zij moeten deze bedreigde gewetens stillen, niet door redenering, niet door absolutie — absolutie weigeren zij immers ook aan de bedrivers der Hongaarse terreur! Hier is geen pardon meer voor uitvluchten en discriminaties. Wij moeten weten, heiligt het doel de middelen, dit doel en deze middelen, net zoals in Oost-Europa wordt geprofeteerd?

En de humanisten die niet meer met een persoonlijke God rekenen en die waarschijnlijk de feitelijke meerderheid van ons volk vormen, ook zij zullen een antwoord moeten geven. In ieder geval zijn zij mede de politieke partners in de leiding van de Indonesische politiek. Menen zij heus dat deze middelen, die uit deze brief blijken, het resultaat onaangetast zullen laten? Welke zedelijke perspectieven zien zij voor mens en gemeenschap op deze weg? Ons leger geeft geen pardon meer. Daarom is er ook geen pardon meer voor humanistische theorieën over de „goede Mens”, als die toelaten zich tijdelijk solidair te verklaren — hetzij door verzwijgen, hetzij door de ogen te sluiten — met deze middelen. Laten zij eindelijk „klaar en waar” zeggen, wat zij wezenlijk bedoelen met de motieven die achter hun leuzen schuil gaan, en hoe de suspensie van het ethische past in hun humanistische wensdromen. Er is in de laatste tijd in het parlement, zelfs van achter de regeringstafel, veel geschermd met het woord „ondergang” als „eer” ons zo nodig daartoe roept. Wie in brieven als deze een werkelijker en meer levensware afspiegeling ziet van wat wij bezig zijn te doen dan in parlementaire redevoeringen, zal het duistere besef in zich voelen dagen, dat de zedelijke ondergang zonder eer ons lot zal zijn, als zo wordt voortgegaan. Hoe groot het economisch-materialistisch resultaat, hoe groot de zegeningen van de op deze weg eens verkregen orde mogen zijn en ik acht dit resultaat en deze orde uitermate twijfelachtig — een volk kan niet verwachten ongestraft methodisch het elementaire recht en de elementaire ethiek op te schorten. Deze brief is een symptoom dat persoonlijk zedelijk leven en persoonlijke verantwoordelijkheid praktisch niet meer beoefend kunnen worden in een anoniem systeem van collectieve bindingen, machten en automatismen — zonder martelaar te worden. Nog steeds gaan wij door, vanaf kansels en publieke katheders een persoonlijk ethiek te prediken, die al lang niet meer uitvoerbaar is vanwege de automatisch ons bindende en schuivende

driften in de collectiviteiten die de gang van ons leven bepalen. Lang kan men deze schijnheiligheid volhouden. Maar eens komt de bewustwording en dan is er maar één redmiddel: ook in het persoonlijk leven de ethiek van de collectiviteit te aanvaarden. Alle christelijke preken en humanistische praatjes zullen dat niet kunnen verhinderen. De mannen — „jongens” noemen wij thuisblijvers ze! — die uit Indonesië terug zullen komen, zullen onze preken en praatjes dóór hebben. Zij zullen geen pardon geven. En hun leven inrichten naar de regels, die ze geleerd hebben: het doel heiligt de middelen, oog om oog, terreur tegen terreur. Dan zullen gewetenskreten als deze uitsterven. Zelfs de borrels zijn niet meer nodig voor het wegspoelen van kwade herinneringen. De duistere wetmatigheden van het leven, dat zich gewonnen geeft aan de normloze strijd om het naakte bestaan zullen hun loop hebben. Er zal geen pardon meer gegeven worden, er zal geen pardon meer gekend worden. Klagelijk zullen de stemmen versterven, van de dominees, de Mindszenty-protestanten en de „democratische” humanisten, die ons op deze weg geleid en misleid hebben, zonder antwoord te geven op de gewetenskreten van hen, die wij in onze collectieve opvoedingsmethoden vergaten op te voeden tot martelaren. Zij zullen niet begrijpen, wat ze zelf bewerkt hebben. Maar de ondergang „in ere” zal hun bespaard worden.

Geen pardon meer! Ik weet van God niet meer af dan ieder Nederlander er van af kan weten als hij wil. Maar sterker dan alle mogelijke wetten, geloof ik dat op God te rekenen valt. „Vergeef ons onze schulden gelijk wij vergeven onze schuldenaren”. Als wij onze schuldenaren niet vergeven, als wij geen pardon meer geven, dan geeft God ook geen pardon. Als wij onze volksgemeenschap, onze collectiviteit, niet zó kunnen vernieuwen dat er ruimte is voor persoonlijke verantwoordelijkheid en persoonlijke zedelijkheid, voor elementaire recht, voor elementaire veiligheid, — dan geeft God geen pardon meer, maar vernieuwt Hij! Dan maakt Hij een einde aan deze collectiviteit. Zie het rijk rijk van Hitler, wiens militaire afgezanten — nu wij ze leren zien door de ogen van onze martelaren — door ons bewonderd moeten worden om de „correcte en beheerste wijze waarop zij in ons land zijn opgetreden, in vergelijking met wat hier, in Indonesië gebeurt.” Wij huiveren bij de herinnering. Wij huiveren nog meer om het heden. Maar God zal geen pardon geven. Hij maakt er een eind aan. Dat is genade. Dat is de troost van hen, die dwaas genoeg zijn naar gerechtigheid te blijven dorsten. Dat mag ook een prikkel zijn voor alle christelijke gezagliehebbers, die vergeten dat Rom. 13 eindigt met „de liefde is de vervulling der wet”.

En hier ligt ook de uitkomst, concreet, hier en nu. De enige uitkomst is, dat wij tegenover ons eigen beeld geplaatst, tegenover ons eigen „geen pardon meer”, ons zelf herkennen en berouw hebben. Dan alleen zal onze ondergang à la Hitler te vermijden zijn en zullen wij in de ruimte geplaatst worden. Dan zal óók de weg voor Indonesië gevonden worden. Ook onze weg met Indonesië. Dan zullen we de zedelijke moed vinden om — onszelf kennende — in diepe deemoed controle te aanvaarden door anderen, een vernedering, zeker, voor de hoogmoedigen, maar het politieke symbool, dat wij afstand doen van onze eigengereidheid voor de nederigen, die schrikken van het zedeloos automatisme, van hun eigen „geen pardon meer”. Dan, maar alleen dan, zullen wij ook weer het recht herwinnen de rechteloosheid en schijnheiligheid, die ons van elders omringt en bedreigt, in de ogen te zien, te herkennen en te weerstaan.

Laten wij dit goed beseffen: als morgen aan dit soort geweld een einde komt en wij tonen geen berouw over de ongerechtigheid, waarvan deze brief iets ontsluit, en wij geven geen politieke vorm aan dit berouw, dan is er niets gewonnen, dan is er geen psychische beschadiging hersteld, dan is er geen gewetensnood gestild, dan is er geen halt voor de wetmatige doorwerking van dit onrecht in het zedelijk gedrag van ons volk. God laat zich niet als een Veiligheidsraad om de tuin leiden. Er is een algemeen hijgen naar een genadiger wereld. De weg daarheen is open, ook voor ons volk. Wij sluiten deze weg af door onze ongerechtigheid, door geen pardon te geven. Wie geen pardon geeft,

mag niet op genade rekenen. Wie berouw heeft en zich niet schaamt dit te tonen en vorm te geven, ontvangt uitzicht op geopende wegen naar gerechtigheid. De weg naar gerechtigheid gaat via gerechtigheid. Niet via door het doel geheiligde onheilige middelen. Het valt te vrezen, dat van onze politieke leiders niet de deemoed is te verwachten, die nodig is voor het vinden van de weg naar wezenlijke vernieuwing. Daarom wordt het tijd, dat het volk zich zelf herkent, bezint en kiest. Anders verdient het onder curatele gesteld te worden. Want in een genadeloze schijnheilige wereld is het nu eenmaal een wet, dat vreemde ogen dwingen, ook als dit even schijnheilige ogen zijn, die echter dóór hebben, dat wij de goede schijn te veel onder spanning zetten. Slechts berouw en schuderkenning kan ons van deze curatele bevrijden, omdat deze vreemde ogen zich zullen openspalken van **verwondering** over het nieuwet en de nieuwe wegen. Slechts een **wonder**, een omkeer kan ons redden. De geestelijke centra en leiders zullen eindelijk, nu, het volk moeten leiden naar deze vernieuwing — of zich zelf stempelen tot collaborateurs op de weg naar de wetmatige zedelijke ondergang. Er wordt geen pardon meer gegeven.

C. J. DIPPEL.

(De beide laatste stukken zijn overgenomen uit De Groene Amsterdammer van 26 Febr. 1949. Dit blad schreef hierbij als inleiding: Een Nederlands reserve-officier heeft uit Djokja aan een aantal van zijn vrienden een brief geschreven, die bijzonder inlichtend is ten aanzien van de huidige toestand op Java. Wij hebben de beschikking gekregen over die brief, en wij achten ons verplicht hem te publiceren, omdat de gewetensvragen waarmee deze officier worstelt, gewetensvragen van het Nederlandse volk zijn, of althans behoren te zijn. Wij hebben dr. C. J. Dippel, schrijver van Kerk en Wereld in de Crises, bereid gevonden, de betekenis van de brief van de officier uiteen te zetten in het volgende artikel.)

UITTREKSEL

Voor OD 1323 Naam Comité voor vrede in Indonesië
Origineel in OD 982 Naam Uitzending Radio Moskou
Volgnr. Ag.nr. 53971 Aard van het stuk
Afz. Datum

Uitzending in de Nederlandse taal van Radio Moskou
17. Januari 1949

Het te Amsterdam gevormde comité voor vrede in Indonesië, waaraan de vertegenwoordigers van de verschillende politieke partijen en geloofsbelijdenissen deelnemen, de massameetings, de demonstraties en stakingen, die in verschillende steden plaats vinden, getuigen ervan, dat het Nederlandse volk niet geneigd ter wille van het belang van een handje vol Nederlandse planters en overzeese monopolisten, nieuwe offers te brengen en nieuw gebrek te lijden.

In de resolutie, die door de Eindhovense organisatie van de partij van de arbeid werd aangenomen wordt niet ~~een~~ onrechte opgemerkt dat de politiek van de z.g. socialist Drees, alsook van de andere ministers en parlamentsleden, die tot de Partij van de Arbeid behoren, niets met democratie gemeen heeft. Het is zeer opmerkelijk dat de leiders van deze partij zich onder onder de druk van de leden ervan, genoodzaakt zagen te verklaren, niet in te stemmen met de arrestatie van de leden van de regering van de Indonesische republiek Soekarno door de Nederlandse militaire autoriteiten en het besluit moesten nemen om vandaag de 17 Januari een buitengewoon congres van de partij bijeen te roepen inzake de Indonesische Kwastie.

De toestand in Indonesië blijft niettegenstaande de overwinningsrelasen van de bevelvoering van het Nederlandse leger gespannen.

Uitgetrokken door I. V. Afd./Sectie IVB Datum 30.3.49

Op aanwijzing van B IIIId

1 Februari

9.

B. 53966.

1 rapp.

VIII. TZ.4.

GEHEIM.

XXXX

XXXX

UITGEBOKT

Comité voor Vrede in Indonesië.

Met verwijzing naar mijn geheim schrijven van 8 Januari j.l., No. 52502, heb ik de eer Uwe Excellentie hiernevens aan te bieden een kort verslag van een op 20 Januari j.l. door het Comité voor Vrede in Indonesië te Dordrecht gehouden openbare vergadering, naar de inhoud waarvan ter bekorting verwezen moge worden.

Vooral met het oog op hetgeen Drs. L. de Jong op deze vergadering heeft medegedeeld, een ik goed te doen het verslag te Uwer kennis te brengen.

HET HOOFD VAN DE DIENST.

AAN:

Z.E. de Minister President,
Z.E. de Minister van Overzeese
Gebiedsdelen,

te

's-GRAVENHAGE.

Mr. L. Einthoven.

KORT VERSLAG van de openbare vergadering gehouden te Dordrecht op 20 Januari 1949 door het Comité voor Vrede in Indonesië, afdeling Dordrecht.

Aanwezig: ca. 75 personen.

Zaalcapaciteit: 400 zitplaatsen.

Voorzitter: Pieter van VUURE, onderwijzer, geboren te Warde, 7-3-1914, wonende te Dordrecht, Marisplein 38.

Sprekers: Anton van den BERG, geboren te Rotterdam, 23-3-1903, wonende te Rotterdam, Voorzitter van het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties (O.V.B.).

Drs. Louis de JONG, geboren te Amsterdam, 24-4-1914, wonende te Amstelveen, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie.

Frits KIEF, Redacteur van "De Vlam".

De Voorzitter opende de bijeenkomst met zijn teleurstelling uit te spreken over de slechte opkomst, welke hij niet had verwacht gezien de vele adhesie-betuigingen en geldelijke bedragen, welke het comité mocht ontvangen. Hij hoopte, dat het doel en streven van het comité door inschakeling van de pers meer bekendheid zou verwerven. Verder drukte hij zijn spijt uit over het feit, dat Mohammed SOEKENI, Secretaris van het Algemeen Verbond van Bedrijfsorganisaties in Indonesië tengevolge van zijn vervroegd vertrek naar Indonesië verhinderd was als spreker aanwezig te zijn, terwijl H.M. van RANDWIJK, Hoofdre-
dacteur van "Vrij Nederland", benevens Dr. MISPELHOM HEIJER, die beiden eveneens waren uitgenodigd, wegens drukke bezigheden verhinderd waren als spreker op te treden.

Vervolgens sprak Van den BERG, die begon met te herinneren aan een onlangs gehouden vergadering van de P.v.d.A., welke door de betrokken voorzitter zou zijn geopend met de sobere woorden: "Het is in Holland rustig gebleven ondanks het militaire geweld, dat is losgebroken". Maar zo zeide Van den BERG: "Ik vraag mij af of het in de P.v.d.A. innerlijk ook rustig is gebleven. En ook of wij ons daarin kunnen verheugen. Het is geen wonder, dat de mensen moe zijn en niet meer bereid zijn om te luisteren naar hetgeen al zo vaak is gezegd, dat wij een socialistische regering hebben, waarvan de daden achterwege blijven. Het zou nog in orde kunnen komen, indien de Regering de dingen zou willen zien, zoals deze werkelijk zijn.

In de P.v.d.A. is men het met elkander niet eens, hetgeen is gebleken uit het partij-congres, waar slechts 2/3 der vergadering vóór de resolutie heeft gestemd.

Betreffende de politieke strijd staan wij in Nederland op een laag peil en wij zullen hiervan zeker de gevolgen te dragen krijgen.

Waar blijft de verantwoordelijkheid van de socialist. Wij moeten niet slechts praten, maar wij moeten ook daden tonen. Maar wat moet men dan denken van de woorden, die Koos VOORINK sprak toen hij zeide, "dat wij en daarmee bedoelde hij de P.v.d.A., niet moeten vergeten, dat wij NU Overheid zijn geworden".

Het socialisme van het heden verschuift de verantwoordelijkheid naar een verre toekomst en dit zal ons tot een ramp voeren. Onze woorden moeten worden gedekt door het goud van de daad. Ook het N.V.V. schreeuwde het destijds uit, dat als het militaire geweld zou komen, men het gehele raderwerk zou stil zetten en wat is daarvan terecht gekomen? De militairen worden regelmatig naar Indonesië vervoerd. Een socialisme dat het communisme afwijst en samengaat met de politiek

van de K.V.P. heeft zijn kracht verloren. Het gaat dus om de vervanging van het zg. socialisme van Romme, Stikker, Oud en Spoor.

Voor de oorlog hadden wij een R.K. Minister GOSELING, die een concentratiekamp niet zo erg vond, maar het noodlot heeft gewild, dat hij er zelf in is omgekomen. Ook wil ik nog even in herinnering roepen de mislukte aanslag op Hitler. Toen werd er een afgevaardigde van de Paus naar Hitler gezonden om hem te feliciteren. Indien hij toen was gedood, zouden er ongetwijfeld honderduizenden voor de marteldood zijn gespaard.

Wij hebben in Indonesië een roeping te vervullen, n.l. om daar vrijheid te brengen, doch het parool is een vrijheid zoals wij die willen, anders sla ik je de hersens in.

Tot slot riep hij ook de medewerking van de vrouwen in om mede te helpen om vrede te brengen in Indonesië.

Vervolgens kreeg KIEF het woord.

Hij ving zijn rede aan met de uitspraak, dat hetgeen thans gebeurt in strijd is met ieder socialistisch en democratisch besef. En vooral het feit, dat dit geschiedt met medewerking van de Socialistische Arbeiderspartij is het meest verontrustend. Zij hebben het recht van spreken verloren om het onderhandelen te staken en daarvoor het ruwe geweld te kiezen. Er is geen kwestie zo groot of er kan door onderhandelen een oplossing worden gevonden. Door deze wijze van handelen is het socialisme met een klap weggeslagen. Er is een internationaal rechtsbeginsel, doch men tracht er zich van af te maken door te zeggen, dat de Indonesische kwestie van binnenlandse aard is.

De economische toestand in Nederland zal slecht worden omdat wij ons aan een fictie vasthouden. Er was toch beloofd, dat de souvereiniteit zou worden overgedragen aan een federalistische staat en wel met ingang van 1 Januari 1949 en 14 dagen daarvoor werd de militaire actie ingesteld. Hier klopt iets niet.

Op deze aspecten dient de aandacht te worden gevestigd van het Nederlandse volk.

De moeilijkheden kunnen niet worden verholpen door een nieuwe partij te stichten, slechts door samenwerking van alle partijen kan een oplossing worden verkregen en dit bewustzijn moet bij ons volk worden wakker gemaakt.

Daarna werd het woord verleend aan Drs. de JONG, die enige zakelijke punten wilde behandelen.

Hij merkte allereerst op dat de Regeringsvoorlichtingsdienst met haar mededelingen niet alleen spaarzaam is geweest omtrent het gebeurde in Indonesië, doch een onjuiste voorstelling van zaken heeft gegeven.

Hierna las hij een brief voor van een ooggetuige uit Djocjakarta, voor welke inhoud hij voor 100% instond als waarheidsgetrouw. Daaruit bleek, dat genoemde stad in de nacht van 18 December WEL door vliegtuigen is gebombardeerd, dat de mensen als dieren uit de woningen werden gedreven door de militairen, welke laatsten onmenselijk optraden. O.a. werd Dr. SANTOSO, een volkomen betrouwbaar en integer persoon, doodgeschoten, toen hij per auto naar Solo wilde vertrekken. Huizen stonden in brand en de burgers verkeerden in dodelijke angst, kortom het gebeurde deed herinneren aan de Mei-dagen van 1940 in ons land. Deze berichten zijn in lijnrechte tegenspraak met die van de Regeringsvoorlichtingsdienst.

Als dit nu de toestand weergeeft, welke door één persoon is waargenomen en voor welke juistheid ik voor 100% instaa, wat moet dan het totaal gebeuren wel zijn geweest! Het mag dan waar zijn, dat de inlandse militairen het wreedst zijn opgetreden door zelfs kinderen aan de bajonetten te steken, toch blijft onze Regering daarvoor ten volle verantwoordelijk.

Ik geloof graag aan de goede bedoelingen van Dr. DRIES, die door mij zeer wordt gerespecteerd, om zelf naar Indonesië te gaan, maar

acht U het een wonder, dat hij bij het aanschouwen van zoveel ellende door ongesteldheid zijn terugkeer heeft vervroegd?

Hoe zal het voor DREES mogelijk zijn na al zijn waarnemingen en dit als socialist te rechtvaardigen en welke voorlichting zullen wij hierover te horen krijgen?

[Ondanks het vele goede, wat door Nederland in de loop der jaren in Indonesië is verricht, bleef het fundament van de koloniale maatschappij bestaan. Dit houdt in, dat het volk leeft in onderdrukking en als slaaf.] Ik raad U aan het boekje: "Het Indonesische probleem" van Dr. Overdijking te lezen, een hooggeplaatst regeringsambtenaar, waarin de onverantwoordelijke toestanden, welke daar heersen, tot uitdrukking worden gebracht. De inlandse bevolking bestaat nog uit 95% analphabeten en wat te zeggen van een weekloon van f.2,50 ?

[Er is bij de Indonesiërs een drang ontstaan om tot vrijheid te komen en hoe staan wij daar tegenover? Onze houding moest zijn om hen de volledige vrijheid te verlenen, waarop zij als mens recht hebben. Helaas is dit niet zo en wij zien nu ook, dat de ontwikkeling van de toestand van heden methodisch door de Regering is voorbereid.] ROMME ging naar Indonesië en hield daar besprekingen, maar natuurlijk alleen met mensen, die zijn mening waren toegedaan. Toen aan ROMME de vraag werd gesteld, of hij ook wilde spreken met vooraanstaande personen van de Republiek antwoordde hij kortaf: "Ik wens met die kerels niet te spreken". Dit is mij medegedeeld door een betrouwbaar persoon, die bij het gesprek tegenwoordig was. Het was er zuiver en alleen om te doen om de Nederlandse opperheerschappij te herstellen en dit is methodisch voorbereid.

Nu zit Dr. DREES voor de stukken, waarvoor ROMME e.s. verantwoordelijk zijn.

Van de reis van DREES is niets terecht gekomen en hoe zullen wij hierover worden voorgelicht?

Destijds ging VERMEULEN van het N.V.V. naar Amerika onder voorwendsel te gaan spreken over een wereldorganisatie, doch in werkelijkheid werd hij door de Regering uitgezonden om stakingen in Amerika te voorkomen in verband met de uitzending van troepen naar Indonesië.

Wat ging VORRIJK in Noorwegen doen, toen hij dezer dagen per vliegtuig derwaarts vertrok? Gaarne wil ik hier getuigen van mijn grote achting voor hem in verband met zijn houding tijdens de bezetting en hem algehele beterschap toewensen. Maar dit neemt niet weg, dat VORRIJK, hoewel het partijcongres van de P.v.d.A. zich openlijk had uitgesproken, dat wij onze troepen uit Indonesië moesten terugtrekken, een uur later naar Noorwegen vertrok om via het Noorse Vakverbond te trachten gedaan te krijgen, dat de vertegenwoordiger van Noorwegen in de Veiligheidsraad, onze belangen zou verdedigen betreffende Indonesië.

De guerillastrijd in Indonesië neemt toe en zal niet eerder eindigen voordat de laatste Nederlandse militairen vandaar zijn vertrokken.

Wij hebben niet alleen een crisis in Indonesië, doch ook in ons land, getuige de toestand in de P.v.d.A., die zich gevangen heeft laten nemen door de K.V.P.

Weliswaar hebben wij een socialist als Minister-President, maar BEEL zit in Batavia en voert daar de instructies uit van de K.V.P.

[Onze taak is om te blijven ijveren voor de volledige politieke vrijheid van Indonesië. Het zal wel een strijd van jaren zijn, doch ons volk zal overtuigd worden, indien men blijft luisteren naar de voorlichting van ons Comité.]

Hierdoor wordt een misdad tegen het socialisme voorkomen.]

Zijde rede werd met een daverend applaus beantwoord. Daarna sloot de voorzitter de bijeenkomst met een opwekking tot geldelijke steun ter dekking van de gemaakte kosten.

Dordrecht, 21 Januari 1949.

No. 3/'49.

B

KORT VERSLAG van de openbare vergadering
gehouden te Dordrecht op 20 Januari 1949
door het Comité voor Vrede in Indonesië,
afdeling Dordrecht.

24 JAN. 1949

Aanwezig: ca 75 personen.
Zaalcapaciteit: 400 zitplaatsen.

ACD/ 53966

Voorzitter: Pieter van VUURE, onderwijzer,
geboren te Warder, 7.3.1914, wonende te Dor-
drecht, Marisplein 32

Sprekers: Anton van den BERG, geboren te
Rotterdam, 23.3.1903, wonende te Rotterdam,
Voorzitter van de O.V.B.

Drs. Louis de JONG, geboren te Amsterdam,
24.4.1914, wonende te Amstelveen, Directeur
van het Rijksinstitute voor Oorlogsdocu-
mentatie.

Frits KIEF, Redacteur van "De Vlam".

De Voorzitter opende de bijeenkomst met zijn teleur-
stelling uit te spreken over de slechte opkomst, welke hij
niet had verwacht gezien de vele adhaesie-betuigingen en gel-
delijke bedragen, welke het comité mocht ontvangen. Hij hoopte,
dat het doel en streven van het comité door inschakeling van
de pers meer bekendheid zou verwerven. Verder drukte hij zijn
spijt uit over het feit, dat Mohammed SOEGENG, Secretaris van
het Algemeen Verbond van Bedrijfsorganisaties in Indonesië
tengevolge van zijn vervroegd vertrek naar Indonesië ver-
hinderd was als spreker aanwezig te zijnerwijl H.M. van RAND-
WIJK, Hoofdredacteur van "Vrij Nederland", benevens Ds. MISPEL-
BLOM BEIJER, die beiden eveneens waren uitgenodigd, wegens
drukke bezigheden verhinderd waren als spreker op te treden.

Vervolgens sprak Van den BERG, die begon met te herinne-
ren aan een onlangs gehouden vergadering van de P.v.d.A., welke
door de betrokken voorzitter zou zijn geopend met de sobere
woorden: "Het is in Holland rustig gebleven ondanks het mili-
taire geweld, dat is losgebroken". Maar zo zeide Van den BERG:
"Ik vraag mij af of het in de P.v.d.A. innerlijk ook rustig is
gebleven. En ook of wij ons daarin kunnen verheugen. Het is geen
wonder, dat de mensen moe zijn en niet meer bereid zijn om te
luisteren naar hetgeen al zo vaak is gezegd, dat wij een socia-
listische regering hebben, waarvan de daden achterwege blijven.
Het zou nog in orde kunnen komen, indien de Regering de dingen
zou

Verzonden aan de Heren:

Hoofd van de Centrale Veiligheidsdienst
Javastraat 68 's Gravenhage;

Procureur-Generaal bij het Gerechtshof
Raamweg 14 's Gravenhage;

Commissaris der Koningin in de provincie
Zuid-Holland 's Gravenhage en

Burgemeester van Dordrecht.

Handwritten note:
In afhangelijk
Verbond van
Bedrijfsorganisaties
(O.V.B.)

Handwritten note:
Mist

zou willen zien, zoals deze werkelijk zijn.

In de P.v.d.A. is men het met elkander niet eens, hetgeen is gebleken uit het party-congres, waar slechts 2/3 der vergadering vóór de resolutie heeft gestemd.

Betreffende de politieke strijd staan wij in Nederland op een laag pijl en wij zullen hiervan zeker de gevolgen te dragen krijgen.

Waar blijft de verantwoordelijkheid van de socialistten. Wij moeten niet slechts praten, maar wij moeten ook daden tonen. Maar wat moet men dan denken van de woorden, die Koos VORRINK sprak toen hij zeide, "dat wij en daarmee bedoelde hij de P.v.d.A., niet moeten vergeten, dat wij NU Overheid zijn geworden."

Het socialisme van het heden verschuift de verantwoordelijkheid naar een verre toekomst en dit zal ons tot een ramp voeren. Onze woorden moeten worden gedekt door het goud van de daad. Ook het N.V.V. schreeuwde het destijds uit, dat als het militaire geweld zou komen, men het gehele raderwerk zou stil zetten en wat is daarvan terecht gekomen? De militairen worden regelmatig naar Indonesië vervoerd. Een socialisme dat het communisme afwijst en samengaat met de politiek van de K.V.P. heeft zijn kracht verloren. Het gaat dus om de vervanging van het z.g. socialisme van Romme, Stikker, Oud en Spoor.

Voor de oorlog hadden wij een R.K. Minister GOSELING die een concentratiekamp niet zo erg vond, maar het noodlot heeft gewild, dat hij er zelf in is omgekomen. Ook wil ik nog even in herinnering roepen de mislukte aanslag op Hitler. Toen werd er een afgevaardigde van de Paus naar Hitler gezonden om hem te feliciteren. Indien hij toen was gedood, zouden er ongetwijfeld honderdduizenden voor de marteldood zijn gespaard.

Wij hebben in Indonesië een roeping te vervullen, n.l. om daar vrijheid te brengen, doch het parool is een vrijheid zoals wij die willen, anders sla ik je de hersens in.

Tot slot riep hij ook de medewerking van de vrouwen in om mede te helpen om vrede te brengen in Indonesië.

Vervolgens kreeg KIEF het woord.

Hij ving zijn rede aan met de uitspraak, dat hetgeen thans gebeurt in strijd is met ieder socialistisch en democratisch besef. En vooral het feit, dat dit geschiedt met medewerking van de Socialistische Arbeiderspartij is het meest verontrustend. Zij hebben het recht van spreken verloren om het onderhandelen te staken en daarvoor het ruwe geweld te kiezen. Er is geen kwestie zo groot of er kan door onderhandelen een oplossing worden gevonden. Door deze wijze van handelen is het socialisme met een klap weggeslagen. Er is een internationaal recht/beginsel, doch men tracht er zich van af te maken door te zeggen, dat de Indonesische kwestie van binnenlandse aard is.

De economische toestand in Nederland zal slecht worden omdat wij ons aan een fictie vasthouden. Er was toch beloofd dat de soevereiniteit zou worden overgedragen aan een federalistische staat en wel met ingang van 1 Januari 1949 en 14 dagen

*dit was een
"richtlijn"*

dagen daarvoor werd de militaire actie ingesteld !Hier klopt iets niet.

Op deze aspecten dient de aandacht te worden gevestigd van het Nederlandse volk.

De moeilijkheden kunnen niet worden verholpen door een nieuwe party te stichten, slechts door samenwerking van alle partyen kan een oplossing worden verkregen en dit bewustzijn moet bij ons volk worden wakker gemaakt.

Daarna werd het woord verleend aan Drs de JONG, die enige zakelijke punten wilde behandelen.

Hij merkte allereerst op dat de Regeringsvoorlichtingsdienst met haar mededelingen niet alleen spaarzaam is geweest omtrent het gebeurde in Indonesië, doch een onjuiste voorstelling van zaken heeft gegeven.

Hierna las hij een brief voor van een ooggetuige uit Djocjakarta, voor welke inhoud hij voor 100 % instond als waarheidsgetrouw. Daaruit bleek dat genoemde stad in de nacht van 18 December WEL door vliegtuigen is gebombardeerd, dat de mensen als dieren uit de woningen werden gedreven door de militairen, welke laatsten onmenselijk optraden. O.a. werd Dr. SANTOSO, een volkomen betrouwbaar en integer persoon, doodgeschoten, toen hij per auto naar Solo wilde vertrekken. Huizen stonden in brand en de burgers verkeerden in dodelijke angst, kortom het gebeurde deed herinneren aan de Meidagen van 1940 in ons land. Deze berichten zijn in lijnrechte tegenspraak met die van de Regeringsvoorlichtingsdienst.

Als dit nu de toestand weergeeft, welke door één persoon is waargenomen en voor welke juistheid ik voor 100 % instaat, wat moet dan het totale gebeuren wel zijn geweest ! Het mag dan waar zijn, dat de inlandse militairen het wreedst zijn opgetreden door zelfs kinderen aan de bajonetten te steken, toch blijft onze Regering daarvoor ten volle verantwoordelijk.

Ik geloof graag aan de goede bedoelingen van Dr. DREES, die door mij zeer wordt gerespecteerd, ~~maar~~ om zelf naar Indonesië te gaan, maar acht U het een wonder, dat hij bij het aanschouwen van zoveel ellende door ongesteldheid zijn terugkeer heeft vervroegd ?

Hoe zal het voor DREES mogelijk zijn na al zijn waarnemingen om dit als socialist te rechtvaardigen en welke voorlichting zullen wij hierover te horen krijgen ?

Ondanks het vele goede, wat door Nederland in de loop der jaren in Indonesië is verricht, bleef het fundament van de koloniale maatschappij bestaan. Dit houdt in, dat het volk leeft in onderdrukking en als slaaf. Ik raad U aan het boekje: "Het Indonesische probleem" van Dr. Overdijking te lezen een hooggeplaatst regeringsambtenaar, waarin de onverantwoordelijke toestanden, welke daar heersen, tot uitdrukking worden gebracht. De inlandse bevolking bestaat nog uit 95 % analphabeten en wat te zeggen van een weekloon van f.2,50.?

Er is bij de Indonesiërs een drang ontstaan om tot vrijheid te komen en hoe staan wij daar tegenover ? Onze houding

houding moest zijn om hen de volledige vrijheid te verlenen, waarop zij als mens recht hebben. Helaas is dit niet zo en wij zien nu ook, dat de ontwikkeling van de toestand van heden methodisch door de Regering is voorbereid. ROMME ging naar Indonesië en hield daar besprekingen, maar natuurlijk alleen met mensen, die zijn mening waren toegedaan. Toen aan ROMME de vraag werd gesteld, of hij ook wilde spreken met vooraanstaande personen van de Republiek antwoordde hij kortaf: "Ik wens met die kerels niet te spreken". Dit is mij medegedeeld door een betrouwbaar persoon, die bij het gesprek tegenwoordig was. Het was er zuiver en alleen om te doen om de Nederlandse opperheerschappij te herstellen en dit is methodisch voorbereid.

Nu zit Dr. DREES voor de stukken, waarvoor ROMME c.s. verantwoordelijk zijn.

Van de reis van DREES is niets terecht gekomen en hoe zullen wij hierover worden voorgelicht ?

Destijds ging VERMEULEN van het N.V.V. naar Amerika onder voorwendsel te gaan spreken over een wereldorganisatie, doch in werkelijkheid werd hij door de Regering uitgezonden om stakingen in Amerika te voorkomen in verband met de uitzending van troepen naar Indonesië.

Wat ging Koos VORRINK in Noorwëgen doen, toen hij dezer dagen per vliegtuig derwaarts vertrok ? Gaarne wil ik hier getuigen van mijn grote achting voor hem in verband met zijn houding tijdens de bezetting en hem algehele beterschap toewensen. Maar dit neemt niet weg, dat VORRINK, hoewel het partijcongres van de P.v.d.A. zich openlijk had uitgesproken, dat wij onze troepen uit Indonesië moeten terugtrekken, een uur later naar Noorwëgen vertrok om via het Noorse vakverbond te trachten gedaan te krijgen, dat de vertegenwoordiger van Noorwegen in de Veiligheidsraad, onze belangen zou verdedigen betreffende Indonesië.

De guerillastrijd in Indonesië neemt toe en zal niet eerder eindigen voordat de laatste Nederlandse militairen vandaar zijn vertrokken.

Wij hebben niet alleen een crisis in Indonesië, doch ook in ons land, getuige de toestand in de P.v.d.A., die zich gevangen heeft laten nemen door de K.V.P.

Weliswaar hebben wij een socialist als Minister-President, maar BEEL zit in Batavia en voert daar de instructies uit van de K.V.P.

Onze taak is om te blijven ijveren voor de volledige politieke vrijheid van Indonesië. Het zal wel een strijd van jaren zijn, doch ons volk zal overtuigd worden, indien men blijft luisteren naar de voorlichting van ons Comité.

Hierdoor wordt een misdaad tegen het socialisme voorkomen.

Zijn reden werd met een daverend applaus beantwoord.

Daarna sloot de Voorzitter de bijeenkomst met een opwekking tot geldelijke steun ter dekking van de gemaakte kosten.

Dordrecht, 21 Januari 1949.

Verbinding:

18 Januari 1949.

No. 436-28-'49.

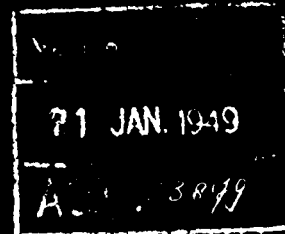
Onderwerp: Stromingen in de Vereniging Nederland-Indonesië.

Datum van ontvangst bericht: 17-1-'49.

Betrouwbaarheid berichtgever: zeer betrouwbaar.

Waardering bericht: zeer betrouwbaar.

Tevens bericht verzonden aan: H.C. A'dam.
I.D. 's-Hage.
I.D. R'dam.

Medewerkende instanties: gene.

Ondernomen acties: gene. Aandacht blijft hierop gevestigd.

Ten vervolge op het dezerzijds schrijven No. 7333-28-'48 d.d. 22-12-'48, werd omtrent de stromingen in de vereniging Nederland-Indonesië met betrekking tot het jongste gebeuren in Indonesië het volgende vernomen.

In verband met de verwarde berichten omtrent het gebeuren in Indonesië schijnt men zich tot dusver in bestuurskringen der vereniging Nederland-Indonesië nog geen uitgesproken oordeel te hebben gevormd omtrent het verdere verloop van dit gebeuren.

Algemeen is men de mening toegedaan, dat behoudens de gevoerde actie met het "Comité voor Vrede in Indonesië", voorshands een meer afwachtende houding dient te worden aangenomen, totdat duidelijk zal zijn, wat de Nederlanders voornemens zijn in Indonesië te doen en welke republikeinse leiders met de Nederlanders zullen samenwerken. Het zijn vooral de meer links georiënteerde leden, zomede de Indonesische leden van de vereniging, die zeer onttstemd zijn over de houding, zoals deze werd aangenomen door de drie republikeinse leiders t.w. SUKARNO, SJAHRIR en HADJI AUGUS SALIM en de brieven, welke deze leiders hebben geschreven aan de met hun bewaking belaste officieren van het Nederlandse leger.

Hoewel men over de houding, welke HATTA heeft aangenomen, tot heden geen definitieve berichten heeft ontvangen, wordt over het algemeen aangenomen, dat ook hij wel met de Nederlanders zal samenwerken.

Deze leden nemen het de republikeinse leiders hoogst kwalijk, dat zij zich hebben laten gevangen nemen, toen dit nog niet strikt noodzakelijk was en nog vermeden had kunnen worden.

Na het laatste gebeuren zouden zelfs de meest gematigde Indonesiërs het vertrouwen, dat deze steeds stelden in de republikeinse leiders zoals SJAHRIR, SUKARNO en HATTA, hebben verloren.

Zo zou NONGROHO b.v. hiervan thans hebben gezegd: "Dat inderdaad gebleken is, dat deze leiders bourgeois-lieden waren en niet de figuren, welke hij daarin meende te zien.

Hoewel SUKARNO tot voor kort onder de Indonesiërs een onbestreden figuur was en deze figuur als het ware buiten iedere critiek werd gehouden, is het zeer opvallend, dat men ook in die kringen SUKARNO schijnt te willen loslaten. Thans worden herhaaldelijk uitlatingen vernomen als zou SUKARNO inderdaad vreselijk eerzuchtig en eigengereid zijn. Hij zou een groot Japans collaborateur zijn geweest en een zeer gevaarlijk individu zijn. Ook vielen hierbij stemmen te beluisteren, die menen, dat bij dit alles rekening moet worden gehouden, dat de republikeinse leiders door hun volstrekte isolatie geen kennis hebben kunnen nemen van de reactie, welke het optreden der Nederlanders in Azië (India) heeft verwekt en de grote ontstemming, welke in de vergaderingen van de Veiligheidsraad o.q. Commissie van Goede Diensten t.o.v. Nederland tot uiting zijn gekomen.

Men heeft voorts in deze kringen niet veel hoop, dat de Veiligheidsraad Nederland tot de orde zal roepen en strenge maatregelen zal nemen.

Door de Indonesische en meer links georiënteerde leden van de vereniging wordt aangenomen, dat het republikeinse leger nog intact is en in de bergen is gevlucht. Mede wordt aangenomen, dat SJARIFODIN en SURIRNO, waarin men de grote toekomstige leiders meent te moeten zien, zich aan het hoofd van dit leger zullen stellen, om een verschrikkelijke guerilla te voeren.

Hoewel dit tot dusver nog niet tot uiting is gekomen, terwijl bij het bestuur ook niet het voornemen zou bestaan, om hierop binnenkort middels een circulaire terug te komen, zoals aanvankelijk in het voornemen heeft gelegen, wordt wel rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de links georiënteerde leden der vereniging mettertijd nogmaals zullen terugkomen op de redevoering zoals deze werd uitgesproken door Ir. RUTGERS op de studie-conferentie te Amersfoort op 20 en 21 November 1948.

Mede wordt verwacht, dat zij dan het jongste gebeuren in Indonesië zullen aangrijpen, als het bewijs, dat MOESO o.s. de ware nationalist zijn gebleken, zoals door hen steeds werd beweerd. Stemmen of symptomen van deze strekking werden echter nog niet vernomen. Einde.

Daarvoor 10
Wolle
W.H. de Boer

53768/02/323

geb. 7-8-07 Grijpkerk

Maakt deel uit

van de Reek van

Advies van

Vernieuwde

POLITIE ZWOLLE

Lombardstraat 4
Tel. K. 5200-4444
(2 lijnen)

001323

Volgnummer	B
19 JAN. 1949	
A	53768

② HG.

De Heer Hoofd v/d Centrale
Controle Dienst
Sweelinckplein nr.14
te
's-GRAVENHAGE.-

Verzoeken bij beantwoording ons kenmerk en datum nauwkeurig aan te geven en elke zaak bij afzonderlijk schrijven behandelen.

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Datum
		No.1808/GEHEIM/Tu.	17-11-1949.

Onderwerp:
Openbare vergadering v/h
Comité voor Vrijheid en
Vrede in Indonesië.-

Hiernevens heb ik de eer UHoogEdelGestrenge aan te bieden een rapport(in duplo), van een alhier op 13 Januari 1949 gehouden openbare vergadering uitgaande van het Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië te Zwolle, aan de inhoud waarvan ik mij refereer.-

De Commissaris van Politie,
coll.

E.

(G.J.Lettinck)

Bijl.:2.-

Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië

Op 19 December j.l. werd tijdens een bijeenkomst te Amsterdam opgericht het Comité voor Vrede in Indonesië.

Het Comité gaf de volgende verklaring uit:

Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensen openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland. Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties.

Evenals in vele andere plaatsen, als Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Haarlem, Dordrecht enz., is ook hier in Zwolle opgericht het „Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië”. Het comité roept ieder, die doordrongen is van de ernst der huidige situatie, op tot het bijwonen van de

Openbare Vergadering

op DONDERDAG 13 JANUARI a.s. in
Gebouw PALVU. - Aanvang 8 uur.

SPREKER:

H. M. VAN RANDWIJK

Redacteur „Vrij Nederland”.

Het voorlopig Comité:

Ds. H. DE BOER.

G. BOLAND.

A. BREDEWOLD.

E. BREMER.

Mevr. G. BREMER—SCHEEPSTRA.

H. VAN DOORN.

G. J. HEERSINK.

Drs. R. HORREÛS DE HAAS.

J. H. KRUIJSHAAR.

WIM MEIJER.

Ds. H. MISKOTTE.

C. NIEUWAAL.

WIM PETERS.

P. K. POLDERMAN.

H. J. ROORDA.

J. J. RUITER.

Mevr. H. W. RUITER—BAAY.

Mevr. RIJFKOGEL—VOSKUIL.

Dr. C. L. TUINSTRAS.

J. WEVERS.

R A P P O R T

Op Donderdag 13 Januari 1949 te 20 uur werd een openbare vergadering gehouden in het gebouw "Palvu", gelegen aan de Bekwal te Zwolle.

Deze vergadering ging uit van het voorlopig Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië. In de bekendmakingen voor deze vergadering werd aangekondigd dat H.M. van RANDWIJK, Redacteur van "Vrij Nederland", wonende te Amsterdam, het woord zou voeren.

Zaalruimte: 340 zitplaatsen. Aanwezig 350 personen, waarvan ongeveer 150 vrouwen. Onder de aanwezigen bevonden zich veel ambtenaren, zoals van de Rijksbelastingen, spoorwegen, onderwijzers en dergelijke.

Het grootste aantal der bezoekers waren leden en aanhangers van de Partij van de Arbeid, terwijl er ook een aantal Communisten en sympathiserenden van de Vlamgroep, en leden van Kerk en Vrede aanwezig waren.

Het voorlopige Comité te Zwolle voor Vrijheid en Vrede in Indonesië wordt gevormd door de navolgende personen, waarvan hieronder personalia en politieke oriëntering volgt:

- ✓ 1. Homme DE BOER, geboren te Grijskerk 7 Augustus 1907, Nederlands Hervormd predikant, wonende te Zwolle, Parkstraat nr.18.
H. de BOER is lid van de Partij van de Arbeid, lid van Kerk en Vrede, en hij heeft zitting in de Raad van Advies van deze vereniging.
- PD x 2. Gerrit BOLAND, geboren te Norg (Dr) 16 Juli 1888, onderwijzer, wonende te Zwolle, Julianastraat nr.10.
Boland is Oud-S.D.A.P.er; daarna is hij lid geweest van de O.S.P. Na de oorlog is hij aanvankelijk lid van de Partij van de Arbeid geweest, waarvoor hij inmiddels heeft bedankt. Thans is hij vermoedelijk partijloos.
- x 3. Albert BREDEWOLD, geboren te Raalte 23 Maart 1892, kantoorbediende, wonende te Zwolle, Papaverstraat nr.20. Oud S.D.A.P.er. Na de bevrijding heeft hij getracht de Oude S.D.A.P. weer op te richten en bezocht daarvoor een vergadering, welke vermoedelijk te Utrecht is gehouden. Tot welke politieke partij hij thans behoort, is niet met zekerheid te zeggen.
- ✓ 4. Egbert BREMER, geboren te Assen 22 November 1892, Hoofdcornities ter Gemeente-Secretarie te Zwolle, wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr.38. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
- ✓ 5. Grietje SCHIEPSTRA, geboren te Roden 7 September 1894, zonder beroep, echtgenote van E. BREMER, wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr.38. Zij is lid van de Partij van de Arbeid.
- ✓ 6. Henricus VAN DOORN, geboren te Arnhem 4 Juli 1892, adjunct-cornities N.S., wonende te Zwolle, Hertenstraat nr.50.
Reeds voor de oorlog behoorde hij tot de Communistische Partij Nederland. Ook thans is hij vermoedelijk nog Communistisch georiënteerd.
- PD x ✓ 7. Gijsbert Johannes HEERSINK, geboren te Rheden 22 Maart 1900 machinist N.S., wonende in de gemeente Zwollerkerspel, B. 320/s
Is oud S.D.A.P.er, daarna O.S.P., R.S.A.P.. Hij noemt zich thans Partijloos, doch is aanhanger van de Vlam-

groep. Hij is lid van de E.V.C., en voorzitter van de E.V.C. kring Zwolle. Op vergaderingen treedt hij voor de E.V.C. als spreker op.

8. Johan Heinrich KRUYSHAAR, geboren te Amsterdam 27 Maart 1903, controleur CCD, wonende in de gemeente Zwollerkerspel, Verbindingsweg B nr.6/6. Hij is lid van de Partij van de Arbeid. Aanhanger van de Vlamgroep en hij heeft getracht de Oude-SDAP weer te stichten.
9. Roelof Horreüs DE HAAS, geboren te Tietjerksteradeel 30 April 1904, leraar Gymnasium te Zwolle, wonende te Zwolle, aan de ~~Prins~~ Sophiastraat nr.11. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
10. Wilhelm Hermanus Pieter MEIJER, geboren te Zwolle 1 Januari 1923, kantoorbediende Raad van Arbeid te Zwolle, wonende te Zwolle, Hertenstraat 36. Deze Meijer is vermoedelijk partijloos, doch is aanhanger van de Vlamgroep en lid van de E.V.C.
11. Hermannus MISKOTTE, geboren te Ermelo 25 Januari 1910, Nederlands Hervormd predikant, wonende te Zwolle, aan de Deventerstraatweg nr.100. Hij woont sinds kort in Zwolle en is vermoedelijk lid van de Partij van de Arbeid.
12. Jan Jacob RUITER, geboren te Bussum 2 December 1894, verzekeringsagent, wonende te Zwolle, aan de Beerninkstraat nr.9. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
13. Helena Wilhelmina BAAIJ, geboren te Haarlem 29 Mei 1898, echtgenote van J.J.RUITER, wonende te Zwolle, aan de Beerninkstraat nr.9. Zij is lid van de Partij van de Arbeid en secretaresse van de Vrouwenbond van de Partij van de Arbeid.
14. Cornelis NIEUWAL, geboren te ~~Munnik~~ Zwollerkerspel 21 Februari 1916, accountant, wonende te Zwolle, aan de Steenstraat nr.1a. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
15. Willem PETERS, geboren te Meppel 5 Juli 1903, commies ter Gemeente-Secretarie alhier, wonende te Zwolle, P.C.Hoofstraat nr.23. Hij is oud S.D.A.P.er en is zeer links georiënteerd. Is lid van de E.V.C., en vermoedelijk thans Communistisch georiënteerd, doch dit is niet met zekerheid vast te stellen.
16. Pieter Kornelis POLDERMAN, geboren te Goes 4 Augustus 1899, cultureelleider DUW, wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr.15. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
17. Hendrik Jan ROORDA, geboren te Opsterland 27 October 1893, onderwijzer, wonende te Zwolle, Vondelkade nr.33. Voor de oorlog was lid van de S.D.A.P., daarna O.S.P., R.S.A.P. en na de bevrijding C.P.N. Hij werd door de C.P.N. gekozen als lid van de Provinciale Staten van Overijssel, doch kortgeleden heeft hij voor het Statenlidmaatschap bedankt.
18. Maria Hedwig VOSKUIJL, geboren te Zwolle 31 Mei 1894, zonder beroep, weduwe van S.K.RIJFKOGEL, wonende te Zwolle, P.C.Hoofstraat nr.39. Zij is lid van de Partij van de Arbeid en lid van de Gemeenteraad van Zwolle voor deze Partij. Tevens is zij bestuurslid van de Vrouwenbond van de Partij van de Arbeid.
19. Coenraad Liebrecht TUINSTRRA, geboren te Alkmaar 21 Mei 1901, Nederlands Hervormd predikant te Zwolle, wonende te Zwolle, Veerallee nr.31. Volgens bekomen inlichtingen is hij lid van de Partij van de Arbeid.
20. Johannes WEVER, geboren te Zwolle 26 Juni 1896, timmerman, wonende te Zwolle, Molenweg nr.222. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.

De vergadering werd geopend door Roelof Horreüs de HAAS, genoemd onder sub 9, die verklaarde, dat er een zekere angst was ontstaan onder de bevolking over de zaak "Indonesië", en dat daarom een comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië was opgericht, bestaande uit verschillende schakeringen der bevolking, die

hij.
:g.g.k.

een luid protest willen laten horen tegen het politioneel optreden in Indonesië. Hij gaf te kennen, dat de Heer Van Randwijk daarvoor overgekomen was om een uiteenzetting over de toestanden in Indonesië te geven, waarna hij het woord gaf aan Van Randwijk.

De spreker Van Randwijk ving zijn rede aan met mede te delen, dat hij niet in Zwolle was gekomen om een opzweepende rede te houden, doch dat hij de zaak "Indonesië" rustig en zakelijk op deze vergadering wilde bespreken. Verder deelde hij mede, dat er een grote rijstebreiberg van paperassen over Indonesië bestond, waardoor men heen moest bijten, om enig inzicht in deze zaak te krijgen. In het Aziatische gedeelte der wereld was de vrijheidsstrijd al meer dan honderd jaar geleden ontbrand, toen Engelse officieren in een Aziatische Staat werden gedood. Ieder volk wil vrij zijn, wij Nederlanders, Afrikaners, Soendanezen, enz., en ook de Indonesiërs willen hun vrijheid.

Voor de bezetting van Indonesië door de Japanners werden de Nederlanders in Indië de "honden" genoemd en toen de Japanners er waren, noemden zij deze de "varkens". In Nederland was men van mening, dat het Indonesische volk de "honden" gaarne terug zouden willen hebben. Na de bevrijding bleek echter dat de Indonesiërs noch de "honden", noch de "varkens" terug wilden hebben. Zij wensten volledige vrijheid. Aldus ontstond de Republiek "Indonesia", aldus spreker. De Nederlanders hebben deze actie echter onderzocht.

Vervolgens liet Van Randwijk de verschillende pogingen om met de Republiek tot overeenstemming te komen, passeren, en was hij van mening dat verschillende Regeringspersonen en ook anderen, alles gedaan hebben, om de zaak in goede banen te leiden, doch deze personen konden Indonesië geen volledige vrijheid geven.

Ook gaf hij te kennen, dat ~~xxx~~ de personen, die de politionele actie in Juli 1947 ontketenden, met goede bedoelingen bezielde waren, doch zij hebben daardoor de scheiding tussen Indonesië en Nederland vergroot. In Indonesië kan het nog bestaan, dat iemand, die zijn mening zegt, bij de kraag wordt gepakt en in een gevangenis of kamp wordt gezet, zonder een proces of veroordeling en zonder dat zulks gegrond is op een geschreven wet.

Van Randwijk vergeleek de Politie in Indonesië met de Gestapo van Hitler, en noemde dit Gestapo-methodes.

Spreker deelde mede, dat het begrijpelijk was, dat er Nederlanders waren, die Indonesië geen vrijheid willen geven, gezien het feit dat in het jaar 1938 nog 320 miljoen gulden werd uitbetaald ~~an~~ tantiemes en dividenden, waarvan het overgrote deel aan Nederlanders. Tevens bracht spreker naar voren het verschil van salariering van in Indonesië wonende Europeanen en Indonesiërs.

In dit verband merkte hij op, dat bijv. in 1938: 250 ~~mi-~~ tiëzen duizend Europeanen in Indonesië in de belasting waren aangeslagen voor een gezamenlijk bedrag groot: 266 miljoen gulden, terwijl 60 Millioen Indonesiërs destijds gezamenlijk voor een bedrag van 50 miljoen gulden waren aangeslagen.

Als voorbeeld van deze salariering in Indonesië deelde spreker o.a. mede, dat hem een geval van een Indonesisch student bekend was geworden, die om één of andere reden zijn studie moest opgeven en een baantje moest zoeken. Hij kreeg toen werk in een gevangenis als administratieve kracht en verdiende per maand slechts Fl. 15.-. Voor een zelfde betrekking werd aldaar evenwel onder dezelfde omstandigheden aan een Nederlandse jongen Fl. 200.- per maand betaald. In 1947 heb ik als journalist zowel in het door de Nederlanders bezette gebied van Indonesië, als dat van de Republiek rondgezworven, en bezocht destijds diverse steden, kampongs en dessa's. De toestand onder de Indonesische bevolking was toen mede door de Japanse bezetting en de Nederlandse blokkade ter land ter zee en in de lucht erbarmelijk slecht geworden. Indonesische

kinderen stierven destijds als ratten en de kinderlijkjes heb ik in de straten zien liggen naast de vuilnisemmers, aldus spreker.

Verder zag ik in de haven van Tjandong-Prick destijds kinderen van 7 à 8 jaar werken.

Langzamerhand is het Indonesische volk ontwaakt en vooral de Japanse bezetting heeft dit stadium ten zeerste verhaast. In dit verband haalde spreker aan, dat de Japanners met het in omloop brengen van geld in Indonesië de eerste stoot hadden gegeven, om van Indonesië een geldstaat te maken.

Op 17 Augustus 1945 tijdens de revolutie, werd de "Republiek Indonesia" uitgeroepen. In Nederland werd het publiek wijs-gemaakt, dat slechts een zeer kleine groep Indonesiërs achter de uitgeroepen Republiek stond, aldus spreker, maar in werkelijkheid staan nagenoeg alle Indonesiërs achter de "Republiek".

Het is mij destijds bij mijn bezoek in 1947 aan Indonesië duidelijk gebleken, dat het Indonesische volk en ~~Kap~~leiders, al het mogelijke hebben gedaan om met de Nederlanders tot overeenkomst te komen. Spreker haalt daarna de overeenkomst van Lingadjatti aan en de "Renville overeenkomst". In de Renville overeenkomst was ondermeer bepaald, dat binnen 6 maanden na het tot stand komen hiervan verkiezingen in heel Indonesië zouden worden gehouden. Van de zijde van de Republiek was men toen tevreden. De vastgestelde verkiezingen werden evenwel niet gehouden en toen men van Republikeinse zijde hierop aandrong, werd van Nederlandse zijde naar voren gebracht, dat eerst een politiek accoord met de Republiek gesloten moest worden. Mede door deze houding van de Nederlandse autoriteiten en talrijke andere factoren kwam het, dat de Indonesiërs geen enkel vertrouwen meer in de Nederlanders stelden. Daarna bepaalde spreker zich enige ogenblikken bij de 1e en 2e militaire actie in Indonesië. Deze laatste militaire actie is volgens spreker gericht tegen de kwaadwillende elementen en terroristen, zoals men het thans noemt.

De goed willende elementen, aldus spreker, zoals Soekarno enz. zijn thans gevangen genomen en de kwaad willende elementen, n.l. de Republikeinse soldaten, zijn nergens te vinden. Die staan volgens spreker thans met de duimen omhoog langs de wegen, om "hoera" te roepen tegen de voorbij snellende Nederlandse colonnes, terwijl zij hun wapens hebben verborgen.

Zijn de Nederlandse colonnes eenmaal gepasseerd, dan zoeken zij hun wapens weer op en zetten hun vrijheidsstrijd voort.

Minister-President Drees is thans sedert enige dagen in Indonesië om samenwerking te zoeken met de Indonesiërs. In hoeverre hij hierin geslaagd is, weet men in Nederland evenwel niet, want de officiële berichten hieromtrent zijn zeer schaars.

Geheel Azië neemt thans evenwel stelling tegen de Nederlandse Kolonisatie-politiek in Indonesië. Voorts merkt spreker op, dat Nederland met het opnieuw ontketenen van de laatste militaire actie en zijn gevoerde kolonisatie-politiek een slechte beurt heeft gemaakt in de Veiligheidsraad.

Spreker hoopt, dat de Veiligheidsraad zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen tegen Nederland zal nemen en wijst hierbij o.a. op de voorstellen dienaangaande van de Amerikaanse gedelegeerde in de Veiligheidsraad, Dr. Jessup.

Deze eist ondermeer dat zo spoedig mogelijk verkiezingen in Indonesië moeten worden gehouden.

Volgens spreker is hij er van overtuigd, dat bij eventuele verkiezingen in Indonesië, de Nationalisten een daverende overwinning zullen behalen.

Spreker besloot zijn rede met de opmerking, er van overtuigd te zijn dat de uitslag van de eventueel in Indonesië te houden verkiezingen voor de Nederlanders nog fataler zal

zijn, na^{er}mate de Nederlandse autoriteiten het tijdstip voor deze verkiezingen naar een later tijdstip verschuiven.

Aan het einde van zijn betoog maakte spreker bekend, dat de aanwezigen na het beëindigen van zijn rede in staat zouden worden gesteld om vragen te stellen, met betrekking tot het door hem besproken onderwerp.

Door enige aanwezigen werden daarop diverse vragen gesteld welke nagenoeg allen betrekking hadden op het feit, hoe spreker zich de actie eigenlijk voorstelde, welke het voorlopige comité zou moeten voeren, om aan deze actie kracht bij te zetten.

Eén der vragenstellers gaf als zijn mening te kennen, dat naar zijn oordeel de moderne vakorganisaties hierbij behoorden te worden ingeschakeld, en indien de Nederlandse Regering de besluiten van de Veiligheidsraad zou negeren, aan de vakorganisaties moest worden verzocht om het stakingswapen ter hand te nemen.

Spreker antwoordde hierop, dat, om deze actie kracht bij te zetten, steeds naar Democratische middelen moest worden gegrepen. Stakingen achtte spreker, vooral onder de huidige omstandigheden een on- Democratisch wapen.

Stakingen, aldus spreker, vinden altijd hun terugslag op de arbeidende bevolking, die uiteindelijk het meeste hierdoor gedupeerd wordt.

Overigens verwees spreker de vragensteller, met betrekking tot het inschakelen van de moderne vakorganisaties, zich te richten tot de Heer Kupers, voorzitter van het N.V.V., omreden spreker in het Nederlands Vakverbond geen enkel zeggenschap heeft.

Nadat spreker de gestelde vragen had beantwoord, deelde de oprichter van het voorlopige comité te Zwolle, de Heer Roelof Horrëus DE HAAS, voornoemd, mede, dat hij voorstelde aan de vergadering om een resolutie te zenden aan de Nederlandse Regering, inhoudende ondermeer:

Loyale aanvaarding van de resoluties van de Veiligheidsraad, onmiddellijke vrijlating van Soekarno enz, en verkiezingen te houden in Indonesië binnen 6 maanden, onder internationaal toezicht.

Zij die hiermede niet accoord konden gaan, werden verzocht de vergadering te verlaten. Hierop verlieten ongeveer 150 aanwezigen de zaal.

De opgestelde resolutie werd daarop door de overige 200 personen aangenomen.

De rede van de Heer VAN RANDWIJK voornoemd, werd enkele malen door applaus onderbroken, terwijl bij het beantwoorden der diverse vragen, enige malen door de aanwezige communisten werd geïnterrumpeerd, doch overigens had de vergadering een rustig verloop.

Deze bijeenkomst werd te 23 uur gesloten.

Waarvan door ons op afgelegde ambtseed is opgemaakt, getekend en gesloten dit rapport.

Z w o l l e, 15 Januari 1949.

De rapporteur,

De Adjudant van Politie,

(W.H. Biemans)

De brigadier van Politie,

(P. Hamming.)

Z I E N :

LLE, 17 Januari 1949,
Commissaris van Politie,

(G.J. Lettinck)

/ aan
r.g.g.k.

R A P P O R T

Op Donderdag 13 Januari 1949 te 20 uur werd een openbare vergadering gehouden in het gebouw "Palvu", gelegen aan de Sekwal te Zwolle.

Deze vergadering ging uit van het voorlopig Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië. In de bekendmakingen voor deze vergadering werd aangekondigd dat H.M. van RANDWIJK, Redacteur van "Vrij Nederland", wonende te Amsterdam, het woord zou voeren.

Zaalruimte: 340 zitplaatsen. Aanwezig 350 personen, waarvan ongeveer 150 vrouwen. Onder de aanwezigen bevonden zich veel ambtenaren, zoals van de Rijksbelastingen, spoorwegen, onderwijzers en dergelijke.

Het grootste aantal der bezoekers waren leden en aanhangers van de Partij van de Arbeid, terwijl er ook een aantal Communisten en sympathiserenden van de Vlaggroep, en leden van Kerk en Vrede aanwezig waren.

Het voorlopige Comité te Zwolle voor Vrijheid en Vrede in Indonesië wordt gevormd door de navolgende personen, waarvan hieronder personalia en politieke oriëntering volgt:

1. Homme DE BOER, geboren te Grijskerk 7 Augustus 1907, Nederlands Hervormd predikant, wonende te Zwolle, Parkstraat nr. 18.
H. de BOER is lid van de Partij van de Arbeid, lid van Kerk en Vrede, en hij heeft zitting in de Raad van ~~Zwolle~~ van deze vereniging.
2. Gerrit BOLAND, geboren te Norg (Dr) 16 Juli 1888, onderwijzer, wonende te Zwolle, Julianastraat nr. 10.
Boland is Oud-S.D.A.P.er; daarna is hij lid geweest van de O.S.P. Na de oorlog is hij aanvankelijk lid van de Partij van de Arbeid geweest, waarvoor hij inmiddels heeft bedankt. Thans is hij vermoedelijk partijloos.
3. Albert BREDENOLD, geboren te Raalte 23 Maart 1892, kantoorbediende, wonende te Zwolle, Papaverstraat nr. 20. Oud S.D.A.P.er. Na de bevrijding heeft hij getracht de Oude S.D.A.P. weer op te richten en bezocht daarvoor een vergadering, welke vermoedelijk te Utrecht is gehouden. Tot welke politieke partij hij thans behoort, is niet met zekerheid te zeggen.
4. Egbert B.R.K.M.E.R., geboren te Assen 22 November 1892, Hoofdcommissie ter Gemeente-Secretarie te Zwolle, wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr. 38. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
5. Grietje SCHIEPSTRA, geboren te Roden 7 September 1894, zonder beroep, echtgenote van E. BREMER, wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr. 38. Zij is lid van de Partij van de Arbeid.
6. Henriëus VAN DOORN, geboren te Arnhem 4 Juli 1892, adjunct-commissie N.S., wonende te Zwolle, Hertenstraat nr. 50.
Reeds voor de oorlog behoorde hij tot de Communistische Partij Nederland. Ook thans is hij vermoedelijk nog Communistisch georiënteerd.
7. Gijbert Johannes HEERSINK, geboren te Rheden 22 Maart 1900, machinist N.S., wonende in de gemeente Zwollerkerkspol, B. 320/
Is oud S.D.A.P.er, daarna O.S.P., R.S.A.P.. Hij noemt zich thans Partijloos, doch is aanhanger van de Vlag-

- groep. Hij is lid van de E.V.C., en voorzitter van de E.V.C.-kring Zwolle. Op vergaderingen treedt hij voor de E.V.C. als spreker op.
8. Johan Heinrich KRUYSHAAR, geboren te Amsterdam 27 Maart 1903, controleur G.C.D., wonende in de gemeente Zwollerkerospel, Verbindingsweg B nr.6/6. Hij is lid van de Partij van de Arbeid. Aanhanger van de Vlaggroep en hij heeft getracht de Oude-SDAP weer te stichten.
 9. Roelof Horreus DE HAAS, geboren te Tietjerksteradeel 30 April 1904, leraar Gymnasium te Zwolle, wonende te Zwolle, aan de Maria Sophiastraat nr.11. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
 10. Wilhelm Hermans Pieter M E I J E R, geboren te Zwolle 1 Januari 1923, kantoorbediende Raad van Arbeid te Zwolle, wonende te Zwolle, Hertenstraat 36. Deze Meijer is vermoedelijk partijloos, doch is aanhanger van de Vlaggroep en lid van de E.V.C.
 11. Hermannus M I S K O T T E, geboren te Emmelo 25 Januari 1910, Nederlands Hervormd predikant, wonende te Zwolle, aan de Deventerstraatweg nr.100. Hij woont sinds kort in Zwolle en is vermoedelijk lid van de Partij van de Arbeid.
 12. Jan Jacob R U I T E R, geboren te Bussum 2 December 1894, verzekeringsagent, wonende te Zwolle, aan de Beerninkstraat nr.9. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
 13. Helena Wilhelmina B A A I J, geboren te Haarlem 29 Mei 1898, echtgenote van J.J. RUYTER, wonende te Zwolle, aan de Beerninkstraat nr.9. Zij is lid van de Partij van de Arbeid en secretaresse van de Vrouwenbond van de Partij van de Arbeid.
 14. Cornelis H I J M A A L, geboren te Meppel Zwollerkerospel 21 Februari 1916, accountant, wonende te Zwolle, aan de Steenstraat nr.1a. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
 15. Willem P E T E R S, geboren te Meppel 5 Juli 1903, comissar ter Gemeente-Secretarie alhier, wonende te Zwolle, P.O. Hoofstraat nr.23. Hij is oud S.D.A.P.-er en is zeer links georiënteerd. Is lid van de E.V.C., en vermoedelijk thans Communistisch georiënteerd, doch dit is niet met zekerheid vast te stellen.
 16. Pieter Kornelis F O L D E R M A N, geboren te Goos 4 Augustus 1899, cultuurselleider D.W., wonende te Zwolle, Mauritsstraat nr.15. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.
 17. Hendrik Jan BOORDA, geboren te Opsterland 27 October 1893, onderwijzer, wonende te Zwolle, Vondelkade nr.35. Voor de oorlog was/lid van de S.D.A.P., daarna O.S.P., R.S.A.P. en na de bevrijding C.P.N. Hij werd door de C.P.N. gekozen als lid van de Provinciale Staten van Overijssel, doch kortgeleden heeft hij voor het Statenlidmaatschap bedankt.
 18. Maria Hedwig V O S K U I J, geboren te Zwolle 31 Mei 1894, zonder beroep, weduwe van S.K. RIJFKOGEL, wonende te Zwolle, P.O. Hoofstraat nr.39. Zij is lid van de Partij van de Arbeid en lid van de Gemeenteraad van Zwolle voor deze Partij. Tevens is zij bestuurslid van de Vrouwenbond van de Partij van de Arbeid.
 19. Goenraad Liebrecht T U I N S T R A, geboren te Alkmaar 21 Mei 1901, Nederlands Hervormd predikant te Zwolle, wonende te Zwolle, Veerallee nr.31. Volgens bekomen inlichtingen is hij lid van de Partij van de Arbeid.
 20. Johannes E R V E R S, geboren te Zwolle 26 Juni 1896, timmerman, wonende te Zwolle, Molenveg nr.222. Hij is lid van de Partij van de Arbeid.

De vergadering werd geopend door Roelof Horreus de HAAS, genoemd onder sub 9, die verklaarde, dat er een zekere angst was ontstaan onder de bevolking over de zaak "Indonesië", en dat daarom een comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië was opgericht, bestaande uit verschillende schakeringen der bevolking, die

Hij.
G.G.K.
Roch.

een luid protest willen laten horen tegen het politieel optreden in Indonesië. Hij gaf te kennen, dat de Heer Van Randwijk daarvoor overgekomen was om een uiteenzetting over de toestanden in Indonesië te geven, waarna hij het woord gaf aan Van Randwijk.

De spreker Van Randwijk ving zijn rede aan met mede te delen, dat hij niet in Zwolle was gekomen om een opzwiepende rede te houden, doch dat hij de zaak "Indonesië" rustig en zakelijk op deze vergadering wilde bespreken. Verder deelde hij mede, dat er een grote rijstebreiberg van papierassen over Indonesië bestond, waardoor men heen moest bĳten, om enig inzicht in deze zaak te krijgen. In het Aziatische gedeelte der wereld was de vrijheidsstrijd al meer dan honderd jaar geleden ontbrand, toen Engelse officieren in een Aziatische Staat werden gedood. Ieder volk wil vrij zijn, wij Nederlanders, Afrikaners, Soendanezen, enz., en ook de Indonesiërs willen hun vrijheid.

Voor de bezetting van Indonesië door de Japanners werden de Nederlanders in Indië de "honden" geneemd en toen de Japanners er waren, noemden zij deze de "varkens". In Nederland was men van mening, dat het Indonesische volk de "honden" gaarne terug zouden willen hebben. Na de bevrijding bleek echter dat de Indonesiërs noch de "honden", noch de "varkens" terug wilden hebben. Zij wensten volledige vrijheid. Aldus ontstond de Republiek "Indonesia" aldus spreker. De Nederlanders hebben deze actie echter onderschat.

Vervolgens liet Van Randwijk de verschillende pogingen om met de Republiek tot overeenstemming te komen, passeren, en was hij van mening dat verschillende Regeringspersonen en ook anderen, alles gedaan hebben, om de zaak in goede banen te leiden, doch deze personen konden Indonesië geen volledige vrijheid geven.

Ook gaf hij te kennen, dat ~~xxx~~ de personen, die de politieke actie in Juli 1947 ontketenden, met goede bedoelingen bezielde waren, doch zij hebben daardoor de scheiding tussen Indonesië en Nederland vergroot. In Indonesië kan het nog bestaan, dat iemand, die zijn mening zegt, bij de kraag wordt gepakt en in een gevangenis of kamp wordt gezet, zonder een proces of veroordeling en zonder dat zulks gegrond is op een geschreven wet.

Van Randwijk vergeleek de Politie in Indonesië met de Gestapo van Hitler, en noemde dit Gestapo-methodes.

Spreker deelde mede, dat het begrijpelijk was, dat er Nederlanders waren, die Indonesië geen vrijheid willen geven, gezien het feit dat in het jaar 1938 nog 320 miljoen gulden werd uitbetaald en tantiemes en dividenden, waarvan het overgrote deel aan Nederlanders. Tevens bracht spreker haar voren het verschil van salariering van in Indonesië wonende Europeanen en Indonesiërs.

In dit verband merkte hij op, dat bijv. in 1938: 250 miljoen duizend Europeanen in Indonesië in de belasting waren aangeslagen voor een gezamenlijk bedrag groot: 266 miljoen gulden, terwijl 60 miljoen Indonesiërs destijds gezamenlijk voor een bedrag van 50 miljoen gulden waren aangeslagen.

Als voorbeeld van deze salariering in Indonesië deelde spreker o.a. mede, dat hem een geval van een Indonesisch student bekend was geworden, die om één of andere reden zijn studie moest opgeven en een baantje moest zoeken. Hij kreeg toen werk in een gevangenis als administratieve kracht en verdiende per maand slechts Fl. 15.--. Voor een zelfde betrekking werd aldaar evenwel onder dezelfde omstandigheden aan een Nederlandse jongen Fl. 200.-- per maand betaald. In 1947 heb ik als journalist zowel in het door de Nederlanders bezette gebied van Indonesië, als dat van de Republiek rondgezworven, en bezocht destijds diverse steden, kampongs en dessa's. De toestand onder de Indonesische bevolking was toen mede door de Japannse bezetting en de Nederlandse blokkade ter land, ter zee en in de lucht erbarmelijk slecht geworden. Indonesische

kinderen stierven destijds als ratten en de kinderlijkjes heb ik in de straten zien liggen naast de vuilnisemmers, aldus spreker.

Verder zag ik in de haven van Tjandong-Prick destijds kinderen van 7 à 8 jaar werken.

Langzamerhand is het Indonesische volk ontwaakt en vooral de Japanse bezetting heeft dit stadium ten zeerste verhaast. In dit verband haalde spreker aan, dat de Japanners met het in omloop brengen van geld in Indonesië de eerste stoot hadden gegeven om van Indonesië een geldstaat te maken.

Op 17 Augustus 1945 tijdens de revolutie werd de "Republiek Indonesia" uitgeroepen. In Nederland werd het publiek wijs-gemaakt, dat slechts een zeer kleine groep Indonesiërs achter de uitgeroepen Republiek stond, aldus spreker, maar in werkelijkheid staan nagenoeg alle Indonesiërs achter de "Republiek".

Het is mij destijds bij mijn bezoek in 1947 aan Indonesië duidelijk gebleken, dat het Indonesische volk en haar leiders, al het mogelijke hebben gedaan om met de Nederlanders tot overeenkomst te komen. Spreker haalt daarna de overeenkomst van Lingardjatti aan en de "Renville overeenkomst". In de Renville overeenkomst was ondermeer bepaald, dat binnen 6 maanden na het tot stand komen hiervan verkiezingen in heel Indonesië zouden worden gehouden. Van de zijde van de Republiek was men toen tevreden. De vastgestelde verkiezingen werden evenwel niet gehouden en toen men van Republikeinse zijde hierop aandrang, werd van Nederlandse zijde naar voren gebracht, dat eerst een politiek accoord met de Republiek gesloten moest worden. Mede door deze houding van de Nederlandse autoriteiten en talrijke andere factoren kwam het, dat de Indonesiërs geen enkel vertrouwen meer in de Nederlanders stelden. Daarna bepaalde spreker zich enige ogenblikken bij de 1e en 2e militaire actie in Indonesië. Deze laatste militaire actie is volgens spreker gericht tegen de kwaadwillende elementen en terroristen, zoals met het thans noemt.

De goedwillende elementen, aldus spreker, zoals Soekarno enz. zijn thans gevangen genomen en de kwaadwillende elementen, n.l. de Republikeinse soldaten, zijn nergens te vinden. Die staan volgens spreker thans met de duimen omhoog langs de wegen, om "hoera" te roepen tegen de voorbij snellende Nederlandse colonnes terwijl zij hun wapens hebben verborgen.

Zijn de Nederlandse colonnes eenmaal gepasseerd, dan zoeken zij hun wapens weer op en zetten hun vrijheidsstrijd voort.

Minister-President Drees is thans sedert enige dagen in Indonesië om samenwerking te zoeken met de Indonesiërs. In hoeverre hij hierin geslaagd is, weet men in Nederland evenwel niet, want de officiële berichten hieromtrent zijn zeer schaars.

Geheel Azië neemt thans evenwel stelling tegen de Nederlandse Kolonisatie-politiek in Indonesië. Voorts merkt spreker op, dat Nederland met het opnieuw ontketenen van de laatste militaire actie en zijn gevoerde kolonisatie-politiek een slechte beurt heeft gemaakt in de Veiligheidsraad.

Spreker hoopt, dat de Veiligheidsraad zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen tegen Nederland zal nemen en wijst hierbij o.a. op de voorstellen dienaangaande van de Amerikaanse gedelegeerde in de Veiligheidsraad, Dr. Jessup.

Deze eist ondermeer dat zo spoedig mogelijk verkiezingen in Indonesië moeten worden gehouden.

Volgens spreker is hij er van overtuigd, dat bij eventuele verkiezingen in Indonesië, de Nationalisten een daverende overwinning zullen behalen.

Spreker besloot zijn rede met de opmerking, er van overtuigd te zijn dat de uitslag van de eventueel in Indonesië te houden verkiezingen voor de Nederlanders nog fataler zal

zijn, na mate de Nederlandse autoriteiten het tijdstip voor deze verkiezingen naar een later tijdstip verschuiven.

Aan het einde van zijn betoog maakte spreker bekend, dat de aanwezigen na het beëindigen van zijn rede in staat zouden worden gesteld om vragen te stellen, met betrekking tot het door hem besproken onderwerp.

Door enige aanwezigen werden daarop diverse vragen gesteld welke nagenoeg allen betrekking hadden op het feit, hoe spreker zich de actie eigenlijk voorstelde, welke het voorlopige comité zou moeten voeren, om aan deze actie kracht bij te zetten.

Eén der vragenstellers gaf als zijn mening te kennen, dat naar zijn oordeel de moderne vakorganisaties hierbij behoorden te worden ingeschakeld, en indien de Nederlandse Regering de besluiten van de Veiligheidsraad zou negeren, aan de vakorganisaties moest worden verzocht om het stakingswapen ter hand te nemen.

Spreker antwoordde hierop, dat, om deze actie kracht bij te zetten, steeds naar Democratische middelen moest worden gegrepen. Stakingen achtte spreker, vooral onder de huidige omstandigheden een on- Democratisch wapen.

Stakingen, aldus spreker, vinden altijd hun terugslag op de arbeidende bevolking, die uiteindelijk het meeste hierdoor gedupeerd wordt.

Overigens verwees spreker de vragensteller, met betrekking tot het inschakelen van de moderne vakorganisaties, zich te richten tot de Heer Kupers, voorzitter van het N.V.V., omreden spreker in het Nederlands Vakverbond geen enkel zeggenschap heeft.

Nadat spreker de gestelde vragen had beantwoord, deelde de oprichter van het voorlopige comité te Zwolle, de Heer Roelof Horrëus DE HAAS, voornoemd, mede, dat hij voorstelde aan de vergadering om een resolutie te zenden aan de Nederlandse Regering, inhoudende ondermeer:

Loyale aanvaarding van de resoluties van de Veiligheidsraad, onmiddellijke vrijlating van Soekarno enz, en verkiezingen te houden in Indonesië binnen 6 maanden, onder internationaal toezicht.

Zij die hiermede niet accoord konden gaan, werden verzocht de vergadering te verlaten. Hierop verlieten ongeveer 150 aanwezigen de zaal.

De opgestelde resolutie werd daarop door de overige 200 personen aangenomen.

De rede van de Heer VAN RANDWIJK voornoemd, werd enkele malen door applaus onderbroken, terwijl bij het beantwoorden der diverse vragen, enige malen door de aanwezige communisten werd geïnterrumpeerd, doch overigens had de vergadering een rustig verloop.

Deze bijeenkomst werd te 23 uur gesloten.

Waarvan door ons op afgelegde ambtseed is opgemaakt, getuwend en gesloten dit rapport.

Z w o l l e, 15 Januari 1949.
De rapporteur,

E Z I E N :
VOLLE, 17 Januari 1949,
e Commissaris van Politie,

De Adjudant van Politie,

(W.H. Bieans)

De brigadier van Politie,

(L. Hamming.)

(G.J.Lettinck)

17 Januari 1949.

VERSLAG van de openbare protestvergadering,
gehouden door het voorlopig plaatselijk Comité voor Vrijheid
en vrede in Indonesië, op vrijdag 14-1-1949 te 20 uur, in ge-
bouw "Odeon", Gouvernestraat 50-72 te Rotterdam.

Aanwezig ongeveer 850 personen, w.o. circa 250 vrouwen. (Zaalcapaciteit 990 zitplaatsen.) Het publiek bestond hoofdzakelijk uit middenstanders, terwijl tevens een enkele Indonesier werd opgemerkt. De vergadering was per convocatie en per advertentie in "het vrije Volk" en "het Rotterdamsche Parool" aangekondigd.

Bij de ingang van de zaal werd gecolpporteerd met de C.P.W.-brochure "Kiezen of delen", "De Tribune" en "De Vlam". Aan elke bezoeker werd uitgereikt:

- 1e. Een extra bulletin van "De Tribune";
- 2e. Een circulaire van de Landelijke Werkcommissie "vrije Jeugdconferentie";
- 3e. Een aanmeldingsformulier voor het Comité voor vrijheid en vrede in Indonesië;
- 4e. Een exemplaar van "Nieuwe Strijd" (orgaan O.V.B.).

Bij de aanvang en het einde van de vergadering werd bij de uitgang een "open" schaalcollecte gehouden.

De stemming onder het publiek was medelevend blijkens het krachtig applaus, dat alle sprekers te beurt viel.

van den Berg, Anton, (bekend), als voorzitter fungerend, opent te ruim 20 uur de vergadering en heet allen namens het voorlopig Rotterdams Comité welkom. Spr. memoreert de oprichting van het Comité, zegt dat men wel weet dat door papieren protesten geen oorlog kan worden beëindigd, doch dat men anderzijds nuchter wil blijven daar men helaas maar al te goed op de hoogte is van de defaitistische houding onder de arbeidersmassa. Dit alles neemt niet weg dat het Comité en met haar vele sympathiserenden, toch een stem van protest zal laten horen. Spr. critiqueert diverse uitlatingen van Generaal Spoor, waarschuwt tegen het ontwakend besef van de Aziatische bevolking, zegt dat wij ons moeten verzetten tegen de funeste regeringspolitiek en tegen de ver beneden de maat gebleven zijnde voorlichting van regering en pers. Er vindt een verziltingsproces plaats, zowel onder de publieke opinie als in het politieke leven en het Comité heeft zich tot taak gesteld alle progressieve krachten te bundelen opdit verziltingsproces tegen te gaan en ongedaan te maken. Spr. nekelt het optreden van de Nederlandse regering in Indonesië, zegt dat de afgelopen kerstdagen vervuld (vervaren van valse frasen en holle ideologie, wekt allen op hier gemeenschappelijk tegen te strijden met verrijding van het berijden van stokpaardjes en critiqueert i.d.v. het optreden van "De Waarheid", die wel een advertentie aannam voor deze vergadering, doch deze tot op heden, zonder opgave van redenen, nog niet plaatste. Spr. wijst er met nadruk op, dat alle sprekers van nedenvond niet spreken namens een, of hun, politieke partij, doch volkomen individueel en kondigt vervolgens de sprekers aan, waarbij hij opmerkt, dat Mispelblom Beijer, Hendrik Jan, geboren 27-4-1896 te Arnhem, Remonstrants predikant, hier wonende Groene Zoom 216, deze avond verhinderd

is en zal worden vervangen door Kok, Elisa Cornelis Barend, geboren 16-11-1902 te Nieuw Melvoet, n.n. predikant, ~~xxxx~~ wonende Dordtselaan 132a te Rotterdam. Ook de Glopper, Jan Cornelis, geboren 20-1-1888 te Doesburg, Directeur H.B.S., wonende Nieuwe Binnenweg 64 te Rotterdam, is deze avond verhinderd, doch heeft uitdrukkelijk verklaard, dat de actie van het Comité zijn volledige instemming heeft. Voorts is van Randwijk, H.M. (bekend) verhinderd wegens het vervullen van een spreekbeurt te Amsterdam. Tenslotte maakt spr. bekend, dat Jef Last (bekend) nog niet gearriveerd is, daar hij momenteel een spreekbeurt vervuld voor een soortgelijke vergadering in gebouw "Amicitia" te 's-Hage, doch dat hij onmiddellijk na het beëindigen van zijn rede aldaar naar Rotterdam zal vertrekken, waarna de Jong, Louis, Drs, geboren 24-4-1914 te Amsterdam, na het uitspreken van zijn rede te Rotterdam naar 's-Hage zal gaan om daar eveneens voor de vergadering in "Amicitia" te spreken. Met een korte opwekking dat alle aanwezigen zullen instemmen met de actie van het Comité en met de oproep om straks bij het verlaten van de zaal de collecte te gedenken, besluit spr. zijn inleiding.

Mourits, Jan, geboren 21-6-1895 te Oud-Beijerland, onderwijzer, wonende Pleinweg 118a te Rotterdam, begint met de opmerking dat de partijraad van de P.v.d.A. zich achter het besluit van de regering heeft geplaatst, zegt er niet aan te twijfelen, dat ook het a.s. congres zich achter de regering zal plaatsen, doch dat hij, Mourits, behoefte heeft gehad om zich openlijk achter het Comité te plaatsen, daar bij aantoonend, dat niet de gehele P.v.d.A. achter de regering staat. Spr. zegt, dat het nederlandse volk door een verkeerde voorlichting rijp gemaakt is voor de actie in Indonesië, doch twijfelt er aan of zulks ook het geval zou zijn geweest, indien wij eens vrijelijk Soekarno, Hatta e.a. hadden kunnen beluisteren. Spr. ^{zag} niet te behoren tot de categorie van anti-militairisten, doch hij gevoeld ^{zag} anderzijds beschaamd door het optreden van geweld en waarschuwt dat iedere vorm van geweld demoralisatie teweegbrengt voor hen die er aan deelnemen. De beslissing van 18 December kan niet losgemaakt worden van de gebeurtenissen van Juni 1947, die een infiltratie inluiden in het bevrijde gebied van de Indonesiërs. Deze actie is destijds door de Kadet al zo juist bestempeld als een overwinning van de koloniale reactie van Romme, Gerbrandy e.s. Reeds voor de oorlog hadden wij gehoor moeten geven aan het ontwakend nationalisme in Indonesië, doch dit is steeds op de lange baan geschoven. Dat een gemiddelde Javan, die onontwikkeld is, thans een blinde haat tegen ons koestert is begrijpelijk, daar Nederland door zijn blokkade verantwoordelijk is voor de ellende en wantoestanden in de Republiek. Spr. ^{zag} enerzijds overtuigd te zijn van het feit, dat de beweging van Soekarno-Hatta de oprechte volksuiting was van de Indonesiër, doch anderzijds evenzeer van het feit, dat het de vaste wil was van Romme-Gerbrandy om de Republiek kapot te maken.

De Deelstaten in Indonesië kunnen slechts beschouwd worden als marionettenstaten, gevormd onder de druk van een militaire bezetting, doch ondanks dat willen diverse regeringen van deze Deelstaten na de actie de verantwoordelijkheid niet langer dragen. Thans is Drees in Indonesië en noewel spr. zegt overtuigd te zijn van diens goede wil, twijfelt hij toch aan de goede afloop van zijn missie. (Er moet orde en

rust

rust komen in Indonesië, doch een land dat in een ontwakings- en ontwikkelingsstadium verkeert en dan doorkruist wordt door een revolutie, ontkomt niet aan extremisme. Was het hier anders, vraagt spr., hebben wij in onze ontwakingsperiode ook geen Watergeuzen gekend? Slechts indien wij onderhandelen met de Indonesiërs op voet van volkomen gelijkgerechtigheid, zullen wij het wantrouwen bij hen kunnen wegnemen, een wantrouwen dat volkomen gerechtvaardigd was, daar wij alleen troepen en wapens stuurden. Wanneer nu wordt gezegd, dat in de Republiek niet Hatta, doch de T.N.I. regeerde, zou spr. hier tegenover willen stellen, wie hier regeert: den Haag of de koloniale machten in Batavia en het Nederlandse leger. Spr. critiseert in dit verband het optreden van "de Turk" en de houding van de verantwoordelijke legerautoriteiten hier tegenover. Nogmaakt de militaire actie besprekend, zegt spr., dat de gehele wereld ons als agressor heeft bestempeld, de C.v.G.D. ons openlijk heeft veroordeeld als overtredens van de Renville-overeenkomst en dat wij bovendien het aanbod van bemiddeling en arbitrage van de hand hebben gewezen. De strijd in Indonesië is niet ten einde, de guerilla is ontketend en nimmer zal de strijd aldaar onderdrukt kunnen worden, daar het Indonesische volk zal blijven strijden voor zijn vrijheid. Spr. zegt overtuigd te zijn dat de P.v.d.A. dit alles niet heeft gewild, doch dat zij is gezwicht, waardoor zij thans gebruikt wordt als schild voor de reactie. Wanneer wij ons niet storen aan de wens van van Amerika en aan de resoluties van de Veiligheidsraad, zal dit een ramp betekenen voor ons volk. Met de wens dat de P.v.d.A. haar houding radicaal zal wijzigen, eindigt spr. zyn betoog.

Mazerel, Mej. Mr. enz., zet in een enigszins schuchter uitgesproken rede uiteen, dat het gehele Nederlandse optreden gelijk is aan dat van de Duitsers bij hun inval in Nederland in Mei 1940 met de daarna gevolgde bezetting en de verdere maatregelen. Alles vertoont een volkomen gelijkheid tot de befaamde gevonden documenten toe. Spr. vraagt zich af of dit nu wel de werkelijke regeringswil is en is bevreesd dat de regering niet van de werkelijke feiten op de hoogte is, en dat zij maatregelen neemt op bewust onjuiste inlichtingen. Door alles wat in de Republiek leeft tot benden te bestempelen, wil het Nederl. volk zich reeds bij voorbaat vrijwaren om straks niet als oorlogsmisdadiger te worden aangeklaagd. Niet alleen het Ned. volk doch ook de Veiligheidsraad werd onjuist ingelicht, wat niet wegneemt, dat wij allen verantwoordelijk zijn en ons niet kunnen verontschuldigen op een bekende variant van "wij hebben het niet geweten of gewild". Niemand mag zich dan ook aan deze verantwoordelijkheid onttrekken.--

de Jong, L., drs. enz., zegt hoe we op de Lagere school al leerden van onze koloniën, daarbij onbewust het gevoel krijsend dat Indië van ons was en niet beseffend, dat dit volk onvervreemdbare rechten heeft op de gordel van smaragd. Helaas moeten we erkennen, dat de opzet van de regering om de Republiek met militair geweld te vernietigen in grote trekken is gelukt. Spr. veroordeelt dan op scherpe wijze de militaire actie en zegt zeer verwonderd te zijn, dat noch de Katholieke bladen, noch de Christelijke, op de Maandag na de actie een enkel woord van protest lieten horen over de Zondagsontheiliging. De militaire actie had reeds op 11 Januari een aanvang moeten ne-

reizen

plan

men, doch is opzettelijk nog een week uitgesteld om de Republiek in politiek opzicht nog verder in het moeras te helpen. De reis van Ad. Vermeulen, naar Amerika, in de week van 11-18 December, had niets met het Marshall/te maken, zoals werd voorgegeven, doch had geen ander doel dan een staking te voorkomen. Hier past maar één qualificatie, n.l. verraad aan het socialisme, verraad aan de arbeidersklasse.

Bij de samenstelling van het huidige kabinet had Beel als een der eerste eisen gesteld: "Hervatting der militaire actie," doch de P.v.d.A. weigerde dit. Waar is zij nu gebleven ~~maakt~~ haar houding en waarom toont zij niet de meed voet bij stuk te kunnen houden? Spr. erkent dat v.d.Goes van Waters in zijn Kamerrrede heeft medegedeeld dat er binnen de partij verschil van mening bestaat, doch waarom dan niet openlijk dit meningsverschil naar buiten gebracht? De gehele militaire ~~was~~ actie werd officieel en medogenloos voorbereid door de politiek van de militaire scherpstrijpers in Den Haag en Batavia, een politiek die zij reeds voerden vanaf Juni 1947.

Wij hebben ons van de eisen en resolutie's van de Veiligheidsraad niets aangetrokken, wat in wezen een klap is in het aangezicht van de Verenigde Natie's, doch laten wij anderzijds niets verwachten van de Verenigde Natie's, daar Nederland een te voorname plaats inneemt in het West-Europese blok. Men moet goed bedenken dat alle scherpe verwijten van Jessup slechts schijn is en dat Amerika reeds nu betoogt, dat orde en rust verzekerd moeten zijn, d.w.z. dat niet eerder gerust zal worden totdat de laatste Indonesische vrijheidsstrijder zal zijn neergelegd. Wij kunnen op het ogenblik niet anders doen dan protesteren en anderen opwekken onze protesten te ondersteunen. Het ogenblik zal komen dat het Indonesische volk zich zelf bevrijdt heeft, en op volkomen gelijkgerechtigde voet met ons zal onderhandelen. Zolang er echter in Indonesië slechts alleen een georganiseerde Nederlandse Strijdmacht bestaat zal van gelijkgerotheid niets komen. Wij moeten dezelfde ruime blik hebben als Labour die, ondanks al haar fouten, Voor-Indië volledige vrijheid schonk en zei: "doe met uw vrijheid wat u wilt". Deze ruime blik mist de P.v.d.A. waardoor zij tot de thans ontstane politieke collaboratie is afgedaald. Als de P.v.d.A. niet lijnrecht durft te breken met haar koers, dan blijft zij uitgeleverd aan figuren als Romme c.s., figuren waarvan nog het Nederlandse - noch het Indonesische volk - iets te wachten heeft.

X | van Elsacker, Jacobus Johannes, geboren 12-12-1883 te West-Kapelle, leraar voordrachtskunstenaar, wonende te Rotterdam, Bergweg 243a, zegt dat hij hier niet staat als "betaalde" kracht doch uit volle sympathie met het Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië.

Spr. declameert hierna een tweetal gedichten, n.l.:
"Uit het feest der gedachtenis" (Roland Holst) en
"Wij zijn niet rijp?" (Een gedicht uit Rood-China, vertaald door Jef Last: Zie hiervoor "de Vlam" dd. 15-1-1949.)

X | Soegeng, Mohammed, nadere personalia alhier onbekend, voorzitter van het Algemeen Verbond van Bedrijfsorganisatie's in Indonesië (A.V.B.I.) van origine wonende te Soerabaja, doch thans tijdelijk verblijvende in Nederland, brengt allereerst dank aan Het Comité dat hij in de gelegenheid wordt gesteld zijn mening te uiten zonder bevreesd te zijn voor represaille, daar het hier in Nederland nog steeds een goede democratische gewoonte is dat men vrijelijk kan spreken, zulks in tegenstelling tot Indonesië, waar geen vrije meningsuiting bestaat. Spr. dankt het Comité voor het organiseren van deze avond, daarmee blijk gevend, geen speelbal van de reactie te zijn.

Spr.

Spr. zegt door zijn opvoeding bekeerd te zijn tot het Christelijk geloof en deswege elk wapengeweld af te keuren. Spr. critiseert de "koloniale" uitlatingen omtrent de zegeningen en cultuur die sedert 350 jaar aan het Indonesische volk zijn gebracht, doch zegt dat het Indonesische volk ondanks dat geen vrijheid, geen "Merdeka" kent. De militaire actie was voor de Indonesiers geen verrassing, daar zij openlijk werd voorbereid. Was ons wantrouwen dan ongemotiveerd? Spr. erkent dat hij geen goed nationalist zou zijn als hij de Republiek zou vrijpleiten van elke vorm van extremisme, doch gebeurden er bij de tegenpartij geen wandaden? Boven-Djigoel is opgeheven, doch in de plaats daarvan worden de politiek recalcitrante personen over de demarcatielijn gezet, zonder dat de betrokken familieleden worden verwittigd. In Soerabaja heerste orde en rust, doch hoe kan dit anders wanneer ieder persoon, die verdacht wordt onrust te kunnen verwekken, in de gevangnissen worden opgesloten, om na maanden, wanneer blijkt dat zij onschuldig zijn te worden gerehabiliteerd in de vorm van een opsluiting in een "Rehabilitatiekamp", met slechte voeding en behuizing. De rust en orde in Ind. is geforceerd en onnatuurlijk en is in wezen erger dan de gehele militaire actie. Spr. waarschuwt voor het ontwaken van het Aziatische volk en zegt het oprecht te betreuren indien de verbinding tussen Nederland en Indonesië zou worden verbroken. Wil Nederland deze breuk echter voorkomen dan zal zij afstand moeten doen van haar "kruidenierspolitiek". Er moeten Nederlanders naar Indonesië worden gestuurd die het eerlijk met ons menen dan willen wij nogmaals ons vertrouwen geven en onderhandelen, doch alleen op voet van volkomen gelijkgerechtigheid. Spr. besluit met de verzekering dat hij bij terugkeer in Indonesië de warme sympathie van deze vergadering zal overbrengen en eindigt met de uitroep "Merdeka".

Kok, E.C.B. voornoemd, zegt dat alles wat mooi en goed is op deze aarde de nek wordt omgedraaid en allen die het mooie en goede propageren worden verguisd en vertrapt; denkt aan de verguizing van de Apostelen, denkt aan Christus die nog dagelijks wordt gekruisigd en vermoord. Door het geloof en woord van Paulus werd het Romeins Imperium ten gronde gericht en thans gaat Nederland, dat een Christelijke bevolking heeft en Gods Woord heeft geleerd, zich te buiten aan wapengeweld, waarbij zij opnieuw Christus vermoordt en kruisigt. Grijpen naar wapengeweld betekent haat oogsten, niets wordt opgelost door wapengeweld, slechts de liefde voor Christus en het Woord Gods kan een zaak oplossen. Slechts een volk dat geestelijk en moreel verloren is heeft grijpt naar wapengeweld.

Spr. besluit met de wens dat de gehele Christelijke Kerk zo spoedig mogelijk getuigenis zal afleggen tegen de huidige houding van het Nederlandse volk.

XI | Last, Josephus Carel Franciscus, geboren 2-5-1898 te 's-Hage, wonende te Ommen, zegt: De bourgeoisie was trots op Erasmus en Hugo de Groot c.s., Wij als socialisten waren trots op onze Internationale, maar we hebben ons door de gebeurtenissen in Indon., als volk buiten de socialistische internationale gesloten. Het Vakverbond in Amerika en Australië keurt onze houding in deze ten sterkste af. "Het Vrije Volk" zwijgt hierover, zij citeert alleen het Engelse kapitalistische blad "Times". De regering staat in deze zaak alleen. Ze hebben van de zwakheid der organisatie's geprofiteerd. Wanneer we de berichten geloven die wij krijgen voorgezet, dan staan wij er aardig voor, maar dit is leugen en bedrog. Wij lazen het bericht "De leiders der Republiek zijn gevlucht", maar de inkt was nog niet droog, of wij kregen het bericht "De leiders zijn Djokja gearresteerd".

Spr.

Spr. vervolgt: De Commissie van Goede Diensten wilde contact opnemen met de leiders der Republiek, maar dat was onmogelijk, want een deel zat in Prapat, aan het Tobameer, een deel op Banka en een deel in Djokja.

Duizenden Nederlanders zouden nog verblijven in kampen op Republikeins gebied, dit gebied is nu bezet, maar van de bevrijding van deze Nederlanders hebben we nog niets gehoord. De wereldopinies tegen ons, zie de vastbesloten houding van China, Australië en Birma. De regering had gerekend op de verdeeldheid in de Veiligheidsraad, dat is ten dele juist geweest, maar op één punt bestaat er geen verdeeldheid: De houding van Nederland tegenover de Republiek wordt afgekeurd. Nu blijft de vraag: Zal Nederland Indonesië de soevereiniteit geven, of zal het een regering zijn met of zonder de Republiek? Spr. zegt: De Republiek is, dat wat uit de vrije wil van het Indonesische volk is geboren, wat zij als van 1910 gewild hebben.

Van Rooyen zegt in de Veiligheidsraad, vervolgt spr., "In de Deelstaten bestaan geen communisten", geen wonder, communisten vindt men onder de werkers in de haven, fabrieken en bedrijven. Evenmin als men communisten vindt in het donkere Zuiden van ons land waarde Romme's regeren.

Wij vechten tegen de socialisten in Indonesië, dat vindt zijn oorzaak in de verdeeldheid van het z.g. socialisme hier. Helfrich, Spoor, Koos Vorrink, Romme en v.d. Goes van waters zijn het nu eens. Ik vraag me af zegt spr., hoe kan een goed socialist het eens zijn met een man als Romme.

De Rust en orde die thans in Indon. gebracht worden betekent hetzelfde als de rust en bescherming die de Duitsers ons brachten. De bezetting is thans een voldongen feit en is voltrokken door onrecht en bloed. Een oplossing is voor ons nog mogelijk wanneer de Veiligheidsraad te kort schiet, moeten wij hen vooruit drijven en eisen stellen, de troepen terug, arbitrage, de Ministers er uit en wij uit de partij. Een internationaal socialisme zonder wapengeweld zegt spr. voor te staan, plus de volledige vrijheid in Indonesië, daar wij anders het recht verbeurd hebben de "Internationale" te zingen.

K | Schilp, Dirk, geboren 11-10-1893 te Maarlem, wonende Nassaukade 145 te Amsterdam, secretaris van het Landelijk Comité voor vrede in Indonesië, zegt: Het roer moet om in Nederland, wij moeten ons actief inzetten, mooie woorden helpen niet van ons worden daden gevraagd. Wij zullen een manifest verspreiden in oplaag van 1.000.000 exemplaren. Ook zullen brochures worden gedrukt over de doelstelling en de werkwijze van het Comité.

Spr. roept op tot een nauwe aaneensluiting van alle afdelingen en vraagt een daadwerkelijke steun, moreel, maar vooral financieel, zodat de strijd die enthousiast is begonnen niet op een fiasco zal uitlopen. ~~Maxxun~~

De voorzitter geeft nog een kort overzicht over het gesprokene en vergelijkt het ware socialisme met de heldere waterstroom van de bergen die de vruchtbare bodem voor verzilting moet behoeden.

Spr. stelt voor de bijeenkomst te besluiten met het zingen van de "Internationale", die door allen staande wordt gezongen, en sluit te ongeveer 22,45 uur de bijeenkomst. Einde.

Aan : C.V.D.
P.G. te 's-Gravenhage.

COMITE VOOR VRIJHEID EN VREDE IN INDONESIA.

Secr.: Mevr. N.v. Rooy-Butter, Doezastr. 4b, R'dam.

Pennm.: Mevr. M.de Jong-Lagerwaard, 1e Kiefhoekstr.30, R'dam.

Giro Nr.: 48542 t.n.v. J. Bestman met verm."Vrede in Indonesië".

De ondergetekende:

N A A M : -----

A D R E S : -----

betuigt zijn/haar instemming met de actie van het "Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië" en verzoekt met de verdere werkzaamheden van het Comité op de hoogte te worden gesteld.

Handtekening:

COMITÉ VOOR VRIJHEID EN VREDE IN INDONESIË

Secretariaat: Mevr. N. VAN ROOIJ-BUTTER, Doezastraat 4 b, Rotterdam

„Wij Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging,
„wensen openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse
„regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de
„beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en
„noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland.
„Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn
„regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties.”

Bovenstaande verklaring werd reeds door duizenden Nederlanders, waaronder vele bekende en vooraanstaande figuren onderschreven.

Thans roepen wij alle Rotterdammers op, die met ons de rede stellen boven het geweld, de vriendschap met het Indonesische volk boven de koloniale onderdrukking, tot het bezoeken van de

Grote Openbare Protest-Vergadering OP VRIJDAG 14 JANUARI A. S. in de grote zaal van ODEON, Gouvernestraat

Door bekende sprekers van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, zal daar getuigenis worden afgelegd van hun vredeswil en hun verbondenheid met de vrijheidsstrijd van het Indonesische volk

ROTTERDAMMERS, demonstreert in massa met ons

tegen het militair geweld en

voor Vrijheid en Vrede in Indonesië!

SPREKERS:

MOHAMMED SOEGENG,
Mej. Mr. MAZEREL,
Ds. H. J. MISPELBLUM-BEIJER,
JAN MOURITS,
JEF LAST,
J. C. DE GLOPPER,
Drs. L. DE JONG,
H. M. VAN RANDWIJK,
A. VAN DEN BERG,

Voorzitter Indonesisch Vakverbond (AVBI)
Partij v. d. Arbeid, Amsterdam
„Kerk en Vrede”, Rem. Predikant Rotterdam
Partij v. d. Arbeid, Rotterdam
Schrijver en Redacteur van „De Vlam”
P. v. d. A., Hoofdbestuurslid „Volksonderwijs”, Rotterdam
v.m. Radiospreker van „Radio Oranje” en VARA
Hoofredacteur „Vrij Nederland”, Amsterdam
Secr. Onafh. Verbond van Bedrijfsorganisaties, Rotterdam

Declamatie door de bekende voordrachtskunstenaar Jac. v. Elsäcker

Entree 25 cents

Aanvang 8 uur

Aan de idealistische en zelfstandige jeugd en jongeren

De jeugd is niet slechts een fase in de ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid, doch heeft tevens haar eigen karakter en waarde. Het is daarom van het grootste belang voor het gehele menselijke leven, dat de jeugd en de jongeren zich vrij kunnen ontplooiën en zich in de samenleving kunnen laten gelden.

Op het eind van de negentiende eeuw is de jeugdbeweging ontstaan waarin jeugd en jongeren zich zelf trachten te worden.

Onze jeugdbeweging, die toch een uniek historisch verschijnsel is, is nu echter versplinterd en doodgelopen en allerlei kerken, partijen en groepen hebben zich van de jeugd meester gemaakt en zijn erin geslaagd jeugd en jongeren van hun strijd om geestelijke onafhankelijkheid af te leiden.

Maar er zijn jongeren die de strijd willen voortzetten ! Jij idealistische en zelfstandige jongere, blijf niet alleen staan en doe geen hope-loze pogingen in allerlei groepen waarin je gedachten toch niet aanvaard worden.

Jongeren uit allerlei kleine groepen bevordert de aaneensluiting van jullie groepen en vormt een zo groot mogelijke eenheid tegen de dwingelandij van kerken en partijen, die de jeugd massaal trachten te organiseren en te gebruiken voor hun beperkte doeleinden.

Ouderen, U die het belang van een werkelijke jeugdbeweging inziet, geeft ons blijk van Uw sympathie en steunt ons metterdaad.

Er heeft zich uit jongeren van verschillende groepen afkomstig een commissie gevormd, die de steun heeft van verscheidene groepen en van individuele jongeren en die de opdracht heeft :

- a. om één grote vrije jeugd- en jongerenbeweging te vormen, die alle strijdbare, humanitaire, sociaal-progressieve jongeren omvat.
- b. om te trachten de werkzaamheid van verschillende groepen te coördineren.

De basis waar van uitgegaan moet worden, zijn :

1. Zelfvorming, door :
contact met de natuur ; het streven naar een gezond leven ; vrije samenwerking zonder onderscheid naar sexe, klasse, nationaliteit, ras maatschappij- en levensbeschouwing en politieke overtuiging ; en door open gesprek over en scholing in sociale, seksuele en andere problemen.
2. Activiteit naar buiten voor een vrije jeugd in een vrije wereld.

Wij willen streven naar een wereld zonder gezag van ouderen over jongeren, naar een wereld zonder autoriteit en zonder dwang, naar een wereld zonder heerschappij van bepaalde groepen of individuen over andere groepen of individuen, naar een wereld waarin vrede en vrijheid heersen en waarin de vrije persoonlijkheid zich kan ontplooiën.

Jongeren en ouderen, groepen en individuen, stelt U met ons in verbinding, geeft Uw raad en daad ! Jongeren geeft U onmiddellijk op voor de aanstaande jeugd- en jongerenconferenties.

Algemeen Landelijk Secretariaat :
Ambostraat 18 I Amsterdam-Oost.

De Landelijke Werkcommissie
Vrije Jeugd Conferenties.

Met de vrije Jeugd op de bres voor een vrij Indonesië !

De Landelijke Werkcommissie heeft op Maandag 20 December het volgende telegram verzonden aan de Minister-President :

" De Werkcommissie Vrije Jeugd Conferenties protesteert uit naam van alle progressieve jongeren tegen de militaire actie in Indonesië op grond van humanitaire overwegingen " .

w.g. John van Veen, voorz.; Chris Cornelissen, secr.; Ferman den Hartog, pm.

- oOo -

Keuren wij de onderwerping van Indonesië goed ???

De vertegenwoordigers van Nederland in het buitenland verklaren dat heel het Nederlandse volk, met uitzondering van de communisten, achter de militaire actie in Indonesië staat. Jongeren bewijst dat dit niet waar is !

sluit U aan en laat Uw jonge stem horen. Want zij die zwijgen zijn mede schuldig. Geeft U onmiddellijk op voor onze conferenties. Daar bezinnen wij ons wat ons te doen staat.

Stort geld op onze girorekening (Postgiro Karova 78146 te Amsterdam) om meer conferenties mogelijk te maken in alle delen van het land.

Wij beschikken over contacten. Of een actie mogelijk is, hangt af van Uw woord en UW DAAD ! Geeft U op en verspreidt deze oproep.

Wilt U meer weten van ons werk ?

Stort dan min. f 1.- (liefst meer !) op Postgiro Karova 78146 te Amsterdam, waarna U iedere uitgave van ons, alsmede het maandelijks contactor- aan krijgt toegezonden.

Bij correspondentie svp steeds porti voor antwoord insluiten. Propaganda-materiaal wordt op aanvraag gratis verstrekt. Zendt ons adressen van jongeren, die interesse hebben voor onze werkzaamheden. Organiseert in een streek of omgeving bijeenkomsten. Onze mensen zijn gaarne geneigd, indien uit eigen kring niemand aanwezig is, om te komen spreken. Werkt met onze steunlijsten, financiële bijdragen, groot en klein, worden in hartelijke dank aanvaard.

Speciale weekeinds: Er komen 4 speciale weekeinden die respectievelijk de volgende strekkingen zullen hebben :

1. Een vrije uitspraak van alle aanwezige jongeren over het socialisme. Ieder zal dus op zich daarover zijn mening kunnen zeggen. Dit gaat dus niet volgens vooropgestelde "richtlijnen". Alleen propaganda voor een bepaalde ideologie of beklemtoning in een bepaalde richting zal vermeden moeten worden.
2. Een vrije uitspraak van een ieder over erotiek en sexualiteit.
3. De verhouding Rusland-Amerika en het standpunt van de vrije mens.
4. Een conferentie over het ondogmatisme (waarschijnlijk met Pinkstern).

Bezoekt de volgende weekeinden: 26-27 Febr. VRIJHEID EN IDEALISME OP HET GEBIED VAN EROTIK EN SEXUALITEIT in de jeugdherberg te Blaricum.

26-27 Mrt. Algemene Jeugd-en Jongeren Conf. in de jeugdherberg te Bunnik. Meldt U per ommegeande bij ons aan ! (Voor Rotterdam : John v. Veen, Straatweg 158 te Rotterdam).

Solidair met Indonesië !!

Aan de arbeiders van Nederland

Opnieuw heeft de Nederlandse bourgeoisie het vuur geopend op de Indonesische arbeiders en armen boeren. Zoals de regeringen Schermerhorn en Beel trachtten, de vorming van een koloniaal leger en de eerste „politieele actie” te bemantelen met vredelievende frases, zo poogt de huidige regering in een dubbelzinnige verklaring de Nederlandse bevolking te overtuigen van het „goed recht” van de opnieuw ingezette koloniale oorlog. Als alle onderdrukkers, denkt het Nederlandse kapitaal zijn misdaden aanvaardbaar te kunnen maken door ze als „noodzakelijk voor het algemeen belang” voor te stellen.

Opnieuw doet zich het schaamteloze feit voor, dat zich socialistisch noemende leiders, der Partij van de Arbeid, welke de steun van het grootste deel der Nederlandse arbeiders, kleine boeren en middenstanders verwierven, door zich als kampioenen aan te dienen voor een vrede met Indonesië, aan het hoofd staan van de regering, welke de OORLOG met Indonesië opnieuw aan de orde heeft gesteld. Alle tot nu toe gevoerde propaganda, welke over een „vreedzame samenwerking” met de Republiek Indonesië sprak, blijkt een leugen, welke slechts tot doel had de Nederlandse werkende bevolking zand in de ogen te strooien omtrent de ware bedoelingen van het koloniale kapitaal.

In September 1946, toen de Communistische Partij Nederland zich in haar politiek ten aanzien van Indonesië nauwelijks onderscheidde van de P.v.d.A en het met dezelfde frases over „vreedzame samenwerking” de Nederlandse bourgeoisie mede mogelijk maakte, haar „politieele acties” voor te bereiden, heeft de arbeidersklasse, tijdens de algemene werkstaking in Amsterdam, getoond andere opvattingen van solidariteit met de Indonesische vrijheidsstrijders te hebben dan haar officiële leiders van P. v. d. A. en C.P.N.

Het is deze geest van solidariteit met de Republiek Indonesië, welke thans meer dan ooit noodzakelijk is, nu regerings- en legercommuniqué's de publieke opinie zullen trachten te vertroebelen door de gerechtvaardigde gewapende tegenstand der Indonesische massa's als „gruwelen” voor te stellen, nu K.V.P., P.v.d.A. en N.V.V. hun arbeidersaanhang tot aanvaarding van de „onvermijdelijkheid” der koloniale oorlog zullen willen bewegen, nu eventuele solidariteitsverklaringen van C.P.N. en E.V.C. met de Indonesische strijders met wantrouwen door de arbeiders zullen worden ontvangen, die beu zijn van het Stalinistisch verraad en gedraai in de afgelopen jaren.

Immers; de leiders van de C.P.N. zijn voor de volle 100 pCt medeverantwoordelijk voor wat thans gebeurt. Hoort hoe zij sinds een paar dagen hun eigen politiek beoordelen: „In Indonesië leidde de „Gemenebest-politiek” tot zeer ernstige fouten der Communisten, o.a. het principieel aanvaarden van de Linggadatie-politiek en het „Renville-dictaat”, waardoor de Indonesische revolutie in groot gevaar werd gebracht”. Aldus de C.P.N.-leiding over zichzelf. Het was deze misdadige politiek van de C.P.N., waardoor Gortzak de stakers van September 1946 naar huis stuurde, en pochde: één „communist” is meer waard dan 100 politie-agenten. Het was deze misdadige politiek die detroepentransporten mogelijk maakte, die de boycot-beweging saboteerde, die leidde tot het stemmen vóór de koloniale motie Rommevan der Goes van Naters. Niet alleen de Indonesische C.P., maar ook die van Paul de Groot, heeft de volle verantwoordelijkheid voor het feit, dat de Nederlandse bourgeoisie erin geslaagd is tot deze tweede openlijke aanval over te gaan. Dit zijn echter geen „toevallige fouten”, het is de contrarevolutionaire politiek van de klik die zich in de Sowjet-Unie van de

macht meester maakte, welke zij ten uitvoer legden. Alle „zelfcritiek” van de C.P.N. dient om nederlagen te bemantelen, en zij gaat gepaard met verwoede aanvallen op de Trotskisten. Daarmee pogen zij te verdoezelen, dat onze Revolutionair-Communistische Partij de Nederlandse Sectie van de Vierde Internationale van het begin af aan op de bres heeft gestaan voor de leuze „Indonesië los van Holland, nu!”, welke de C.P.N.-leiding nog steeds weigert te voeren. Toen het eerste oorlogsschip, de Jan Evertsen te Amsterdam, gereedgemaakt werd, riepen wij reeds op tot boycot, en sinds die tijd hebben wij niet opgehouden deze leuzen te voeren. Van het begin af aan hebben wij de politiek van „Vrede en Overleg”, van Linggadati en Renville, als verraad gebrandmerkt!

Men late zich thans niet in de v brengen door de berichten in de kranten, welke de „onwil” van de Indonesiërs, de „goede wil” van de Nederlandse regering op de voorgrond stellen. De vraag, welke men voortdurend dient te stellen is: a welke kant staat het recht in de oorlog. De Nederlandse bourgeoisie, welke als heersende klasse in dit land de politiek der regering bepaalt, beoogt slechts der herovering van Indonesië als kolonie.

Zij wenst geen afstand te doen van de miljoenen-winsten, welke zij eeuwenlang uit de onderdrukte Indonesische miljoenen-massa's heeft geperst. Zij voert een reactionaire oorlog, omdat onderdrukking en uitbuiting haar doel is. Het Indonesische volk daarentegen strijdt voor zijn vrijheid, het wenst niet opnieuw de „zegeningen” van een Nederlands bewind te kennen, dat na driehonderd jaar heerschappij niets anders wist te brengen dan analfabetisme, ondervoeding, lonen van enkele centen per dag, en concentratiekampen. Het recht is aan de kant der Indonesiërs.

sche strijders. Hun vijand is onze vijand: De NEDERLANDSE BOURGEOISIE!

In koelen bloede hebben de regering-Drees en haar voorgangers de koloniale oorlog voorbereid. Zij voerden de loonstop in, om de arbeidersklasse de kosten te laten betalen van de wapens en het leger, bestemd voor de „koloniale actie”. Zij lieten de subsidies op levensmiddelen vallen, om aan de eisen van „leger en vloot” te kunnen voldoen. Zij stelden de „burgerlijke staat van beleg” voor, om eventueel verzet tegen de loonstop en de koloniale oorlog te kunnen breken.

Thans trachten zij de Nederlandse arbeidersklasse wijs te maken, dat als de Republiek eenmaal is neergeslagen, de troepen naar huis kunnen, en een „vreedzame opbouw” zal plaats vinden. Niets is minder waar! Het is mogelijk, om de grote steden te bezetten en de geregelde Republikeinse troepen te ver-

slaan. Maar ten koste van hoeveel levens van Nederlandse arbeidersjongens! Het zal nooit mogelijk zijn, de Indonesiërs tot volledige onderwerping te bewegen. De guerilla zal voortduren, en talloze slachtoffers van weerszijden vergen. Van demobilisatie zal geen sprake zijn. Niets is opgelost, voordat de Nederlandse arbeidersklasse

de terugkeer van alle troepen afdwingt.

In Nederland opent deze hernieuwde overval een periode van reactie tegen de arbeidersklasse en haar organisaties, welke duidelijk zal aantonen dat nederlaag en overwinning van de Nederlandse arbeiders onverbrekelijk verbonden zijn met die van de Indonesische massa's.

De strijd tegen de regering-Drees en voor de daadwerkelijke solidariteit met Indonesië, moet georganiseerd worden. Terecht hebben vele arbeiders het vertrouwen verloren in de „leiders” van P.v.d.A. en C.P.N., terwijl de vakbonden nog stevig in de handen der bureaucraten zijn. Dat betekent echter niet, dat men lijdelijk mag toezien, hoe de heersende klasse haar posities versterkt. Stelt in al Uw organisaties en in de bedrijven de organisatie van de strijd aan de orde. Bespreekt met Uw mede-arbeiders hoe we tegen de bureaucraten der vakbonden de strijd moeten voeren, en hen moeten vervangen. Doorbreekt de verlamming, U opgelegd door de misdadige politiek der officiële arbeidersleiders.

Sluit U aan bij onze strijd voor:

Indonesië los van Holland nu!

Organisatie van de boycot!

Organisatie van de strijd

voor de terugtrekking der troepen!

Op voor de onverbrekelijke solidariteit met de

Indonesische arbeiders en arme boeren.

Het Politiek Bureau der Revolutionair Communistische Partij
Nederlandse Sectie van de Vierde Internationale.

Hoog

G E H E I M.

17 Januari 1949 ¹⁹⁴⁹ ~~1948~~

Signo.
ACD/53648

Verbinding: No.12
Doss.181/2

Onderwerp: Openbare vergadering "Comité Indonesië Vrij"
datum ontvangst bericht:---
Betrouwbaarheid berichtgever: betrouwbaar
Waardering bericht: betrouwbaar
Tevens bericht gezonden aan:---
Medewerkende instanties:---
Ondernomen actie:---

B

Op Vrijdag, 14 Januari 1949, hield het "Comité Indone-
sie Vrij, onderdeel van het Landelijk Comité voor Vrede in
Indonesië, een openbare vergadering in het gebouw "Amicitia"
aan het Westeinde te 's-Gravenhage.

Aanwezig waren + 500 personen.

Zaalcapaciteit 450 personen.

Te omstreeks 20.15 uur opende de voorzitter van voor-
meld comité, genaamd:

x Arie TREURNIET, geboren te 's-Gravenhage, 22 Mei 1903,
wonende van Zeggelenlaan 354 te 's-Gravenhage, de vergade-
ring.

Spreker was verheugd over de opkomst. Hij merkte op,
dat deze vergadering werd bezocht door gelovigen, atheïsten
en socialisten van verschillende richtingen, gekomen om hun
stem te laten horen, teneinde te getuigen voor de vrijheid
van alle volkeren. Hij vergeleek ~~aan~~ strijd met onze strijd
in de jaren 1940 - 1945. "Wij zijn tegen iedere vorm van
gewelddadige onderdrukking, van wie dan ook".

vervolgens kondigde hij de sprekers van die avond aan
en deed voorlezing van een adhaesiebetuiging van Dr. Peter
VAN ANROOY (13-10-79) (personalia bekend).

x De eerste spreker, Jef LAST, gaf een overzicht van de
belangrijke rol, die Nederland in vroegere tijden in het
Internationale recht had vervuld. "Thans" - betoogde spre-
ker - "staat Nederland daarbuiten. Wij hebben ons gesloten
buiten de Internationale volkeren. Wij rekenen thans op de
internationale verdeeldheid, die bestaat tussen Amerika en
Rusland. Wij hebben in de wereldpolitiek een slechte naam
verworven. Nederland kan niet tegen de wil van de rest van
de wereld ingaan. Straks snijdt men Nederlands' verbinding
met Indonesië af, zodat onze vliegtuigen niet kunnen landen
en de schepen geen havens meer kunnen aandoen. Door deze
maatregelen worden de troepen in Indonesië geïsoleerd."

Spreker hekelde de voorlichting, die wij hier betref-
fende Indonesië ontvangen.

"De deelstaten zijn creaties van Nederland. Het zijn
de achterlijkste gebieden van Indonesië, die eerst gezui-
verd zijn op de wijze, zoals dit op Celebes is geschied.
In de deelstaten zijn geen communisten, doch ook geen socia-
listen meer. Thans doet zich het merkwaardige feit voor,
dat HEBERICH, ROMMEN en GERRETSON het eens zijn met DREES
en VORRINK en dat de socialistische radio-commentator,
VOSKULL, zijn commentaar doorspekt met uitingen, zoals deze
destijds door Rijkseenheid geschieden.

Spreker uitte vervolgens felle critiek op de leiding
van de partij van de Arbeid en besloot zijn rede met de
vrijheid te eisen van het Nederlandse volk.

x1 De 2de spreker, Henri A. ETT (Amsterdam) van het Multatuliengenootschap, citeerde in zijn rede verschillende passages uit de boeken van MULTATULI en vergeleek daarbij de huidige zaken in Indonesië. Hij merkte op, dat wij thans met geweld onze macht in Indië willen vestigen, doch onrecht wordt door geweld niet opgeheven. "Wij staan op het standpunt, dat thans recht moet worden gedaan aan het Indonesische vrijheidsverlangen. Wij hebben nu nog de gelegenheid om een eeuwenoude schuld op eervolle wijze in te lossen. Een ieder moet thans kleur bekennen; wij staan de partij van de menselijkheid voor."

x1 De 3de spreker, Drs. B. W. SCHAPPER, laakte de daden van de Nederlandse Regering, die, volgens spreker, een misdaad beging t.a.v. het Nederlandse- en het Indonesische Volk.

"Wij, Nederlanders, zijn bezig onze naam in de wereld te verspelen aan een koloniaal avontuur."

Hij hekelde het meerderwaardigheidsgevoel van de Nederlanders, welk gevoel zelfs leeft onder de arbeiders, die 50 jaar geleden zelf nog onmondig waren. Hij betreurde het, dat een land als België, dat zelf in zijn koloniën een uitbuitingspolitiek voert, ons in de Veiligheidsraad verdedigt. Spreker voelde zich nauw verbonden met de Indonesische socialist, PALAR. Hij had respect voor J. E. STOKVIS, de Indiëkenner van de Partij van de Arbeid, voor wie deze 2e militaire actie teveel was en die bedankte voor het lidmaatschap van de Partij van de Arbeid. Spreker had zich geërgerd aan de foto's in de verschillende dagbladen, waarin BEEL, als een pasja, SASSEN en DREES had ontvangen. De vele incidenten, die aan de 2e militaire actie voorafgingen, waren een gevolg van het concentreren van Nederlandse troepen bij de demarcatielijn. Deze troepen werden elders onttrokken om ingezet te worden voor de aanval op Djokja. Deze aanval had niet mogen plaatsvinden. Men had tot het uiterste moeten proberen tot een overeenstemming te komen.

Thans probeert DREES om in deze tot een zo goed mogelijk oplossing te komen, doch - zo besloot spreker - ik ben bang, dat die goede oude DREES in het milieu van Batavia zal denatureren."

Alvorens men pauseerde, werd er door de voorzitter een resolutie voorgelezen, waaraan men tijdens de pauze door het plaatsen van een handtekening adhaesie kon betuigen.

De voorzitter deelde vervolgens nog mede, dat deze resolutie aan de Nederlandse Regering, de Veiligheidsraad en aan het Nederlandse Volk bekend zou worden gemaakt.

Na de pauze voerde als 4e spreker het woord: Gerard NABRINK (1-11-03) (personalia bekend).

x1 Spreker betoogde, dat de Internationale Vredesactie zich uitspreekt tegen een gewapend optreden in Indonesië. Het verblijf van Nederlanders, aldaar is niet gerechtvaardigd. Er moet een einde gemaakt worden aan het militarisme en kapitalisme, dat aldaar teveel belangen heeft. Het solidariteitsgevoel van de Nederlandse arbeiders is niet sterk, zoals reeds vroeger tot uiting kwam bij acties van SACCO, VANZETTI en GROEMENDAAL.

Het enige wapen, waarover de arbeiders beschikken, n.l. het wapen van de staking, is nog niet gehanteerd. Het is toch wel droevig, dat de Australische arbeiders in deze de Nederlandse arbeiders zijn voorgegaan.

Wij hebben 3 eeuwen lang met ons christelijk voorkomen in Indië geregeerd en daaruit 700 miljoen gulden per jaar gehaald, terwijl het Indische Volk aan ondervoeding leed. Wij kunnen ons daarvoor alleen maar schamen. Wij kunnen voor de Indonesische arbeiders niets meer doen; alleen een algemene werkstaking zou hier nog kunnen helpen. Adhaesie-betuigingen helpen hier niet meer, alleen een houding als die van de dienstweigeraars kan hier uitkomst geven. Oorlog is onchristelijk, onzedelijk en onmenselijk."

+11

Als 5e spreker voerde het woord Jac. REES (N.B.V.S.).

Hij zeide: "De stuwende factor van het Socialisme is de solidariteit. De bevrijding van Indonesië kan slechts geschieden door de Indonesiërs zelf. De Nederlandse arbeiders en zeelieden zijn in gebreke gebleven. Zij vervoerden het oorlogsmateriaal en de soldaten naar Indonesië. Zij draaiden het gif van de diverse bladen door de persen, terwijl de post deze bladen bezorgde. De socialisten zitten nu vast aan de burgerlijke kapitalistische Staat. Zij verlieten de weg van de solidariteit en de verantwoorde productie."

Aan het einde van zijn rede wakte spreker de aanwezigen op deze kwestie te behandelen in de bedrijven en partijen. "Er moeten daden worden gesteld."

Jacobus?
Als 6e spreker voerde het woord: Drs. L. DE JONG, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, die, volgens een ontvangen mededeling, met een dienstauto die uit Maastricht naar hier was gekomen, werd aangehaald.

Spreker deelde mede, dat hij juist uit een vergadering van hetzelfde comité uit Rotterdam was gekomen, die door ± 800 personen was bezocht. Hij wees op de geestelijke crisis, die er in de Partij van de Arbeid werd gemanifesteerd. Doch als zakelijk feit moeten wij constateren, dat helaas de 2e actie in Indonesië is gelukt. De Regering wil de wereld doen geloven, dat geheel het Nederlandse Volk achter haar staat. De Partij van de Arbeid had niet ten koste van alles deel moeten willen uitmaken van een Regering, die in haar program had opgenomen de vernietiging van de rest van de Republiek.

In scherpe bewoordingen veroordeelde spreker de houding van de N.V.V.-bestuurder VERMEULEN, die met behulp van Amerikaanse dollars de dreigende staking van de havenarbeiders in Amerika moest breken. Ik acht dit verraad aan het Socialisme, aan Nederland en Indonesië. Ik had verwacht, aldus spreker, dat de christelijke bladen het zouden veroordelen, dat juist op Zondag de 2e aanval op de Republiek was begonnen, waardoor de Zondag werd ontheiligd, doch niets is mij daarvan gebleken.

SCHERMERHORN, VOS en BANNING hebben zich tegen deze actie uitgesproken, doch niet ik, maar zij hadden hier thans moeten staan.

Spreker veroordeelde de inbeslagneming door de Justitiële organen van pamfletten en manifesten, die na de actie waren verspreid. "Wij leven als het ware weer in bezettingstijd, want wanneer ons bureau werd opgebeld, hoorden wij weer het bekende klikje aan de telefoon, net als toen de Gestapo meeluisterde, hetgeen thans gebeurt door betaalde spionnen van de Regering."

Spreker zei vervolgens geen verwachtingen te koesteren van de besprekingen in de Veiligheidsraad, want Amerika spreekt wel veroordelende woorden naar buiten, doch zegt tegen Nederland: "Ga maar rustig je gang."

-Vervolgens-

Vervolgens gaf spreker een uiteenzetting hoe dit alles heeft kunnen gebeuren. "We moeten dan teruggaan naar de lente van 1946, waarin de coalitie van de Partij van de Arbeid met de Katholieke Volks Partij plaats vond. De Partij van de Arbeid is daardoor een politieke gevangene geworden van ROMME en WELTER.

Toen VAN DER GOES VAN NATERS uit Batavia terugkeerde, had hij optimistische klanken waargenomen. Hij zei zelfs - ik steek ROMME in mijn zak - , maar dat bewijst, dat ROMME nog sluwder is dan een VAN DER GOES VAN NATERS.

Wat staat ons nu te doen - zo zeide spreker -. Wij moeten verdere actie voeren, totdat het Indonesische Volk zijn volledige erkenning en zelfbeschikkingsrecht heeft verkregen!

Spreker maakte een vergelijking met India. CHURCHILL sprak destijds ook van een halfnaakte fakir als GANDHI, doch ATLEE zegde het Britsch-Indische volk door de strijd van de Labourregering haar volledige zelfbeschikking toe.

Spreker eindigde zijn rede met de woorden: "Er zal geen vrijheid voor het Indonesische Volk zijn, zolang de laatste Nederlandse soldaat niet uit Indonesië is teruggekeerd."

De stemming in de vergadering was rustig, doch de verschillende sprekers werden regelmatig met een luid applaus onderbroken. (Einde)

Haarlem

Jm?

Bericht: Openbare bijeenkomst Comité "Vrede in Indonesië"
 Bron : Betrouwbaar.
 Inhoud : Betrouwbaar.
 Actie : -----
 Copie : -----

Volgnr.

18 JAN. 1949

ACD/5364/

Op 7 Januari 1949 vond in de Tuinzaal van de Gem. Concertzaal te Haarlem een Openbare bijeenkomst plaats van het Comité "Vrede in Indonesië".

Aanwezig: ± 250 personen-gemengd publiek, in hoofdzaak werknemers.
 Zaalcapaciteit: 300

x | Sprekers: Prof. Dr. W.F. Wertheim; voorzitter ^{vereniging} Comité "Nederland-Indonesië"; Ds. J. de Graaf (namens "Kerk en Vrede"); H.M. Randwijk ("Vrij Nederland").

1/2. Aan de ingang van de zaal werd aan iedere bezoeker een circulaire uitgereikt (waarvan afschrift bijgevoegd). Tevens werden ter verkoop aangeboden de weekbladen "De Vlam" en "Vrij Nederland".

In de zaal bevonden zich geen leuzen of spandoeken. Wel werd reclame gemaakt voor "De Vlam" door middel van affiches aan de wanden, terwijl op elke stoel een biljet was gelegd waarop men kon intekenen als abonné op "De Vlam".

De bijeenkomst werd geopend door Mr. J.H. van Wijk (Bijweglaan 31, Bennebroek, kantoorhoudende: Ged. Oude Gracht 11 B, voorzitter der afd. Haarlem van het Comité "Vrede in Indonesië").

Spreker deelde o.m. mede, dat deze bijeenkomst tot stand gekomen was met medewerking van "De Vlamgroep", de werkgroep "Radicaal-pacifisten", de Vereniging "Kerk en Vrede" en "Vrij Nederland".

Hierna voerde als le spreker het woord: Prof. Dr. W.F. Wertheim.

In zijn betoog zei spreker zo hard en realistisch mogelijk de huidige situatie te willen schetsen. Hij stelde de vraag: "Wat wil en kan Nederland in Indonesië bereiken?". Wat Nederland wil schetste spreker in deze punten: het beschermen der cultures; het handhaven van orde en rust en het zich beroepen op een morele plicht tegenover de bevolking van Indonesië. Het 2e deel der vraag: "wat kan Nederland in Indonesië bereiken?", beantwoordde spreker kort en bondig met "niets".

Als belangrijkste wat Nederland op dit moment zou kunnen doen, was het noemen van een datum, waarop de troepen uit Indonesië zullen worden teruggetrokken, het los laten van de Unie-gedachte, die Indonesië wordt opgedrongen en het in hun functie herstellen van de republikeinse leiders.

Aan het slot van zijn betoog sprak Prof. Wertheim de hoop uit, dat het Nederlandse volk niet zou blijken te lijden aan de blindheid, waarmee de Goden hen slaan die zij willen verderven.

De 2e spreker, Ds. J. de Graaf, belichtte de kwestie Indonesië van christelijke zijde. Spreker was van oordeel, dat Nederland in het verleden vele kansen had verzaakt om tot overeenstemming met Indonesië te komen. Hij wees erop, dat de kerk bij herhaling de regering tegen het gebruik van geweld had gewaarschuwd, omdat dit onvermijdelijk tot grote moeilijkheden zou leiden. De schuld van de thans heersende toestand, ligt, aldus spreker, aan Nederlandse zijde. Wij hebben begrip voor de dwangpositie der regering, zei spreker, doch wij mogen niet vergeten, dat zij zichzelf in die dwangpositie heeft gebracht. Oorlog betekent de dienst van een andere God dan die van Jezus Christus, doch Nederland heeft

heeft van het begin af aan in het geweld geloofd. Daarom moest de Commissie van Goede Diensten voor het hoofd gestoten worden, daarom had er geen overleg met de deelstaten plaats en werd de mogelijkheid tot arbitrage verwaarloosd.

Men wilde alleen de weg der politionele actie opgaan, ondanks het feit dat de Partij van de Arbeid tegen werkte. De tijd die we nu door-maken, aldus spreker, is slechts een episode, de moeilijkheden komen nog.

De republiek zal als symbool van het vrijheids-verlangen der In-donesische volkeren blijven leven. Spreker besloot met een opwekking tot de aanwezigen om zich te laten leiden door een Christelijke liefde, zoals dit begrip werd weergegeven in een opstel van een Batak's jongetje als "de liefde, die een ander tot zijn recht laat komen".

De laatste spreker H.M. van Randwijk stelde het zo, dat er in de Indonesische kwestie geen middenweg is "men is onvoorwaardelijk vóór of onvoorwaardelijk tegen de vrijheid van Indonesie".

Spreker geeft een wrang beeld van de verhoudingen tussen Indonesiërs en Nederlanders, waardoor een kloof geschapen wordt. Spreker hekelt de voorlichting via pers en radio. Het Nederlandse volk wordt maar wat wijs gemaakt, zegt spreker. Pers en Radio zijn in één hand n.l. de re-gering.

De vrijheid die de Nederlandse troepen brachten bestond, aldus spreker, uit het wegschilderen van de tekst van een uithangbord voor een hotel waarop in het Maleis geschreven stond "Vrijheidshotel". Wij hebben uithangborden met de leuze "Merkeda" beklad. Wij zonden auto's, textiel en biscuit, nadat de bommen gevallen waren, terwijl we hadden moeten voorkomen, dat deze geworpen werden.

Volgens Drees, zegt spreker, was de politionele actie gericht te-gen terroristen. Waarom dan een arrestatie van Soekarno, Hatta e.a. ? Waarom de Indonesiërs een trap op het hart te geven door het publiceren van een foto waarop Soekarno, Hatta en Sharir staan afgebeeld tesamen met een Nederlands soldaat met een sigaret in de ene hand en zijn andere hand in zijn zak?, vraagt spreker.

Vervolgens noemt van Randwijk een reeks feiten, waaruit hij con-cludeerde dat aan de wil van de Nederlanders om tot een vergelijk te komen, alles ontbrak. Hij liet, wat hij noemde, de hele lijdensweg, de revue passeren van Hoge Veluwe, Linggadjatti, de eerste politionele actie tot de jongste militaire actie en trok de conclusie, dat het niet Nederland doch de Republiek is geweest, die de meeste concessies heeft gedaan.

Aan het slot van zijn rede richtte spreker zich in het bijzonder tot de leden van de Partij van de Arbeid. Hij wekte hen op niet uit de partij weg te lopen, maar te trachten de geest in de partij te verande-ren. Wij moeten onze krachten niet overschatten, doch hebben de dure plicht de knuppel in het hoenderhok te gooien, besloot spreker zijn rede(luid applaus).

Hierna werden door spreker nog een aantal door het publiek gestelde vragen beantwoord, die geen nieuwe gezichtspunten naar voren brachten.

De opwekking tot geldelijke steun aan de actie van het Comité, bracht een bedrag groot f.70.60 op.

Medegedeeld werd dat meerdere bijeenkomsten zouden volgen.

Aan de uitgang van de zaal werd een collecte ter bestrijding van de kosten der avond.

Stemming van het publiek: rustig en aandachtig.

A 12 Januari 1949.

Aan de:
Centrale Veiligheidsdienst
Javastraat 68
's-Gravenhage.

.....
.....
C o m i t e v o o r V r e d e i n I n d o n e s i e .
.....
Jan van Eyckstraat 22 - Amsterdam-Z. Telefoon: 22980.

Op 19 December 1948 werd tijdens een bijeenkomst te Amsterdam opgericht:

"Comité voor Vrede in Indonesië"

Het Comité gaf de volgende verklaring uit:

"Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensen openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland. Wij richten deze verklaring als protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties".

Tot de ondertekenaars behoren:

A. van den Berg	Dr. P.J. Meertens
Dr. A.P.J. van der Burg	Prof. Dr. M.G.J. Minnaert
Prof. Dr. J.M. Burgers	Dr. A.C. Oerlemans
Ds. J.J. Buskes Jr.	Prof. Dr. H.J. Pos
Alb. de la Court	Dr. J. Presser
Prof. Dr. D. van Dantzig	H.M. van Randwijk
Prof. Dr. N.A. Donkersloot	Dr. Henriette Roland Holst- van der Schalk
Mr. Th.A. Bruin	Dr. Annie Romein-Verschoor
Prof. Dr. J.H. de Haas	Prof. Dr. J.M. Romein
Prof. Dr. W.G. Hellinga	B.W. Schaper
Albert Helman	D. Schilp
Mevr. T.L. Jelgersma	Dr. J. Suys
Drs. L. de Jong	Mevr. H. van Traa-van der Burg
Ds. K.H. Kroon	Mej. Lies van Weezel
A. Langkemper	Prof. Dr. W.F. Wertheim
Jef Last	Mr. H.P.L. Wiessing
Dr. C.H. Lenshoek	A. Wolters
Prof. Dr. G. Mannoury	

Deze verklaring is toegezonden aan de Voorzitter van de Ministerraad, de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal, de Veiligheidsraad, en aan de Nederlandse en internationale pers.

Gaarne willen wij ook om een betuiging van adhaesie verzoeken. De regering en het buitenland dienen te weten, dat niet ieder zich neerlegt bij deze nieuwe "militaire actie"!

L a a t d e s t e m v a n h e t g e w e t e n

k l i n k e n !

Een actie kost geld. Mogen wij ook in dit opzicht op U rekenen?

Ondergetekende betuigt zijn adhaesie met de bovenstaande verklaring:

1-1-1948

NAAM.....
ADRES.....
WOONPLAATS.....
TELEFOON.....

En stelt een bedrag van
fl. ter beschikking.
Postgiro No. 335669 t.n.v. o.o.
A. Canivez, met vermelding
voor-het Comité.

Op 15 december 1948 werd tijdens een bijeenkomst
te Amsterdam overzocht:

"Comité voor Vrede in Indonesië"

het Comité gaf de volgende verklaring af:

"Wij, Nederlanders van verschillende politieke en
politieke overtuiging, wensen oprecht de verzoeken
dat wij de militaire actie, die de Nederlandse rege-
ring op 18 december 1948 heeft ondernomen, stil te
houden met de beginselen van het internationale recht,
gevaarlijk voor de wereldvrede en politiek voor het
welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland.
Wij richten deze verklaring als oproep tot het Neder-
landse volk, zijn regering en parlement en tot de or-
ganen der Verenigde Naties".

Tot de ondertekenaars behoren:

- Dr. F. J. Meertens
- Prof. Dr. W. G. J. Minnert
- Dr. A. C. G. G. G.
- Prof. Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- H. E. van der Meer
- Dr. Henriette Roland Holst
- van der Schik
- Dr. Annie Romein-Verschoor
- Prof. Dr. J. M. Romein
- B. V. Schipper
- D. Schip
- Dr. J. J. J.
- Mevr. J. van Praag-van der Bur
- Mevr. J. van Wezel
- Prof. Dr. J. P. Verthuis
- Mr. J. P. J. J.
- A. J. J.

- A. van der Meer
- Dr. P. J. van der Meer
- Prof. Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.
- Dr. J. J. J.

Dese verklaring is toegezonden aan de Voorzitter van
de Kamer van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal, de Voorzitter van de Kamer van de Staten-
Generaal, de Voorzitter van de Kamer van de Staten-
Generaal en de Voorzitter van de Kamer van de Staten-
Generaal.

De regering en het volk worden verzocht, dat
niet meer zich heeft te bezighouden met de militaire actie!

Laat de stem van het geweten

Klinken!

Een actie kost geld. Mogen wij ook in dit opzicht op U rekenen?

Ondergetekende betuigt zijn afscheide met de bovenstaande

verklaring:

Bericht: Openbare bijeenkomst Comité "Vrede in Indonesië"
Bron : Betrouwbaar.
Inhoud : Betrouwbaar.
Actie : -----
Copie : -----

Op 7 Januari 1949 vond in de Tuinzaal van de Gem. Concertzaal te Haarlem een Openbare bijeenkomst plaats van het Comité "Vrede in Indonesië".

Aanwezig: ± 250 personen-gemengd publiek, in hoofdzaak werknemers.
Zaalcapaciteit: 300

Sprekers: Prof. Dr. W.F. Wertheim; voorzitter Comité "Nederland-Indonesië"; Ds. J. de Graaf (namens "Kerk en Vrede"); H.M. Randwijk ("Vrij Nederland").

Aan de ingang van de zaal werd aan iedere bezoeker een circulaire uitgereikt (waarvan afschrift bijgevoegd). Tevens werden ter verkoop aangeboden de weekbladen "De Vlam" en "Vrij Nederland".

In de zaal bevonden zich geen leuzen of spandoeken. Wel werd reclame gemaakt voor "De Vlam" door middel van affiches aan de wanden terwijl op elke stoel een biljet was gelegd waarop men kon intekenen als abonné op "De Vlam".

De bijeenkomst werd geopend door Mr. J.H. van Wijk (Bijweglaan 31, Bennebroek, kantoorhoudende: Ged. Oude Gracht 11 B, voorzitter der afd. Haarlem van het Comité "Vrede in Indonesië").

Spreker deelde o.m. mede, dat deze bijeenkomst tot stand gekomen was met medewerking van "De Vlamgroep", de werkgroep "Radicaal pacifisten", de Vereniging "Kerk en Vrede" en "Vrij Nederland".

Hierna voerde als 1e spreker het woord: Prof. Dr. W.F. Wertheim.

In zijn betoog zei spreker zo hard en realistisch mogelijk de huidige situatie te willen schetsen. Hij stelde de vraag: "Wat wil en kan Nederland in Indonesië bereiken?". Wat Nederland wil schetste spreker in deze punten: het beschermen der cultures; het handhaven van orde en rust en het zich beroepen op een morele plicht tegenover de bevolking van Indonesië. Het 2e deel der vraag: "wat kan Nederland in Indonesië bereiken?", beantwoordde spreker kort en bondig met "niets".

Als belangrijkste wat Nederland op dit moment zou kunnen doen, was het noemen van een datum, waarop de troepen uit Indonesië zullen worden teruggetrokken, het los laten van de Unie-gedachte, die Indonesië wordt opgedrongen en het in hun functie herstellen van de republikeinse leiders.

Aan het slot van zijn betoog sprak Prof. Wertheim de hoop uit, dat het Nederlandse volk niet zou blijken te lijden aan de blindheid, waarmee de Goden hen slaan die zij willen verderven.

De 2e spreker, Ds. J. de Graaf, belichtte de kwestie Indonesië van christelijke zijde. Spreker was van oordeel, dat Nederland in het verleden vele kansen had verzaakt om tot overeenstemming met Indonesië te komen. Hij wees erop, dat de kerk bij herhaling de regering tegen het gebruik van geweld had gewaarschuwd, omdat dit onvermijdelijk tot grote moeilijkheden zou leiden. De schuld van de thans heersende toestand, ligt, aldus spreker, aan Nederlandse zijde. Wij hebben begrip voor de dwangpositie der regering, zei spreker, doch wij mogen niet vergeten, dat zij zichzelf in die dwangpositie heeft gebracht. Oorlog betekent de dienst van een andere God dan die van Jezus Christus, doch Nederland

heeft

heeft van het begin af aan in het geweld geloofd. Daarom moest de Commissie van Goede Diensten voor het hoofd gestoten worden, daarom had er geen overleg met de deelstaten plaats en werd de mogelijkheid tot arbitrage verwaarloosd.

Men wilde alleen de weg der politionele actie opgaan, ondanks het feit dat de Partij van de Arbeid tegen werkte. De tijd die we nu doormaken, aldus spreker, is slechts een episode, de moeilijkheden komen nog.

De republiek zal als symbool van het vrijheids-verlangen der Indonesische volkeren blijven leven. Spreker besloot met een opwekking tot de aanwezigen om zich te laten leiden door een Christelijke liefde, zoals dit begrip werd weergegeven in een opstel van een Batak's jongetje als "de liefde, die een ander tot zijn recht laat komen".

De laatste spreker H.M. van Randwijk stelde het zo, dat er in de Indonesische kwestie geen middenweg is "men is onvoorwaardelijk vóór of onvoorwaardelijk tegen de vrijheid van Indonesië".

Spreker geeft een wrang beeld van de verhoudingen tussen Indonesiërs en Nederlanders, waardoor een kloof geschapen wordt. Spreker hekelt de voorlichting via pers en radio. Het Nederlandse volk wordt naar wat wijs gemaakt, zegt spreker. Pers en Radio zijn in één hand n.l. de regering.

De vrijheid die de Nederlandse troepen brachten bestond, aldus spreker, uit het wegschilderen van de tekst van een uithangbord voor een hotel waarop in het Maleis geschreven stond "Vrijheidshotel". Wij hebben uithangborden met de leuze "Merkeđa" beklad. Wij zonden auto's, textiel en biscuit, nadat de bommen gevallen waren, terwijl we hadden moeten voorkomen, dat deze geworpen werden.

Volgens Drees, zegt spreker, was de politionele actie gericht tegen terroristen. Waarom dan een arrestatie van Soekarno, Hatta e.a. ? Waarom de Indonesiërs een trap op het hart te geven door het publiceren van een foto waarop Soekarno, Hatta en Sharir staan afgebeeld tezamen met een Nederlands soldaat met een sigaret in de ene hand en zijn ander hand in zijn zak?, vraagt spreker.

Vervolgens noemt van Randwijk een reeks feiten, waaruit hij concludeerde dat aan de wil van de Nederlanders om tot een vergelijk te komen, alles ontbrak. Hij liet, wat hij noemde, de hele lijdensweg, de revue passeren van Hoge Veluwe, Linggadjatti, de eerste politionele actie tot de jongste militaire actie en trok de conclusie, dat het niet Nederland doch de Republiek is geweest, die de meeste concessies heeft gedaan.

Aan het slot van zijn rede richtte spreker zich in het bijzonder tot de leden van de Partij van de Arbeid. Hij wakte hen op niet uit de partij weg te lopen, maar te trachten de geest in de partij te veranderen. Wij moeten onze krachten niet overschatten, doch hebben de dure plicht de knuppel in het hoenderhok te gooien, besloot spreker zijn rede(luid applaus).

Hierna werden door spreker nog een aantal door het publiek gestelde vragen beantwoord, die geen nieuwe gezichtspunten naar voren brachten.

De opwekking tot geldelijke steun aan de actie van het Comité, bracht een bedrag groot f.70.60 op.

Medegedeeld werd dat meerdere bijeenkomsten zouden volgen.

Aan de uitgang van de zaal werd een collecte ter bestrijding van de kosten der avond.

Stemming van het publiek: rustig en aandachtig.

A 12 Januari 1949.

Aan de:
Centrale Veiligheidsdienst
Javastraat 68

1-1-49 v a n h a e e .

UITTREKSEL

Voor OD 1323 Naam COMITE VOOR VREDE IN INDONESIAE
Origineel in OD 296 Naam NEDERLAND - INDONESIAE (Org.)
Volgnr. Ag.nr. 53183 Aard van het stuk
Afz. C 4 Datum 6.1.49

Afschrift van een door het bestuur van de Vereniging Nederland-Indonesie verzonden circulaire.

VERENIGING NEDERLAND - INDONESIAE.

afd. Amsterdam.

Secretariaat : A. van Marle
Okeghemstraat 6'' Zuid
Telefoon 98200.

Aan de leden van de afdeling Amsterdam.

Op verzoek van het Landelijk Bestuur deel ik U het volgende mede. Zoals U uit de vorige circulaire bekend is, werd door het "Comite voor Vrede in Indonesie" op 19 Decemver j.l. de volgende verklaring uitgegeven: "Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensden openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het Internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesie en Nederland. Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen van de Verenigde Naties."

Op 2e Kerstdag heeft de afdeling samen met het genoemde comite een openbare vergadering georganiseerd in de Diamantbeurs: "De actie in Indonesie en haar gevolgen". Tijdens deze vergadering werd een motie aangenomen van de volgende inhoud:

"1500 Nederlanders van verschillende politieke en godsdienstige gezindheid, op 2e Kerstdag in openbare vergadering in Amsterdam bijeen, protesteren met de meeste klem tegen de ontkenning van de oorlog in Indonesie; vragen van de Nederlandse regering:

10. onmiddellijke en royale aanvaarding en uitvoering van de resolutie van de Veiligheidsraad van 24 December j.l.;
20. onmiddellijke vrijlating van de Republikeinse regeringspersonen;
30. onmiddellijke indiening van het verzoek tot internationale arbitrage in het conflict tussen Nederland en de Republiek Indonesie;
40. reeds thans een spoedige datum te noemen, waarop de Nederlandse troepen uit Indonesie zullen zijn teruggetrokken."

Het Landelijk Bestuur wilde U gaarne voorstellen adhaesie te betuigen met de eerstvermelde verklaring en U opwekken in de kring van Uw vrienden eveneens adhaesie betuigingen te verzamelen. Slechts een massaal protest

Uitgetrokken door P Afd./Sectie ACD 4 Datum 31.1.49

Op aanwijzing van

UITTREKSEL

Voor OD 1323 Naam COMITE VOOR VREDE IN INDONESIAE

Origineel in Naam

Volgnr. Ag.nr. Aard van het stuk

..... Afz. Datum

maakt indruk.

De adhaesiebetuigingen kunnen worden gezonden aan het secretariaat van het "Comite voor Vrede in Indonesie", Jan van Eijkstraat 22'', Zuid, telefoon 22980. Giften ten bate van het werk van het comite worden gaarne op hetzelfde adres ingewacht, eventueel per giro op rekening ten name van A.Canivez met vermelding voor het "Comite voor Vrede in Indonesie".

Uitgetrokken door Afd./Sectie Datum

Op aanwijzing van

Verbinding : *M4*

No. 1844/1948

Onderwerp: Openb. bijeenk.

"Comité voor Vrede in Indonesië"

Datum ontvangst bericht: 4-1-1949

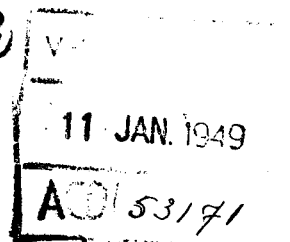
Betrouwbaarheid berichtgever: zeer betrouwbaar

Waardering berichtgever: zeer betrouwbaar

Tevens bericht gezonden aan: I.D. Amsterdam

Medewerkende instanties : -----

Ondernomen actie : gene.

B

Rotterdam, 6 Januari 1949.

W Verslag van de openbare bijeenkomst, belegd in samenwerking met het "Comité voor vrede in Indonesië" uit Amsterdam, om te komen tot oprichting van een dergelijk Comité te Rotterdam, gehouden op Dinsdag 4 Januari 1949, [te 20 uur] in de foyer van het Doofstommeninstituut aan de Ammanstraat te Rotterdam.

m De bijeenkomst was aangekondigd per convocatie. In de pauze werd gecollecteerd voor de gemaakte onkosten en gecolporteed met het boekje "De wapens neer". Tevens werden steumbonnen verkocht voor de dienstweigerars. 1000 convocatie's werden verzonden.

Aanwezig circa 150 personen, /onder wie een dertigtal vrouwen. Militairen of andere in uniform geklede personen waren niet aanwezig (Zaalcapaciteit 150 zitplaatsen).

x | van den Berg, Anton, geboren 23-2-1903 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, als voorzitter fungerend, opent te 20 uur met een woord van welkom de bijeenkomst en zegt overtuigd te zijn, gezien de grote opkomst, van de goede bedoelingen, waarvan alle aanwezigen bezield zijn.

Spr. verwijst naar "Het Vrije Volk" van 3 Januari, met de dagorder van Generaal Spoor, waarin hij de vijandelijkheden op 31 December als beëindigd verklaarde.

De taak der troepen, zegt spr., is volgens Spoor, het opruimen van benden en elementen, die de voedselvoorziening in gevaar brengen. Spr. zegt: De koloniale oorlog gaat gewoon door; aan ons de taak hiertegen te protesteren.

Op 19 December j.l., vervolgt spr., is te Amsterdam opgericht het "Comité voor vrede in Indonesië" en op de 2e Kerstdag is de eerste grote bijeenkomst gehouden in de Diamantbeurs te Amsterdam, alwaar emânente figuren als Jef Last, Albert Helman en Sam de Wolf tegenwoordig waren.

Ook uit Dordrecht, zegt spr., ontving ik bericht van actie. Wij moeten alle progressieve richtingen, die met een goodwill bezield zijn, zowel Christen, Humanist als Socialist bijeenbrengen. Onze taak is in Rotterdam een Comité van Actie te stichten, dat beter op zijn poten staat dan een soortgelijk comité tijdens de politionele actie in 1947.

Spr. verzoekt de vergadering de uitgereikte formulieren te tekenen als bewijs van instemming met de verklaring van het "Comité voor Vrede in Indonesië". en zegt al vele bewijzen van instemming en geld te hebben ontvangen.

Tevens verzoekt hij politieke en religieuze richting te vermelden, met het doel de richtingen te kunnen peilen.

- Spr. *la*

Spr. stelt de volgende punten voor:

- 1e. Oprichting van een comité, op een behoorlijke financiële basis.
- 2e. Het beleggen van een grote algemene vergadering.
- 3e. Het verslag van deze vergadering te doen opnemen in de pers
- 4e. Het uitgeven van een massamanifest.
- 5e. Onze mening uiteenzetten op het congres van de P.v.d.A..
- 6e. Onze verklaring verspreiden onder de bezoekers van de bijeenkomst van morgenavond in de Aula van de H.B.S. aan het Afrikaanderplein te Rotterdam, waar Minister Joeke zal spreken.

Hierna geeft de voorzitter het woord aan de vergadering.]

-1 ✓
Mevr. van Rooijen, wonende te Rotterdam, nadere personalia alhier nog niet bekend, vraagt of de voorzitter zich ook in verbinding heeft gesteld met de vereniging "Nederland-Indonesië"

-1 ✓
Noorlander, Daniel, geboren 29-1-1925 te Rotterdam, mach. houtbewerker, wonende te Rotterdam, Boekweitstraat 25b, zegt de goede bedoelingen van het op te richten comité toe te juichen, maar betwijfelt het resultaat in deze; volgens hem ligt de fout niet bij de militaire actie, maar bij de reactionaire bezitters in Indonesië.

x1 ✓
de Winter, Augustinus, geboren 2-4-1909 te Schiedam, kant. bed., wonende te Rotterdam, Clingendaal 70, zegt het voorstel te kunnen onderschrijven. Dit is voor ons, zegt spr., een eenzaak, dus wij moeten spoedig aan het werk; de regering wint tijd en wil de internationale opinie laten bezinken. Aan ons de taak de massa te overtuigen. Wij moeten strijden voor een zelfbeschikkingsrecht in Indonesië, de gehele arbeiderspartij staat hier achter.

x1 ✓
van Veen, Johannes Gerardus, geboren 14-3-1925 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, Straatweg 158, zegt: Over de militaire actie als zodanig heeft ieder zijn eigen mening, uit welke ideologische hoek hij komt. Deze bijeenkomst is te laat, wij zijn daaraan zelf schuldig, want we waren te laf en te lui om iets te doen. Nederland wil zijn koloniale aspiratie's niet opgeven en wij hadden dit kunnen voorzien; onze houding was te lauw.

Alle opposanten moeten samenwerken, we zijn nog veel te versplinterd, zegt spr.. Al slagen we niet, dan hebben we in ieder geval toch de morele zekerheid wat gedaan te hebben; we moeten een propaganda apparaat zijn.

4032 x1 ✓
Oosterwijk, Cornelis, geboren 6-11-1906 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, W.Varkenoordseweg 27/8, zegt, het manifest van het op te richten comité over geheel Rotterdam te willen verspreiden en zegt, de houding van de R.K.vakorganisatie's en het N.V.V. af te keuren met betrekking tot de actie in Indonesië. De E.V.C. en de O.V.B., zegt spr., wilden een staking van 24 uur, maar deze basis noemt spr. te smal.

Politieke druk baat niet, zegt spr., het economische wapen dat werkt is: alle bedrijven stil leggen; dat is ons enig redmiddel. Wij zijn tegen moorden en tegen koloniale druk.

-1 ✓
Galen, nadere personalia alsnog onbekend, zegt: Wij zijn allen mede verantwoordelijk voor de gang van zaken. Onze stem is van betekenis, wij moeten een boycot organiseren. Ook uit de gelederen van de Partij van de Arbeid komen de protesten, doch

dat is niet voldoende; geheel Nederland moet protesteren groot en massaal.

x | J van Diest, Elisabeth, geb: 27-7-1887 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, Voorhout 151, zegt genoeg tegen alle misstanden te hebben geprotesteerd en zelfs verschillende malen hiervoor op het politiebureau te hebben vertoefd. Wij steunen de dienstweigeraars, maar we zenden ze ook uit. Algemene staking, zegt spr., dat is ons doel.

- N | Pieters, Christiaan, geb: 12-5-1914 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, Rockanje straat 16b, zegt veel te hebben samengewerkt met de Indonesiërs. Alles, zegt spr., wat aan Hollanders in Indonesië zit, dat stinkt; men noemt hen koloniale Fascisten; 90% van deze mensen zijn koeliedrijvers, wie er tegeningaat wordt retour gezonden. De Republiek komt er ook zonder de hulp van de Hollanders roept spr. uit.

Na een ogenblik te hebben gepauzeerd kondigt de voorzitter enkele sprekers aan, doch zegt eerst een voorlopig bestuur van 7 leden te willen benoemen.

Door de vergadering worden de volgende bestuursleden voorgesteld:

- ✓ van den Berg, A., voornoemd;
- ✓ van Veen, J.G., voornoemd;
- ✓ de Winter, A., voornoemd;
- ✓ Mevr. van Rooijen, voornoemd;
- x | J Lagerwaard, Maria Martina, geb: 5-3-1912 te Zaltbommel, wonende te Rotterdam, de Kiefthoekstraat 30;
- ✓ Pieters, C., voornoemd;
- x | J Vanooij, Adrianus Johannes, geb: 27-8-1904 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, Schiekade 145/3b;
- x | J Rotmans, Cornelis, geboren 8-11-1894 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, de Graeffstraat 23a;
- x | J Lopes Cardozo, Elie, geboren 14-7-1907 te Berchem (B), wonende te Rotterdam, Breitnerstraat 73a; en:
Oosterwijk, C., voornoemd.

x | J Mourits, Jan, geboren 21-6-1895 te Oud-Beijerland, wonende te Rotterdam, Pleinweg 118a, zegt, het volkomen eens te zijn met de doelstelling van het comité en wil dan ook gaarne zijn instemming betuigen. Het spijt hem te moeten zeggen, dat het verzet vanuit de Partij van de Arbeid tegen deze militaire actie zo gering is. Dat is voor spreker nog niet een reden om zijn functie als bestuurslid van de Partij van de Arbeid neer te leggen. Niet vluchten, maar werken.

- J Franken, Antoon, geboren 29-10-1885 te 's-Gravenhage, wonende te Rotterdam, Josephlaan 33b, zegt het te betreuren, dat zo weinig mensen uit de vakbeweging in het comité zitting hebben. Spr. stelt voor een krant uit te geven ter voorlichting.

x | J Bijlsma, Joannes, geboren 8-1-1901 te Leeuwarderadeel, wonende te Rotterdam, Dorchtselaan 149a, zegt, dat radicale leuzen niet inslaan, de boycot van 1947 is mislukt, vermoedelijk mislukt de actie van dit comité ook.

Onze taak, zegt spr., moet zijn een effectieve voorlichting van de arbeiders in het algemeen. Spr. meent, dat de naam van het comité niet goed is gekozen en zag dit liever veranderd in "Comité voor vrede in Indonesië en nationale zelfstandigheid".

- van Tijen -

x1 J van Tijen, Willem, geboren 1-2-1894 te Wormerveer, wonende te Rotterdam, Kralingse Plaslaan 192, vindt het nutteloos medelevende gevoelens te uiten voor Indonesië; wij moeten samenwerken met Amsterdam.

Van groot belang, zegt spr., is ook de houding van verschillende leden van de Partij van de Arbeid. Ook vrij Nederland, zegt spr., laat ten opzichte van Indonesië een duidelijk geluid horen. Een kort vluchtschrift over Indonesië zou veel kunnen bereiken.

Y P van den Berg, A., wederom het woord nemend, zegt, ook een grote beroering in de Partij van de Arbeid geconstateerd te hebben en hoopt op betere resultaten dan in het verleden.

x1 J Spr. zegt, dat er nog enkele sympathiebetuigingen zijn binnen gekomen, o.a. van Mispelblom Beijer, Hendrik Jan, geboren 27-4-1896 te Arnhem, wonende te Rotterdam, Groene Zoom 216 en diens echtgenote van den Bergh van Eijsinga, Lambertina Martina, geboren 14-7-1907 te Oss en Bosma, Jetze Geert, geboren 30-8-1890 te Enschede, wonende te Rotterdam, Voorschoterlaan 32.

Spr. roept vrijwilligers op voor het uitreiken van het manifest voor morgenavond; een zevental personen meldt zich.

x1 J Tevens maakt spr. bekend dat stortingen kunnen worden gedaan per giro t.n.v. Bestman, Jan, geboren 10-5-1918 te Rotterdam, wonende te Rotterdam, Busken Huetstraat 7b.

Te omstreeks 22.30 uur sluit de voorzitter de vergadering met een woord van dank aan allen die hebben mede gewerkt. Einde.

PROTEST!

19 December j.l. werd tijdens een bijeenkomst te Amsterdam opgericht het

„Comité voor Vrede in Indonesië”.

Het Comité gaf de volgende verklaring uit:

Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensen openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland. Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties.

Tot de ondertekenaars behoren:

A. van den Berg ✓	✗ Frits Kief ✓	Dr Henriette Roland Holst—
✗ Dr A. P. J. van der Burg ✓	✗ Ds K. H. Kroon ✓	Van der Schalk ✓
Ds J. J. Buskes Jr ✓	✗ A. Langkemper ✓	Dr Annie Romein—Verschoor ✓
✗ Alb. de la Court ✓	Jef Last ✓	Prof. Dr J. Romein ✓
Prof. Dr D. van Dantzig ✓	✗ Dr C. H. Lenshoek ✓	✗ B. Schaper ✓
✗ Prof. Dr N. A. Donkersloot ✓	Prof. Dr G. Mannoury ✓	✗ D. Schilp ✓
✗ Mr Th. A. Fruin ✓	Dr P. J. Meertens ✓	✗ Dr J. Suys ✓
Prof. Dr J. H. de Haas ✓	Prof. Dr M. G. J. Minnaert ✓	✗ Mevr. H. van Traa—Van der Burg ✓
✗ Prof. Dr W. G. Hellinga ✓	✗ Dr H. C. Oerlemans ✓	— Meij. Lies van Weezel ✓
Albert Helman ✓	Prof. Dr J. H. Pos ✓	Prof. Dr W. F. Wertheim ✓
✗ Mevr. T. J. Jelgersma ✓	✗ Dr J. Presser ✓	✗ Mr H. P. L. Wiessing ✓
Drs L. de Jong ✓	✗ H. M. van Randwijk ✓	— A. Wolters ✓

Deze verklaring is toegezonden aan de Voorzitter van de Ministerraad, de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal, de Veiligheidsraad, en aan de Nederlandse en internationale pers.

Uit alle delen van het land stromen de adhaesie-betuigingen toe en komen berichten over de vorming van soortgelijke Comité's.

In Rotterdam werd op 4 Jan. j.l. door honderden sympathiserenden uit vele politieke en geestelijke richtingen gevormd het:

„Comité voor Vrijheid en Vrede in Indonesië”.

Tot de vele Rotterdamse ondertekenaars van de verklaring behoren o.m.:

Ir. W. v. TIJEN — P. v. d. A. ✓	✗ H. v. d. BERG — N.V.V. ✓
✗ JAN MOURITS — P. v. d. A. ✓	✗ L. VAN OS — O.V.B. ✓
v.m. Dir. „Charl. Volkshuis” ✓	W. SMID — O.V.B. ✓
— Mevr. N. v. ROOIJ — P. v. d. A. — Ver. Ned. Ind. ✓	— JOHN v. VEEN — Vr. Jeugd Bew. ✓
✗ J. B. BAKEMA — P. v. d. A. ✓	— W. BROERE — Vr. Jeugd Bew. ✓
✗ C. ROTMANS Sr. — P. v. d. A. ✓	— A. STADE — D.S.J.V. Nieuwe Koers. ✓
Ds. H. J. MISPELBLOM BEIJER — „Kerk en Vrede” ✓	✗ CHR. PIETERS — Onafh. Soc. ✓
✗ J. H. H. EGGINK — „Kerk en Vrede” ✓	✗ Mevr. Mr. H. M. DE KAT-PRESSER —
Drs. E. LOPES CARDOZO — Dir. „Ons Huis” ✓	Com. v. Act. Democratie. ✓
Mej. L. HAVELAAR — Oud-Dir. „Zuider Volkshuis” ✓	— Mevr. M. BOSMAN-BEUKERS — Vrijz. Prot. ✓
Dr. G. HUIJGENS — Hum. Verbond. ✓	— J. BARIS — Anti-Mil. Com. ✓
C. ROTMANS Jr. — Hum. Verbond. ✓	— H. PETERS — Ned. Veg. Bond. ✓
✗ MARIE DE JONG. — De Vlamgroep. ✓	✗ Mevr. E. v. WINGERDE — Bellamy Bew. ✓
✗ MIEP MARÉCHAL — De Vlamgroep. ✓	✗ A. DE WINTER — O.S.D.A.P. ✓
— Dr. J. G. BOSMA — De Vlamgroep. ✓	✗ JAC. v. ELSACKER. ✓

Gaarne willen wij ook U om een betuiging van adhaesie verzoeken. De regering en het buitenland dienen te weten, dat niet ieder zich neerlegt bij deze nieuwe „militaire actie”!

LAAT DE STEM VAN HET GEWETEN KLINKEN!

Indien U instemt met ons protest, verzoeken wij U onderstaand formulier aan ons op te zenden.

Adres: Indonesië-Comité, Huygensstraat 13 b, Rotterdam.

Financiële bijdragen worden gaarne ingewacht per postwissel of per giro t.n.v. J. Bestman, Busken Huetstraat 7, nr 48542, met vermelding: „Vrede in Indonesië”.

De ondergetekende:

Naam

Adres

betuigt zijn/haar instemming met de verklaring van het „Comité voor vrede in Indonesië”, en verzoekt met de verdere actie van dit Comité op de hoogte te worden gesteld.

Handtekening:

~~B III~~ B III E

A. de Vries

19 December j.l. werd tijdens een bijeenkomst te Amsterdam opgericht het

„Comité voor vrede in Indonesië”

Het Comité gaf de volgende verklaring uit:

Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensden openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland. Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties.

Tot de ondertekenaars behoren:

A. van den Berg
Dr. A. P. J. van der Burg
Prof. Dr. J. M. Burgers
Ds. J. J. Buskes Jr.
Alb. de la Court
Prof. Dr. D. van Dantzig
Prof. Dr. N. A. Donkersloot
Mr. Th. A. Fruin
Prof. Dr. J. H. de Haas
Prof. Dr. W. G. Hellinga
Albert Helman
Mevr. T. J. Jelgersma
Drs. L. de Jong
Ds. K. H. Kroon
A. Langkemper
Jef Last
Dr. C. H. Lenshoek
Prof. Dr. G. Mannoury

Dr. P. J. Meertens
Prof. Dr. M. G. J. Minnaert
Dr. H. C. Oerlemans
Prof. Dr. J. H. Pos
Dr. J. Presser
H. M. van Randwijk
Dr. Henriette Roland Holst-
van der Schalk
Dr. Annie Romein-Verschoor
Prof. Dr. J. Romein
B. Schaper
D. Schilp
Dr. J. Suys
Mevr. H. van Traa-van der Burg
Mej. Lies van Weezel
Prof. Dr. W. F. Wertheim
Mr. H. P. L. Wiessing
A. Wolters

Deze verklaring is toegezonden aan de Voorzitter van de Ministerraad, de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal, de Veiligheidsraad, en aan de Nederlandse en internationale pers.

Gaarne willen wij ook U om een betuiging van adhaesie verzoeken. De regering en het buitenland dienen te weten, dat niet ieder zich neerlegt bij deze nieuwe „militaire actie”!

Laat de stem van het geweten klinken!

Een actie kost geld. Mogen wij ook in dit opzicht op U rekenen? Bijdragen worden gaarne ingewacht ten kantore van het comité,

Jan van Eyckstraat 22² - Amsterdam-Z. - Telef. 22980

Ondergetekende (naam)

(adres)

Telefoon:

53171
a/1

Handwritten signature

B

~~⊙~~

G E H E I M.

Verbinding: No.12

31 December 1948.

Doss.181/1

Onderwerp: Manifest van het Comité voor Vrede in Indonesië.

Datum ontvangst bericht: 30 December 1948.

Betrouwbaarheid berichtgever: betrouwbaar

Waardering bericht: betrouwbaar

Tevens bericht gezonden aan: I.D. Rotterdam

Medewerkende instanties:---

Ondernomen actie:---

Volgno.
5 JAN. 1949
ACD/ 52746

Hierbij wordt toegezonden een fotografische reproductie van een manifest, uitgegeven door het "Comité voor Vrede in Indonesië", naar de inhoud, waarvan korthedshalve wordt verwezen. (Einde)

Handwritten mark

OPROEP!

19 December j.l. werd tijdens een bijeenkomst te Amsterdam opgericht het

„COMITÉ VOOR VREDE IN INDONESIAË”

Het Comité gaf de volgende verklaring uit:

Wij, Nederlanders van verschillende godsdienstige en politieke overtuiging, wensen openlijk te verklaren, dat wij de militaire actie, die de Nederlandse regering op 18 December 1948 heeft ondernomen, strijdig achten met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede, en noodlottig voor het welzijn van de volkeren van Indonesië en Nederland. Wij richten deze verklaring als een protest tot het Nederlandse volk, zijn regering en parlement en tot de organen der Verenigde Naties.

Tot de ondertekenaars behoren:

A. van den Berg	Frits Kief	Dr Henriette Roland Holst—
Dr A. P. J. van der Burg	Ds K. H. Kroon	Van der Schalk
Ds J. J. Buskes Jr	A. Langkemper	Dr Annie Romein—Verschoor
Alb. de la Court	Jef Last	Prof. Dr J. Romein
Prof. Dr D. van Dantzig	Dr C. H. Lenshoek	B. Schaper
Prof. Dr N. A. Donkersloot	Prof. Dr G. Mannoury	D. Schilp
Mr Th. A. Fruin	Dr P. J. Meertens	Dr J. Suys
Prof. Dr J. H. de Haas	Prof. Dr M. G. J. Minnaert	Mevr. H. van Traa—Van der Burg
Prof. Dr W. G. Hellinga	Dr H. C. Oerlemans	Mej. Lies van Weezel
Albert Helman	Prof. Dr J. H. Pos	Prof. Dr W. F. Wertheim
Mevr. T. J. Jelgersma	Dr J. Presser	Mr H. P. L. Wiessing
Drs L. de Jong	H. M. van Randwijk	A. Wolters

Deze verklaring is toegezonden aan de Voorzitter van de Ministerraad, de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal, de Veiligheidsraad, en aan de Nederlandse en internationale pers.

Gaarne willen wij ook U om een betuiging van adhaesie verzoeken. De regering en het buitenland dienen te weten, dat niet ieder zich neerlegt bij deze nieuwe „militaire actie”!

LAAT DE STEM VAN HET GEWETEN KLINKEN!

In samenwerking met het Comité te Amsterdam zal ook in Rotterdam gepoogd worden een dergelijk Comité in het leven te roepen.

In verband hiermede wordt U uitgenodigd tot een

BIJEEENKOMST

OP DINSDAG 4 JANUARI A.S., DES AVONDS 8 UUR,
IN DE FOYER VAN HET DOOFSTOMMENINSTITUUT
AAN DE AMMANSTRAAT.

Wij doen een dringend beroep op U om daar aanwezig te zijn om gezamenlijk te bespreken, wat door ons in Rotterdam gedaan kan worden.

Indien U onverhoopt verhinderd bent, maar toch instemt met onze actie, verzoeken wij U onderstaand formulier aan ons op te zenden. Adres: Indonesië-Comité, Huygensstraat 13 b, Rotterdam.

Financiële bijdragen worden gaarne ingewacht per postwissel of per giro t.n.v. J. Bestman, Busken Huetstraat 7, nr 48542, met vermelding: „Vrede in Indonesië”.

De ondergetekende:

Naam

Adres

betuigt zijn/haar instemming met de verklaring van het „Comité voor vrede in Indonesië”, en verzoekt met de verdere actie van dit Comité op de hoogte te worden gesteld.

Hantekening:

Geeft deze „oproep” door aan anderen!

1123
10 52502
02. 11. 47

VERSLAG van de op Zondag 26 December 1948 te 14 uur in de Diamantbeurs te Amsterdam gehouden protestvergadering, belegd door de Vereniging Nederland-Indonesië en het Comité voor Vrede in Indonesië. Aankondiging van deze vergadering heeft plaats gevonden in de dagbladen "Het Parool" en "Het Vrije Volk", terwijl op verschillende plaatsen in de stad grote affiches waren aangebracht. De toegangsprijs bedroeg f.0.30; aanwezig waren ongeveer 2000 personen, waaronder enkele militairen in uniform en een aantal Indonesiërs en West-Indiërs.

Te 14 uur werd de vergadering geopend door H.M. van Randwijk, Hoofdredacteur van "Vrij Nederland", (Hendrik Mattheus van Randwijk, geboren te Gorinchem 9.11.1909), die de aanwezigen welkom heette en de noodzaak verklaarde van deze protest-vergadering, "in verband met de actie door de Nederlandse regering in Indonesië ontketend." Hij deed mededeling van verhindering van de als spreker aangekondigde Ds. Buskes, (Johannes Jacobus Buskes, geb. te Utrecht 16.9.1899), die echter schriftelijk zijn instemming had betuigd met het doel van de vergadering en daarbij getuigde van zijn afschuw over de gebeurtenissen in Indonesië.

Als tweede spreker werd aangekondigd Professor Wertheim, (Willem Frederik Wertheim, geb. St. Petersburg, 16.11.1907), die de regering verweet de kansen te hebben verknoeid, die zij in 1945 had om als meest begunstigde mogendheid op economisch terrein op te treden. Door de koopmansgeest die haar bezielde, wilde zij de koloniale politiek van vóór 1940 niet los laten. Uiteindelijk zal het Nederlandse volk en zullen vooral de arbeiders de resultaten van die politiek ondervinden, door de verarming en de werkeloosheid die het resultaat zullen zijn van de kapitalistische gedachtegang van de Nederlandse handelaren, die grote invloed uitoefenen. De volgende spreker was Prof. Dr. N.A. Denkersloot, dichter en letterkundige, lid van de late Kamer, die het optreden van de Nederlandse regering niet als deskundige wilde behandelen. Hij ontzegde de regering echter het morele recht, om op de wijze, waarop zij nu in Indonesië optreedt, de republiek weg te vagen. Hij verweet de regering geen oplossing te hebben gevonden en vóerde verder aan, dat de middelen om tot een oplossing te komen, niet alleen waren beproefd. Arbitrage is niet toegepast. De regering is er zelfs niet aan toe gekomen om met de middelen die haar ten dienste stonden om het conflict op te lossen, te beginnen. Hij zag de actie als een vuistslag in het gezicht van die Indonesiërs, die zeker met de Nederlanders hadden willen samenwerken. Wij hadden de wereld een groot voorbeeld kunnen geven, doch hebben gefaald. Daarna werd als spreker aangekondigd Jef Last, Vlamredacteur en Oud Spanjestrider, (Josephus Carl Franciscus Last, geb. Den Haag, 2.5.1898) die de vrijheidswil der Indonesiërs zag in het licht van de gebeurtenissen in Azië. De vloedgolf van de politieke vrijheidsdrang en de politieke revolutie kan door geen enkele koloniale regering worden tegengehouden. De Republiek is geen enkele daadwerkelijke kans gegeven haar idealen te verwezenlijken en de actie der Nederlandse regering zal tot uiteindelijk resultaat hebben, dat zij weggevaagd wordt.

Als volgende spreker werd aangekondigd de schrijver Albert Helman, (Lodewijk Alphonsus Maria Lichtveld, geboren te Paramaribo

2-11-1903) die als West-Indiër sprak over de grote kloof, die door de actie van de Nederlandse regering was ontstaan tussen de a.s. deelgenoten in de te vormen Unie tussen Nederland en de Overzeese Gebiedsdelen. Het gewapend optreden tegen de Indonesiërs mag geen voortgang hebben. In Indonesië moeten de wapens neer en de troepen terug.

De volgende spreker was Dr. Strijd, Hervormd predikant en pacifist, (Krijn Strijd, geb. Rotterdam, 18.9.1909) die begon met te zeggen, dat hij sprak als man van de Kerk en uit naam van velen uit de Kerk. Hij noemde Zondag 19 December 1948 een zwarte dag voor Nederland en keurde het militair optreden van de regering seerp af. De christenen moeten dit optreden afkeuren en ook de kerk heeft in een schrijven aan de regering, welk schrijven van de Synode uitging, haar bezworen niet met wapens tegen de republiek op te treden. Met het optreden van de regering kunnen dan ook de waarachtige Christenen niets te maken hebben. Als men de waarheid van het Kerstfeest belijdt, kan men het optreden van de regering niet billijken, doch is dit een stap terug op de weg naar vrede. Voor de levende Christen is dit optreden alleen maar heilloos. De levende kerk zal dan ook tegen deze regering alleen maar kunnen zeggen, dat zij op haar weg iedere Christen tegenover zich zal vinden. In de dagorder van Generaal Spoor wordt "God" genoemd, maar dit kan niet zijn de God van de waarachtige Christen. Van de levende Godsdienst moet het reddende revolutionaire woord komen. Wij kunnen de regering op haar weg niet volgen. "Wij mogen niet."

Verder werd als spreker aangekondigd Albert de Jong, bestuurder van de Bond van Bedrijfsorganisaties en revolutionair pacifist (Albert Andries de Jong, geb. Amsterdam, 29.4.1891), die begon met te constateren dat het geen verwondering kon baren, dat de militaire actie in Indonesië was ontketend. Deze regering is de vertegenwoordigster van de kapitalisten. De zich noemende socialist in de regering hebben met het socialisme niets meer uitstaande, de P.v.d.A. staat aan de kant van de koloniale machthebbers, terwijl het N.V.V. zijn leden oproept om niet te staken tegen deze regering. En toch is dat de macht van de arbeiders om het doel van de kapitalisten in Indonesië tegen te gaan. De havenarbeiders in Australië hebben getoond solidair te zijn met de Republiek. De actie van de Rotterdamse arbeiders tegen het verschepen van goederen voor Franco heeft bewezen wat het wapen is dat de arbeiders tegen elke actie, ook als die welke door deze regering is ontketend kunnen gebruiken.

Spreker deed vooral een beroep op de jongeren om hun plaats in te nemen in de rijen van de werkelijke socialist en te komen tot de verhindering van deze oorlog. Daarom is er maar één weg: "Geen man en geen cent, geen hamerslag voor het militarisme."

Als volgende spreker werd aangekondigd Drs. L. de Jong, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, radio-spreker van Radio-Oranje, medewerker aan het Weekblad "De Stem van Nederland", (Louis de Jong, geb. Amsterdam, 24.4.1914) die begon te wijzen op de overeenkomst tussen het tijdstip van begin der actie in Indonesië, een Zondag, en de dagen waarop Hitler zijn acties begon tegen verschillende landen. Op Zaterdag of Zondag is het Engelse kabinet nimmer aanwezig en kunnen in Engeland en

Amerika geen grote kranten verschijnen. Dat deze actie op de dag des Heren kon beginnen, had van kerkelijke zijde protest moeten uitlokken, zo meende hij, doch in geen der bladen waarvan verwacht mocht worden dat zij tegen deze ontheiliging zouden protesteren, had hij een woord daarover gelezen.

Wij kunnen uit het optreden van de regering maar één conclusie trekken: nooit is men van plan geweest aan de republiek volledige vrijheid te geven. Wij blijven zitten waar wij zijn en aan de republiek is geen enkele kans gegeven haar bedoelingen in haar gebied uit te werken. Bij elke onderhandeling is nog gebleken, dat men van Nederlandse zijde wel resoluties aannam, doch steeds weer afweek van wat met de republiek was afgesproken. Het staat wel vast dat wij in Den Haag een stel geslepen en sluwe politici hebben.

Dese regering heeft zich schuldig gemaakt aan misleiding van het Nederlandse volk.

Spreker beweerde, dat de drieduizend personen, leden van de Partij van de Arbeid, die aanwezig waren om te protesteren tegen de handelwijze van de ministers van die partij niet alleen stonden, doch dat er meerdere waren, die niet met de handelwijze van dit kabinet accoord gaan. Die partijleden worden door hun eigen pers misleid. De Nederlandse machthebbers hebben alles gedaan om te voorkomen, dat dit, wat nu in Indonesië gebeurt, kon voorkomen worden. Het was spreker opgevallen, dat wanneer men de laatste dagen het telefoonnummer van het "Comité voor Vrede in Indonesië" aansloeg, steeds het bekende klikje werd gehoord wat wees op het afluisteren van de gesprekken van dat nummer door een betaalde spion van de Nederlandse regering.

Ook was het geen toeval, dat deze week een tweetal bladen die stelling namen tegen het optreden van de regering, in beslag werden genomen en evenmin behoeft het verwondering dat telegrammen van een Vakbond in Nederland aan het Wereldverbond voor Vakverenigingen werden geweigerd, omdat deze telegrammen getuigden van afkeer van de actie die de Nederlandse regering in Indonesië onderneemt. Dit optreden doet ons wel zien, dat er aan onze democratie wel iets ontbreekt. De mening ontrent de strijd, die in Indonesië plaats vindt, wordt beknot, maar toch zullen wij blijven protesteren tegen dit optreden.

Als laatste spreker werd aangekondigd, Sam de Wolf, redacteur van De Vlam, (Salomon de Wolff, geb. Sneek, 13.8.1878), die begon met zich af te vragen of de Nederlandse regering haar verstand ontnemen was. Er is een spreekwoord dat zegt, dat wie de goden verderven willen, deze aan die mensen het verstand ontnemt; dat lijkt bij de Nederlandse regering het geval te zijn. De actie in Indonesië ontketend heeft tot gevolg, dat de ene broeder de andere slaat. Ook wij socialisten worden geslagen. In de Partij van de Arbeid wordt tegenwoordig niet op Zondag vergaderd om de Christelijke groepen in die partij niet te krenken. Op een der Kerstdagen werd vroeger een vergadering van de S.D.A.P. gehouden, waarop men het socialisme leerde verstaan, doch thans, nu er geen vergaderingen meer worden gehouden van die partij, laten de ministers van die partij wel toe, dat op Zondag een militaire oorlog tegen de republiek wordt aangevangen. Spreker had geluisterd naar een rede van de H.V.V.-bestuurder Coen van der Lende, die ook had gesproken over de actie in Indonesië en gevraagd had, wat er voor andere mogelijkheden voor de regering waren opengebleven. Hij had dit moeten vragen aan zijn partijgenoten Sjahrir en Palar. Het belangrijkste voor de Partij van de Ar-

beid is, dat zij in de regering kan blijven. Wint de regering deze actie, dan doet zij de volkswil en de democratie. Op een congres van de P.v.d.A. in 1946 gehouden, waar Prof. Logeman het woord voerde over Indonesië, is besloten dat men nimmer accoord zou gaan met militair optreden in Indonesië. Men zou nu geneigd zijn te zeggen, dat in plaats van Prof. Logeman een man het woord heeft gevoerd, waarvan de naam makkelijk zou worden omgezet in Leugeman.

Voorzitter van Randwijk sprak een slotwoord, waarbij hij de vraag stelde wat er nu gedaan zou moeten worden. Wat nu gedaan moet worden, is vaststellen wat niet en wat wel gedaan moet worden. Hij stelde voor een resolutie aan te nemen, die aan de Nederlandse regering, de Nederlandse en buitenlandse pers zou worden gezonden, waarin wordt gebid, de onmiddellijke beëindiging van de militaire actie, vrijlating van de leiders der republiek en terugtrekking van de troepen. Van Randwijk stelde voor de vergadering te beëindigen met het zingen van de Internationale, waarvan twee coupletten werden gezongen.

Tijdens de vergadering werden de sprekers meermalen door applaus onderbroken. In de zaal was gelegenheid zich als lid of sympathiserende van de organiserende verenigingen op te geven.

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN.

's- Gravenhage, 8 Januari 1949.

No. 52502.

Bijlage: één.

Onderwerp: Vergadering Vereniging
"Nederland-Indonesië" en
"Comité voor Vrede in Indonesië".

**GEHEIM
UITGEBODEN**

VIII TV.5.

Ik heb de eer Uwe Excellentie hierkevens ter kennisneming aan te bieden een verslag van de op 26 December 1948 te Amsterdam door de Vereniging "Nederland-Indonesië" met het op 19 December t.v. aldaar opgerichte "Comité voor Vrede in Indonesië" gehouden openbare vergadering.

In het bijzonder mege ik de aandacht verzoeken voor de redevoering van Drs.L.de Jong, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie.

Ter toelichting mege overigens dienen, dat vorenbedoeld comité werd opgericht aanstonds na de bekendmaking der Regeringsbeslissing over de noodzakelijk geachte maatregelen in Indonesië. In het comité hebben zitting politiek zeer links georiënteerde intellectuelen.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST:

Mr.L.Einthoven.

Z.E.de Minister-President.
Z.E.de Minister v.Overzeese
Gebiedsdelen

te

's- GRAVENHAGE.

NO. 0/1323
 OORZ. PAROOL
 DATUM: 20-12-48
 PAG.

Een „Comité voor vrede in Indonesië“ publiceert een verklaring, dat zij de militaire actie in Indonesië „strijdig acht met de beginselen van het internationale recht, gevaarlijk voor de wereldvrede en noodlottig voor het welzijn der volkeren van Indonesië“. Deze verklaring richtten de ondertekenaars als protest tot het Nederlandse, van zijn eering en parlement en de organen van de Verenigde Naties. Tot de ondertekenaars behoren: A. v. d. Berg, ds. J. J. Buijkes, prof. dr. D. van Dantzig, prof. dr. J. H. de Haas, Albert Helmar, ds. L. de Jong, J. Laast, prof. dr. G. Mannoury, dr. P. J. Meestens, prof. dr. M. G. J. Minnaert, prof. dr. H. J. Pos, H. M. van Randwijk, Henriëtte Roland Holst, A. Romein-Verachoor, prof. dr. J. Romein, prof. dr. W. F. Wertheim.

x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
 x
 x

• NK

aed afschriften in de PDS van de in dit stuk genevanden.
 Wanneer geen BK, dan aan vrij op kaart.

~~BVII~~ voor bergagid stuk zelf
 24/12

23/12
 12/12

aed P.D. aanleggen „Comité voor vrede in Indonesië“
 BVII
 24/12